

CLASICII LITERATURII UNIVERSALE

NATHANIEL
HAWTHORNE

LITERA STACOJIE

În românește de EUGEN FILOTTI

Prefață de MIHAIL BOGDAN

București — 1967

DITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

CUVINT ÎNAINTE

Literatura americană cunoaște prima ei perioadă de afirmare în lucrările unor scriitori — poeți, prozatori și esești — printre care, alături de Ralph Waldo Emerson, Henry David Thoreau, Henry Wadsworth Longfellow, Edgar Allan Poe, Herman Melville și Walt Whitman, numele lui Nathaniel Hawthorne ocupă un loc de mare cinste. Acești „șapte mari“ de la mijlocul secolului al XIX-lea au făcut primii pași ce aveau să ducă, în cele din urmă, la eliberarea scrisului american de aservirea față de cultura europeană — îndeosebi față de cea britanică — și la plasarea literaturii americane pe orbita literaturii universale. Până la ei literatura Lumii Noi își căuta febril o existență proprie, nereușind decît să urmeze umil modele europene sau, în cazuri extreme, să respingă total tradiția lumii vechi, dînd naștere unor producții mediocre, stîngace și naive.

Revoluția din secolul al XVIII-lea aducea Statelor Unite independență politică și economică, dar sub raport cultural tînăra republică rămînea tributară lumii vechi. Pînă la mijlocul secolului al XIX-lea literatura americană continua să fie o palidă imitație a literaturii engleze. Problema unei literaturi naționale se punea acut în fața scriitorilor americani în acest mijloc de veac. Într-un discurs ținut în fața studenților Universității Harvard în 1837, Emerson dădea alarma arătînd că, la 60 de ani de la declararea independenței Statelor Unite, se putea vorbi doar despre o independență politică dar nicidecum despre o independență culturală. Pentru Emerson, cultura europeană era un „coșmar“, și el îi îndemna pe studenți să alunge acest „demon“ care sugruma tînăra cultură ameri-

cană. Puternic „europenizat“ el însuși, Emerson n-a putut să-și urmeze propriile sfaturi. A știut însă să îndrume pe alții spre eliberarea de un servilism excesiv față de tot ceea ce era britanic sau european, servilism care la unii ajungea atât de departe încât — după cum remarcă poetul Edgar Allan Poe — nu citeau o operă literară decât dacă era acceptată de criticii englezi.

Urmînd sfatul, dar nu și exemplul lui Emerson, protagoniștii literaturii americane de la mijlocul secolului al XIX-lea au adoptat o atitudine ce urmărea promovarea unei literaturi care, continuînd să reflecte oarecum spiritul european, trata însă teme americane. Aceasta avea să dea artei și literaturii americane o înviorare și o vigoare care o va duce, spre sfîrșitul secolului, la maturizare și independență. Primii scriitori de seamă ai Statelor Unite se orientau îndeosebi spre subordonarea elementelor estetice, intelectuale și chiar politice și economice ale vremii, aspectului etic: omul era în primul rînd considerat ca un agent moral în limitele înguste ale puritanismului. În filozofie, acești scriitori îl urmau pe Emerson în devotamentul lui față de scrierile lui Fichte, Schelling, Hegel, Coleridge și Carlyle. O trăsătură de seamă a acestei epoci în literatura americană o constituie căutarea unor răspunsuri la problemele ce-i frământau pe scriitori: natura, omul și originea răului. Numai că ei căutau răspunsurile în filozofia eclectică a transcendentalismului emersonian, după care morala era o manifestare a esenței lui Dumnezeu, și respingeau morala laică a iluminiștilor americani. Totuși, în centrul preocupărilor lor se aflau condiția umană, problemele omului, slăbiciunile și posibilitățile lui; omul devenea centrul spiritual al universului, el singur putînd dezlega misterele naturii și ale vieții. Și, pentru că omul nu era pentru ei decât o copie în mic a universului, preconizau studiul omului — ca prim pas spre cunoașterea universului. După Emerson, omul era în esență înțelect. La Whitman, socialul predomină: „Fiecare atom al meu este și al tău“. La Hawthorne, în ciuda unei puternice tendințe spre individualizare, întîlnim adesea în prezentarea omului o fericită îmbinare a particularului cu tipicul.*

În ceea ce privește relațiile omului cu lumea exterioară, Emerson și Thoreau credeau — în mod paradoxal — în posibilitatea unei armonii depline prin ignorarea lumii exterioare și concentrarea tuturor forțelor psihice spre o cunoaștere a propriului eu. Pentru Whitman, armonia deplină poate fi atinsă printr-o dragoste nemărginită față de tot ceea ce există — prin contopirea cu uni-

versul. Hawthorne și Melville sînt sceptici și se îndoiesc că ar putea exista o armonie deplină între individ și univers; deși omul tinjește după o astfel de armonie, ea nu poate fi împlinită din cauza imperfecțiunilor atît ale ființei umane cît și ale universului. Pentru Hawthorne există o incompatibilitate între om — ființă trufașă dar slabă — și societate — realitate dură și rigidă.

Ideile și atitudinile acestea nu erau noi. Ele își aveau în mod vădit sursele în bătrîna Europă. Dar, prin vehicularea lor pe solul noului continent, primii scriitori de seamă ai Statelor Unite mențineau o punte de legătură cu vechiul continent, făcînd totodată mai accesibilă creația literară americană, facilitînd intrarea ei în circuitul literaturii universale.

Printre corifeii literaturii americane din secolul al XIX-lea, Nathaniel Hawthorne ocupă un loc aparte. Mai realist decît Emerson al cărui transcendentalism îl satiriza, mai practic decît Thoreau ale cărui experimentări cu „viața primitivă și originală” îl lăsau indiferent, Hawthorne contempla cu amărăciune condiția umană într-o epocă ce nu-i oferea decît un lanț nesfîrșit de suferințe.

Nathaniel Hawthorne s-a născut la 4 iulie 1804 în orașul Salem din statul Massachusetts. Avea doar patru ani cînd și-a pierdut tatăl; copilăria și adolescența și-o petrece împreună cu cele două surori ale lui în preajma unei mame deprimată și neconsolate, într-o atmosferă de melancolie și austeritate puritană. Spre marele lui noroc, tînărul Nathaniel a fost îndeaproape supraviețuit de unchiul său Robert, care l-a ferit să cadă total sub influența melancoliei mamei sale. Totuși, încă din copilărie, Hawthorne înclina spre izolare, tendință accentuată de o infirmitate de cîțiva ani, provocată în urma unui accident. Neputînd lua parte astfel la întrecerile și jocurile colegilor săi, a devenit un pasionat cititor al operelor lui Shakespeare, Milton, Smollett, Scott și ale Annei Radcliffe (în zilele de lucru), rezervînd duminica pentru *Pilgrim's Progress* (Călătoria pelerinului) a lui Bunyan.

Cînd Hawthorne avea paisprezece ani, familia s-a mutat la ferma bunicului său, la Raymond, în statul Maine, unde scriitorul petrece, cum avea să mărturisească mai tîrziu, cele mai fericite zile ale vieții în mijlocul naturii: „trăiam ca o pasăre a văzduhului, atît de desăvîrșită era libertatea de care mă bucuram; dar tot acolo am dobîndit afurisitele mele înclinații spre singurătate”.

Părăsind Raymondul doi ani mai târziu, Hawthorne îl petrece pe următorii doi pregătindu-se pentru a intra la universitate, perioadă în care i se maturizează gustul literar, iar talentul artistic începe să se concretizeze. Primele încercări literare sînt legate de un „ziar“ pentru elevi, intitulat *The Spectator* (Spectatorul), redactat de Hawthorne și scris cu mîna pe foi de caiet. Avînd o existență destul de scurtă — patru numere „publicate“ între 21 august și 18 septembrie — „ziarul“ rămîne o dovadă grăitoare a talentului și preocupărilor tînărului literat, două eseuri reținînd în mod deosebit atenția prin titlurile lor semnificative: *Solitude* (Singurătate) și *Industry* (Hărnicie).

La colegiul Bowdoin, Hawthorne urmează cursurile cu sîrguință, fără a se putea decide asupra unei cariere. Preoția nu-l atrage, considerînd-o „prea plictisitoare“; avocatura nici atît, căci „cel puțin jumătate dintre avocații pe care-i cunosc sînt muritori de foame“; medicina îi repugnă „nevrînd să trăiesc din suferințele semenilor mei“. Așadar, se hotărăște să îmbrățișeze o carieră literară. În cursul studiilor se distinge mai cu seamă la latină și engleză. „Afurisitele înclinații spre singurătate“, cîștigate în copilărie, îl izolează întrucîtva, fără să devină însă un însingurat. Dimpotrivă, numeroase sînt mărturiile despre sociabilitatea lui Hawthorne ca student și despre bucuria ce o găsea în compania unor prieteni ca Henry Wadsworth Longfellow, Horatio Bridge și Franklin Pierce (care mai târziu avea să fie ales al 14-lea președinte al Statelor Unite).

După absolvirea universității, Hawthorne se întoarce la Salem, unde se încadrează din nou în viața solitară și melancolică a familiei și a orașelului. Într-un eseu intitulat *The Custom House* (Vama), Hawthorne se plînge că în Salem nu găsește o atmosferă favorabilă activității literare. Își petrece zilele citind și studiind, izolat și de membrii familiei, și nu se deranjează nici pentru a lua masa (i se așază mîncarea la ușa camerei). În această perioadă Hawthorne se complăce în singurătate, lăsînd frîu liber imaginației să creeze o galerie întreagă de ființe — copii preferați ai inimii sale — în mijlocul cărora scriitorul se refugiază spre a scăpa de frământările vremii. În liniștitul orașel Salem, trăind într-o izolare temporară, se poate consacra în întregime artei cuvîntului, revizuiind — uneori aruncînd în foc — schițe, povestiri, căutînd neconținut perfecționarea măiestriei literare.

Ar fi greșit să credem că Hawthorne era cu totul izolat de viața cotidiană, de problemele și frământările de toate zilele. Le-

gătura sa cu viața era destul de strînsă. Faptul că a fost în două rînduri funcționar de vamă (la Boston și la Salem), că a participat cu entuziasm la experimentul de socialism utopic de la Brook Farm, că a îndeplinit funcția de consul american la Liverpool, că a călătorit prin Franța și Italia — sînt tot atîtea dovezi de participare la realitățile vieții, de amîndouă părțile Atlanticului. Formația puritană va da însă gîndirii lui, de-a lungul întregii vieți, sobrietatea și austeritatea strămoșilor. Primul dintre aceștia venise din Anglia în secolul al XVII-lea și se numea William Hathorne¹. Strănepotul aminteste de el ca de „un soldat, legislator, judecător ; era un suveran în biserică ; avea toate trăsăturile puritane, cele bune și cele rele“. Iar fiul acestuia, John, „s-a evidențiat atît de mult în vînătoria de vrăjitoare, încît se poate spune că singele lor l-a pătat pe vecie“. Potrivit unei tradiții a familiei, amintită de scriitor în *Casa cu șapte frontoane*, una din victimele lui John Hathorne l-ar fi blestemat pe el și pe urmașii lui, spunîndu-i că „Dumnezeu vă va da să beți singe“.

Spiritul puritan al lui Nathaniel Hawthorne refuza însă să accepte fără rezerve învățămintele austerilor săi înaintași, căutînd un drum propriu în labirintul moral ce-i da lui Emerson atîta certitudine și năștea în Thoreau atîta scepticism. De acești doi iluștri contemporani, Hawthorne se mai deosebea și prin străduința de a desluși în viețile oamenilor simpli, chinuiți de ceea ce el numea „o pată pe suflet“ — un sens moral.

Mergînd pe urmele predecesorului său Charles Brockden Brown, care cu romanul *Wieland* (1798) și-a asigurat titlul de „părinte al romanului american“, Hawthorne urmărește mult mai îndeaproape mecanismul gîndirii puritane în toate complexitățile sale, devenind astfel fondatorul romanului psihologic american. În cele o sută și-șprezece nuvele și patru romane ale sale, Hawthorne se adîncește mereu în „misterele“ moralei puritane din care scoate material pe care îl prelucrează artistic într-o manieră ce reaminteste literatura „gotică“ a Angliei secolului al XVIII-lea ; opera lui e însă lipsită de ororile și fantasmagoriile proprii genului, căci ea se fundamentează pe realitatea adevărată, vie, complexă dar rece și cenușie a unor comunități religioase americane din trecut.

Prima lucrare cu care se înfățișează atenției publice, *Fanshawe*, reprezintă o culme a strădaniilor lui de adolescent. Acest roman

¹ Ortografia numelui cu w (Hawthorne) aparține scriitorului.

de tinerețe, publicat în 1826, pe cont propriu, distonează azi prin stângăciile construcției, prin dialogul pretențios și personajele bi-dimensionale — în care recunoaștem totuși prototipuri ale protagoniștilor din operele de maturitate.

Eșecul romanului *Fanshawe* nu-l descurajează, și tânărul scriitor se dedică elaborării unei serii de nuvele, pe care însă nici un editor nu vrea să le publice, și pe care le încredințează, pînă la urmă, flăcărilor.

Reputația literară a lui Hawthorne avea să înceapă însă cu publicarea, în 1837, a nouăsprezece povestiri într-o primă serie a ceea ce scriitorul a numit *Twice-Told Tales* (Povești repovestite) publicate la îndemnul, și dedicate colegului său de facultate Horatio Bridge, căruia Hawthorne îi mulțumește, scriindu-i: „Dacă cineva poartă răspunderea pentru că azi sînt scriitor, acela ești numai tu“. De altfel Bridge a fost cel care — fără știrea lui Hawthorne — finanțase publicarea volumului. Și tot Bridge îi scrie o scrisoare, în timp ce volumul era sub tipar, încurajîndu-l și arătîndu-i că „nenorocirea ta în viață este că-ți lipsește încrederea în tine însuși“.

Succesul primei culegeri de povestiri — printre altele o recenzie favorabilă din partea lui Longfellow — a determinat apariția, în 1842, a unui volum mai mare care a prilejuit celebra recenzie elogioasă a lui Poe, unde poetul și nuvelistul își expune teoria sa despre nuvelă.

Apariția celui de al doilea volum a mai avut darul de a-l trezi pe Hawthorne din izolarea în care se complăcea. Într-o scrisoare către Longfellow, prozatorul își exprimă mulțumirea pentru interesul pe care i-l arată poetul, spunînd că „nu există situație mai oribilă decît aceea de a nu participa la bucuriile și durerile lumii. În ultimii zece ani n-am trăit... n-am avut nici un imbold... am văzut atît de puțin din lumea înconjurătoare, încît trebuie să-mi alcătuiesc povestirile din umbre“. În același an, Hawthorne se căsătorește cu Sophia Peabody și după patru ani, în 1846, publică al treilea volum de nuvele, de astă dată intitulat *Mosses from an Old Manse* (Mușchi de pe un vechi prezbiteriu). Cele trei volume conțin cele mai reprezentative nuvele și schițe ale lui. Vor urma după aceea alte cinci, care nu fac decît să repete maniera artistică a precedentelor. Multe dintre povestirile scrise de Hawthorne în această perioadă sînt imitații după romanele istorice ale lui Walter Scott, scriitorul american încercînd să valorifice artistic epi-

soade din epoca colonială a Noii Anglii. Unele dintre ele au fost chiar distruse de autor, iar cele publicate, cel mai adesea anonim în diferite reviste, n-au atras atenția publicului. Astăzi le socotim doar ca niște documente prețioase ale unei perioade de experimentare ce va constitui pentru scriitor un izvor bogat în material literar: teme și personaje pe care le va exploata și le va dezvolta în scrierile de mai târziu.

În acest timp Hawthorne reînnoadă legăturile cu vechii săi prieteni, cultivînd relațiile cu Emerson, Thoreau și alții. Tot din această perioadă datează dovezile de prietenie strînsă cu Herman Melville, și se pare că unele idei despre viață și literatură ale lui Hawthorne au fost introduse în *Moby Dick*, operă, de altfel, dedicată lui.

În 1850, Hawthorne își publică romanul ce-i aduce faimă mondială, *The Scarlet Letter* (Litera stacojie), în care Hawthorne, împletind elemente reale cu altele imaginare, ne dă un tablou complex al vieții americane în secolul al XVII-lea. Un tablou sumbru, în culori monotone și triste, din care răzbat însă puternice raze de lumină. Urmează apoi alte lucrări, care nu vor atinge niciodată culmea capodoperei sale.

În 1860 se întoarce în Statele Unite unde, în atmosfera politică încărcată ce prevestea războiul civil, Hawthorne nu găsește echilibrul sufletească necesar vreunei lucrări literare majore. În 1864 sănătatea i se subrezește, moare în timp ce-l vizitează pe prietenul său Franklin Pierce la Plymouth, în statul New Hampshire, și e înmormîntat la Concord.

Temele tratate de Hawthorne aparțin în mod esențial lumii puritanismului. Preocuparea sa de căpetenie este păcatul, sub o formă sau alta. Dar păcatul ca temă fundamentală este studiat și redat de Hawthorne nu prin prizma unui moralist, ci a unui artist care urmărește implicațiile psihologice și nu cele etice ale faptei, deși elementul etic nu este cu totul neglijat.

Astfel *Litera stacojie* nu este un roman avînd drept temă o pasiune ce duce la păcat, nu este cu alte cuvinte un roman de dragoste. Hawthorne urmărește cu măiestrie efectele păcatului asupra celor doi protagoniști ai povestirii, în condițiile unei comunități religioase dominate de puritarism. În *Casa cu șapte frontoane*, de asemenea, autorul este preocupat nu de natura faptei originare, ci de efectul păcatului asupra generației următoare.

Utilizând un material istoric familial de o mare tensiune dramatică — Hawthorne era mereu obsedat de faptele străbunului său vînător de vrăjitoare — autorul înfățișează în acest roman urmarea blestemului uneia dintre victime asupra generațiilor de mai târziu. Degenerarea familiei aristocrate Pyncheon este descrisă cu meticulozitate severă pe mai multe planuri. În aparență roman „gotic“, *Casa cu șapte frontoane* este de fapt o narațiune realistă, în care „supranaturalul“ își găsește o explicație logică : degenerarea familiei Pyncheon își are, în cele din urmă, izvorul în condițiile sociale.

I se atribuie adesea lui Hawthorne înveșmîntarea subiectelor într-o atmosferă de mister, lucru doar în parte adevărat dacă ne gîndim că opera lui se caracterizează prin simplitate, claritate și logică în desfășurarea acțiunii și în descrierea personajelor. La Hawthorne a fost socotită drept „mister“ predilecția pentru contururile estompate ale amurgului, în care lucrurile își dezvăluie aspectele neobișnuite. Dacă Hawthorne se complăce uneori în prezentarea lucrurilor la lumina lunii, o face pentru a le învălui într-un farmec nou, și nu pentru a le lipsi de realitate.

Nici fantezia lui Hawthorne nu este de ordinul irealului — prin jocul imaginației sale, prozatorul „poetizează“ realitatea, o face mai vie, mai arzătoare și mai pregnantă, comunicînd astfel cititorului cu mai multă expresivitate mesajul său artistic și etic. În cultivarea elementelor de mister și fantastic, Hawthorne este în mod vădit un discipol al școlii „gotice“ engleze dar nu în ceea ce această școală avea mai grotesc și absurd, ci mergînd pe urmele Annei Radcliffe, care explica elemente aparent supranaturale arătînd originea lor naturală. Fantasticul și misterul la Hawthorne țin de spiritul său romantic ; romantismul lui Hawthorne era, de altfel, de o factură moderată și rece, o altă trăsătură fundamentală a artei hawthorniene fiind detașarea sa, am putea spune aproape științifică, de realitățile pe care le înfățișează. El disecă, analizează, cîntărește cu grijă și atenție, dar nu freamătă. Hawthorne intelectualizează dramele pe care le descrie și nu arareori ajunge, prin intelectualismul său, la un umor uneori sec și astringent, dar mai adeseori la umorul blajin și potolit al unui poet gînditor.

Litera stacojie, capodopera lui Hawthorne, este indiscutabil una dintre cele mai cunoscute și mai apreciate opere ale literaturii universale. Tema ca atare — povestea unei femei adultere

condamnata să poarte litera A pe piept — nu era nouă, nouă fiind doar dimensiunea tragică a personajelor, caracterul inexorabil al deznodământului.

Tratînd un subiect luat din istoria timpurie a Statelor Unite, romanul și-a cîștigat dreptul la universalitate prin măiestria autorului în a înfățișa probleme etern umane, implicațiile relațiilor dintre oameni, consecințele faptelor și mai ales sentimentul responsabilității, al culpabilității pentru greșeala săvîrșită.

Firul povestirii propriu-zise este foarte subțire, ceea ce i-ar putea face eventual pe unii să tăgăduiască *Literei stacojii* calitatea de roman. Subiectul însuși — bazat pe presupuse întîmplări reale — este extrem de simplu și prezentat de scriitor într-o succesiune de scene vii, din care datele istorice sînt excluse, dar unde atmosfera epocii este magistral redată prin cîteva linii, formînd fundalul acestei povestiri a „slăbiciunii și durerii omenești”. Prin cîteva trăsături de condei, Hawthorne ne introduce în plină atmosferă a epocii, cu rigurile și stringențele ei. Simțim de-a lungul povestirii prezența închisorii, a cimitirului, a bisericii și a reprezentanților acesteia, a vrăjitoarelor, a autorității. Descendent al unui lung șir de puritani, autorul nu-și cruță strămoșii de ironie și critică usturătoare. Întunecatul început al romanului ne introduce de la prima pagină în lumea austeră a puritanilor. Păcatul comis de protagoniști — care formează punctul de plecare al romanului — a fost săvîrșit înainte de începerea narațiunii, iar cititorii asistă doar la urmările acestui act.

Dacă ne gîndim la desfășurarea acțiunii, *Litera stacojie* este o scriere statică. În structura romanului predomină descrierea atît a realității exterioare cît și — mai ales — a lumii interioare: gînduri, frămîntări ale personajelor. Hawthorne realizează însă o mișcare interioară intensă și vie, ce dă narațiunii nervul necesar reflectării artistice a zbuciumului sufletesc al celor trei personaje principale, în „cel mai emoționant și cel mai frumos construit dintre romanele americane”¹.

În acest „tablou” care este romanul *Litera stacojie*, Hawthorne uzează din plin de nuanțe sumbre, posomorîte, ce redau atmosfera întunecată a complexităților sociale în care se desfășoară trista poveste a sărmaneii Hester Prynne. Din primele trăsături de pe-

¹ Roy R. Male, *Hawthorne's Tragic Vision*, Norton, New York, 1964, pag. 90.

nel, prozatorul-poet învederează nu numai caracterul întunecos și rece al acestui mediu, dar și duritatea și implacabilitatea ce-l caracterizează deopotrivă. Întîlnim aici oameni care nu cunosc compătimirea, nici bunăvoința, oameni care știu doar să condamne și să pedepsească¹. La duritatea și întunecimea lor se adaugă incompetența de a judeca un fapt atît de complex ca păcatul comis de tînăra femeie, într-o societate în care „virtutea izvorăște din teama de spînzurătoare“. Acești reprezentanți ai austerității puritane „erau fără îndoială oameni buni, dreپți și înțeleپți“, dar „dintre toți oamenii de pe fața pămîntului ar fi fost greu să alegi unii mai incompetenți să judece inima unei femei care a greșit“.

Pe acest fond social se desfășoară povestea Hesterei Prynne, mai precis conflictul dintre ea și comunitatea austeră și rigidă a puritanilor din Noua Anglie. În caracterul lui Arthur Dimmesdale, autorul ilustrează doctrina puritană potrivit căreia omul, născîndu-se din păcat, e predestinat condamnării. Luptînd împotriva acestui principiu, Hester Prynne întruchipează principiul romantic al credinței nestrămutate în drepturile omului de a-și găsi fericirea într-o iubire pămîntească care — departe de a fi un păcat — este, prin însăși natura sa, sfîntă. În personajul principal al romanului, Hawthorne a creat o eroină de statură impresionantă, frumoasă, curajoasă, mărinimoasă. În lupta dîrză cu comunitatea puritană, victoria ei e prevestită din primele pagini. La ieșirea eroinei pe ușa închisorii avem în fața ochilor o femeie plină de tărie de caracter și demnitate naturală, izvorîte din sentimentul căinței. Hester acceptă cu seninătate regulile jocului — la urma urmei și ea trăiește în acest colț puritan al pămîntului în secolul al XVII-lea — dar depășește mentalitatea coreligionarilor săi. Litera stacojie ce o poartă pe piept, Hester Prynne o preface dintr-un stigmat într-un semn de luptă, afirmîndu-și superioritatea morală². Nu o descurajează faptul că este arătată cu degetul, că o ocólesc oameni mai vinovați decît ea. Își va duce existența — nu acoperită de rușine, ci împăcată cu lumea și cu sine însăși, ajutîndu-și semenii în nevoie, cîștigînd pînă la urmă respectul și admirația concetățenilor săi, cu

¹ Hyatt H. Waggnér, *Hawthorne, a Critical Study*, Harvard University Press, Cambridge, Mass. 1963, p. 155.

² Richard Harter Fogle, *Hawthorne's Fiction*, University of Oklahoma Press, p. 145.

litera stacojie mereu pe piept, transformînd stigmatul într-un simbol al purității, într-un semn al triumfului vieții. Astfel Hawthorne, scriitorul cu viziune tragică¹ își afirmă credința în victoria finală a vieții, își afirmă optimismul.

Popularitatea lui Hawthorne în zilele noastre rezidă, credem, în curajul cu care a atacat problemele morale ale societății americane — îndeosebi etica puritană — în una din cele mai zbuciumate perioade ale comunității americane. Aceste probleme, Hawthorne a știut să le îmbrace într-o limbă de o frumusețe ce-i asigură un loc printre marii stilisti ai lumii.

Puțini scriitori americani s-au supus cu atîta abnegație tiraniei geniului lor ca Nathaniel Hawthorne. El n-a cunoscut dorința de succes facil, iar arta sa a rămas simplă, extrem de naturală, lipsită de prețiozitate, într-un fel inimitabilă.

Hawthorne a fost unul dintre scriitorii care au contribuit la ridicarea literaturii americane la rangul de literatură universală. Măsura geniului său, ca și al lui Emerson, Thoreau, Longfellow, Poe, Melville și Whitman, este aceea de a fi reușit să transforme în stare de fapt o posibilitate existentă. Prin strădaniile lor literatura americană a realizat un lucru fără de care nici o literatură nu e cu adevărat mare. Încetînd de a mai fi o rudă săracă a literaturii engleze, ea a devenit profund originală și în același timp — reflectînd climatul spiritual al secolului, realizînd pe plan artistic o experiență general umană — s-a integrat în literatura universală fără a-și pierde caracterul național proaspăt cîștigat.

În ce măsură opera lui Hawthorne constituie obiectul unui interes general, ne arată succesul său în Europa. Aici el a fost considerat, de la bun început, un scriitor de mare talent, iar opera i-a fost analizată și apreciată, cu înțelegere și pătrundere, de criticii de prestigiu ai vremii. Scrierile sale cele mai importante au fost traduse în Franța, Germania, Rusia și Spania la puțin timp după apariție.

Urmărind destinul romanului american de-a lungul anilor, îl putem considera deci pe Hawthorne — fără teama de a greși — drept unul dintre precursorii tendinței de investigație

¹ Roy R. Male, *op. cit.*

psihologică, care se continuă pînă în zilele noastre în scrierile unui William Faulkner, de pildă. Proza lui Hawthorne, prin imaginile vii, simbolurile și alegoriile ei, constituie un monument care desfide timpul. Privindu-l pe Hawthorne azi, în perspectiva evoluției literaturii americane, critica îi acordă un loc de cinste în galeria precursorilor, tocmai datorită complexității, dramatismului și profunzimii operei sale.

Prof. univ. MIHAIL BOGDAN

PREFAȚA AUTORULUI

la ediția a doua

Spre marea surprindere a autorului și (dacă îi este îngăduit s-o spună fără a pricinui supărări noi) spre nemăsurata lui înveselire, și-a dat seama că schița lui despre viața oficială, menită să slujească drept introducere la „Litera stacojie“, a stîrnit o emoție fără precedent în sînul respectabilei comunități din preajma lui. Emoția ar fi putut cu greu să fie mai mare dacă el ar fi dat foc vămii, făcînd-o să ardă pînă în temelii, și ar fi stins ultimul tăciune fumegînd al incendiului în sîngele unui anumit personaj venerabil, pentru care se crede că ar nutri o deosebită dușmănie. Cum dezaprobarea publică ar apăsa foarte greu pe umerii lui — dacă firește ar crede că o merită — autorul își permite să declare că a recitat cu grijă paginile acestei introduceri pentru a schimba sau a îndepărta ceea ce ar putea fi socotit o greșeală și a îndrepta pe cît îi stă în putință atrocitățile de care a fost acuzat. I se pare însă că singurele trăsături remarcabile ale schiței constau în hazul lor sincer și autentic și în exactitatea cu care a redat impresiile lui reale despre personajele descrise. Cît despre ideea că ar fi fost mînat de vreo dușmănie sau rea intenție de orice fel, fie ea personală sau politică, el o respinge cu hotărîre. Schița ar fi putut, eventual, să fie omisă pe deplin fără vreo pagubă pentru public sau vreun neajuns pentru cartea însăși ; cum totuși s-a apucat s-o scrie, so-

cotește că n-ar fi putut s-o întocmească cu intenții mai curate și mai binevoitoare, și nici -- în măsura în care capacitățile sale i-au permis-o — cu o mai fidelă respectare a adevărului.

Autorul simte, de aceea, nevoia să publice iarăși schița introductivă fără a schimba în ea vreo iotă.

Salem, 30 martie 1850.

VAMA

(Drept introducere la „Litera stacojie“)

Cu toate că nu am obiceiul să vorbesc despre mine și despre treburile mele la gura sobei sau față de prieteni, este un lucru demn de reținut că un impuls de natură autobiografică m-a împins de două ori în viață s-o fac într-o scriere destinată publicului. Prima dată s-a întâmplat acum trei sau patru ani, când — într-un chip de neiertat și fără vreun motiv valabil, pe care cititorul indulgent sau autorul indiscret să-l poată concepe — i-am oferit cititorului descrierea felului cum trăiam în liniștea adîncă a unui vechi prezbiteriu¹. Și pentru că am avut fericirea cu totul nemeritată de a găsi cu acel prilej cîțiva ascultători, apuc și de astă-dată publicul de năsturele haînei ca să-i vorbesc de experiența mea de trei ani la o vamă. Exemplul vestitului „P.P., țîrcovnic al acestei parohii“² n-a fost nicicînd urmat cu mai multă fidelitate. Adevărul pare a fi însă că, atunci cînd își trimite filele în lume, autorul se adresează nu marelui număr al acelor care vor azvîrli

¹ Aluzie la vechea casă parohială din Concord, lîngă Boston, în care a locuit Hawthorne după căsătoria sa, și la culegerea lui de nuvele „Mușchi de pe un vechi prezbiteriu“ (Mosses from an Old Manse) apărută în 1846.

² Eroul „Memoriilor lui P.P., țîrcovnic al acestei parohii“, scrise de satiricul englez Dr. John Arbuthnot (1667—1735), prieten al lui Swift. Autorul pretinselor memorii dă o mare importanță persoanei și vieții sale meschine.

deoparte volumul său, sau nici nu-l vor lua vreodată în mînă, ci puținilor cititori care îl vor înțelege mai bine chiar decît colegii de școală sau cunoscuții lui. E drept că unii autori merg mult mai departe, lăsîndu-se în voia unor destăinuiiri intime și confidentiale, cum nu s-ar cuveni să fie făcute decît numai și numai unor oameni cu care se găsesc într-o deplină identitate de gîndire și simțire, ca și cum cartea tipărită, aruncată în lumea largă, ar fi sigură că va da de urma segmentului despărțit al propriei lor firi și va întregi astfel cercul lor de viață, punîndu-i în comuniune cu el. Or, nu e prea indicat să spunem totul, chiar și atunci cînd vorbim în chip impersonal. Cum însă gîndurile îngheață și exprimarea lor e paralizată dacă între vorbitor și auditoriul lui nu s-a stabilit o relație sinceră, e poate scuzabil să ne închipuim că un prieten amabil și înțelegător, chiar dacă nu cel mai apropiat, ascultă ceea ce spunem ; idee înviorătoare care, slăbindu-ne rezerva în-născută, ne îngăduie să sporovăim despre cele ce ne înconjoară și chiar despre noi înșine, fără a ridica însă nicicînd vâlul ce acoperă Eul nostru cel mai ascuns. În această măsură și în aceste limite, un autor poate, după părerea mea, să facă operă de autobiografie, fără a încălca nici drepturile cititorului și nici pe ale sale.

Se va vedea de asemenea că această schiță despre casa vămii își găsește o anumită îndreptățire în faptul, întotdeauna admis în literatură, că lămurește în ce fel o mare parte a paginilor ce urmează a ajuns în posesia mea, aducînd în același timp dovezi despre autenticitatea unor alte povestiri. Acesta, și nu altul — anume dorința de a mă așeza în poziția reală de redactor sau doar cu foarte puțin mai mult decît redactor al uneia dintre cele mai prolixе povestiri — e motivul adevărat care m-a împins să intru în relații personale cu publicul. Urmărind acest scop principal, mi s-a părut de asemenea potrivit să schițez, prin cîteva trăsături de penel suplimentare, o slabă imagine a unui mod de viață care n-a mai fost descris pînă acum și a cîtorva personaje ce l-au reprezentat, printre care, din întîmplare, se numără și autorul acestor pagini.

În orașul meu natal Salem, la capătul cheiului, care acum o jumătate de veac — în zilele bătrînului Rege

Derby¹ — pulsa de activitate dar unde acum nu se mai află decît magazine de lemn dărăpănate și nu se vede, ca să zicem așa, nici un semn de viață comercială, cu excepția poate a unei corăbii cu trei catarge sau vreunui bric ce descarcă piei într-un punct al întinderii sale melancolice, ori a unei goelete din Noua Scoție ce-și aruncă într-un loc mai apropiat încărcătura de lemne de foc — la capătul, zic, al acestui chei căzut în ruină, pe care adesea fluxul îl inundă și în lungul căruia, în fața și în spatele șirului de case o fișie de iarbă sărăcăcioasă stă mărturie a scurgerii multor ani de lîncezeală, se înalță o clădire spațioasă de cărămidă, ale cărei ferestre din fața oferă o vedere asupra acestei priveliști nu tocmai înviorătoare și, dincolo de ea, asupra portului. În vîrful acoperișului ei, în fiecare dimineață, exact timp de trei ore și jumătate filfiie în vînt sau atîrnă în aerul calm drapelul republicii ; dar cele treisprezece dungi ale lui sînt îndreptate în sens vertical, iar nu orizontal, indicînd astfel că aici își are sediu un serviciu civil, iar nu unul militar al guvernului Unchiului Sam². Fațada clădirii este decorată cu un portic format din șase stîlpi de lemn ce sprijină un pridvor, de unde coboară spre stradă o scară cu trepte largi de granit. Deasupra intrării planează, cu aripile întinse, un exemplar al vulturului american, cu scut pe piept și, dacă îmi amintesc bine, cu un mănunchi de fulgere amestecate cu săgeți ascuțite în fiecare gheară. Prin obișnuita dispoziție agresivă care caracterizează această nenorocită pasăre, prin ferocitatea ciocului și a privirii ei, prin sălbăticia atitudinii ei generale, pare să amenințe cu mînia ei inofensiva comunitate și îndeosebi să avertizeze pe toți cetățenii care țin la siguranța lor să se ferească de a pătrunde în localul pe care-l ocrotește cu aripile ei. Totuși, în pofida înfățișării ei atît de crunte, sînt mulți oameni, chiar în momentul acesta, care caută să se adăpostească sub aripa vulturului federal, închipuindu-și poate că vor găsi la pieptul lui calda mo-

¹ Denumirea populară a unuia dintre cei mai mari negustori din Salem, din jurul anului 1800.

² Unchiul Sam (Uncle Sam) — denumire populară a Statelor Unite, derivată din inițialele U.S.

liciune a unei perne de puf. Dar vulturul nu dă dovadă de prea multă gingăsie nici chiar în toanele sale cele mai bune și e capabil mai curînd sau mai tîrziu — ca să spun drept, de cele mai multe ori mai curînd decît mai tîrziu — să-și zvîrle puii din cuib printr-o lovitură de gheară, o împunsătură cu ciocul sau o rănire cu săgețile-i ascuțite.

În crăpăturile caldarîmului din jurul clădirii descrise mai sus, care — de ce n-am spune-o îndată? — este vama portului, cresc destule buruieni pentru a dovedi că în vremea din urmă acesta n-a prea fost bătut de mulți pași grăbiți. În unele luni ale anului se întîmplă totuși ca, în cîte o dimineață, afacerile să capete un ritm mai viu. Cetățenii mai în vîrstă își amintesc, poate, într-un asemenea prilej, de perioada de dinaintea ultimului război cu Anglia, cînd Salemul mai era încă un port în toată puterea cuvîntului, iar nu ca acum un loc disprețuit de propriii săi negustori și armatori, care lasă cheiurile să cadă în ruină, în timp ce tranzacțiile lor merg să îngroașe în mod inutil și imperceptibil năvalnicul curent comercial al porturilor New York și Boston. În asemenea dimineți, cînd se întîmplă să sosească deodată trei sau patru nave — de obicei din Africa sau America de Sud — sau să fie pe punctul de a porni într-acolo, se poate auzi zgomotul pașilor ce urcă sau coboară în grabă treptele de granit. Aici, înainte chiar să-l fi întîmpinat soția lui, îl puteți saluta pe căpitanul cu chipul tăbăcit, care tocmai a aruncat ancora în port și strînge sub braț, într-o cutie turtită de cositor, actele de bord. Tot aici vine și patronul lui, vesel ori încruntat, afabil ori ursuz, după cum călătoria încheiată acum i-a adus mărfuri ce vor putea fi lesne schimbate în aur, sau l-a îngropat sub o încărcătură de ciurucuri de care nimeni nu-și va bate capul să-l scape. Și tot aici îl poți întîlni pe tînărul funcționar de birou — sămînță de viitor negustor cu fruntea încrețită, barba sură și obrazul chinuit de griji — care începe să prindă gustul afacerilor, la fel cum prinde un pui de lup pe acela al singelui, și încarcă marfă de nimic pe vasele stăpînului său, în loc să se joace cu corăbioare pe iazul unei mori. Un alt personaj al acestei scene e marinarul gata să se îmbarce și care are nevoie de certificat, sau cel abia sosit, palid și slab, care cere un buletin de

internare la spital. Nu trebuie uitați nici căpitanii micilor goelete ruginite ce aduc lemne de foc din provinciile britanice — bandă de lupi-de-mare grosolan ciopliți, care n-au nimic din înfățișarea vioaie a yankeilor, dar care contribuie într-o măsură ce nu e de disprețuit la comerțul nostru în declin.

Adunați-i pe toți acești oameni laolaltă, așa cum se găsesc uneori, adăugînd și pe alții de tot felul pentru a da o mai mare diversitate grupului, și veți avea o imagine a spectacolului animat pe care-l oferea vama la unele ocazii. Mai adesea însă, urcînd treptele ei, ați fi zărit doar — în vestibul, pe timp de vară, și în birourile lor în zilele de iarnă sau de vreme rea — un șir de personaje venerabile șezînd în fotolii de modă veche, răsturnate pe picioarele de dinapoi și sprijinite de perete. De cele mai multe ori dormeau ; dar uneori puteau fi auziți vorbind între ei, cu glasuri ce semănau mai degrabă a sforăit și cu lipsa de energie caracteristică pensionarilor din azilurile de bătrîni și tuturor celorlalte ființe omenesti care atîrnă, în ce privește întreținerea lor, de mila publică, de munca altora sau de orice altceva în afară de eforturile lor personale. Acești domni bătrîni — însărcinați ca Matei cu perceperea vămilor, dar nu prea expuși de a fi chemați, ca el, la o misiune apostolică — erau funcționarii vămii.

Cînd intri pe ușa din față, pe mîna stîngă se află o anumită încăpere înaltă, cu o suprafață de vreo cincisprezece picioare pătrate ; două dintre ferestrele ei boltite dau spre cheiul dărăpănat pomenit mai sus, iar a treia are vedere asupra unei ulițe înguste și asupra unei părți din Derby Street. Toate trei îngăduie să se zărească prăvăliile băcanilor, fabricanților de macarale, negustorilor de haine marinărești și furnizorilor de provizii pentru corăbii, unde stau îndeobște în jurul intrărilor, rîzînd și flecărînd, grupuri de lupi-de-mare și de alți șobolani ai cheiurilor obișnuiți în toate porturile maritime. Încăperea însăși este năpădită de pînze de păianjen, iar zugrăveala veche a pereților arată murdară și pătată ; pardoseaua e așternută cu nisip cenușiu, după o modă care în alte locuri a căzut de mult în desuetudine. După aspectul neîngrijit al întregii încăperi se poate ușor deduce că este un sanctuar la care neamul femeiesc, cu ale sale unelte magice — mătura și

pămătuful — nu are decît rareori acces. Mobilierul constă într-o sobă cu un burlan voluminos, un pupitru vechi din lemn de pin, flancat de un taburet cu trei picioare, două sau trei scaune de lemn aflate într-o stare înaintată de decrepitudine și infirmitate, și — ca să nu uităm biblioteca — cîteva rafturi încărcate cu vreo douăzeci de volume de dezbateri ale Congresului și o culegere groasă de legi fiscale. O țevă de tablă trece prin tavan, formînd un mijloc de comunicare verbală cu celelalte părți ale clădirii. Acum vreo șase luni, ai fi putut, cinstite cititor, să recunoști în individul ce măsura încăperea în lung și-n lat, sau care, lenevind pe taburetul înalt, cu coatele pe pupitru, își plimba ochii în sus și în jos peste coloanele ziarului de dimineață, pe același personaj care te-a primit și odinioară cu prietenie în micul și veselul lui cabinet de lucru, unde soarele lucea atît de plăcut printre crengile de salcie, în partea de apus a vechiului prezbiteriu. Dar dacă te-ai duce acolo azi ca să-l cauți, ai întreba în zadar de controlorul vamal numit de partidul democrat. Mătura reformei l-a înlăturat din post și un urmaș mai vrednic e investit cu demnitatea, băgîndu-și în buzunar remunerația lui.

Acest bătrîn Salem — orașul meu natal, cu toate că am trăit multă vreme departe de el, atît în copilărie, cît și în anii mai maturi — are, sau a avut, asupra mea o atracție a cărei putere n-am simțit-o însă niciodată în perioadele cît am locuit efectiv în el. Într-adevăr, în ce privește aspectul exterior, cu suprafața lui plană, monotună, pe care se înalță mai ales case de lemn, foarte puține sau chiar nici una neavînd poate pretenții de frumusețe arhitectonică, cu neregularitatea lui, nici pitorească, nici bizară, ci doar fadă, cu strada lui lungă și leneșă care-și plimbă plictiseala în tot lungul peninsulei, cu Dealul Spînzurătorii și Noua-Guinee la un capăt, și o vedere asupra azilului de săraci la celălalt — cam acestea sînt trăsăturile orașului meu natal — ar fi tot atît de absurd de a nutri un atașament față de el ca de a te îndrăgosti de o tablă de șah dezordonată. Și totuși — deși m-am simțit, în mod invariabil, mai fericit în altă parte — păstrez față de bătrînul

Salem un simțămînt pe care, în lipsa unui termen mai bun, sînt nevoit să mă mulțumesc a-l numi afecțiune. Acest simțămînt trebuie probabil atribuit adîncilor și vechilor rădăcini pe care familia mea le-a înfipt în solul lui. Sînt aproape două veacuri și un sfert de cînd primul emigrant ce-mi purta numele, un englez de obîrșie, și-a făcut apariția în așezarea mărginită de păduri, care de atunci a devenit un oraș. Și tot aici s-au născut și au murit urmașii săi, amestecînd substanța lor terestră cu pămîntul ; astfel încît o parte nu tocmai neglijabilă a acestuia din urmă trebuie neapărat să fie înrudită cu învelișul muritor sub care, pentru scurtă vreme, străbat eu însumi străzile. De aceea, atașamentul despre care vorbesc nu este, în parte, decît simpla atracție materială a țărinei față de țărînă. Puțini dintre compatrioții mei cunosc probabil natura acestui sentiment ; dar cum transplantările frecvente sînt poate mai favorabile neamului nostru, nu cred necesar ca ei să dorească a-l cunoaște.

Sentimentul amintit are însă și un aspect moral. Figura acelui înaintaș al meu, investită în tradiția familiei cu o întunecată măreție legendară, a fost prezentă în imaginația mea de copil încă din primii ani de care îmi pot aminti. Ea îmi stăpînește mintea și acum, dîndu-mi un fel de nostalgie a trecutului, lucru ce nu-l pot spune despre actuala stare a orașului. Îmi vine să cred că acest strămoș îmi conferă un drept mai trainic de a locui aci, decît persoana mea al cărei nume se aude rar și al cărei chip abia dacă-l cunoaște cineva. Grav, bărbos, purtînd o mantie neagră și o pălărie țuguiață, acel strămoș a venit de timpuriu în oraș, cu biblia și cu spada sa, pășind mîndru și drept pe strada puțin bătută încă și impunîndu-se respectului obștesc ca om al păcii și al războiului. A fost soldat, legiuitor și jude, a fost epitrop al bisericii și avea toate trăsăturile puritane, atît în bine cît și în rău. A fost de asemenea un neîndurat prigonitor în treburile religioase ; despre aceasta stau mărturie istoriile quakerilor, unde e pomenit și unde se povestește un incident în care a dovedit o deosebită asprime față de o femeie din secta

lor¹. Mă tem că amintirea acestui fapt va dăinui mai mult decît aceea a acțiunilor lui mai bune, deși acestea au fost numeroase. Fiul lui a moștenit și el acest spirit de persecuție și s-a remarcat atît de mult în martiriul vrăjitoarelor, încît se poate spune cu drept cuvînt că sîngele acestora a lăsat o pată atît de adîncă, într-adevăr, încît bătrînele lui oase uscate din cimitirul de pe Charter Street trebuie s-o poarte și azi, dacă nu s-au prefăcut cu totul în țărînă. Nu pot să știu dacă acești strămoși ai mei s-au gîndit să se căiască și să ceară iertare cerului pentru cruzimile săvîrșite, sau dacă nu gem acum, în altă formă a existenței, sub povara grelelor lor urmări. Oricum ar fi, eu, cel care scriu acum și care sînt reprezentantul lor, iau aci asupra mea rușinea acestor fapte, rugîndu-mă ca toate blestemele pe care și le-au atras — cum am auzit povestindu-se și cum starea tristă și puțin prosperă a neamului nostru de un șir prelung de ani pare s-o dovedească — să fie de acum înainte ridicate.

Nu mă îndoiesc de altfel că și unul și celălalt, amîndoi severi și sumbri puritani, ar fi văzut o pedeapsă suficientă pentru păcatele lor în faptul că după atîta amar de vreme, pe bătrînul trunchi al arborelui nostru familial, acoperit de un mușchi atît de venerabil, a crescut un ram despre care nu ar putea spune decît că e un pierde-vară. Nici unul din țelurile pe care le-am urmărit vreodată nu li s-ar părea vrednic de laudă, nici unul din succesele mele — dacă viața mea, dincolo de granițele ei domestice, a fost vreodată încununată de succes — nu ar fi socotit de ei decît ca neînsemnat, dacă nu chiar de-a dreptul rușinos. „Cu ce se îndeletnicește?“ șoptește umbra cenușie a unuia dintre străbuni către cealaltă. „Scrie cărți de povestiri! Ce fel de muncă, ce chip de a-l slăvi pe Dumnezeu sau de a-i sluji pe oamenii din vremea și din generația lui o mai

¹ Primul strămoș american al autorului, William Hathorne, originar din Anglia, imigrat în 1630 și stabilit ca negustor la Salem, a fost fruntaș politic al coloniei puritane și maior în miliția ei. În nuvela sa „Strada Mare“, Hawthorne vorbește mai pe larg despre acest strămoș al său, prigonitor fanatic al quakerilor. Asemenea prigoniri au format oarecum preludiul proceselor împotriva „vrăjitoarelor“ din Salem la sfîrșitul secolului al XVII-lea.

fi și ăsta ? Zău, prăpăditul ăsta de băiat putea tot atît de bine să se facă scripcar.“ Acestea sînt complimentele schimbate între străbunii mei și mine peste prăpastia vremii ! Și totuși — oricît de mult m-ar disprețui ei ! — simt că unele trăsături puternice ale firii lor s-au împletit cu ale mele.

Adînc plantat în prima copilărie și tinerețe a orașului de către acești doi bărbați zeloși și plini de vlagă, neamul meu s-a menținut de atunci neîntrerupt aci ; și a rămas totdeauna respectabil, nefiind, pe cîte știu, dezonorat măcar de un singur membru nevrednic, dar nesăvîrșind, pe de altă parte, după primele două generații, decît arar sau nicioodată vreo faptă memorabilă sau a atrage măcar prin vreun oarecare merit atenția publică asupra lui. Treptat a căzut în uitare, dispărînd aproape cu totul din ochii oamenilor, așa cum, ici și colo pe străzi, unele case vechi sînt îngropate aproape pînă la acoperiș de noile straturi de pămînt. Din tată în fiu, vreme de peste un veac, vlăstarele neamului meu au fost navigatori. În fiecare generație, un căpitan încărunțit se retrăgea de pe dunetă la căminul lui, în timp ce un băiat de paisprezece ani își ocupa locul ereditar în fața catargului, ținînd piept valurilor și vînturilor care-l biciuiseră înainte pe tatăl și pe bunicul lui. La rîndul lui, cînd îi sosea vremea, băiatul trecea de pe puntea de la proră în cabina de comandă și, după o maturitate furtunoasă, se întorcea din colindarea lumii spre a îmbătrîni, și a muri, și a-și amesteca cenușa cu pămîntul natal. Această îndelungată legătură a unei familii cu un unic loc, din leagăn pînă la mormînt, creează între ființa omenească și acel petic de pămînt o rudenie care nu ține nici de farmecul peisajului, nici de condițiile morale ce-l înconjoară. Nu e vorba aici de sentiment, ci de instinct. Noii locuitori — veniți ei înșiși, sau ai căror tați ori bunici au venit dintr-o țară străină — nu prea au dreptul să-și zică salemiți ; ei nu au nici măcar idee despre tenacitatea de scoică cu care un vechi colonist ajuns într-al treilea veac se agață de locul unde odihnește un lung șir de generații dinaintea lui. Nu cade în cumpănă faptul că acel loc nu-î dăruiește bucurii, că omul e sătul de vechile case de lemn, de noroaie și de praf, de monotonia priveliștii, de micimea

simțămintelor, de vîntul înghețat de est și de atmosfera socială și mai înghețată ; toate acestea, ca și cusururile pe care le-ar vedea sau închipui pe lîngă ele, nu pot schimba nimic. Farmecul dăinuie mai departe cu aceeași putere, ca și cum locul de naștere ar fi raiul pe pămînt. Așa a fost și cu mine. Era aproape ca un destin că trebuia să fac din Salem reședința mea, astfel încît trăsăturile fizice și morale, care de totdeauna au fost atît de bine cunoscute aci, să poată fi văzute și recunoscute în oraș și în timpul modestei mele vieți ; căci ori de cîte ori un reprezentant al neamului nostru mergea să se odihnească în mormînt, un alt membru al familiei își pornea, ca să zic așa, pașii de santinelă de-a lungul Străzii Mari. Nu e mai puțin adevărat că pînă și acest sentiment dovedește că legătura a devenit nesănătoasă și ar trebui, în sfîrșit, să fie ruptă. Natura omenească, la fel ca și cartoful, nu poate prospera dacă e plantată și replantată timp de prea multe generații în același sol secătuit. Copiii mei s-au născut în altă parte și, în măsura în care voi putea interveni în soarta lor, își vor înfige rădăcinile într-un pămînt cu care nu sînt deprinși.

Acestui straniu atașament, pasiv și fără bucurie, pentru orașul meu natal îi datorez în primul rînd faptul că, atunci cînd am plecat din vechiul prezbiteriu, am acceptat să ocup un post în clădirea de cărămidă a unchiului Sam, cînd aș fi putut tot atît de bine să mă duc în altă parte. Destinul mă urmărea. Nu era prima dată, nici a doua, că părăsisem orașul — pentru totdeauna, pe cît se părea. Și totuși revenisem, ca o monedă falsă, sau mai degrabă ca și cum Salemul ar fi fost pentru mine centrul de neocolit al Universului. Și astfel, într-o bună zi am urcat treptele de granit, cu numirea semnată de Președinte în buzunar, și am fost prezentat grupului de domni ce aveau să mă ajute în grelele mele sarcini de inspector șef al vămii.

Mă întreb — sau, mai bine zis, nu mă întreb de loc — dacă vreun funcționar public al Statelor Unite, fie el civil sau militar, a avut vreodată sub ordinele lui un corp de veterani atît de patriarhal ca acesta. Ar fi fost de prisos să cercetez unde se putea găsi cel mai bătrîn locuitor al țării, din clipa cînd m-am uitat la ei. Căci de peste două-

zeci de ani, poziția independentă a collectorului ¹ ținuse vama din Salem în afara vârtejului vicisitudinilor politice, care fac în general atât de nesigură deținerea unei funcții publice. Soldat — cel mai distins soldat al Noii Anglii — el a stat neclintit pe pedestalul serviciilor vitejești ce le adusese și, sigur de situația lui datorită înțelepte toleranțe a administrațiilor succesive sub care își păstrase postul, fusese totodată pavăză subordonaților săi în multe ceasuri de primejdii și emoții. Generalul Miller ² era un conservator înfocat ; avea o fire prietenoasă, supusă într-o măsură destul de mare puterii obișnuinței ; atașându-se puternic de figurile ce-i erau familiare, se decidea greu să facă schimbări în cadrul personalului, chiar dacă în felul acesta ar fi îmbunătățit în chip neîndoios mersul serviciului. Așa se face că atunci când mi-am luat în primire postul, n-am văzut acolo decât bătrâni. Erau, în cea mai mare parte, foști căpitani de vase de comerț, care, după ce fuseseră scuturați de toate mărimile și ținuseră piept cu dârzenie rafalelor vijelioase ale vieții, eșuaseră în cele din urmă în acest colțisor pașnic, unde, feriți de alte prilejuri de griji decât neliniștea periodică a alegerilor prezidențiale, se treziseră din nou la viață cu toții. Deși nu erau nicidecum mai scutiți decât alții de neajunsurile bătrâneții și de infirmitățile legate de ea, posedau de bună seamă vreun talisman care ținea moartea la respect. Doi sau trei dintre ei, cum am fost asigurat, aveau podagră și reumatism, sau erau chiar nevolnici de tot și nu s-ar fi gândit nici o clipă să-și facă apariția la vamă în timpul unei îndelungate părți a anului ; dar după o iarnă de toropeală, ieșeau la iveală sub soarele cald din mai sau iunie, își vedeau alene de ceea ce numeau îndatoririle lor, ca apoi, după placul și pofta lor, să se retragă din nou în fundul patului. Trebuie să mă declar vinovat de a fi scurtat viața oficială a mai mult decât unuia dintre acești venerabili slujitori ai republicii. Ei au fost autorizați, la propunerea mea, să se odihnească după greaua lor trudă, și curînd după aceea —

¹ Perceptor general al veniturilor vamale.

² James Miller (1776—1851), general american și funcționar administrativ ; a fost din 1825 pînă la 1849 „collector“ al portului Salem.

ca și cum singurul lor principiu de viață ar fi fost zelul de a-și servi țara, și cred că așa și era — s-au retras într-o lume mai bună. Este o pioasă mîngîiere pentru mine că, mulțumită intervenției mele, au avut un răstimp destul de lung pentru a se căi de practicile rele și corupte cărora, în chip firesc, orice funcționar al vămii este presupus a se deda. Căci nici ușa din față a vămii, nici cea din dos nu dau spre calea ce duce în rai.

Cei mai mulți dintre funcționarii mei erau whigi¹. A fost un noroc pentru venerabila lor comunitate că noul inspector nu era politician și că, deși în principiu democrat credincios, nu obținuse postul și nu s-a menținut în el datorită vreunor servicii politice. Dacă ar fi fost altfel — vreau să spun dacă un politician activ ar fi fost așezat în acest post influent, spre a lua asupra-și sarcina lesnicioasă de a se împotrivi unui colector *whig*, pe care infirmitățile sale îl împiedicau de a-și îndeplini personal funcțiunile — abia dacă un om din vechea gardă ar mai fi respirat aerul vieții oficiale la o lună după ce îngerul exterminator ar fi urcat treptele vămii. Potrivit uzului consfințit în această materie, un politician nu și-ar fi făcut decît datoria trimițînd toate aceste capete ninse sub cuțitul ghilotinei. Era destul de ușor să vezi că acești bătrîni se temeau de o asemenea bătălie din partea mea. Mă durea și totodată mă amuza să observ spaima care însoțea sosirea mea ; să văd cîte un obraz brăzdat, ars de vînturile și de furtunile unei jumătăți de veac, devenind cenușiu la vederea unui ins atît de inofensiv ca mine ; să descopăr, atunci cînd vreunul dintre ei îmi vorbea, un tremur într-un glas care, în zile de mult apuse, fusese deprins să urle răgușit printr-o pîlnie, cu destulă putere ca să-l sperie și să-l reducă la tăcere pe însuși Boreu². Știau bine toți acești moșnegi admirabili, știau foarte bine că după toate regulile stabilite — agravate în ceea ce-i privea pe unii dintre

¹ În America, acest nume (care în Anglia a desemnat începînd din secolul al XVII-lea pe membrii partidului progresist, adversar al privilegiilor regale) era purtat la început de sprijinitorii mișcării de independență, iar de la 1834 de membrii partidului național-republican, opus celui democrat. Autorul se referă la această ultimă perioadă.

² În mitologia antică, zeul vînturilor de nord.

ei de nepriceperea lor în afaceri — ar fi trebuit să facă loc unor oameni mai tineri, mai ortodocși în politică și, în general, mai apti de a-l servi pe Unchiul Sam. O știam și eu, dar inima nu m-a lăsat niciodată să acționez cum trebuia. De aceea, spre marea și meritata pagubă a numelui meu și în dauna conștiinței mele de funcționar, ei au continuat, atîta timp cît am ocupat acest post, să se plimbe în lungul cheiurilor și să se tîrască alene în sus și în jos pe treptele vămii. O bună parte din timp și-o petreceau de asemenea moțîind în colțurile lor obișnuite, cu scaunele răsturnate pe spate și sprijinite de perete; se deșteptau însă o dată sau de două ori în cursul dimineții, spre a se plictisi unul pe altul repetînd pentru a zecea mia oară vechi povești marinărești sau snoave prăfuite, care deveniseră între ei un fel de lozinci.

Descoperiră repede, îmi închipui, că noul inspector șef nu era prea primejdios. Atunci, cu inima ușurată și cu convingerea plăcută că vor putea fi mai departe de folos — cel puțin lor înșiși, dacă nu și scumpei noastre țări — acești buni moșnegi primiseră să îndeplinească diferitele ritualuri ale funcțiilor lor. Pe după ochelari începură să arunce priviri iscoditoare în calele corăbiilor. Se agitau în chip nemaipomenit pentru lucruri de nimic, lăsînd, în schimb, cu o uimitoare orbire să le scape printre degete altele mai însemnate. De cîte ori li se întîmpla o asemenea nenorocire și, de pildă, un camion întreg de marfă valoroasă era descărcat prin contrabandă, poate chiar în toiul zilei și de-a dreptul sub nasul lor nebănuitor, nimic nu putea întrece vigilența și graba cu care se apucau să încuie și să asigure cu sfoară roșie și peceti de ceară toate ieșirile vasului contrabandist. În locul unei muștrări pentru neglijența lor anterioară, păreau să merite mai degrabă un panegiric pentru precauțiile demne de laudă pe care le luaseră după ce răul fusese săvîrșit și o manifestare de recunoștință pentru zeloasa promptitudine de care dăduseră dovadă atunci cînd nu mai era nimic de făcut.

Atîta vreme cît oamenii nu sînt neobișnuit de neplăcuți, am prostescul obicei de a mă atașa de ei. Partea mai bună a caracterului vecinului meu — dacă o asemenea parte există — este aceea care de obicei îmi sare mai mult în ochi și după care judec omul. Cum cei mai mulți dintre

acești bătrâni aveau părți bune și cum poziția părintească și ocrotitoare în care mă aflam față de ei era prielnică dezvoltării unor sentimente prietenești, am ajuns curînd să țin la ei toți. În diminețile de vară, cînd dogoarea aerului, care aproape că lichefia restul neamului omenesc, transmitea doar puțină căldură trupurilor lor pe jumătate amorțite, era plăcut să-i auzi trîncănînd la intrarea din dos ; ședeau, ca de obicei, cu toții în șir, pe scaunele sprijinite, în două picioare, de perete, în timp ce glumele răsuflete ale unor generații trecute le curgeau spumoase de pe buze, însoțite de chicoteli. Voia bună a bătrînilor are multă asemănare cu voioșia copiilor ; intelectul nu are nimic de a face cu ea, și nici simțul adînc al umorului ; și la unii și la alții este doar o sclipire care rămîne la suprafață și dă un aspect însoțit și vesel atît crengii verzi cît și trunchiului cenușiu și putred. În primul caz, sclipirea este a unui soare veritabil, în celălalt seamănă mai degrabă cu licărul fosforescent al lemnului muced.

Ar fi o gravă nedreptate — și cititorul trebuie să înțeleagă acest lucru — să înfățișez pe toți acești minunați bătrîni, care erau prietenii mei, ca pe niște oameni căzuți în mintea copiilor. În primul rînd, nu toți colaboratorii mei erau, fără excepție, bătrîni ; se găseau printre ei și bărbați în floarea și puterea vîrstei, cu o netăgăduită pricepere și energie, vădit nepotrivîți pentru viața trîndavă de subalterni pe care steaua lor rea le-o hărăzise. Apoi, pletele albe ale bătrîneții se dovedeau uneori a nu fi decît acoperișul de stuf sub care sălășluia o minte încă în bună stare. În ce privește însă pe cei mai mulți dintre membrii corpului meu de veterani, nu voi săvîrși nici o greșeală caracterizîndu-i în general ca pe un lot de moșnegi plicticoși, care nu adunaseră nimic demn de a fi păstrat de pe urma feluritei experiențe a vieții lor. Păreau să fi risipit toată sămînța aurie a înțelepciunii de viață, pe care avuseseră atîtea ocazii s-o recolteze, și să fi strîns în memorie doar pleava ei. Vorbeau cu mult mai mult interes și mai multă onctuositate despre micul dejun sau despre prînzul lor de ieri, de azi ori de mîine, decît despre naufragiul pe care-l suferiseră cu patruzeci sau cincizeci de ani în urmă și despre toate minunile lumii pe care le văzuseră în tinerețea lor.

Decanul de vîrstă al vămii — patriarhul nu numai al acestui mic pluton de funcționari, ci, îndrăznesc să spun, al respectabilului corp de vameși portuari de pe întreaga întindere a Statelor Unite — era un anumit inspector permanent. I s-ar fi putut da, cu drept cuvînt, numele de fiu legitim al sistemului fiscal, predestinat sau, mai bine zis, născut în purpură, dat fiind că tatăl său, colonel în vremea revoluției și mai înainte colector vamal al portului, înființase un post anume pentru el în vremurile de altădată, de care puțini oameni în viață își mai aduc aminte. Atunci cînd l-am cunoscut eu, acest inspector era un om de vreo optzeci de ani și, fără doar și poate, unul dintre cele mai minunate exemplare de vigoare iernatică pe care te poți aștepta să le descoperi în cursul unei vieți întregi de căutări. Cu obrajii înfloriți, cu silueta vînjoasă, haina elegantă de postav albastru cu nasturi lucitori, cu umbletul vioi și semeț și aspectul robust și sănătos, avea aerul — firește nu al unui tînăr — dar al unei noi minuni a Mumiilor Natura, un miracol cu chip de om, de care vîrsta și infirmitățile erau oprite să se atingă. Glasul și rîsul lui, care răsunau veșnic în localul vămii, nu aveau nimic din gîngăveala tremurată și cotcodăcitul unui moșneag, ci izbucneau triumfătoare din plămîinii lui, ca un cîntat de cocoș sau ca un semnal de trîmbiță. Dacă-l priveai numai ca animal — și erau puține temeiuri de a-l privi altfel — era o făptură dintre cele mai demne de admirație, din pricina sănătății și a vigoarei organismului său cît și a capacității sale de a gusta, la o vîrstă atît de înaintată, toate sau aproape toate plăcerile la care rîvnise sau pe care le imaginase vreodată. Viața sigură și lipsită de griji pe care o ducea la vamă, bazată pe un venit regulat și tulburată doar rareori de ușoare temeri de a fi scos din slujbă, ajutaseră negreșit ca timpul să treacă fără a lăsa urme. Cauzele primordiale și hotărîtoare trebuiau căutate totuși în rara desăvîrșire a naturii sale animale, în proporțiile moderate ale intelectului său și în adausul foarte neînsemnat de ingrediente morale și spirituale, aceste ultime calități fiind, într-adevăr, tocmai suficiente pentru a-l împiedica pe bătrînul gentleman să umble în patru labe. Nu poseda nici

putere de gîndire, nici adîncime de simţire, nici sensibilităţi stingheritoare — pe scurt nimic în afară de cîteva instincte obişnuite, care, ajutate de temperamentul lui vesel, produs firesc al bunăstării fizice, îi serveau în mod foarte respectabil şi spre mulţumirea generală în loc de inimă. Avusese trei soţii — toate moarte de mult — şi douăzeci de copii, dintre care cei mai mulţi se întorseseră şi ei în ţărîină la diferite vîrste ale copilăriei sau ale maturităţii. S-ar putea vedea în aceasta un izvor suficient de jale pentru a îndolia adînc chiar şi firea cea mai veselă. Nimic de acest fel la bătrînul nostru inspector ! Un scurt oftat îi ajungea ca să se uşureze de toată povara acestor dureroase amintiri. În clipa următoare, era tot atît de gata să zburde ca orice băieţel care mai poartă încă rochiţă — mult mai dispus de fapt decît tînărul secretar al collectorului, care, la cei nouăsprezece ani ai lui, era pe departe cel mai vîrstnic şi mai aşezat dintre ei doi.

Îl observam şi îl studiam pe acest venerabil patriarh cu mai multă curiozitate, cred, decît pe toate celelalte specimene umane ce se ofereau acolo atenţiei mele. Era într-adevăr un fenomen rar : atît de perfect dintr-un punct de vedere şi atît de plat, de înşelător, de inezisabil, de complet inexistent din toate celelalte. Concluzia mea era că nu avea nici inimă, nici suflet, nici spirit ; nimic, după cum am mai spus, decît instincte. Şi totuşi, cele cîteva elemente ce-i compuneau caracterul fuseseră îmbinate cu atîta dibăcie, încît nu puteai descoperi la el vreo deficienţă penibilă, iar eu, dinspre partea mea, eram pe deplin mulţumit cu ceea ce găseam în el. Putea fi greu — da, era într-adevăr greu — să-ţi închipui ce avea el să facă pe lumea cealaltă, pînă într-atît părea de terestru şi de stăpînit de simţuri ; ceea ce e sigur, însă, e că existenţa lui pe acest pămînt, admiţînd că avea să se termine o dată cu ultima-i suflare, nu-i fusese dăruită fără bunătate, ca una ce era lipsită de răspunderi morale mai înalte decît acelea ale vitelor de pe cîmp — dispunînd însă de o sferă mai largă de plăceri decît acestea, dar bucurîndu-se totodată de binecuvîntata lor imunitate faţă de tristeţile şi amărăciunile bătrîneţii.

Un punct în care avea o mare superioritate asupra fraţilor săi cu patru picioare era capacitatea lui de a-şi

aminti de mesele bune de care avusese parte și care aduseseră o contribuție însemnată la fericirea vieții lui. Pașiunea lui pentru plăcerile stomacului era o trăsătură extrem de atrăgătoare ; și a-l auzi vorbind despre friptură îți dădea aceeași poftă de mâncare ca un castravecior acru sau o stridie. Cum nu avea nici o însușire mai înaltă și nu jertfea sau păgubea vreun dar spiritual prin faptul că-și folosea toate energiile și toată inventivitatea spre binele și mulțumirea pîntecului, era totdeauna plăcut să-l aud flecărind despre pește, păsări sau specialități de carne și despre cele mai potrivite metode de a le pregăti. Amintirile sale despre feluri alese, oricît de îndepărtată ar fi fost data banchetului la care se referea, aproape că ne făceau să adulmecăm mirosul fripturii de porc sau de curcan. Simțea pe limbă arome ce stăruiau acolo de șaizeci sau șaptezeci de ani, părînd să fie tot atît de proaspete ca aceea a cotletului de berbec pe care-l mestecase în dimineața respectivă. L-am auzit plescăind din buze în timp ce pomenea de prînzuri ai căror comeseni, cu excepția lui, căzuseră de multă vreme pradă viermilor. Era un lucru uimitor să observi fantomele unor vechi ospete ivindu-se neîncetat în fața lui, nu mînioase sau răzbunătoare, ci parcă spre a-și arăta recunoștința pentru aprecierea ce le-o arătase odinioară și a căuta să împrăspăteze o serie nesfîrșită de desfătări, himerice și totodată concrete. Un mușchi de vacă, o pulpă de vițel, un cotlet de porc, un anume pui de găină sau un curcan vrednic de laude deosebite, care poate îi împodobise masa în zilele lui Adams cel bătrîn¹, îi rămăseseră întipărite în memorie, în timp ce toate încercările de mai târziu pe care le suferise poporul nostru, cît și toate evenimentele luminoase sau întunecate ale propriei sale existențe trecuseră peste el, lăsînd tot atît de puține urme ca briza trecătoare a mării. Principalul eveniment tragic din viața acestui bătrîn fusese, pe cît îmi puteam da seama, o pățanie neplăcută cu o anume gîscă ce trăise și murise cu vreo douăzeci sau patruzeci de ani în urmă — o gîscă cu aspectul cel mai promițător, dar

¹ Este vorba de John Adams (1735—1826), președinte al Statelor Unite (1797—1801).

care, ajungînd pe masă, se dovedise de o tărie atît de îndărătnică, încît cuţitul mare de servit nu făcuse nici o impresie asupra carcasei ei, astfel încît putuse fi tăiată în bucăţi doar cu o secure şi un ferăstrău.

Cred însă că e timpul să părăsim acest portret, cu toate că mi-ar fi plăcut să stărui încă îndelung asupra lui, căci dintre toţi oamenii pe care i-am cunoscut vreodată acesta era desigur cel mai potrivit pentru a fi vameş. Cei mai mulţi oameni — din cauze pe care nu am destul loc ca să le analizez — îşi pierd moralul de pe urma acestui fel special de viaţă. Bătrînul inspector era însă incapabil de aşa ceva ; şi chiar de ar fi fost menţinut în slujbă pînă la sfîrşitul veacurilor, ar fi rămas mereu în formă şi s-ar fi așezat la masă mereu cu aceeaşi poftă de mîncare.

Mai era acolo o figură fără care galeria mea de portrete ale oamenilor vămii ar fi ciudat de incompletă ; cum însă ocaziile de a-l observa au fost relativ rare pentru mine, n-am decît puţinţa de a-i schiţa în chip sumar conturul. E vorba de colector — viteazul şi bătrînul nostru general — care după o strălucită carieră militară, în urma căreia guvernase un teritoriu sălbatic din vest, se stabilise de douăzeci de ani în Salem spre a-şi petrece anii de declin ai unei vieţi pe cît de variate pe atît de onorabile. Bravul soldat atinsese, dacă n-o depăşise chiar, vîrsta de şaptezeci de ani şi îşi căra pe drumul ce-i mai rămăsese de parcurs pe lumea aceasta metehnele, pe care nu reuşea să i le uşureze nici chiar muzica marţială a înviorătoarelor sale amintiri. Pasul lui mîndru, ce fusese primul la atac, era paralizat acum. Doar cu ajutorul unui slujitor şi sprijinindu-şi cu putere mîna pe rampa de fier a scării, putea bătrînul general să urce încet şi anevoie treptele vămii şi, străbătînd cu mare efort încăperea, să ajungă la fotoliul său tradiţional de lîngă cămin. Acolo obişnuia să stea, urmărind cu o privire calmă, dar cam împăienjenită, pe toţi cei care intrau şi ieşeau. Foşnetul hîrtilor, prestările de jurăminte, discuţiile de afaceri şi micile conversaţii de birou — toate aceste zgomote şi întîmplări păreau să producă asupra simţurilor lui doar o impresie confuză, pătrunzînd prea puţin în sfera intimă a reflecţiilor sale. Avea, în această poziţie de repaus, un aer blînd şi binevoitor. Cînd cineva îi adresa cîteva cuvinte, o expresie de

curtenie și interes îi licărea în ochi, dovedind că făclia minții lui mai lumina încă și că doar mediul ce o înconjura împiedica razele acesteia să treacă. Cu cât răzbeai mai aproape de substanța spiritului său, cu atât îți apărea ea mai sănătoasă. Cînd nu era nevoit să vorbească sau să asculte — operații care, și una și alta, îi cereau un vădit efort — pe fața lui se așternea imediat expresia de liniște zîmbitoare. Nu era nimic penibil în această expresie, căci deși stinsă, nu avea îndobitocirea proprie senilității. Făptura lui, robustă și masivă în tinerețe, nu căzuse încă în ruină.

A observa și a defini caracterul lui în condiții atît de neprielnice era totuși o sarcină la fel de grea ca aceea de a întregi și a reconstrui în imaginație o veche fortăreață, cum ar fi Ticonderoga, văzîndu-i doar dărăpănăturile cenușii. Ici, colo, zidurile vor fi rămas din întîmplare aproape intacte ; în altă parte, însă, nu se va găsi poate decît o movilă informă, stînjenitoare prin însăși trăinicia ei și năpădită de ierburi și buruieni în atîția ani de pace și neîngrijire.

Totuși, privindu-l pe bătrînul soldat cu afecțiune — căci cu toate că legătura dintre noi era slabă, sentimentul pe care-l nutream pentru el, la fel ca acela al tuturor bipedelor și patrupedelor ce-l cunoșteau, putea în chip propriu să fie numit astfel — izbuteam să deslușesc principalele trăsături ale portretului său. Purta pecetea unor însușiri nobile și eroice ce dovedeau că nu din pură întîmplare, ci pe bună dreptate dobîndise renumele de care se bucura. Spiritul lui nu s-a deosebit, cred, niciodată printr-o activitate înfrigurată, ci a avut nevoie, în oricare din perioadele vieții sale, de un impuls din afară pentru a se pune în mișcare ; dar de îndată ce era stîrnit și pus în fața unor piedici care trebuiau să fie învinse și a unei ținte demne de atins, nu era el omul care să renunțe sau să cunoască înfrîngerea. Focul ce arsese odinioară în el și care nu se stinsese încă pe deplin nu era o vîlvătaie ce izbucnește împrăștiind scînteii, ci mai degrabă o sclipire incandescentă ca aceea a fierului topit dintr-un furnal. Prestanță, trăinicie, fermitate — iată ce exprima repausul lui, chiar și în starea de șubrezie prematură căreia îi

căzuse pradă la vremea cînd l-am cunoscut. Dar chiar și atunci puteam să-mi închipui că sub puterea unei emoții ce-ar fi pătruns adînc în conștiința lui — ceva ca un sunet de trompetă, destul de tare pentru a-i trezi toate energiile ce nu muriseră ci erau doar ațipite — ar fi fost în stare să-și arunce cît colo infirmitățile, ca un halat de bolnav, și să lepede bastonul bătrîneții spre a apuca o spadă și a se ridica din nou la luptă. Și într-un asemenea moment de încordare, atitudinea lui ar fi rămas tot calmă. Numai că un astfel de spectacol putea fi plăsmuit doar în imaginație, iar nu să fie așteptat și nici dorit. Ceea ce vedeam în bătrîn — tot atît de clar ca în meterezele indestructibile ale vechii fortărețe Ticonderoga, care mi-a slujit mai sus de cea mai potrivită comparație — erau semnele unei rezistențe greoaie și tenace, care putea prea bine să fi mers în tinerețea lui pînă la îndărătnicie ; ale unei integrități care, asemenea celor mai multe din celelalte însușiri ale sale, îmbrăca forma unei mase grele, tot atît de nemaleabile și de anevoie de mînuit ca o tonă de minereu de fier ; ale unei bunăvoințe pe care, în ciuda furiei cu care-și condusesese soldații în atacurile la baionetă de la Chippewa și Fort Erie, o socotesc nu mai puțin autentică decît aceea ce-i animă pe polemiștii filantropi din zilele noastre. Ucisese, pe cît știu, cu mîna lui, și oamenii căzuseră ca iarba sub coasă în fața șarjelor căreia ardoarea lui le împrumuta o energie triumfală ; și totuși, nu avusese niciodată destulă cruzime în inimă pentru a fi în stare să șteargă pulberea de pe aripa unui fluture. N-am cunoscut nicicînd vreun om la a cărui bunătate în-născută să fi avut mai multă încredere de a apela.

Firește că multe din trăsăturile-i caracteristice — și tocmai acelea care contribuiseră mai mult să dea asemănare unei schițe de portret — se șterseseră sau dispăruseră înainte ca eu să-l fi cunoscut pe general. Toate attributele ce nu au decît un rol decorativ sînt de obicei cele mai efemere ; iar natura nu împodobește ruinele ome-nești cu flori proaspete, de o frumusețe nouă, care să-și aibă rădăcinile și să-și găsească hrana în crăpăturile și fisurile decrepitudinii, așa cum seamănă micșunele printre ruinele fortăreței de la Ticonderoga. Totuși, se aflau la el indicii demne de a fi notate, vădind o anume grație

și frumusețe. O rază de umor se strecura din cînd în cînd prin învelișul opac, sclipind prietenos spre noi. O trăsătură de o eleganță naturală, ce se întâlnește rar în caracterul masculin după vîrsta copilăriei și a primei tinereți, era aceea a dragostei generalului pentru flori și a plăcerii de a simți mireasma lor. S-ar putea crede că un bătrîn soldat prețuiește doar laurul însîngerat ce-i încununează fruntea; acesta însă părea să aprecieze, ca o tînră fată, lumea florilor.

Acolo deci, lîngă cămin, obișnuia bătrînul general să șadă, în timp ce inspectorul — deși evita pe cît posibil sarcina anevoioasă de a intra într-o conversație cu el — stătea cu plăcere la oarecare distanță și contempla fața lui liniștită, aproape adormită. Părea să fie pierdut într-o altă lume, cu toate că-l vedeam la cîțiva pași; depărtat, cu toate că treceam foarte aproape de fotoliul lui; inaccesibil, cu toate că, întinzînd mîna, am fi putut s-o atingem pe a lui. Poate că în lumea gîndurilor sale petrecea o viață mai reală decît aceea din ambianța, puțin potrivită pentru el, a vămii. Desfășurarea unei parăzi, tumultul unei bătălii, sunetele eroice ale unei fanfare auzite cu treizeci de ani în urmă — acestea erau scenele și zgomotele care-i mai stăruiau încă în minte. În acest timp, negustori și armatori, funcționari comerciali dichisiți și marinari neciopliți intrau și ieșeau; forfota vieții comerciale și a activității vamale îl învăluia cu murmurul ei, dar generalul nu părea să aibă nici cea mai vagă legătură nici cu oamenii, nici cu treburile lor. Era tot atît de puțin la locul potrivit în acest mediu cum ar fi fost o veche spadă — ruginită acum, dar care odinioară fulgerase pe cîmpul de luptă și mai păstra încă o sclipire în lungul tăișului ei — printre călimările, dosarele și riglele de lemn demahon de pe biroul vice-colectorului.

Un lucru mă ajuta mult să întregesc și să împrăpățez imaginea acestui om de adevărată și simplă energie, a viteazului luptător de la granițele de pe Niagara. Era amintirea memorabilelor cuvinte „Voi încerca, sir!”, rostite de el față de superiorul său pe pragul unei acțiuni desperate și eroice, cuvinte ce exprimă tot curajul sufletului și spiritului Noii Anglii, recunoscînd toate primejdiile și înfruntîndu-le pe toate. Dacă în țara noastră vitejia ar fi răsplătită prin cinstiri heraldice, aceste cuvinte — care

par ușor de rostit, dar pe care numai el a știut să le rostească în fața unei sarcini atât de primejdioase și de glorioase — ar constitui cea mai frumoasă și mai potrivită deviză pentru blazonul generalului.

E de un mare folos pentru sănătatea morală și intelectuală a unui om ca acesta să aibă prilejul de a întreține legături continue de camaraderie cu persoane care nu seamănă cu el, care nu se sinchisesc de țelurile lui și îl obligă oarecum să iasă din el însuși pentru a le aprecia sfera de preocupări și aptitudinile. Peripețiile vieții mele mi-au oferit deseori acest avantaj ; niciodată însă în chip mai deplin și mai variat decât în perioada slujbei mele la vamă. Era acolo îndeosebi un om care mi-a dat, prin observarea caracterului său, o idee nouă despre talent. Avea în primul rînd darurile unui om de afaceri : era prompt, iute, ager, lucid, înzestrat cu un ochi care pătrundea toate încurcăturile și cu o capacitate de a le face să dispară ca printr-o baghetă magică. Fiind crescut din copilărie la vamă, aceasta constituia cîmpul lui firesc de activitate ; și numeroasele complicații ale vieții de afaceri, atât de sîcîitoare pentru un neinițiat, aveau pentru el claritatea unui sistem perfect coerent. În ochii mei, el era reprezentantul ideal al profesiei sale. Era o adevărată întrupare a vămii, sau, în orice caz, resortul motor care menținea în mișcare roțile și roțițele ei, căci într-o instituție ca aceasta, unde funcționarii sînt numiți spre a-și satisface propriile lor interese și ambiții și numai rareori pe temeiul capacității lor de a îndeplini sarcinile prevăzute, ei trebuie în chip firesc să caute în altă parte îndeminarea ce le lipsește. Și astfel, dintr-o nevoie de neînlăturat, omul nostru de afaceri atrăgea în cîmpul lui, la fel cum un magnet atrage pilitura de oțel, toate greutatețile de care se ciocneau ceilalți. Cu un aer suveran, o amabilă indulgență față de stupiditatea noastră, care în ochii lui trebuie să fi apărut aproape ca o crimă, izbutea îndată, ca printr-o simplă atingere cu degetul, să transforme tot ce era de neînțeles într-un lucru limpede ca lumina zilei. Negustorii îl prețuiau tot atît de mult ca și noi, prietenii lui neinițiați. Integritatea lui fără cusur era la el mai degrabă o lege a naturii decât rezultatul unei alegeri sau un principiu ; pentru o minte de o atît de remarcabilă claritate și precizie ca a lui, nici nu putea

exista o altă condiție fundamentală decît o comportare perfect cinstită în treburile de serviciu. O pată pe conștiința lui în legătură cu cel mai mic lucru care cădea în sfera lui de atribuții l-ar fi tulburat în același chip, dar într-o măsură mult mai mare, ca o greșeală în soldul unui cont sau o pată de cerneală pe pagina unui registru de contabilitate. Într-un cuvînt, am întîlnit în persoana lui — caz rar în viața mea — un om cu totul adaptat funcției pe care o deținea.

Așa arătau deci cîțiva dintre oamenii cu care mă găseam acum în legătură. M-am declarat de acord cu hotărîrea providenței de a mă plasa într-o poziție atît de puțin corespunzătoare cu vechile mele obiceiuri și m-am apucat serios să trag din ea toate foloasele posibile. După ce împărtășisem munca și visurile irealizabile ale fraților de la Brook Farm¹; după ce trăisem timp de trei ani sub influența subtilă a unui spirit ca acela al lui Emerson², după zilele de libertate sălbatică petrecute împreună cu Ellery Channing³ la Assabeth⁴, unde ne pierdeam în speculații fantastice lîngă focul nostru de crengi uscate; după ce discutasem cu Thoreau⁵ despre atîtea și atîtea și chiar despre vestigii indiene în sihăstria lui de la Walden; după ce devenisem mai pretențios prin contactul cu rafinata cultură clasică a lui Hillard⁶; după ce mă pătrunsesem de simțire poetică lîngă vatra lui Longfellow⁷ — după toate

¹ Falanster fourierist, înființat de un grup de intelectuali americani între 1841 și 1847.

² Ralph Waldo Emerson (1803—1882), eseist și filozof idealist american, prieten cu Hawthorne.

³ William Ellery Channing (1818—1901), poet și filozof transcendentalist, autor al unor cunoscute „Poeme“.

⁴ Afluent al râului Concord, unde Channing și Hawthorne obișnuiau uneori să pescuiască.

⁵ Henry Thoreau (1817—1862), scriitor american, discipol al lui Emerson. Retras în 1845—1847 într-o colibă de lemn construită chiar de el pe marginea lacului Walden, a căutat desăvîrșirea personalității prin viața în sinul naturii. Reflecțiile sale din timpul acestei sihăstirii stau la baza cărții „Walden sau viața în pădure“ (1852), una din operele clasice ale literaturii americane.

⁶ George Stillman Hillard (1808—1879), scriitor și jurist american.

⁷ Henry Wadsworth Longfellow (1807—1882), poet american; a folosit legendele și folclorul pieilor-roșii în poemul său „Hiawatha“.

acestea sosise, în sfârșit, vremea să aplic alte facultăți ale caracterului meu și să mă alimentez cu o hrană pentru care avusesem pînă atunci puțină poftă. Chiar și bătrînul colector era binevenit, ca o schimbare de regim pentru un om care-l cunoscuse pe Alcott¹. Faptul că după frecventarea și legătura strînsă cu asemenea personalități m-am putut amesteca cu oameni de o calitate cu totul diferită, fără să murmur vreodată împotriva acestei schimbări, îmi apare în oarecare măsură ca o dovadă a unei firi bine echilibrate și căreia nu-i lipsea nimic esențial.

Literatura, eforturile și obiectele ei aveau acum puțină importanță în ochii mei. Cărțile nu mă interesau în perioada aceasta; îmi rămîneau străine. Natura — cu excepția celei umane — care se oferă ochilor pe pămînt și în cer îmi era oarecum ascunsă; și toată încîntătoarea imaginație cu care odinioară o însuflețisem se stinsese în spiritul meu. Un dar, o anume facultate, chiar dacă nu mă părăsise, zăcea amorțită, fără viață în mine. Toate acestea ar fi fost negrăit de dureroase și de triste, dacă n-aș fi fost conștient că nu atîrna decît de mine să rechem la viață tot ce avea o valoare în trecutul meu. Poate că într-adevăr n-aș fi putut duce multă vreme o asemenea viață fără a risca să devin pentru totdeauna diferit de cum fusesem, dar fără ca transformarea să merite a fi suferită. N-am socotit-o însă niciodată decît ca o etapă tranzitorie. Aveam un instinct profetic, auzeam o șoaptă în ureche ce-mi spunea că nu peste mult timp și de îndată ce un nou fel de trai va deveni esențial pentru binele meu, schimbarea nu avea să întîrzie.

Deocamdată totuși, mă găseam acolo, eram inspector al vămii și, pe cît puteam singur să judec, un inspector atît de bun cît se cerea. Un om de gîndire, imaginație și simțire (chiar de ar poseda aceste daruri într-o măsură de zece ori mai mare decît le aveam eu) este capabil să devină, în orice moment, un om de afaceri — e de ajuns

¹ Amos Bronson Alcott (1799—1888), filozof transcendentalist înclinînd spre misticism; a făcut și el o încercare de înființare a unei comunități fourieriste.

numai să-și dea osteneala. Colegii mei, precum și negustorii și căpitani de corăbii cu care îndatoririle mele oficiale mă puneau în legătură, nu mă vedeau în altă lumină și, probabil, nici nu mă cunoșteau sub un alt aspect. Bănuiesc că nici unul dintre ei nu citise vreodată o pagină ieșită de sub condeiul meu și că n-ar fi dat nici măcar un ban mai mult pe mine chiar de le-ar fi citit pe toate ; și lucrurile nu ar fi stat cu nimic mai bine dacă acele pagini de prisos ar fi fost scrise de o pană ca aceea a lui Burns¹ sau a lui Chaucer², care amîndoi, la fel ca mine, au fost în zilele lor funcționari de vamă. E o lecție bună — deși poate adesea grea — pentru un om ce a visat să-și cîștige o faimă literară și să-și asigure astfel un loc printre mai-marii lumii, e o bună lecție, zic, ca el să iasă din cercul strîmt în care pretențiile îi sînt recunoscute și să constate cît de puțină însemnătate are, pentru cei ce nu aparțin acelui cerc, tot ce a înfăptuit și ce rîvnește să înfăptuiască. Nu știu dacă am avut neapărat nevoie de această lecție, fie ca avertisment, fie ca dojană, dar sigur e că am învățat-o bine ; și mi-e plăcut să-mi amintesc că adevărul, atunci cînd am ajuns să-l înțeleg, nu mi-a pricinuit nici o durere și nici dorința de a-l respinge cu un oftat. În ce privește conversațiile literare, e adevărat că ofițerul naval — un băiat excelent, care a intrat în funcție odată cu mine și a părăsit-o doar puțin mai tîrziu — mă atrăgea adesea într-o discuție asupra uneia din temele sale favorite : Napoleon sau Shakespeare. De asemenea, secretarul collectorului, un tînăr care, cum șopteau oamenii, acoperea din cînd în cînd cîte o foaie din hîrtia de scrisori a Unchiului Sam cu ceea ce (la cîtiva metri distanță) semăna foarte mult a poezie, îmi vorbea uneori despre cărți, ca despre un subiect cu care s-ar fi putut să fiu familiarizat. La aceasta se reduceau toate relațiile mele în materie de literatură și, trebuie s-o spun, ele îmi ajungeau pe deplin.

¹ Robert Burns (1759—1796), poetul popular scoțian a fost în ultimii șase ani ai vieții funcționar fiscal.

² Geoffrey Chaucer (1340—1400), cel mai mare poet al evului mediu englez, autorul „Povestirilor din Canterbury“, a fost multă vreme șef al vămilor portului Londrei.

Cum nu mai năzuiam ca numele meu să fie proclamat în lumea largă pe paginile de titlu ale unor cărți, zîmbeam la gîndul că el se bucura acum de o altă vogă. Marcatorul vămii îl imprima cu un șablon și vopsea neagră pe saci cu piper, pe coșuri cu cîrmîz, pe cutii de țigări de foi și pe baloturi de tot felul de mărfuri taxabile, spre a atesta că toate aceste produse plătiseră impozitul și trecuseră în mod legal prin vamă. Purtată de asemenea vehicule de glorie, vestea existenței mele, în măsura în care un nume ajunge s-o răspîndească, era dusă în locuri unde nu pătrunsese niciodată pînă atunci și, sper, nu va mai ajunge niciodată.

Trecutul însă nu murise. La intervale mari, gînduri care păruseră atît de vii și de active, și care totuși fuseseră atît de lesne adormite, se trezeau din nou. Și unul dintre cele mai remarcabile prilejuri cînd deprinderile mele din zilele apuse au reînviat a fost acela care, în cadrul legii proprietății literare, îmi îngăduie să ofer publicului schița de acum.

La catul de sus al clădirii vămii se află o încăpere mare, unde cărămida și grinzile goale n-au fost acoperite niciodată cu lambriuri, nici cu tencuială. Edificiul — conceput pe o scară corespunzătoare vechii activități comerciale a portului și în perspectiva unei prosperități viitoare ce nu avea să se realizeze niciodată — cuprindea mult mai mult spațiu decît putea fi folosit de cei ce-l ocupau. Această sală înaltă de deasupra camerelor perceptorului a rămas, de aceea, neterminată pînă azi și, în ciuda vechilor păienjenșuri ce garniseau întunecatele-i bîrne, pare să aștepte încă munca dulgherului și a zidarului. La un capăt al încăperii, într-o adîncitură, se aflau niște butoaie, stivuite unul peste altul, în care erau depozitate vechi legături de documente oficiale. Mari cantități de asemenea hîrtoage zăceau îngrămădite pe podea. Era întristător să te gîndești ce multe zile, și săptămîni, și luni, și ani de trudă fuseseră risipite cu aceste hîrtii mucedee, acum doar o povară inutilă pe pămînt, aruncate în acest cotlon uitat, unde nu aveau să mai fie privite nicicînd de ochii vreunui om. Dar cîte teancuri de alte manuscrise

— umplute nu cu plicticoase formule oficiale, ci cu gândirea unor creiere inventive și cu efuziile unor inimi simțitoare — căzuseră deopotrivă în uitare, și încă fără a fi slujit vreunui scop în vremea lor, așa cum măcar o făcuseră aceste mormane de hîrtii, și — lucru mai trist — fără a fi procurat autorilor lor viața confortabilă pe care conțopistii vămii și-o asiguraseră prin aceste mîzgăleli fără valoare ! Și totuși, poate nu erau lipsite de orice valoare ca materiale pentru istoria locală. Aici puteau fi descoperite, fără îndoială, statistici cu privire la vechiul comerț al portului Salem și memorii ale falnicilor lui negustori — bătrînul King Derby, bătrînul Billy Gray, bătrînul Simon Forrester și mulți alți asemenea magnați din vremea veche, ale căror capete pudrate nici nu fuseseră bine așezate în mormînt, că munții lor de bogății și începuseră să se prăbușească. Aici ar putea fi urmărit istoricul celei mai mari părți a familiilor din care se compune astăzi aristocrația Salemului, pornind de la modestele și obscurele începuturi ale traficurilor lor, în epoci îndeobște mult posterioare Revoluției, și pînă la rangul pe care urmașii lor îl consideră acum ca dobîndit de mult.

Pentru perioada anterioară Revoluției, mărturii scrise sînt puține, căci documentele și arhivele mai vechi ale vămii au fost, pe cît se pare, duse la Halifax cînd toți funcționarii regelui au însoțit armata engleză în retragerea ei precipitată de la Boston. Faptul acesta a fost pentru mine adesea un motiv de regret, întrucît actele acelea, care datau poate încă din vremea Protectoratului ¹, trebuie să fi conținut multe referiri la oameni, uitați sau nu, și la obiceiuri vechi, a căror dezgropare mi-ar fi dăruit tot atîta plăcere ca și capetele de săgeți indiene pe care le culesesem pe cîmpul de lîngă vechiul prezbiteriu.

Dar într-o zi ploioasă, cînd nu prea era de lucru, am avut norocul să fac o descoperire care mi s-a părut că nu era lipsită de interes. În timp ce scotoceam și scormoneam printre vechiturile îngrămădite în cotlon, desfăcînd ici și

¹ Este vorba de epoca dintre 1653 și 1659 în care Oliver Cromwell, urmat pentru scurt timp de fiul său Richard, a condus, după detronarea Stuartilor, Anglia ca lord-protector și în care a început să se dezvolte Noua Anglie.

colo un document și citind numele unor corăbii ce zăceau de mult pe fundul mării sau putreziseră la chei, ori pe acelea ale unor negustori de care nu se mai aude pomenindu-se la bursă și care nici nu pot fi lesne descifrate pe pietrele lor de mormînt acoperite de mușchi ; în timp ce-mi plimbam privirea peste aceste lucruri, cu atenția întristată, obosită, pe jumătate dezgustată pe care o acordăm cadavrului unei activități moarte, și căutam cu un efort al închipuirii mele amorțite să fac să răsară din aceste oseminte uscate o imagine a vremurilor mai luminoase ale vechiului oraș, cînd India¹ mai era încă un ținut nou și numai Salemul cunoștea drumul spre ea — îmi căzu din întîmplare în mînă un mic pachet învelit cu grijă într-o bucată de pergament vechi și îngălbenit. Acest înveliș părea să ateste existența unui document oficial dintr-o vreme de mult apusă, cînd diecii își așterneau scriitura lor țeapănă și ceremonioasă pe materiale mai solide decît azi. Era în aspectul lui ceva care-mi trezi instinctiv curiozitatea ; și cu sentimentul că aveam să scot la lumină o comoară, am dezlegat panglica roșie ofilită ce lega pachetul. Dezdoind învelișul rigid de pergament, am văzut că era o veche diplomă purtînd semnătura și sigiliul guvernatorului Shirley și prin care un anume Jonathan Pue era numit inspector al vămilor Maiestății Sale în portul Salem din provincia Massachusetts Bay. Îmi aminteam a fi citit, probabil în analele lui Felt², o notiță despre moartea inspectorului Pue, intervenită acum vreo optzeci de ani ; de asemenea întîlnisem într-un ziar recent o dare de seamă despre dezhumarea osemintelor lui în cimitirul bisericii Sf. Petru, cu ocazia restaurării acesteia. Dacă îmi aduc bine aminte, nimic nu mai rămăsese din respectabilul meu predecesor, în afară de un schelet incomplet, cîteva zdrențe din îmbrăcămintea lui și o perucă cu bucle maiestuoase care, spre deosebire de capul pe care-l împodobise odinioară, se conservase în chip foarte satisfăcător. Examinînd însă hîrțile învelite în diploma de

¹ Autorul se referă la „India de Vest“ (Antilele).

² „Felt Annals“ (1827), lucrare a istoricului american Joseph Barlow Felt (1789—1869), originar din Salem, specialist în istoria Noii Anglii.

pergament, am dat de mai multe urme ale activității depuse și ale operațiilor la care se dedase acest cap decît cele păstrate de peruca frizată de pe venerabilul craniu pe care-l acoperise.

Pe scurt, era vorba de niște documente, nu oficiale, ci cu caracter privat, sau în orice caz scrise de mîna domnului Pue în calitatea lui de persoană particulară. Îmi puteam explica prezența lor printre vechiturile vămii numai prin faptul că moartea domnului Pue intervenise subit și că aceste hîrtii, pe care le ținuse probabil în biroul lui oficial, nu ajunseseră niciodată la cunoștința moștenitorilor săi, sau că fuseseră considerate ca fiind în legătură cu treburile fiscale. Cu prilejul mutării arhivelor la Halifax, acest pachet, dovedindu-se lipsit de vreun interes de ordin public, rămăsese acolo și nu mai fusese deschis niciodată de atunci.

Vechiul inspector — care, după cum bănuiesc, nu prea era hărțuit în acele vremuri depărtate de treburile legate de serviciul lui — pare să fi închinat unele din numeroasele sale ore de odihnă unor cercetări istorice locale și altor investigații de acest soi. Astfel mintea lui, care altminteri ar fi fost mîncată de rugină, găsise un mic cîmp de activitate. O parte din însemnările sale mi-au fost de altfel de mare folos la întocmirea schiței „Strada Mare“. Restul va putea servi mai tîrziu unor scopuri tot atît de onorabile, sau va fi încorporat unei istorii complete a orașului Salem, dacă vreodată — ceea ce nu e exclus — venerația mea pentru pămîntul natal mă va împinge să-mi iau o sarcină atît de pioasă. Între timp le țin la dispoziția oricărei persoane competente și dispuse să ia din mîinile mele această muncă neaducătoare de cîștig. Mă gîndesc că aș putea, pînă la urmă, să le încredințez Societății istorice a ținutului Essex¹.

Dar, ceea ce mi-a atras cel mai mult atenția în misteriosul pachet era un anumit obiect de postav roșu fin, foarte uzat și pălit. Avea pe el urme de broderie de aur, foarte destrămată însă și înnegrită, astfel încît nu mai

¹ Asociație din Salem care se ocupa cu istoria comitatului Essex din Massachusetts.

păstra nimic sau aproape nimic din strălucirea ei. Fusesse lucrată, cum era ușor de văzut, cu o admirabilă dibăcie în mînuirea acului, și cusătura (după cum mă asigură doamnele cunoscătoare ale acestor mistere) dovedește o artă astăzi uitată, care nu poate fi reconstituită nici chiar scoțînd firele. Această zdreanță de stofă stacojie — căci timpul, și uzura, și o molie nelegiuită făcuseră din bucata de postav aproape o zdreanță — luă, sub cercetarea mea atentă, forma unei litere. Era litera majusculă A. O măsurătoare precisă arată că fiecare picior al ei avea lungimea exactă de trei toli și un sfert. Fusesse negreșit menită să împodobească un veșmînt. Dar în ce fel trebuia purtată, sau care erau rangul, onorurile și demnitatea desemnate prin ea în vremurile trecute? Era o enigmă pe care aveam puțină nădejde s-o dezleg — pînă într-atît sînt de efemere modele lumii în ce privește aceste amănunte. Și totuși, această literă trezea în mine un straniu interes. Stăteam cu ochii ațintiți asupra vechii litere stacojii și nu eram în stare să-i desprind de ea. Desigur că ascundea un înțeles adînc, care merita în chip deosebit să fie deslușit și care parcă țîșnea din misteriosul simbol, vorbind în chip subtil simțirii mele, dar sustrăgîndu-se analizei minții.

Pe cînd stăteam nedumerit și mă întrebam, printre altele, dacă litera nu putea să fi fost cumva una din acele podoabe pe care albiile le imaginau spre a impresiona pieile-roșii, mi-am pus-o din întîmplare pe piept. Mi s-a părut atunci — cititorul va rîde poate, dar nu trebuie să-mi pună la îndoială cuvintele — mi s-a părut deci că încercam o senzație, nu pe de-a întregul fizică, dar nici prea departe de ea — o senzație ca de căldură arzătoare, de parcă litera n-ar fi fost de postav roșu, ci de fier înroșit. Înfiorat, am lăsat-o fără voie să cadă pe podea.

Absorbit de contemplarea literei stacojii, omisesem pînă atunci să examinez un mic sul de hîrtie murdară în jurul căruia fusesse înfășurată. M-am apucat acum să-l desfac și am avut satisfacția de a găsi, scrisă de mîna bătrînului inspector, o explicație destul de completă a întregii chestiuni. Erau cîteva foi de hîrtie de cancelarie ce conțineau multe amănunte despre viața și faptele unei oarecare Hester Prynne, care părea să fi fost o personalitate destul de demnă de atenție în ochii înaintașilor noștri. Trăise în

perioada dintre primele zile ale coloniei Massachusetts și sfîrșitul secolului al șaptesprezecelea. Persoane în vîrstă, care mai trăiau în vremea domnului inspector Pue și după mărturiile orale ale cărora își scrisese el relatarea, își mai aminteau de dînsa, de pe vremea tinereții lor, ca de o femeie foarte bătrînă, dar nu neputincioasă, cu o ținută impunătoare și solemnă. Din vremuri aproape imemorabile, avea obiceiul să colinde țara ca un fel de infirmieră benevolă și să facă oamenilor tot binele ce-i stătea în putință, dînd de asemenea sfaturi în tot felul de probleme și îndeosebi în acelea ale inimii. Și astfel, cum e firesc pentru o persoană cu asemenea înclinații, își cîștigase din partea multor oameni respectul ce se cuvine unui înger, fiind însă, îmi închipui, privită de alții ca o intrusă și o pacoste. Examinînd mai departe manuscrisul, am dat de relatarea unor fapte și suferințe ale acestei femei neobișnuite ; dar cu privire la cele mai multe dintre acestea, îl trimit pe cititor la povestirea intitulată „Litera stacojie“, rugîndu-l să nu piardă nici o clipă din vedere că faptele principale ale acestei istorii sînt certificate și întărite de documentul domnului inspector Pue. Manuscrisul original, dimpreună cu însăși litera stacojie — o rămășiță extrem de stranie — se află încă în posesia mea și vor fi arătate cu plăcere oricărei persoane care, împinsă de interesul deosebit al narațiunii, ar simți dorința să le vadă. Vreau să fiu bine înțeles : nu afirm că întocmind povestirea și imaginînd motivele și pasiunile de care au fost conduse personajele ce apar în ea, m-am menținut fără nici o abatere în limitele celor cinci sau șase file de hîrtie scrise de bătrînul inspector. Dimpotrivă, mărturisesc că mi-am acordat tot atîta sau aproape tot atîta libertate ca și cum faptele ar fi fost în întregime inventate de mine. Ceea ce susțin este autenticitatea faptelor, în liniile lor generale.

Întîmplarea aceasta mi-a readus spiritul, pînă la un anumit grad, în vechiul lui făgaș. Părea că descoperisem aici bazele unei povestiri. Eram impresionat ca și cum venerabilul inspector, în ținuta lui de acum un veac și purtînd nepieritoarea-i perucă ce-i supraviețuise în mormînt, m-ar fi vizitat în încăperea părăsită a vămii. Avea atitudinea demnă a unui bărbat ce deținuse o funcție în slujba

Maiestății Sale, astfel încît cădea și asupra lui o rază din splendoarea orbitoare ce învăluie tronul cu lumina ei. Ce deosebire, vai, față de înfățișarea jalnică a unui funcționar republican, care, ca servitor al poporului, se simte cel din urmă dintre cei din urmă și cel mai neînsemnat dintre cei neînsemnați, în mijlocul stăpînilor săi ! Cu mîna ei de fantomă, umbra nedeslușită, dar maiestuoasă, mi-a predat simbolul stacojiu și micul sul al manuscrisului lămuritor. Cu vocea-i de stafie, m-a îndemnat ca, în temeiul sacrei mele datorii filiale și al respectului față de el — care se putea pe drept cuvînt considera strămoșul meu administrativ — să ofer publicului elucubrațiile sale mucedo și roase de molii. „Fă treaba asta“, rosti stafia domnului inspector Pue dînd stăruitor din capul atît de impunător sub memorabila-i perucă, „fă-o și tot cîștigul va fi al tău ! Vei avea curînd nevoie de el, căci în vremea ta lucrurile nu se petrec ca în vremea mea, cînd slujba unui om era pe viață și adesea se lăsa ca moștenire. Un lucru te rog însă în ce privește istoria aceasta a bătrînei doamne Prynne : dă amintirii înaintașului tău cinstirea ce cu dreptate i se cuvine !“ Și am răspuns stafiei domnului inspector Pue : „Voi face așa cum spui !“

Am reflectat după aceea îndelung asupra istoriei lui Hester Prynne. Ea a devenit obiectul meditațiilor mele în cursul multor ore, cînd măsuram în lung și în lat camera mea, sau străbăteam de zeci de ori încoace și încolo lunga distanță dintre poarta principală a vămii și intrarea laterală, spre marea plictiseală și oboseală a bătrînului colecător cît și a cantaragiilor și măsurătorilor, întrucît tropăitul nemilos al pașilor mei le tulbura moțăiala, ori de cîte ori treceam pe lîngă ei. Amintindu-și de propriile lor deprinderi de altădată, obișnuiau să spună că inspectorul se plimbă pe puntea dinspre pupă. Își închipuiau, de bună seamă, că unicul meu scop — și, într-adevăr, ce alt motiv putea avea un om cu mintea sănătoasă să se pună de bună voie în mișcare ? — era de a-mi face poftă de mîncare pentru prînz. Și, drept să spun, o poftă de mîncare stîrnită de vîntul de răsărit, care bătea îndeobște în lungul coridorului, era singurul rezultat cu care mă alegeam de pe urma unui exercițiu atît de neobosit. Atmosfera unei vămii e atît de puțin priincioasă gingașelor roade ale închipuirii

și simțirii, încît, de-aș fi rămas acolo chiar pe durata mandatului a zece viitori președinți ai Statelor Unite mă îndoiesc că povestirea „Litera stacojie“ ar fi ajuns vreodată sub ochii publicului. Imaginația mea era o oglindă ce pălise. Ea nu mai reflecta decît cel mult cu o lamentabilă nebulozitate figurile cu care mă căzneau s-o populez. Nu izbuteam să fac personajele povestirii să se încălzească și să devină maleabile la focul slab pe care-l ațîțam în vatra forjei mele spirituale. Nu se lăsau pătrunse nici de patimă arzătoare, nici de simțire gingașă, ci păstrau toată rigiditatea unor cadavre și mă priveau țintă în obraz cu un rînjit groaznic de sfidare și dispreț. „Ce vrei de la noi?“ părea să spună expresia lor. „Toată bruma de putere pe care ai avut-o odată asupra lumii închipuirilor s-a dus! Ai schimbat-o pe o pomană din aurul public! Du-te dar și cîștigă-ți leafa!“ Pe scurt, creaturile aproape inerte ale propriei mele imaginații mă acuzau de imbecilitate, și nu cu totul pe nedrept.

Dar această nenorocită amorțeală nu punea stăpînire pe mine numai în timpul celor trei ore și jumătate pe care Unchiul Sam le revendica din viața mea zilnică. Ea nu mă părăsea nici în plimbările pe malul mării și în hoinărelile peste cîmp, de cîte ori — și o făceam rar și în silă — îmi adunam puterile spre a căuta farmecul înviorător al naturii, care dădea odinioară gîndurilor mele atîta prospețime și avînt, din clipa cînd ieșeam în aer liber pe ușa vechiului prezbiteriu. Aceeași toropeală care frîna orice efort intelectual mă însoțea și acasă și mă apăsa în camera pe care într-un chip nespus de absurd o intitulas cabinetul meu de lucru. Și nu scăpam de ea nici cînd, tîrziu în noapte, ședeam în salonul pustiu, luminat doar de licărirea focului de cărbuni și de razele lunii, silindu-mă să plăsmuiesc scene imaginare care, a doua zi, să poată să se reverse în descrieri pline de culoare pe pagini de hîrtie lucioasă.

Dacă puterea de imaginație rămînea cu îndărătnicie inactivă chiar la o asemenea oră, cazul putea desigur să fie privit ca desperat. Lumina lunii, care într-o încăpere familiară cade albă pe covor, lăsînd să se recunoască atît de precis toate desenele lui și făcînd toate obiectele atît de clar vizibile și totuși atît de diferite de felul cum arată dimineața sau la amiază, creează ambianța cea mai favo-

tabilă pentru a permite unui romancier să facă cunoștință cu oaspeții lui iluzorii. În jurul lui e micul decor domestic al încăperii bine cunoscute : scaunele, din care fiecare își are individualitatea proprie ; masa din mijloc, cu un coș de lucru de mînă, o carte sau două și o lampă stinsă pe ea ; sofaua ; raftul cu cărți ; tabloul de pe perete — toate aceste amănunte, limpede percepute, sînt atît de spiritualizate de lumina neobișnuită, încît par să-și piardă substanța reală și să devină obiecte ale spiritului. Nimic nu e prea mic sau prea neînsemnat spre a suferi această transformare și a dobîndi prin ea o nouă demnitate. Ghetuța unui copil, păpușa așezată în trăsura ei de răchită, calul de lemn, într-un cuvînt toate obiectele sau jucăriile din timpul zilei au acum ceva straniu și depărtat, cu toate că sînt aproape tot atît de clar conturate ca la lumina zilei. Și astfel, încăperea familiară nouă a devenit un teritoriu neutru, situat undeva între lumea adevărată și cea de basm, unde realul și imaginarul se întîlnesc și se impregnează fiecare cu natura celuilalt. Fantome ar putea să intre aci fără să ne sperie. Și ar fi într-o concordanță atît de totală cu întregul cadru încît n-am fi surprinși dacă, uitîndu-ne în jurul nostru, am zări în lumina acestui magic clar de lună o ființă scumpă nouă, dar dispărută, șezînd într-un fotoliu, cu o înfățișare ce ne-ar face să ne întrebăm dacă s-a întors acum din locuri depărtate sau dacă nu s-a mișcat poate niciodată din locul ei de lîngă cămin.

Prin palida lui licărire, focul de cărbuni are o funcție esențială în producerea efectului pe care încerc să-l descriu. El împrăstie o pîlpîire discretă prin toată încăperea, așternînd o roșeață ușoară pe pereți și pe tavan și reflectîndu-se slab pe luciul mobilei. Și această lumină mai caldă se îmbină cu recea spiritualitate a razelor lunii, împrumutînd parcă un suflet și o gingașă simțire umană figurilor pe care fantezia le evocă. În felul acesta imagini reci devin chipuri de bărbați și femei. Aruncîndu-ne privirea în oglindă, zărim — departe în adîncimea ei vrăjită — sclipirea antracitului pe jumătate stins, albele raze ale lunii pe podea și o replică a întregului tablou, cu luminile și umbrele lui, dar mai depărtată de realitate și mai apropiată de lumea închipuirii. Dacă la o asemenea oră și cu

această scenă în față, un om ce șade singuratic nu e în stare să viseze lucruri stranii și să le facă să-i apară aievea, un astfel de om n-ar trebui să încerce niciodată să scrie un roman.

În ceea ce mă privește, însă, clarul de lună, lumina soarelui și sclipirea focului au fost, în toată vremea pe care am petrecut-o ca funcționar al vămii, tot una în ochii mei ; și toate trei nu mă ajutau cu nimic mai mult decât slaba pîlpîire a unui opaiț de seu. Un șir întreg de posibilități și darul ce le însoțea — un dar nu prea bogat și nici de mare preț, dar cel mai bun pe care-l aveam — mă părăsiseră.

Cred totuși că dacă mi-aș fi încercat puterile cu un alt soi de scrieri, mijloacele mele nu s-ar fi dovedit atît de tocite și de neîndestulătoare. Aș fi putut, de pildă, să mă mulțumesc să aștern pe hîrtie istoriile unui fost căpitan de corabie — și el inspector de vamă — pe care aș fi ingrat dacă nu l-aș aminti, dat fiind că nu trecea o zi fără să-mi stîrnească rîsul și admirația prin minunatele lui daruri de povestitor. De-aș fi fost în stare să păstrez puterea de evocare a stilului său și culoarea cu care avea darul să-și coloreze descrierile, cred sincer că rezultatul ar fi fost ceva cu totul nou în literatură. Sau puteam găsi ușor o sarcină mai serioasă. Era o nebunie din partea mea ca, în timp ce realitatea acestei vieți mi se impunea atît de stăruitor atenției, să încerc a mă cufunda într-o altă epocă sau să mă încăpățînez a plăsmui din năluciri o lume care să pară adevărată, cînd vedeam bine cum în fiecare clipă frumusețea impalpabilă a bășicii mele de săpun se spargea ciocnindu-se de vreun fapt real. Mai înțelept ar fi fost dacă m-aș fi străduit să împrăstii gîndire și imaginație în masa opacă a prezentului și să-i dau astfel o transparentă luminoasă ; să spiritualizez povara ce începea să apese din ce în ce mai greu asupra-mi ; să caut cu hotărîre valoarea adevărată și indestructibilă care zăcea ascunsă în întîmplările mărunte, monotone, și în oamenii obișnuiți cu care eram familiarizat acum. Greșeala era a mea. Pagina de viață ce stătea întinsă în fața mea părea întunecată și banală doar pentru că n-o sondasem mai adînc. Se afla acolo o carte mai bună decît aș putea s-o scriu vreodată ; ea mi se oferea foaie cu foaie, de parcă ar fi fost gata

ticluită de realitatea orelor fugare, pierind însă la fel de iute cum fusese scrisă, doar pentru că mintea mea nu era destul de pătrunzătoare și mîna mea destul de abilă pentru a o copia. Poate că va veni și ziua cînd îmi voi aminti cîteva frînturi răzlețe și paragrafe pline de lacune și cînd, așternîndu-le pe hîrtie, să constat că literele se prefac în aur.

Îmi dau seama prea tîrziu de aceasta. În zilele acelea, simțeam numai că ceea ce înainte ar fi fost o plăcere era acum o trudă deznădăjduită. Nu avea rost să mă plîng prea mult de această stare de lucruri. Încetasem de a fi autorul unor povestiri și eseuri destul de mediocre și devenisem un inspector de vamă destul de bun. Asta era tot. Totuși, nu e de loc plăcut să fii obsedat de bănuiala că mintea îți scade sau se evaporă pe nesimțite ca eterul dintr-o sticlută, astfel încît la fiecare nouă aruncătură de ochi găsești un reziduu mai mic și mai puțin volatil. Faptul însă nu putea fi pus la îndoială ; și examinîndu-mă pe mine ca și pe ceilalți, ajungeam, în legătură cu efectul muncii administrative asupra caracterului, la concluzii nu tocmai favorabile pentru acest fel de viață. E de ajuns să spun aci că un funcționar vamal care rămîne multă vreme în serviciu poate cu greu să fie un personaj respectabil și demn de laudă, și aceasta din mai multe pricini. Una din ele stătea în dependența și obligațiile față de mairarii lui ; cealaltă, în caracterul însuși al activității, care — oricît de cinstită ar fi, cum cred că și este — nu-l face să participe la efortul comun al omenirii.

Un efect al acestei munci, care cred că poate fi observat, mai mult sau mai puțin, la orice individ ce a deținut o asemenea situație este că, atîta timp cît omul se sprijină pe brațul puternic al republicii, propriile lui puteri îl părăsesc. Și omul pierde, într-o măsură corespunzătoare cu slăbiciunea sau forța naturii lui, capacitatea de a se întreține singur. Dacă posedă o energie innăscută de proporții neobișnuite sau dacă nu este expus prea multă vreme farmecului paralizant al locului, nu este exclus ca puterile-i pierdute să poată fi redobîndite. Funcționarul scos din slujbă — firește dacă are norocul să primească la timp lovitura brutală care-l trimite să se zbată în mijlocul unei lumi bătăioase — poate să se regăsească și să devină iarăși

tot ce a fost înainte. Dar asta se întâmplă rar. De obicei își păstrează postul tocmai destulă vreme ca să se distrugă ; și cînd este dat afară, are mușchii prea atrofiați și poate doar să-și tîrască pașii pe cărarea anevoioasă a vieții. Conștient de propria lui infirmitate, dîndu-și seama că și-a pierdut tăria și elasticitatea, ca un oțel descălit, nu va înceta în viitor să-și plimbe privirea în jur, în căutarea unui sprijin din afară. Nădejdea lui fierbinte și statornică — halucinația care, în ciuda tuturor decepțiilor și piedicilor, continuă să-l stăpînească tot restul vieții și, asemenea convulsiilor spasmodice produse de holeră, îmi închipui că-l urmărește chiar și cîtva timp după moarte — rămîne acum aceea că în curînd, printr-un concurs fericit de împrejurări, se va vedea reîntegrat în vechea funcție. Această credință îl sleiește de vlagă mai mult decît orice și-l face incapabil de orice inițiativă. De ce ar mai năduși și s-ar chinui, de ce s-ar strădui să iasă din tină, de vreme ce nu va trece mult pînă cînd brațul vajnic al Unchiului Sam îl va ridica și-l va sprijini ? De ce s-ar speti să-și câștige viața aci, sau s-ar duce să caute aur în California, cînd în curînd un mic fișic de monezi strălucitoare din buzunarul Unchiului Sam îl va fericii din nou în fiecare lună ? Este curios dar întristător de constatat că e de ajuns ca un biet om să guste cît de puțin din viața de slujbaș, pentru ca să contracteze această boală ciudată. Aurul Unchiului Sam — o spun fără a vrea să aduc nici cea mai mică jignire bătrînului și demnului domn — are în această privință aceeași putere de a vrăji ca și simbria diavolului. Oricine îl atinge ar trebui să bage bine de seamă, căci altminteri tîrgul ar putea să-l nenorocească, punîndu-i în joc dacă nu sufletul, măcar cele mai bune însușiri ale sale : tăria neclintită, curajul și statornicia, lealitatea, încrederea în sine și tot ce dă accent caracterului bărbătesc.

Frumoasă perspectivă de viitor ! Nu că inspectorul ar fi reținut această lecție pentru sine, sau că ar fi admis că ar putea să ajungă și el într-un asemenea hal de decădere, fie dacă ar fi rămas în slujbă, fie dacă ar fi fost dat afară. Totuși, reflecțiile nu erau dintre cele mai plăcute. Începeam să devin melancolic și neliniștit, scrutîndu-mi fără încetare mintea, spre a descoperi care din mediocrele mele facultăți mă părăsiseră și în ce măsură suferiseră cele

ce-mi rămîneau. Mă sileam să calculez cît timp voi mai putea rămîne în vamă, dacă voiam să ies din ea om. Ca să spun adevărul, mă temeam cel mai mult — dat fiind că nu ar fi fost o politică bună ca un om atît de pașnic ca mine să fie scos din slujbă și că, pe de altă parte, nu prea intra în obiceiurile unui funcționar public să demisioneze — mă temeam cel mai mult, așadar, că voi încărunți și voi cădea în decrepitudine în postul ce-l dețineam, devenind un fel de animal, în genul bătrînului inspector. Nu aveam oare să ajung, o dată cu scurgerea monotoniei vieții de funcționar care mă aștepta, să fac în cele din urmă din masa de prînz, la fel ca venerabilul meu prieten, momentul suprem al zilei și să-mi petrec tot restul timpului dormind la soare sau la umbră ca un cîine bătrîn ? Da, era o tristă perspectivă pentru un om care vedea cea mai bună definiție a fericirii în a putea folosi din plin întreaga gamă a facultăților sale și a darurilor sale sufletești ! Dar teama ce o nutream în toată această vreme era cu totul de prisos. Providența găsisese pentru mine o soartă mult mai bună decît mi-aș fi putut-o închipui.

Un eveniment remarcabil din al treilea an al inspectoratului meu — pentru a folosi tonul din „P.P.“ — a fost alegerea generalului Taylor ca președinte al țării. Ca să poți aprecia pe deplin avantajele vieții de slujbaş al statului, este esențial să-l observi pe deținătorul unui post la intrarea în funcție a unui nou guvern. Situația lui în acel moment e una dintre cele mai neobișnuit de enervante, în orice caz dintre cele mai neplăcute în care un biet muritor se poate afla ; de cele mai multe ori el nu are în fața lui decît alternativa a două rele, cu toate că acela ce i se pare cel mai mare poate adesea să fie cel mai mic. Dar este o stranie încercare pentru un om mîndru și sensibil să vadă că interesele lui stau în mîna unor oameni care nici nu-l iubesc, nici nu-l înțeleg și de care — dat fiind că unul dintre cele două lucruri trebuie neapărat să se întîmple — ar prefera să fie mai degrabă lovit decît îndatorat. E straniu de asemenea pentru cineva care, în tot timpul luptei electorale, și-a păstrat calmul, să observe setea de sînge ce se manifestă în ceasul izbînzii și să-și dea seama că el însuși e unul din obiectele ei ! Puține trăsături ale naturii umane sînt mai urite decît

această tendință — pe care mi-am dat seama că o au oameni nu mai răi decît semenii lor — de a deveni deodată cruzi, doar pentru că le stă în putință să lovească în alții. Dacă ghilotina, ca mijloc folosit împotriva funcționarilor, ar fi o realitate, iar nu una din cele mai potrivite metafore, sînt sincer convins că membri activi ai partidului victorios ar fi fost în stare, în agitația lor, să taie capetele noastre ale tuturor și să mulțumească cerului de a le fi dat acest prilej ! Mi se pare — mie care am fost totdeauna, atît în victorie cît și în înfrîngere, un observator calm și curios — că acest sălbatic, acest aprig spirit de dușmănie și răzbunare n-a marcat niciodată numeroasele izbînzii ale partidului meu, așa cum a caracterizat-o atunci pe a whigilor. Democrații pun mîna în general pe funcțiile publice pentru că au nevoie de ele și pentru că anii îndelungați de cînd se practică acest sistem au făcut din el o lege a luptei politice, împotriva căreia ar fi o dovadă de slăbiciune și lașitate să murmurăm, atîta timp cît un alt sistem mai bun nu va fi instituit. Dar lungă lor deprindere cu victoria i-a făcut generoși. Ei știu să cruțe cînd li se prezintă ocazia, iar cînd lovesc, securea poate într-adevăr să fie ascuțită, dar tăișul ei e rareori otrăvit de ură ; și nu au nici obiceiul josnic de a izbi cu piciorul în capul pe care tocmai l-au tăiat.

Pe scurt, oricît de neplăcută ar fi fost situația mea, aveam destule motive să mă felicit că mă găseam de partea învinșilor, și nu a învingătorilor. Dacă pînă atunci nu mă numărasem printre partizanii cei mai zeloși, începeam acum, în această perioadă de primejdii și adversități, să simt în chip foarte ascuțit către care partid mergeau preferințele mele ; și socoteam nu fără oarecare regret și rușine, după o cumpănită evaluare a șanselor, că aveam perspective mai favorabile de a rămîne în slujbă decît frații mei democrați. Dar cine poate privi în viitor mai departe decît vîrful propriului său nas ? Capul meu căzu cel dintîi !

Momentul căderii capului unui om nu este cred decît rareori, sau niciodată, cel mai plăcut din viața lui. Cu toate acestea, la fel ca majoritatea nenorocirilor noastre, chiar și un eveniment atît de grav aduce cu sine remediul și

mîngîierile lui, cu condiția numai ca victima să privească acest accident în ce are bun, iar nu în ce are mai rău. În cazul meu special, motivele de mîngîiere îmi stăteau la îndemîină și, de fapt, se oferiseră meditațiilor mele cu multă vreme înainte ca nevoia de a recurge la ele să se facă simțită. Întrucît eram sătul de munca de birou și mă gîndisem vag să demisionez, soarta mea semăna oarecum cu aceea a unui om care nutrește gînduri de sinucidere și care, fără a fi îndrăznit să spere, are norocul să fie asasinat. La vamă, ca și odinioară la vechiul prezbiteriu, petrecusem trei ani — termen destul de lung pentru a odihni un creier obosit ; destul de lung pentru a putea lepăda vechi obiceiuri intelectuale și a dobîndi alte deprinderi ; destul de lung, ba chiar prea lung, pentru a fi trăit într-o stare potrivnică naturii, îndeplinind o sarcină ce nu era în realitate nici plăcută, nici de folos vreunei ființe omenеști — sustrăgîndu-mă unui efort care ar fi potolit măcar neliniștea mea lăuntrică. Așadar, în ceea ce privește brutalăa lui dare afară, inspectorul nu era în fond nemulțumit de a fi privit de whigi ca dușman, căci inactivitatea lui în viața politică, înclinația lui de a hoinări în voie pe cîmpul întins și liniștit unde se poate întîlni cu tot neamul omenesc, mai degrabă decît de a se mărgini să bată cărările înguste pe care membrii unei aceleiași familii sînt siliți să se depărteze unul de altul, îi făcuse uneori pe frații săi din tabăra democrată să pună la îndoială că le-ar fi prieten. Acum însă, cînd dobîndise cununa de martir (chiar dacă nu mai avea cap pe care s-o poarte), chestiunea putea fi privită ca lămurită. În sfîrșit, oricît de puțin sînge de erou avea, i se părea mai onorabil să fie tîrît în căderea partidului căruia fusese fericit să i se alăture, decît să rămîină un supraviețuitor stingher, atunci cînd atîți bărbați mai vrednici decît el cădeau ; și aceasta pentru ca, după ce avea să trăiască timp de patru ani din mila unui guvern ostil, să se vadă silit în cele din urmă a-și defini din nou poziția și a cerși îndurarea și mai umilitoare a unui guvern prieten.

Între timp, presa luase în mîină cazul meu, făcîndu-mă să galopez timp de o săptămîină sau două peste paginile ziarelor, în starea mea de decapitat, asemenea călărețului

fără cap al lui Irving¹ : macabru și înfiorător, și avid de a fi înmormîntat, așa cum trebuie să fie un om politicește mort. Atîta în ce privește Eul meu simbolic. Cît despre făptura mea omenească adevărată, căreia capul îi mai șade solid pe umeri, ea ajunsese la concluzia întăritoare că totul era spre binele ei ; și investindu-și banii în cerneală, hîrtie și penițe de oțel, își deschisese pupitrul de scris, rămas de multă vreme fără întrebuințare, și redevenise scriitor.

Acesta a fost momentul cînd elucubrațiile vechiului meu înaintaș, domnul inspector Pue, au intrat în joc. Ruginită de pe urma prelungitei ei inactivități, mașinăria mea intelectuală a avut nevoie de cîtva timp pentru a fi făcută să lucreze într-un chip cît de cît mulțumitor la această povestire. Dar chiar și acum, cu toate că între timp mi-a absorbit pe de-a-ntregul gîndurile, povestea păstrează în ochii mei un aspect sever și sumbru, prea puțin atenuat de lumina înviorătoare a soarelui, prea puțin înseninat de influențele plăcute și prietenoase ce îndulcesc orice priveliște a naturii și orice scenă din viața reală, și ar trebui să îndulcească orice tablou al lor. Acest efect neatrăgător se datorește, poate, perioadei de revoluție abia încheiate și de tumult încă clocotitor, în care povestirea a luat naștere. Ea nu constituie totuși un semn că spiritul autorului ar fi lipsit de voie bună, căci în timp ce rătăcea prin întunecimea acestor plăsmuiri neînsorite, se simțea mai fericit decît a fost vreodată de cînd plecase din vechiul prezbiteriu. Unele din bucățile mai scurte care completează acest volum² au fost scrise de asemenea după sustragerea mea involuntară de la ostenelile și onorurile vieții publice, iar restul lor este cules din almanahuri și reviste de dată atît de veche, încît și-au încheiat de mult circulația și au redobîndit atracția noutății. Păstrînd metafora ghilotinei politice,

¹ Aluzie la fantoma fără cap, încălecată pe un cal, din povestirea „Legenda văii adormite“ a scriitorului american Washington Irving (1783—1859).

² În vremea cînd a scris această introducere, autorul își propunea să publice, o dată cu „Litera stacojie“, cîteva povestiri și schițe mai scurte. A socotit însă util apoi să amîne publicarea lor (N.A.).

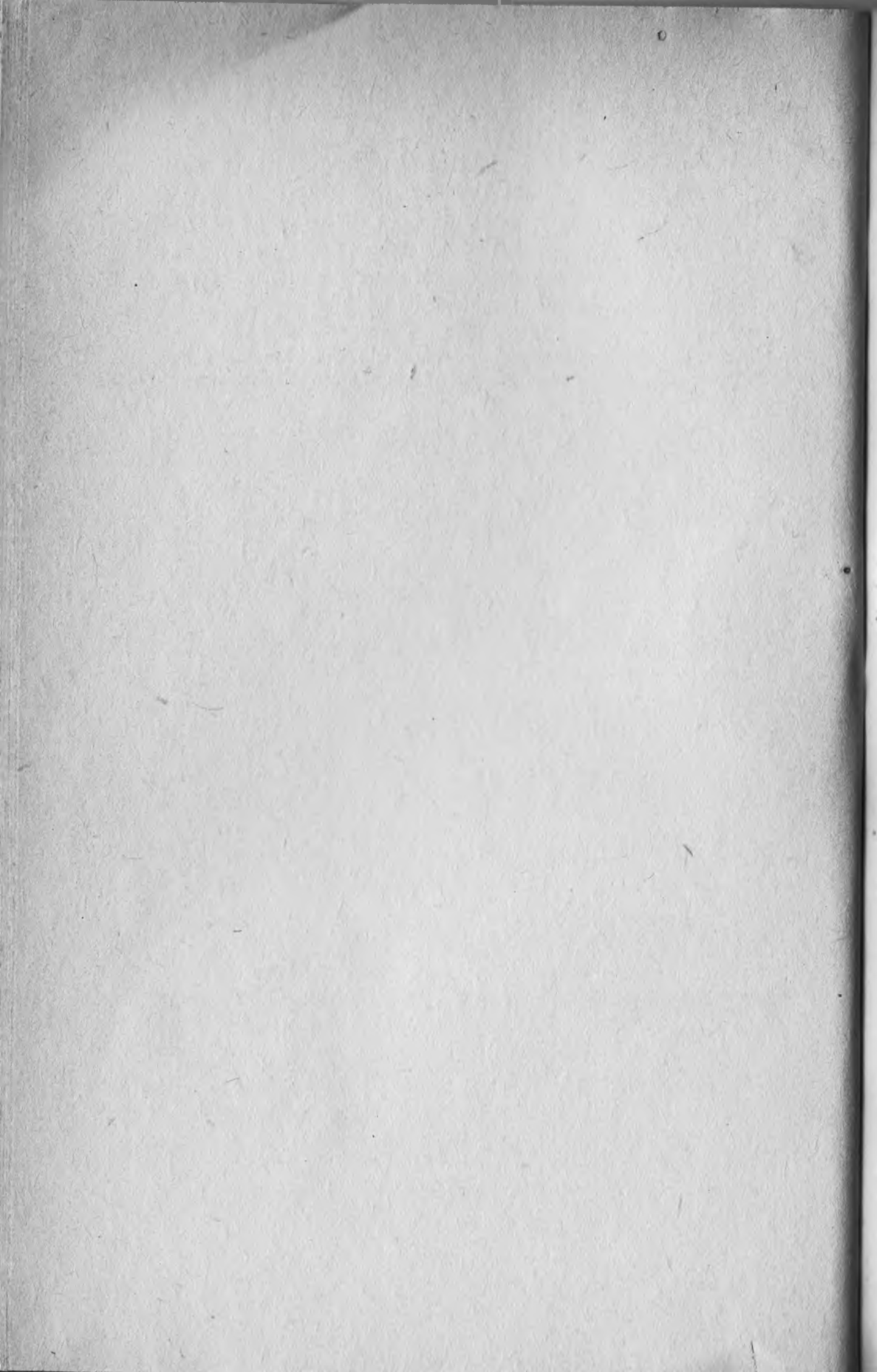
culegerea poate fi intitulată „*Scrierile postume ale unui inspector decapitat*“, iar dacă această schiță, pe care sînt pe punctul s-o închei, e poate prea autobiografică pentru a fi publicată de un om modest cît timp mai e în viață, ea va fi ușor iertată unui bărbat ce scrie de dincolo de mormînt. Pace lumii întregi ! Binecuvîntarea mea prietenilor ! Iertați fie-mi vrăjmașii ! Căci mă găsesc în împărăția odihnei !

Viața de la vamă zace în urma mea ca un vis. Bătrînul colector — care nu demult, o spun cu regret, a fost răsturnat și omorît de un cal, nenorocire fără care ar fi trăit desigur o veșnicie — și toate celelalte personaje venerabile care ședeau împreună cu el în clădirea vămii nu sînt decît umbre în ochii mei, siluete cu capete ninse și obra-zuri zbîrcite, cu care fantezia mea obișnuia să se joace și pe care acum le-a aruncat deoparte pentru totdeauna. Negustorii — Pingree, Phillips, Shepard, Upton, Kimball, Bertram, Hunt — aceste nume și multe altele, care nu mai departe decît acum șase luni aveau o sonoritate atît de clasică și familiară pentru urechea mea, toți oamenii de afaceri care păreau să ocupe un loc atît de însemnat în lume, ce puțină vreme a fost de ajuns ca să mă despartă de ei toți, și nu numai în fapt, ci și în amintire ! Îmi trebuie un efort ca să rechem în minte chipurile și numele lor. Curînd, și vechiul meu oraș natal îmi va apărea din ce în ce mai șters prin vălurile memoriei, învăluit de negură, de parcă nu ar fi o parte a pămîntului adevărat, ci un sat pierdut în lumea norilor, cu locuitori imaginari care să-i populeze casele de lemn și să străbată ulițele fără farmec și nesfîrșita și monotona lui stradă mare. De acum înainte, el încetează de a mai fi o realitate a vieții mele : aparțin altui loc. Bunii mei concetățeni nu mă vor regreta prea mult ; căci — deși în străduințele mele literare una din țintele cele mai scumpe a fost aceea de a cîștiga o oarecare însemnătate în ochii lor și de a lăsa o amintire plăcută în acel loc unde au trăit și sînt înmormîntați atîția dintre strămoșii mei — n-am găsit niciodată acolo atmosfera caldă de care un scriitor are nevoie pentru ca cele mai alese roade ale minții lui să se poată coace. Mă voi simți mai bine printre alte obra-zuri ; iar chipurile familiare din orașul meu de baștină — e

aproape de prisos s-o spun — se vor simți la fel de bine fără mine.

S-ar putea totuși — o, gând înălțător și triumfal! — ca strănepoții generației actuale să îndrepte uneori un cuget binevoitor spre scriitorușul dintr-o epocă apusă, atunci când arheologul din zilele viitoare le va arăta, printre locurile memorabile ale istoriei orașului, pe acela unde se găsea *vechea cișmea comunală* ¹ !

¹ Aluzie la nuvela „Cișmeaua comunală” apărută în volumul „Povestiri repovestite” și în care, prin gura acestei cișmele din Salem, autorul evocă trecutul orașului său natal.

LITERA STACOJIE

I

Poarta închisorii

O gloată de oameni bărboși, în haine de culori mohorâte și cu pălării cenușii țuguiate, printre care se vedeau femei, unele cu capișoane iar altele cu capul gol, se afla adunată în fața unei clădiri de lemn, a cărei poartă era întărită cu traverse grele de stejar și presărată cu țepi de fier.

Întemeietorii unei noi colonii, oricare ar fi fost idealul utopic de virtute și de fericire omenească pe care-l urmăriseră la origine, au trebuit să recunoască în mod invariabil că una dintre primele lor necesități practice era de a destina o porțiune de sol virgin unui cimitir și o altă porțiune construirii unei închisori. Potrivit acestei reguli, se poate presupune fără teamă de a greși că strămoșii orașului Boston au înălțat primul penitenciar undeva în apropiere de Cornhill, după cum tot ei au delimitat locul de înmormântări pe pământurile lui Isaac Johnson¹, de jur împrejurul mormântului său, care s-a pomenit astfel în centrul tuturor mormintelor din vechiul țințirim de la King's Chapel. Sigur este că la cincisprezece sau douăzeci de ani după întemeierea orașului, închisoarea de lemn ajunsese să poarte urmele intemperiilor și alte semne de

¹ Isaac Johnson, întemeietorul orașului Boston.

vechime, care dădeau un aspect și mai întunecat fațadei lugubre și amenințătoare. Rugina ce acoperea ferecăturile masive ale ușii de stejar părea să fie anterioară oricărui alt lucru din Lumea Nouă. Ca tot ce are legătură cu nelegiuirile, părea să nu fi cunoscut niciodată o epocă de tinerețe. În fața acestei posomorâte clădiri, și între ea și fâgașul drumului, se întindea un petic de iarbă năpădit de brusturi, scaieți, urzici și alte buruieni puțin plăcute la vedere, care erau vădit la largul lor într-un sol ce dăduse atît de timpuriu viață negrei flori a societății civilizate : o temniță. Dar chiar lîngă intrare și cu rădăcinile aproape în prag se afla o tufă de trandafir sălbatic care, acum în iunie, era numai flori gingașe ; puteai să-ți închipui că ele ofereau condamnatului cînd intra sau cînd ieșea pentru a fi dus la locul de execuție parfumul și frumusețea lor, ca mărturie a capacității naturii de a simți în adîncul inimii ei milă și a-i arăta bunătate.

Printr-o ciudată întîmplare, această tufă de trandafir înfruntase scurgerea timpului ; cît despre a ști dacă supraviețuise pur și simplu vechii și asprei sălbăticii a acestor locuri atîta vreme după prăbușirea pinilor și stejarilor gigantici care o umbriseră la origine, sau dacă, așa cum s-ar putea presupune nu fără temei, răsărise sub pașii sfintei Ann Hutchinson ¹ cînd aceasta intrase pe poarta închisorii, e un lucru pe care nu ne vom lua sarcina a-l stabili. Dar pentru că ne întîlnim cu ea chiar în pragul povestirii noastre, care va porni chiar din acest loc nefast, ne-ar fi greu să ne reținem de a culege un boboc pentru a-l oferi cititorului. Acest boboc va simboliza, nădăjduim, o dulce floare de moralitate ce va fi, poate, găsită în drum, sau va îndulci deznodămîntul întunecat al unei povestiri despre fragilitatea și suferința umană.

¹ Ann Hutchinson (1600—1643), conducătoare a sectei „antinomiștilor“ din Noua Anglie. Izgonită din sînul bisericii pentru „coruperea preoțimii“, a continuat să se bucure printre aderenții ei din Massachusetts de renumele unei sfinte.

II

Piața

Peticul de iarbă din fața închisorii de pe ulița care-i purta numele era înțesat în acea dimineată de vară — sînt peste două veacuri de atunci — de numeroși locuitori ai Bostonului, care-și țineau cu toții privirile ațintite asupra porții ferecate din stejar masiv. În mijlocul oricărei alte populații, sau la o perioadă mai tîrzie din istoria Noii Anglii, rigiditatea severă care împietrea fețele bărboase ale acestor oameni cumsecade ar fi lăsat să se prevadă apropierea unui eveniment înspăimîntător, ca de pildă execuția vreunui vinovat notoriu, prin condamnarea căruia un tribunal legal nu făcea decît să confirme verdictul opiniei publice. Dar în acea epocă mai timpurie a severității caracterului puritan, o concluzie de acest fel nu putea fi desprinsă într-un chip atît de neîndoielnic. S-ar fi putut să fie vorba doar de corecția prin biciuire la stîlp a vreunui serv leneș sau a vreunui copil nesupus, pe care părinții lui îl dăduseră pe mîna autorităților civile; de flagelarea și izgonirea din oraș a vreunui antinomist, quaker sau adept al vreunei alte religii eterodoxe. Sau poate că vreun indian trîndav și vagabond, pe care apade-foc a omului alb îl făcuse să tulbure liniștea de pe stradă, avea să fie alungat cu lovituri de curea în adîncul pădurilor. S-ar fi putut de asemenea ca o vrăjitoare ca bătrîna doamnă Hibbins¹, văduva arțăgoasă a magistratului, să fi ajuns la momentul cînd avea să fie spînzurată. Oricare din aceste împrejurări ar fi determinat aproape aceeași atitudine solemnă a spectatorilor, așa cum se cuvenea din partea unui popor în concepția căruia religia și legea erau aproape identice, întrepătrunzîndu-se în chip atît de deplin, încît cele mai blînde ca și cele mai severe măsuri de disciplină obștească îmbrăcau un caracter deopotrivă de sacru și de înfricoșător. Era într-adevăr zgîrcită și rece compătimirea la care putea să se aștepte un in-

¹ Ann Hibbins, sora guvernatorului Bellingham, acuzată de vrăjitorie, a fost executată în 1656 la Salem.

fractor trimis pe eşafod de la asemenea spectatori. Pe de altă parte, o penalitate care în zilele noastre n-ar atrage decît un anumit grad de batjocură şi de ridicol putea să fie investită cu o demnitate aproape tot atît de austeră ca însăşi pedeapsa cu moartea.

În dimineaţa de vară în care începe povestirea noastră, un fapt demn de a fi reţinut era acela că femeile amestecate în mulţime păreau să arate un interes deosebit pentru pedeapsa, oricare ar fi fost ea, ce avea să fie aplicată în faţa tuturor. Epoca aceea nu era atît de rafinată încît un sentiment de cuviinţă să împiedice pe purtătoarele de jupoane şi de fuste înfoiate să iasă pe căile publice şi să-şi strecoare, dacă se prezenta ocazia, siluetele lor destul de voluminoase în rîndurile cele mai apropiate de eşafod spre a asista la o execuţie. Din punctul de vedere moral ca şi din cel material, femeile şi fetele de spiţă şi educaţie veche englezească erau dintr-o stofă mai grosolană decît frumoasele lor urmaşe de şase sau şapte generaţii mai tîrziu ; căci în tot lungul acestui lanţ de strămoşi, fiecare mamă ce a urmat alteia i-a transmis fetei sale o culoare mai delicată, o frumuseţe mai gingaşă şi mai trecătoare, o constituţie fizică mai fragilă, dacă nu chiar un caracter mai puţin robust şi mai puţin ferm decît al ei. Femeile care stăteau acum în faţa porţii închisorii nu erau despărţite nici printr-o jumătate de veac de vremea cînd bărbăteasca Elisabeta¹ fusese destul de reprezentativă pentru sexul ei. Erau compatrioatele ei, iar carnea de vacă şi berea ţării natale, ca şi un regim moral întru nimic mai rafinat, intrau din plin în alcătuirea lor. De aceea, soarele luminos al dimineţii strălucea asupra unor umeri vînjoşi şi a unor piepturi bine dezvoltate, precum şi asupra unor obraji roşii şi rotunzi, care se maturizaseră în îndepărtata insulă de origine şi nu avuseseră încă timpul să pălească sau să se subţieze în atmosfera Noii Anglii. Exista pe deasupra la aceste matroane — cum păreau să fie cele mai multe dintre ele — o îndrăzneală şi o franchise de limbaj, care ne-ar face azi să tresărim atît prin înţelesul cît şi prin tonul lui.

¹ Elisabeta I, regina Angliei (1558—1603).

— Vecinelor, spuse o femeie de vreo cincizeci de ani, cu trăsături aspre, am să vă spun ce socotesc eu ! Sîntem femei în toată firea, prețuite pentru credința noastră ; ar fi de cel mai mare bine pentru obște dacă asemenea nelegiuite ca Hester Prynne ar fi lăsate pe mîna noastră. Nu credeți la fel, cumetrelor ? Dacă destrăbălata asta ar fi fost judecată de noi cinci care ne găsim adunate aci, ar fi scăpat ea oare cu o osîndă ca aceea pe care i-au dat-o prea cinstiții noștri juzi ? Nici gînd !

— Oamenii zic, se amestecă alta, că reverendul Dimmesdale, cuviosul ei pastor, pune grozav la inimă faptul că o asemenea rușine a putut cădea pe capul parohiei lui.

— Dregătorii sînt oameni cu frica lui Dumnezeu dar mult prea iertători — asta-i adevărul, adăugă o a treia matroană tomnatică. S-ar fi convenit măcar s-o însemne pe Hester Prynne cu fierul roșu pe frunte. Îmi pun capul că s-ar fi cutremurat. Dar puțin o să-i pese, lepădăturii, de ceea ce o să-i atîrne la piept ! O să poată acoperi semnul, v-o spun eu, cu o pafta sau cu vreo altă podoabă păgînă și o să se plimbe așa pe străzi, mai îndrăzneată ca oricînd !

— Da de unde ! interveni ceva mai blînd o femeie tînră, care ținea un copil de mînă. Poate să acopere semnul cît o vrea, dar suferința o să-i rămînă mereu în inimă.

— Ce tot vorbim de semne și înfierări, fie ele la piept, fie pe frunte ? strigă o altă muiere, cea mai urîță și totodată cea mai neîndurată dintre aceste judecătoare improvizate. Femeia asta ne-a acoperit de rușine pe toate ; trebuie să moară. Oare nu e o lege pentru asta ? Firește că e, atît în scriptură cît și în cărțile de legi. Dacă-i așa, judecătorii care au nesocotit-o vor purta singuri vina atunci cînd nevestele și fiicele lor vor apuca pe căi greșite.

— Ferească Dumnezeu, exclamă un om din mulțime. Ce, vrei să spui că nu e altă virtute în femei decît aceea izvorîată din sfînta teamă de spînzurătoare ? E vorba cea mai de ocară din cîte au fost rostite pînă acum ! Și acum, tăceți din gură, țațelor, căci poarta temniței se descuie și iat-o ieșind pe doamna Prynne însăși.

Cînd poarta închisorii fu larg deschisă pe dinăuntru, se ivi întîi ca o umbră neagră ce iese la lumina soarelui

silueta sumbră și sinistră a armașului orășenesc, cu o spadă atârnată de mijloc și cu toiagul funcției sale în mînă. Acest personaj prefigura și întruchipa în înfățișarea lui întreagă întunecata severitate a codului puritan, pe care avea sarcina să-l aplice cu cea mai mare asprime și cu toate consecințele sale, infractorului. Îndreptînd înainte cu stînga toiagul oficial, își sprijinea dreapta pe umărul unei tinere femei, împingînd-o astfel înainte ; cînd ajunseră însă în pragul închisorii, ea îl respinse printr-o mișcare plină de demnitate firească și de forță de caracter, și păși singură în aerul liber de afară. Ținea în brațe un copil, un prunc de vreo trei luni, care clipea din ochi și își ferea fața de lumina prea vie a zilei ; căci în existența lui de pînă atunci, nu cunoscuse decît penumbra cenușie a celulei sau a vreunei alte încăperi a temniței.

Cînd tînăra femeie — mama acestui copil — se pomeni expusă privirilor mulțimii, prima ei mișcare păru să fie de a strînge pruncul mai tare la piept ; nu atît dintr-un impuls de afecțiune maternă, cît pentru a putea ascunde în acest fel un anumit semn brodat sau prins pe rochia ei. În clipa următoare, însă, socotind pe bună dreptate că unul din semnele rușinii ei n-ar putea sluji cel mai bine ca să-l ascundă pe celălalt, luă copilul pe braț și, roșind adînc, dar totuși ca un zîmbet semeț și cu o privire ce nu se arăta rușinată, își roti privirea asupra concetățenilor și vecinilor ei. Și iată că pe pieptul rochiei ei se văzu, tăiată dintr-un frumos postav roșu și înconjurată de o broderie complicată și de bogate înflorituri de fir, litera A¹. Era lucrată cu atîta artă și cu atîta fantezie și somptuozitate, încît devenea suprema și cea mai potrivită podoabă a veșmîntului pe care-l purta ; și acest veșmînt era de o splendoare, care deși corespundea gustului din acea epocă, depășea cu mult limitele fastului îngăduit în colonie.

Tînăra femeie era înaltă și avea o siluetă de o eleganță desăvîrșită. Părul bogat, de nuanță închisă, era atît de lucios, încît reflecta sclipind razele soarelui, iar chipu-i frumos impresiona nu numai prin trăsăturile regulate și

¹ Inițiala cuvîntului „adulteress” (adulteră).

prin tenul strălucitor, ci și prin fruntea înaltă și ochii de un negru adânc. Avea o înfățișare distinsă, așa cum era înțeleasă distincția feminină în vremurile acelea; mai degrabă o anumită maiestate și demnitate, decât grație delicată, vaporeasă și inefabilă, care trece astăzi drept semn al distincției. Și nicicând Hester Prynne nu păruse mai nobilă, în înțelesul antic al cuvântului, decât în momentul când ieși pe poarta închisorii. Cei care o cunoscuseră înainte și care se așteptaseră s-o vadă înnegurată și întunecată parcă de un nor de dezastru, rămaseră mirați, ba chiar uluiți, să-i vadă frumusețea strălucind și pe Hester însăși făcându-și un nimb din nenorocirea și infamia ce o învăluiau. E adevărat, însă, că un observator sensibil ar fi putut discerne în înfățișarea ei ceva infinit de dureros. Rochia ei, pe care și-o cususe singură în închisoare pentru această împrejurare, croind-o după propria ei fantezie, părea să exprime printr-o originalitate extravagantă și pitorească starea ei de spirit, nepăsarea deznădăjduită a dispoziției ei. Dar lucrul care atrăgea toate privirile și care transfigura oarecum pe aceea care-l purta — în așa măsură încât toți acei bărbați și femei care o cunoscuseră bine pe Hester Prynne erau impresionați acum, de parcă ar fi văzut-o pentru prima oară — era acea *literă stacojie*, brodată și înflorată în chip atât de fantastic, de pe pieptul ei, care producea un efect magic, sustrăgînd-o pe tînăra femeie raporturilor obișnuite cu ceilalți oameni și închizînd-o într-o altă sferă.

— E dibace la cusut, nimic de zis, reflectă una dintre spectatoare, dar s-a pomenit oare, înainte de această tîrîtură nerușinată, ca vreo femeie să aleagă acest fel de a-și arăta îndemînarea? Păcatele mele, cumetrelor, oare asta nu înseamnă că-și bate joc pe față de cucernicii noștri dregători și că-și face o fală din ceea ce acești preacinstiți bărbați au înțeles să-i fie o pedeapsă?

— Ar trebui, mormăi motroana cu fața aspră, să-i smulgem cucoanei rochia bogată de pe umerii ei gingași; cît despre litera roșie pe care și-a brodat-o într-un chip atât de ciudat, i-aș da un petic din vechea mea flanea de reumatisme ca să-și facă una mai potrivită.

— Liniște, vecinilor, liniște ! șopti cea mai tânără dintre femei. Aveți grijă să nu vă audă. Eu zic că nu e împunsătură de ac în această literă brodată pe care să n-o fi simțit-o în inima ei.

Fiorosul armaș își ridică tocmai toiagul.

— Faceți loc, oameni buni, faceți loc, în numele regelui ! strigă el. Deschideți drum și vă făgăduiesc că doamna Prynne va fi așezată într-un loc unde bărbații, femeile și copiii vor putea s-o vadă bine în frumosul ei veșmînt, de acum și pîn' la ora unu după-amiază. Binecuvîntată fie virtuoașa colonie Massachusetts, unde nelegiuirea este scoasă la lumina zilei ! Vino, cucoană Hester, vino să-ți arăți litera stacojie în piață !

O trecere se deschise de îndată prin mulțimea de spectatori. Precedată de armaș și însoțită de o procesiune pestriță de bărbați cu fruntea încruntată și de femei cu fețe neîndurătoare, Hester Prynne se îndreptă spre locul unde avea să-și execute pedeapsa. Un cîrd de școlari agitați și curioși, care înțelegeau prea puțin despre ce era vorba, afară doar că întîmplarea le prilejuia o jumătate de zi liberă, alergau înaintea ei, întorcîndu-și mereu capetele ca s-o privească mai bine și să se uite la copilul ce clipea în brațele ei și la litera de ocară de pe piept. Distanța de la poarta închisorii pînă în piață nu era mare pe vremea aceea. Măsurată însă după chinurile deținutei, ea putea fi socotită totuși ca o călătorie destul de lungă, căci oricît de semeată era atitudinea femeii, ea cunoștea de bună seamă o suferință sfîșietoare la fiecare pas de pe urma celor ce se înghesuiau s-o vadă. Era ca și cum inima i-ar fi fost aruncată în mijlocul străzii, pentru a fi respinsă cu dispreț și călcată în picioare de toți. Există totuși în firea noastră ceva pe cît de minunat pe atît de milostiv, care face ca cel ce suferă să nu simtă niciodată intensitatea chinurilor îndurate prin tortura prezentă, ci mai degrabă prin durerea arzătoare ce-l roade după aceea. Hester Prynne trecu prin această parte a încercării ei și ajunse la un fel de eșafod, ridicat în extremitatea de apus a pieții, care se înălța aproape sub streășina primei biserici din oraș și părea așezat acolo pe vecie.

De fapt, eșafodul constituia o parte dintr-un aparat de pedeapsă, care de două sau trei generații încoace nu mai prezintă pentru noi decât un interes istoric și tradițional, dar care în vremurile mai vechi era considerat un instrument de promovare a virtuții civice, tot atât de efecace ca și ghilotina pentru exercitarea teroarei în Franța. Era, pe scurt, platforma stîlpului infamiei, deasupra căreia se înălța scheletul acelui instrument disciplinar fasonat să cuprindă ferm capul omenesc în strînsoarea lui și să-l expună astfel privirilor publicului. Acest dispozitiv de lemn și fier întruchipa și concretiza însăși concepția ideală a infamiei. Nu poate exista, cred, nici un ultragiu împotriva naturii noastre a tuturor — oricare ar fi păcatele individului — nici un ultragiu mai flagrant decît acela de a interzice unui vinovat să-și ascundă de rușine fața, cum o făcea în esență această pedeapsă. În cazul lui Hester Prynne, însă, ca și în alte cazuri destul de dese, sentința prevedea că avea să stea un anumit timp pe platformă, fără a suferi strînsoarea în jurul gîtului și imobilizarea capului, care forma caracteristica cea mai diabolică a acestei groaznice unelte. Cunoscîndu-și bine rolul, Hester urcă o mică scară de lemn și se găsi astfel expusă mulțimii, cam la înălțimea umerilor celorlalți.

Dacă în mulțimea de puritani s-ar fi aflat vreun papistaș, această femeie frumoasă, atât de deosebită prin îmbrăcămintea și expresia ei, și care ținea un prunc la piept, i-ar fi amintit imaginea maternității divine pe care atîția pictori iluștri s-au zbatut s-o înfățișeze, evocîndu-i într-adevăr, dar numai prin contrast, imaginea sacră a mamei neprihănite al cărei prunc avea să mîntuiască lumea. Aici însă, cel mai greu dintre păcate întinase cea mai sacră funcție a vieții omenești, și urmarea era că lumea devenise mai întunecată prin frumusețea acestei femei, și mai pierdută prin copilul pe care-l născuse.

Scena nu era lipsită de o oarecare reculeasă oroare, pe care spectacolul vinovăției și al rușinii unui seamăn trebuie să-l fi inspirat totdeauna, înainte ca societatea să fi devenit destul de coruptă pentru a zîmbi în fața lui în loc de a se cutremura. Martorii dezonoarei lui Hester Prynne luau încă aceste lucruri în serios. Erau destul de austeri

spre a privi moartea ei, dacă așa ar fi sunat sentința, fără a murmura împotriva severității pedepsei, dar nu aveau nimic din lipsa de suflet care, în alt stadiu al dezvoltării sociale, ar fi găsit doar un subiect de glumă într-o astfel de exhibiție. Chiar dacă ar fi existat printre ei o înclinație spre batjocură, ea ar fi fost reprimată și înfrîntă prin prezența solemnă a unor bărbați atît de impunători cum erau guvernatorul și cîțiva consilieri, un judecător, un general și clericii orașului, care se aflau toți, șezînd sau stînd în picioare, pe balconul casei de rugăciune, uitîndu-se în jos spre platformă. De vreme ce asemenea personaje puteau lua parte la spectacol fără a primejdui maiestatea sau respectul datorat rangului și funcțiilor lor, se putea deduce în mod sigur că sentința legală se va aplica cu toată seriozitatea și greutatea. Ca urmare, mulțimea avea și ea un aer sumbru și grav. Nefericita osîndită se ținea cît putea ea mai bine, sub greaua povară a o mie de priviri neîndurate, ațintite toate asupra ei și concentrate asupra pieptului ei. Era aproape cu neputință de suportat. Fire impulsivă și pătimașă, se pregătise să înfrunte săgețile otrăvite și loviturile de cuțit ale indignării obștești, care aveau să se descarce împotriva ei prin întreaga gamă de insulte; dar această dispoziție solemnă a spiritului popular, pe care o vedea în fața ei, avea un caracter mult mai teribil. Ar fi preferat ca toate aceste fețe împietrite să fie schimonosite de o veselie batjocoritoare, avînd-o pe ea drept țintă. Dacă mulțimea ar fi izbucnit într-un hohot de rîs — în care și-ar fi avut partea fiecare bărbat, fiecare femeie, fiecare voce stridentă de copil — Hester Prynne ar fi putut să le răspundă tuturor printr-un zîmbet amar și plin de dispreț. Dar sub greutatea de plumb a pedepsei pe care era sortită s-o îndure, simțea parcă uneori nevoia de a striga din toată puterea plămînilor ei și de a se arunca de pe eșafod la pămînt, ca să nu-și iasă de-a dreptul din minți.

Erau totuși clipe cînd întreaga scenă, în care ea forma punctul central, părea să-i dispară din ochi, lucindu-i nedeslușit în față ca o serie de imagini spectrale, abia conturate. Mîntea și îndeosebi memoria îi erau nefiresc de vii și nu încetau să-i evoce alte scene decît această stradă

grosolan tăiată într-un mic oraș de la marginea unei lumi sălbatice, alte fețe decît acelea ce o priveau amenințător de sub borurile pălăriilor țuguiate. Reminiscente cu totul neînsemnate și imateriale, episoade din copilărie și din zilele cînd mergea la școală, jocuri, certuri puerile și mici amănunte domestice din anii adolescenței o năpădeau într-un șir nesfîrșit, amestecate cu amintiri ale împrejurărilor mai grave din viața ei de după aceea ; fiecare imagine era la fel de vie, ca și cum toate ar fi avut aceeași însemnătate sau ar fi fost deopotrivă în joc. Poate că era un subterfugiu instinctiv al spiritului ei, pentru a-și ușura, cu ajutorul acestor întruchipări fantasmagorice, cruda povară și asprimea realității.

Oricum va fi fost, eșafodul stilpului de infamie era pentru Hester Prynne un fel de punct de observație, de unde i se perinda prin fața ochilor tot drumul străbătut din zilele copilăriei ei fericite. Stînd pe această platformă infamă, revedea satul natal din vechea Anglie și căminul părintesc — o casă dărăpănată de piatră cenușie, cu aspect sărăcăcios, păstrînd însă deasupra portalului un blazon pe jumătate șters, mărturie a unei străvechi nobleți. Vedeă obrazul tatălui ei, cu fruntea-i pleșuvă și venerabila barbă albă care se revărsa peste gulerul încrețit după vechea modă elisabetană ; de asemenea, chipul mamei, cu acea expresie de dragoste atentă și grijulie pe care o păstra totdeauna în amintire și care ridicase atît de des, chiar și după moarte, piedica unei blînde muștrări în calea fiicei ei. Și-și vedea și propria-i față, strălucind de feciorelnică frumusețe și iluminînd toată adîncimea oglinzii pălite în care obișnuise să se privească. Zărea acolo și un alt obraz, acela al unui bărbat încărcat de ani, cu o față lividă, trasă, de savant, cu ochii stinși și încețoșați de pîlpîirea lumînării ce-l ajutase să se adîncească în multe tomuri groase. Și totuși, aceeași ochi tulburi aveau o stranie putere de pătrundere atunci cînd posesorul lor căuta să citească în sufletul omenesc. Această siluetă de om al studiilor și al claustrării era, după cum imaginația feminină a lui Hester Prynne nu omitea să-și amintească, ușor diformă, umărul său stîng fiind puțin mai ridicat decît cel drept. Apoi, în galeria de tablouri a memoriei, răsăriră străzile

înguste și întortocheate, casele cenușii înalte, uriașele catedrale și edificiile publice de arhitectură bizară, clădite de mult, ale unui oraș de pe continent, unde o viață nouă o așteptase tot în legătură cu diformul savant; o viață nouă, care se alimenta însă cu elemente uzate de vreme, ca o tufă de mușchi verde pe un zid căzut în ruină. În sfârșit, în locul acestor scene schimbătoare, reapăru piața rudimentară din așezarea puritană, cu toți locuitorii orașului adunați laolaltă și îndreptându-și privirile severe spre Hester Prynne — da, spre ea însăși — care stătea pe platforma stîlpului infamiei cu un prunc în brațe și cu litera A de un roșu aprins, brodată în chip fantastic, cu fir de aur, pe sînul ei.

Oare să fie adevărat? Strînse cu atîta înfocare copilul la piept, încît acesta scoase un țipăt; își lăsă ochii în jos asupra literei stacojii, o atinse chiar cu mîna pentru a se convige că pruncul și rușinea erau reale. Da! Aceasta era realitatea ei — tot restul pierise!

III

Recunoașterea

De această senzație intensă, aceea de a fi ținta privirilor severe ale tuturor, femeia cu litera stacojie pe piept fu în sfîrșit ușurată, distingînd la marginea mulțimii de oameni o siluetă care puse în chip irezistibil stăpînire pe gîndurile ei. Un indian în portul indigen stătea acolo; numai că pieile-roșii nu erau vizitatori atît de rari în așezările engleze încît unul din ei să fi putut atrage atenția lui Hester Prynne într-un asemenea moment; cu atît mai puțin să fi alungat orice alte imagini și gînduri din mintea ei. Dar lîngă indian, și fiind în chip vădit tovarăș de drum cu el, se afla un om alb într-o bizară ținută pe jumătate civilizată, pe jumătate sălbatică.

Era mic de stat, cu fața brăzdată de zbîrcituri, dar care cu greu ar fi putut fi socotită față de un om bătrîn. Trăsă-

turile sale erau de o inteligență remarcabilă, ca acelea ale cuiva ce-și cultivase într-o asemenea măsură spiritul, încît acesta nu putuse să nu modeleze fizicul după asemănarea sa și să nu se manifeste prin semne neîndoielnice. Cu toate că omul acela se silise, prin aranjamentul în aparență neglijent al îmbrăcămînții sale eteroclite, să ascundă sau să atenueze această particularitate, Hester Prynne își dădu seama destul de limpede că unul din umerii săi era mai înalt decît celălalt. Și văzîndu-i fața subțiată și ușoara deformitate a trupului, își strînse din nou pruncul la piept cu o mișcare atît de convulsivă, încît bietul copilăș scoase un nou țipăt de durere. Mama însă păru să nu-l audă.

Cînd străinul sosise în piață, cu puțin timp înainte ca dînsa să-l fi zărit, își îndreptase ochii spre Hester Prynne la început cu nepăsare, ca un om obișnuit cu observația interioară și pentru care lucrurile exterioare nu au mare valoare sau importanță, atîta timp cît nu au vreo legătură cu preocupările minții. Foarte curînd însă privirea lui se făcu ascuțită și pătrunzătoare. Trăsăturile obrazului i se schimonosiră, zvîcnind de oroare, ca și cum un șarpe ar fi alunecat repede peste ele, oferind vederii toate contursiunile și răsucelile sale. Fața i se întunecă sub efectul unei emoții puternice, pe care totuși, printr-un efort de voință, o stăpîni atît de iute încît, cu excepția unui singur moment, expresia lui ar fi putut trece drept calmă. După un scurt interval, zvîcnetul deveni aproape imperceptibil, și în cele din urmă se pierdu în profunzimile firii lui. Cînd văzu că ochii lui Hester Prynne erau ațintiți spre ai lui și înțelese că ea părea să-l recunoască, ridică încet și calm degetul, făcu un gest și-l puse pe buze.

Pe urmă, atingînd umărul unui orășean ce stătea lîngă dînsul, i se adresă pe un ton politicos.

— Rogu-te, domnule, spuse el, cine este femeia aceea — și de ce e dată pradă ocării obștești ?

— Se vede că ești străin de acest ținut, prietene, răspunse orășeanul uitîndu-se curios spre cel ce pusese întrebarea și spre însoțitorul său sălbatic, căci altminteri ai fi auzit negreșit de doamna Hester Prynne și de faptele ei rele. A cășunat, crede-mă, o mare rușine comunității piosului pastor Dimmesdale.

— Adevăr grăiești, răspunse celălalt. Sînt străin și am bătut îndelung drumurile, spre durerea și fără vrerea mea. Am trecut prin încercări grele pe mare și pe uscat, și am fost ținut multă vreme în robie de păgînii din ținuturile de la miază-zi ; și acum am fost adus aici de acest indian, ca să fiu răscumpărat din robie. Fii deci bun, rogu-te, și povestește-mi despre Hester Prynne — înțeles-am bine numele ei ? — despre păcatele acestei femei și despre ce anume a adus-o pe platforma infamiei.

— Nici vorbă, prietene, spuse orășeanul. Și nu mă îndoiesc că ți se umple inima de bucurie să te afli, în sfîrșit, după necazurile dumitale și după șederea în ținuturile sălbatice, într-o țară unde nelegiuirea e urmărită și pedepsită sub ochii cîrmuitorilor și ai poporului, ca aici în pioasa noastră Nouă Anglie. Află, domnule, că femeia de acolo era soția unui om învățat, englez prin naștere, dar trăit multă vreme la Amsterdam, unde i-a venit în gînd, sînt destui ani de atunci, să străbată oceanul și să vină să împartă aceeași soartă cu noi, aici în Massachusetts. Cu ținta asta și-a trimis soția înainte, el rămînînd în Europa să-și rînduiască unele treburi. Dar ce să vezi, domnule ? De aproape doi ani de cînd femeia asta locuiește aici, nici o veste nu a sosit de la acest bărbat învățat, magistrul Prynne ; și tînăra lui soție, vezi dumneata, a fost lăsată pradă rătăcirilor ei...

— Aha ! Aha ! Înțeleg, făcu străinul cu un surîs amar. Un om atît de învățat, cum spui, ar fi trebuit să știe și asta din cărțile sale. Și cine, cu voia dumitale, domnule, poate fi tatăl pruncului — de trei sau patru luni, pe cît îmi pot da seama — pe care doamna Prynne îl ține în brațe ?

— Să-ți spun drept, prietene, asta a rămas o taină, iar un Daniil¹ care s-o deslege este încă de găsit, răspunse orășeanul. Doamna Hester nu vrea să vorbească cu nici un preț, iar judecătorii și-au frămîntat în zadar mințile. S-ar putea ca vinovatul să fie de față și să privească acest

¹ Profet iudeu, care, potrivit legendei, a ghicit și a interpretat visul regelui babilonian Nabucodonosor și a tălmăcit inscripția de foc de pe perete, la ospățul regelui Baltazar.

trist spectacol, necunoscut de oameni și uitînd că Dumnezeu îl vede.

— Învățatul ar trebui să vină singur ca să pătrundă această taină, reflectă străinul zîmbind din nou.

— S-ar cuveni, într-adevăr, dacă mai e în viață, răspunse orășeanul. De altfel, bunul meu domn, cîrmuitorii noștri din Massachusetts, socotind că femeia e tînără și frumoasă și că, negreșit, a fost împinsă la căderea ei de o ispită puternică și, în sfîrșit, că — așa cum se poate crede — soțul ei zace pe fundul mării, nu s-au încumetat să ridice împotriva ei toată asprimea dreptei noastre legi. Pedeapsa faptei este moartea. Dar în marea milostenie și bunătate a inimii lor, au osîndit-o pe doamna Prynne să stea doar vreme de trei ceasuri pe platforma stîlpului infamiei și să poarte de acum înainte, cît va mai avea de trăit, semnul rușinii pe piept.

— Înțeleaptă judecată ! rosti străinul, aplecîndu-și cu gravitate capul. În chipul acesta, litera rușinii va rămîne o predică vie împotriva păcatului, pînă cînd va fi săpată pe piatra ei de mormînt. Mă supără însă că acela cu care a săvîrșit păcatul nu se află lîngă ea. Dar va fi găsit ! — va fi găsit ! — va fi găsit !

Se înclină curtenitor în fața vorbărețului orășean și, șoptind cîteva cuvinte indianului ce-l însoțea, își croiră împreună drum prin mulțime.

În tot timpul acestei convorbiri, Hester Prynne rămăsese nemișcată pe pedestal, ținîndu-și ochii ațintiți asupra străinului. Îl privea atît de fix, încît în unele momente tot ce era împrejur părea să dispară, nelăsîndu-i decît pe ei amîndoi. O asemenea întrevedere între patru ochi ar fi fost, poate, mai teribilă încă decît întîlnirea de acum — așa cum stătea sub soarele dogoritor al amiezii ce-i cădea pe față și-i lumina rușinea, purtînd pe piept semnul stacojiu al infamiei și ținînd în brațe copilul păcatului. Și toate acestea în mijlocul unei mulțimi, adunate ca la o serbare și zgîindu-se la trăsăturile care n-ar fi trebuit să fie văzute decît în licărirea pașnică a focului din cămin, în penumbra fericită a interiorului unei case, sau sub un vâl, la biserică. Oricît de groaznică era încercarea, femeia avea sentimentul de a găsi adăpost în prezența atîtor mar-

tori. Era mai bine să stea pe platformă, cu nenumărații oameni între ea și acel bărbat, decît să se găsească față-n față cu el, fără nimeni în jurul lor. Găsea oarecum refugiu în faptul de a se găsi în public și se temea de momentul în care această protecție avea să-i fie retrasă. Absorbită de aceste gînduri, abia dacă auzi o voce ce răsuna în spatele ei, pînă cînd numele îi fu repetat de cîteva ori pe un ton ridicat și solemn, care răsună peste întreaga mulțime.

— Ascultă-mă, Hester Prynne ! rosti vocea.

Am arătat înainte că drept deasupra platformei pe care stătea Hester Prynne, se afla un fel de balcon sau de galerie deschisă, alipită de casa de rugăciune. Era locul de unde se citeau de obicei proclamațiile, în mijlocul unei adunări de demnitari și cu întregul ceremonial ce însoțea în acele vremuri asemenea solemnități. Aci, spre a fi martor la scena pe care o descriem, ședea guvernatorul Bellingham, în persoană, flancat, drept gardă de onoare, de patru sergenți înarmați cu halebarde. Purta o pană neagră la pălărie, o manta cu marginile brodate, iar dedesubtul ei o tunică de catifea neagră. Era un om înaintat în vîrstă, care trecuse prin încercări grele, înscrise în ridurile adînci ale feței. Nu era nepotrivit pentru a fi capul și reprezentantul unei comunități care-și datora originea, dezvoltarea și stadiul actual nu impulsurilor tinereții, ci energiilor austere și călite ale vîrstei mature și întunecatei înțelepciuni a bătrîneții, și care înfăptuia atît de multe lucruri tocmai pentru că imagina și spera în atît de puține. Celelalte personaje eminente, de care era înconjurat cîrmuitorul suprem, se distingeau prin ținuta demnă, proprie unei perioade cînd formele autorității erau socotite ca avînd caracterul sacru al instituțiilor divine. Erau fără îndoială oameni cinstiți, dreپți și înțeleپți. Dar în tot neamul omenesc n-ar fi fost ușor de ales un număr egal de persoane chibzuite și virtuose care să fie mai puțin capabile să judece inima unei femei rătăcite și să descurce în ea ițele binelui și ale răului decît înțeleپții cu înfățișare țeapănă către care Hester Prynne își întorcea acum fața. Și se pare că-și dădu seama că puțina simpatie la care se putea aștepta zăcea în inima mai largă și mai caldă a mulțimii ; căci

atunci cînd își ridică ochii spre balcon, nefericita femeie păli și începu să tremure.

Vocea care i se adresase era aceea a vestitului reverend John Wilson, cel mai în vîrstă dintre pastorii Bostonului, mare învățat, ca majoritatea colegilor săi întru preoție, și totodată om cu spirit blînd și iertător. Dar această ultimă calitate fusese dezvoltată cu mai puțină grijă decît darurile sale intelectuale și era, de fapt, pentru el mai degrabă un motiv de rușine decît de mulțumire personală. Stătea acolo, un șir de bucle sure ieșindu-i de sub tichia de catifea, și ochii săi cenușii, deprinși cu lumina mohorîță a cabinetului de lucru, clipeau sub razele neiertătoare ale soarelui asemenea acelora ale pruncului lui Hester. Arăta ca acele sumbre portrete gravate pe frontispiciile vechilor volume de predici, și nu era mai îndreptățit ca vreunul din acele portrete să intervină, așa cum o făcea acum, într-o chestiune de vinovăție, de pasiune și de suferință omenească.

— Hester Prynne, grăi pastorul, m-am străduit pe lîngă tînărul meu confrate aici de față, pe care ai avut prilejul să-l auzi predicînd cuvîntul sfînt — și spunînd aceasta domnul Wilson puse mîna pe umărul unui tînăr palid ce stătea lîngă ei — am căutat, zic, să-l conving pe acest tînăr cuvios să-ți vorbească aici, în fața cerului și a acestor înțelepți și dreپți cîrmuitori, precum și în auzul tuturor oamenilor, despre mîrșăvia și josnicia păcatului tău. Cunooscîndu-ți mai bine firea decît mine, ar fi mai în măsură să cîntărească argumentele ce ar fi în stare să învingă, fie prin înduioșare, fie prin spaimă, împietrirea și îndărătnicia ta, făcîndu-te să nu mai ascunzi numele aceluia care te-a ispitit să cazi în acest dureros păcat. El însă îmi răspunde (cu prea marea lui blîndețe de om tînăr, cu toate că înțelepciunea îi întrece vîrsta) că ar însemna să vătămăm firea însăși a femeii, silind-o să dezvăluie tainele inimii ei în plină lumină a zilei și în fața unei mulțimi atît de numeroase. Adevărul este însă — așa cum am căutat să-l fac să înțeleagă — că rușinea zace în săvîrșirea păcatului, iar nu în destăinuirea lui. Ce spui despre aceasta, te întreb încă o dată, frate Dimmesdale? Vei fi tu acela care se va îngriji de sufletul acestei sărmane păcătoase, sau va trebui să fiu eu?

Un murmur se auzi printre venerabilele și demnele personaje adunate pe balcon ; și guvernatorul Bellingham dădu glas înțelesului acestor șoapte, adresându-se tînărului pastor pe un ton autoritar, deși temperat de respect.

— Bunul meu reverend Dimmesdale, spuse el, răspunderea pentru sufletul acestei femei cade în mare măsură în sarcina dumitale. Ești chemat deci s-o îndemni la căință și, ca dovadă și urmare a acesteia, la mărturisire.

Acest apel direct atrase privirile întregii mulțimi asupra reverendului Dimmesdale, un cleric tînăr care, după ce studiasse la una din marile universități din Anglia, venise să aducă toată învățătura epocii în sălbatica noastră țară păduroasă. Elocința și fervoarea lui religioasă făcuseră de la început dovada seriozității și înaltelor sale calități în exercițiul misiunii sale. Era un om cu o înfățișare foarte izbitoare ; avea o frunte palidă, înaltă și proeminentă, ochi câprui, mari și melancolici, și o gură care, atunci cînd nu strîngea voit din buze, avea tendința să tremure, ceea ce denota o mare sensibilitate nervoasă și totodată o deosebită stăpînire de sine. Cu toate aceste remarcabile daruri naturale și cu toate cunoștințele sale de erudit, acest tînăr preot avea în el ceva — o expresie de teamă, de neliniște, aproape de spaimă, ca un om ce se simte rătăcit și pierdut pe drumul existenței omenești și nu poate găsi liniște decît izolat cu sine însuși, în sihăstria lui. De aceea, în măsura în care i-o permiteau îndatoririle, bătea cărările umbrite și dosnice, păstrîndu-și în felul acesta o simplitate de copil ; iar cînd se prezenta prilejul, dădea dovadă de o prospețime, de o seninătate înmiresmată, de o puritate cristalină de gîndire care, după cum spuneau mulți, îi mișca de parcă ar fi văzut un înger.

Așa era tînărul pe care reverendul Wilson și guvernatorul îl propuseseră atît de fățiș atenției publice, îndemnîndu-l să vorbească în auzul tuturor unui suflet tainic de femeie, atît de sacru chiar și în pîngărirea lui. Situația grea în care se găsea îi goni sîngele din obraz și-i făcu buzele să tremure.

— Vorbește-i, frate, acestei femei, stărui pastorul Wilson. E de o mare însemnătate pentru sufletul ei și — așa cum a spus-o venerabilul guvernator — pentru sufletul

tău care îl are în seamă pe al ei. Îndeamn-o să mărturisească adevărul.

Reverendul Dimmesdale își lăsă capul în piept, părînd să se roage în tăcere, apoi făcu un pas înainte.

— Hester Prynne, spuse el aplecîndu-se peste balcon și privind-o drept în ochi, ai auzit ce a grăit acest om cucernic. Gîndește-te la răspunderea ce apasă pe umerii mei. Dacă simți că va fi spre pacea sufletului tău și că pedeapsa pămîntească va duce mai sigur la mîntuirea ta, îți poruncesc să rostești numele aceluia care e părtaș la păcatul și la suferința ta ! Nu-ți ține gura pecetluită, dintr-o greșită milă și duioșie pentru el ! Căci, crede-mă, Hester, chiar dacă omul acela ar trebui să coboare dintr-un loc înalt ca să stea acolo lîngă tine, pe pedestalul tău de rușine, ar fi mai bine pentru el decît să ascundă toată viața vina în inimă. Ce-ar putea să facă tăcerea ta pentru el, dacă nu să-l ispitească — da, chiar să-l silească — să adauge păcatului fățarnicia ? Cerul ți-a îngăduit să-ți porți fățiș rușinea, pentru ca în acest fel să te poți strădui să învingi fățiș răul din tine și mîhnirea din afara ta. Ia seama să nu-i tăgăduiești acelui om — care poate nu are bărbăția să întindă mîna ca s-o apuce — cupa amară, dar binefăcătoare care se oferă acum buzelor tale.

Vocea tînărului pastor suna dulce și gravă, adîncă, plină și frîntă de emoție. Simțirea pe care o trăda într-un chip atît de evident, mai degrabă decît înțelesul direct al cuvintelor, făcea să vibreze inimile tuturor și trezea simpatia tuturor ascultătorilor. Chiar și bietul copilăș pe care Hester îl ținea la pieptul ei îi simți influența ; căci își îndreptă ochii, care pînă atunci priviseră în gol, spre pastorul Dimmesdale, ridicîndu-și mînuțele cu un gungurit pe jumătate mulțumit, pe jumătate plîngăreț. Apelul preotului părea atît de puternic, încît mulțimea nu se îndoi că Hester Prynne avea să rostească numele vinovatului, sau că însuși acest vinovat, oricît de înaltă sau umilă ar fi fost poziția lui, avea să fie împins de o irezistibilă nevoie lăuntrică să urce pe platformă alături de femeie.

Dar Hester clătină din cap.

— Femeie, nu trece dincolo de marginile îndurării cerești ! strigă reverendul Wilson cu o voce mai aspră ca înainte. Pruncul ce-l ții în brațe a fost hărăzit cu glas, ca

să însoțească și să întărească sfatul ce l-ai auzit. Rostește-î numele ! Iar aceasta, ca și căința ta, vor sluji poate să înlăture litera stacojie de pe pieptul tău.

— Niciodată ! răspunse Hester Prynne, uitîndu-se nu la reverendul Wilson, ci în ochii adînci și tulburați ai preotului mai tînăr. Arsura ei a pătruns prea adînc. Nu mai puteți s-o ștergeți. O, de-aș putea să îndur chinul lui împreună cu al meu !

— Vorbește, femeie ! se auzi o altă voce, rece și severă, pornind din mijlocul mulțimii adunate în jurul eșafodului. Vorbește și dă un tată copilului tău.

— N-am să vorbesc ! strigă Hester, palidă ca o moartă, răspunzînd glasului pe care-l cunoștea prea bine. Copilul meu va trebui să-și caute un tată în cer, căci nu va cunoaște nicicînd vreunul pe pămînt.

— Nu vrea să vorbească ! murmură pastorul Dimmesdale, care, aplecat peste balustrada balconului, cu mîna pe inimă, așteptase rezultatul apelului său. Se trase acum înapoi, respirînd adînc. Ce minunată putere și generozitate într-o inimă de femeie ! Nu va vorbi !

Dîndu-și seama că sărmana vinovată va rămîne neînduplecată, bătrînul pastor care se pregătise cu grijă pentru acest prilej, ținu în fața mulțimii o predică despre păcat, în toate formele lui, dar referindu-se neîncetat la litera infamantă. Vreme de o oră sau mai mult, cît perorația sa se revărsă peste capetele oamenilor, el stărui cu atîta vigoare asupra aceluia simbol, încît acesta dobîndi în imaginația lor noi aspecte înfiorătoare, părăindu-li-se pînă la urmă că-și trage culoarea stacojie de la flăcările iadului. În acest timp, Hester Prynne continuase să stea pe pedestalul rușinii, avînd în ochi o privire sticloasă și un aer de oboseală și indiferență. Îndurase în dimineata aceea tot ce firea omenească poate îndura ; și cum nu era dintre acelea care scapă de o suferință prea intensă printr-un leșin, spiritul ei nu putea găsi apărare decît sub carapacea dură a nepăsării, în vreme ce facultățile ei fizice rămîneau intacte. Astfel, vocea predicatorului tuna în urechile ei fără milă, dar zadarnic. În cursul ultimei părți a supliciului, pruncul sfîșia aerul prin vaietele și țipetele lui ; mama căuta mașinal să-l liniștească, dar părea să participe prea puțin la suferințele lui. Păstră aceeași atitudine rigidă cînd fu con-

dușă înapoi la închisoare și pieri din ochii publicului, în spatele porții ferecate. Cei care o urmăriră cu privirea șoptiră apoi că litera stacojie arunca o licărire sinistră în lungul întunecatului coridor dinăuntru.

IV

Întrevederea

Întoarsă în închisoare, Hester Prynne căzu într-o stare de surescitare nervoasă care ceru o supraveghere continuă, întrucât exista temerea că ar putea să săvârșească vreun act de violență asupra ei înseși sau să facă, pe jumătate nebună cum era, vreun rău bietului copil. Cum noaptea se apropia și nesupunerea ei se dovedea cu neputință de potolit prin muștrări și amenințări, domnul Brackett, temnicerul, găsi de cuviință să cheme un medic. Îl descrise ca pe un bun cunoscător al științei medicale a lumii creștine și totodată familiarizat cu toată învățătura indigenilor despre ierburile și rădăcinile de leac ce creșteau în pădure. Adevărul e că era mare nevoie de un ajutor medical nu numai pentru Hester însăși, ci încă și mai grabnic pentru copil, care trăgându-și hrana din sânul matern, părea să fi supt totodată din el întregul zbucium, teama și deznădejdea care chinuiau ființa mamei. Pruncul se zvîrcolea acum cuprins de spasme dureroase, și trupșorul lui întruchipa imaginea vie a chinurilor morale pe care le îndurase Hester Prynne în cursul zilei.

Urmîndu-l de aproape pe temnicer, în lugubra încăpere apăru omul cu înfățișare ciudată, a cărui prezență în mulțimea din piață stîrnise un interes atît de adînc la purtătoarea literei stacojii. Era găzduit în închisoare nu pentru că ar fi fost bănuît de vreo încălcare a legii, ci pentru că acesta era modul cel mai comod și mai potrivit de a-l avea la dispoziție pînă ce dregătorii aveau să stabilească cu șefii tribului indian condițiile răscumpărării. Spusese că-l cheamă Roger Chillingworth. După ce-l introduse în celulă,

temnicerul rămase o vreme acolo, mirîndu-se de calmul relativ ce urmă intrării lui ; căci Hester Prynne devenise deodată liniștită ca o moartă, cu toate că pruncul continua să scîncească.

— Rogu-te, prietene, lasă-mă singur cu pacienta, spuse practicianul. Încrede-te în mine, bunule temnicer, și vei avea îndată pace în casa ta. Îți făgăduiesc că doamna Prynne se va arăta de acum înainte mai supusă față de legiuita autoritate decît ai găsit-o poate pînă azi.

— Vai, dacă luminăția voastră ar putea să facă una ca asta, răspunse domnul Brackett, v-aș socoti un om cu adevărat iscusit ! Femeia asta, spun drept, se poartă de parcă ar fi stăpînită de diavol, și puțin a lipsit ca să mă apuc să scot necuratul dintr-însa bătînd-o cu biciul.

Străinul intrase în celulă cu aerul liniștit caracteristic profesiei căreia declarase că-i aparține. Și atitudinea lui nu se schimbă nici după plecarea temnicerului, cînd rămase singur cu femeia a cărei încordată atenție față de el, în mijlocul mulțimii, lăsase să se înțeleagă existența unei strînse legături între ei doi. Primele lui îngrijiri fură destinate copilului care, prin zvîrcolele lui pe patul de lemn pe care era culcat, impunea înainte de orice altă treabă sarcina de a-l liniști. Străinul examinează cu grijă copilașul și apoi deschise o pungă de piele pe care o scoase de sub haină, plină de o seamă de preparate medicale, din care alese unul, amestecîndu-l într-o ceașcă cu apă.

— Vechile mele studii de alchimie, reflectă el cu glas tare, și șederea mea de peste un an în mijlocul unui neam cunoscător al însușirilor binefăcătoare ale ierburilor au făcut din mine un medic mai bun decît mulți dintre aceia ce revendică titlul de doctor. Ține, femeie ! Copilul e al tău — și nicidecum al meu — și nu mi-ar recunoaște nici după glas, nici după înfățișare calitatea de tată. Dă-i de aceea leacul ăsta cu mîna ta.

Hester respinse leacul, privindu-l în același timp cu pronunțată neîncredere și teamă pe cel ce i-o întindea.

— Vrei poate să te răzbuni pe acest copil nevinovat ? șopti ea.

— Neghioabă ce ești ! răspunse medicul pe un ton rece și totodată liniștitor. La ce mi-ar sluji să fac vreun rău

acestui nenorocit bastard ? Leacul e cu adevărat puternic ; și chiar dacă pruncul ar fi al meu — da, al meu ca și al tău ! — n-aș putea să fac nimic mai bun pentru el.

Cum ea continua să șovăie, nefiind la drept vorbind stăpînă pe mințile ei, omul luă copilul în brațe și-i administră singur leacul. Acesta își produse curînd efectul, împlinind făgăduiala vraciului. Gemetele micuțului se liniștiră, zvîrcolilele convulsive se domoliră treptat și, după cîteva momente, așa cum fac copiii mici cînd li se potolește durerea, căzu într-un somn adînc și sănătos. Medicul, cum avea tot dreptul să fie numit, își îndreptă apoi atenția către mamă. Supunînd-o cu calm unui examen minuțios, îi pipăi pulsul, se uită în ochii ei — privire atît de familiară, și totuși atît de stranie și rece, care făcu inima tinerei femei să se strîngă și să tremure — și, în sfîrșit, părăind mulțumit de ceea ce văzuse, purcese să amestece o altă poțiune.

— Nu pot să-ți dau să bei nici din apele Lethei¹ nici din nepenthe², zise el, dar am aflat multe taine noi în ținuturile sălbatice, și iată una din ele — o rețetă învățată de la un indian, în schimbul unor învățături ale mele care se trag de altfel de pe vremea lui Paracelsus³. Bea ! Va fi poate mai puțin liniștitoare decît o conștiință fără păcat, dar pe aceasta nu pot să ți-o dau. O să potolească însă măcar zbuciumul și zvîcniturile patimii tale, ca uleiul pe valurile unei mări furtunoase.

Îi întinse lui Hester ceașca, pe care ea o primi, privindu-l încet și grav ; nu era tocmai o privire temătoare, dar una plină de îndoială și de nesiguranță în privința intențiilor lui. Se uită și la copilul adormit.

— M-am gîndit la moarte, spuse femeia, mi-am dorit-o, m-aș fi închinat chiar ca să vină, presupunînd că una ca mine ar avea dreptul să se roage pentru orice ar fi. Dacă însă moartea e în această ceașcă, îți cer să mai chibzuiești

¹ Lethe — în mitologia greacă, fluviu al uitării din Infern ; bînd din apele lui, umbrele morților uitau plăcerile și durerile vieții.

² Nepenthe — în legendele antice, băutură fermecată care alina mîhnirea, minia și toate suferințele ; menționată de Homer în *Odissea*.

³ Teofrast Paracelsus (1493—1541) — alchimist și medic elvețian, inovator al medicinei Renașterii.

o dată, înainte de a mă vedea golind-o. Uite ! În clipa aceasta e la buzele mele.

— Bea-o atunci, răspunse el cu aceeași stăpînită răceală. Mă cunoști atît de puțin, Hester Prynne ? Oare intențiile mele sînt de obicei atît de mărginite ? Chiar dacă aş nutri un gînd de răzbunare, ce-aş putea face mai potrivit cu ţelul meu decît să te las să trăieşti, pentru ca ruşinea asta arzătoare să scînteieze mai departe pe pieptul tău, decît să-ţi dau un leac împotriva suferinţelor şi primejdiilor vieţii ? Spunînd aceasta, el puse lungul lui deget arătător pe litera stacojie, care păru îndată să se înfigă arzînd, ca un fier înroşit, în pieptul lui Hester. O văzu tresărind involuntar şi spuse zîbind : Trăieşte dar, şi poartă-ţi osînda, sub ochii bărbaţilor şi ai femeilor, sub ochii aceluia pe care-l numeai odată soţul tău, sub ochii pruncului de colo ! Şi ca să poţi trăi, bea pînă la fund leacul acesta.

Fără a se mai împotrivi şi fără a mai zăbovi, Hester Prynne goli ceaşca pînă la cea din urmă picătură ; apoi, urmînd unui semn al învăţatului, se așeză pe patul unde dormea copilul. El îşi trase singurul scaun din încăpere, așezîndu-se în apropiere. Hester se simţi înfricoşată în faţa acestor pregătiri, dîndu-şi seama că acum, după ce săvîrşise tot ce omenia sau principiile lui, sau poate o rafinată cruzime îl împinseseră să facă pentru a-i uşura suferinţele fizice, el era gata să se poarte ca un om căruia dînsa îi adusese cea mai adîncă şi mai ireparabilă insultă.

— Hester, făcu el, nu te întreb pentru ce sau în ce chip ai căzut în prăpastie ori, aş spune mai curînd, te-ai suit pe pedestalul infamiei unde te-am găsit. Pricina nu trebuie căutată departe ; ea stă în nebunia mea şi în slăbiciunea ta. Ce aveam a face eu, un om de gîndire, un şoarece al marilor biblioteci, un bărbat în declin, care îmi închinase cei mai buni ani ai vieţii hrănindu-mi visul nesăţios de ştiinţă — ce aveam a face cu o tinereţe şi o frumuseţe ca a ta ? Schilod încă din clipa naşterii, cum de-am fost în stare să mă îmbăt cu gîndul înşelător că darurile minţii ar putea să acopere în ochii unei fete tinere diformitatea trupului ? Oamenii mă privesc ca pe un înţelept. Dacă înţelepţii ar folosi totdeauna înţelepciunea în folosul propriei lor fiinţe, aş fi putut să prevăd toate acestea. Aş fi putut

să știu că atunci cînd aveam să ies din uriașele și întunecatele păduri spre a pune piciorul în această așezare de creștini, cel dintîi lucru pe care ochii mei aveau să-l întîlnească aveai să fi tu, Hester Prynne, stînd ca o statuie a infamiei în fața norodului. Da, încă din clipa cînd am coborît împreună, ca noi căsătoriți, treptele vechii biserici, ar fi trebuit să zăresc flacăra nefastă a acestei litere stacojii lucind la capătul cărării noastre.

— Știi bine, spuse Hester — căci oricît de abătută era, nu putea îndura această ultimă și rece lovitură de cuțit împotriva mărturiei rușinii ei — știi bine că am fost sinceră cu tine. Nu te iubeam și nici nu m-am prefăcut că te iubesc.

— E adevărat, răspunse el, de vină e nerozia mea. Am mai spus-o. Dar pînă atunci, trăisem în zadar. Lumea fusese pentru mine atît de lipsită de bucurii ! Inima mea era un locaș destul de încăpător pentru mulți oaspeți, dar pustie și înghețată, lipsită de focul unui cămin. Mi-era dor să pot aprinde unul ! Deși eram bătrîn, și trist, și schilod, nu socoteam atît de nesăbuit visul de a avea totuși parte de acea fericire modestă, răspîdită peste tot locul pentru ca toți oamenii s-o culeagă. Și astfel, Hester, te-am atras în inima mea, în cămăruța ei cea mai ascunsă, și am căutat să te încălzesc la dogoarea pe care ființa ta o aducea acolo.

— Ți-am făcut un mare rău, murmură Hester.

— Ne-am făcut rău amîndoi. Eu cel dintîi, atunci cînd am înșelat tinerețea ta în floare, momind-o către o legătură falsă și, din cauza decreptitudinii mele, potrivnică naturii. Iată de ce, ca un om care n-a cugetat și filozofat în zadar, nu caut răzbunare, nu pun la cale nimic rău împotriva ta. Între tine și mine balanța e aproape egală. Dar omul ce a păcătuit față de noi trăiește, Hester. Cine e ?

— Nu mă întreba ! răspunse Hester Prynne, uitîndu-se cu hotărîre în ochii lui. Asta nu vei afla-o niciodată !

— Niciodată, zici ? ripostă el cu zîmbetul de nepătruns al unei inteligențe sigure de ea. N-am să aflu niciodată ! Crede-mă, Hester, sînt puține lucruri — fie în lumea din afară, fie la oarecare adîncime, în sfera nevăzută a gîndirii — puține lucruri, zic, care să rămînă ascunse aceluia care caută cu aprindere și stăruință dezlegarea unei taine.

Poți să-ți ascunzi secretul în fața gloatei iscoditoare. Îl poți de asemenea ascunde preoților și dregătorilor, așa cum ai făcut-o azi, când au încercat să-ți stoarcă din inimă numele lui și să-ți dea un tovarăș care să stea alături de tine pe locul rușinii. Cît despre mine, purced la cercetarea aceasta cu alte simțuri decît ei. Îl voi căuta, așa cum am căutat adevărul în cărți, așa cum am căutat aurul în alchimie. Îl voi simți când va fi lîngă mine. Îl voi vedea tremurînd. Mă voi simți, deodată și fără voia mea, eu însumi tremurînd. Mai devreme sau mai tîrziu, va trebui să-mi cadă în mînă !

Ochii zbîrcitului învățat sclipeau atît de aprins uitîndu-se la ea, încît Hester Prynne își puse mîinile pe inimă, temîndu-se că-i va citi îndată taina ascunsă acolo.

— Nu vrei să-mi dezvălui numele lui ? Și totuși, pe omul acela îl am în mînă, reluă el cu un aer încrezător ca și cum ar fi fost întruchiparea destinului. Nu poartă nici o literă de rușine pe haina lui, așa cum porți tu ; dar am să i-o citesc în inimă. Să nu-ți fie însă teamă pentru el ! Să nu-ți închipui că am să mă pun în calea pedepsei pe care i-o hărăzește cerul și nici că, spre propria mea pierzanie, am să-l predau în mîinile dreptății omenеști. Și nici să nu crezi că voi unelti, cît de cît, împotriva vieții lui ; nu, nici împotriva faimei lui, dacă, așa cum socotesc, e un om cu renume. Să rămînă în viață ! Să se ascundă sub cinstea de care se bucură, dacă e în stare ! Și totuși va fi al meu !

— Faptele tale seamănă a milă, spuse Hester, tulburată și înfricoșată. Dar vorbele tale te arată ca pe o ființă de spaimă.

— Un lucru îți poruncesc, ție, care ai fost soția mea, urmă învățatul. Ai păstrat taina ibovnicului tău. Păstrează-o și pe a mea ! Sînt cu totul necunoscut în țara aceasta. Să nu suflă nici o vorbă nimănui că mi-ai dat odată numele de soț ! Aici, la această margine sălbatică a pămîntului, îmi voi întinde cortul, căci fără căpătîi în orice altă parte a lumii și singuratic printre oameni, găsesc aici o femeie, un bărbat și un copil, care au cu mine cea mai strînsă legătură — fie ea de dragoste sau de ură, fie că ar izvorî din bine sau din rău ! Tu și ai tăi, Hester Prynne, sînteți ai mei. Căminul mi-e acolo unde ești tu și unde este el. Dar nu mă trăda !

— De ce-mi ceri asta ? întrebă Hester, dîndu-se înapoi, fără a ști bine pentru ce, înaintea acestui pact secret. De ce să nu dai pe față cine ești și să nu te lepezi îndată de mine ?

— Poate că vreau să mă feresc de necinstea ce mînjește pe soțul unei femei necredincioase, răspunse el. Poate din alte pricini. Destul că dorința mea este să trăiesc și să mor necunoscut. Lasă-l de aceea pe soțul tău să fie socotit mort și nici o veste să nu sosească vreodată despre el. Să nu mă recunoști — nici prin cuvînt, nici prin vreun semn, nici prin privire ! Și mai presus de orice, să nu dezvălui taina mea bărbatului pe care-l știi. Ia seama să nu calci acest cuvînt ! Renumele lui, poziția lui, viața lui vor fi în mîna mea. Ia seama !

— Îți voi păstra taina așa cum o păstrez pe a lui, zise Hester.

— Jură ! răspunse el.

Și ea jură.

— Și acuma, doamnă Prynne, spuse bătrînul Roger Chillingworth (cum avem să-l numim pe viitor), te las singură — singură cu pruncul tău și cu litera stacojie ! Spune-mi, Hester, oare osînda te silește să-ți porți semnul și în somn ? Nu ți-e teamă de visuri apăsătoare și hidoase ?

— De ce zîmbești așa ? întrebă Hester, tulburată de expresia privirii lui. Ești oare asemenea Omului Negru ce bîntuie pădurea care ne împresoară ? M-ai ademenit la un legămînt ce va însemna pierzania sufletului meu ?

— Nu a sufletului tău, răspunse el cu un alt zîmbet. Nu, nu mă gîndesc la al tău !

V

Hester la gherghef

Termenul de detențiune al lui Hester Prynne se împlinise. Poarta închisorii se deschise și ea ieși la lumina soarelui care, deși cădea deopotrivă asupra tuturor, îi păru inimii ei îndurerate și bolnave că nu are alt scop decît să

scoată la iveală litera stacojie prinsă pe pieptul ei. Pe cînd făcea primii pași în libertate dincolo de pragul închisorii, îndură poate un chin mai adevărat decît chiar și în timpul procesiunii și al spectacolului pe care le-am descris și în care fusese obiectul oprobriului public și arătată cu degetul de întreaga obște, chemată să asiste. Fusese susținută atunci de o încordare nervoasă mai tare decît firea și de întreaga energie combativă a caracterului ei, care îi dăduse puțință să-și prefacă supliciul într-un fel de triumf sinistru. Fusese, în afară de asta, un eveniment unic și izolat ce nu avea să se petreacă decît o dată în viața ei și căruia, de aceea, putea să-i facă față adunîndu-și, fără a se gîndi s-o cruce, forța vitală ce i-ar fi ajuns pentru mulți ani de trai liniștit. Însăși legea care o condamna — acea uriașă cu trăsături neîndurătoare dar cu puterea de a sprijini ca și de a nimici cu brațele ei de fier — o susținuse în tot timpul cumplitului chin al înjosirii. Acum însă, pășind liberă pe ușa închisorii, știa că începe pentru ea viața de fiecare zi ; și avea să fie nevoită ori s-o îndure și să și-o ducă mai departe cu ajutorul mijloacelor obișnuite ale firii ei, ori să se prăbușească. Nu mai putea să apeleze la viitor pentru a trece prin durerile prezente. Ziua de mîine avea să aducă alte încercări ; și tot așa ziua de poimîine, și cea de după aceea ; da, fiecare zi avea să fie însoțită de suferința ei, aceeași însă ca și de cea de acum, atît de greu de îndurat. Zilele viitorului îndepărtat aveau să se scurgă anevoie, impunîndu-i să poarte mereu pe umeri aceeași povară și s-o ducă mai departe, fără să scape de ea nicicînd ; iar șirul zilelor și al anilor avea să adauge suferințe noi la rușinea acumulată. Pierzîndu-și propria personalitate în cursul lor, va deveni un simbol viu, învocat de predicatori și moralizatori pentru a ilustra cuvîntările lor despre fragilitatea femeii și pasiunile ei vinovate. Astfel ea, fiică a unor părinți onorabili, mamă a unui prunc menit să devină mai tîrziu femeie, ea care fusese odată nevinovată și pe pieptul căreia ardea acum litera stacojie, avea să fie arătată tinerelor fecioare ca o întruchipare, ca o incarnare, ca realitatea însăși a păcatului. Iar deasupra mormîntului, semnul rușinii pe care era

silită să-l poarte pînă pe marginea lui avea să-i fie singurul monument.

Ar putea să pară de neînțeles că avînd tot universul în fața ei, întrucît nu era silită prin nici o îngrădire cuprinsă în condamnarea suferită de a rămîne în limitele acestei așezări puritane atît de depărtate și obscure, fiind liberă deci să se întoarcă în țara ei natală sau în orice țară europeană și să-și ascundă acolo atît de deplin trecutul și identitatea, de parcă ar renaște sub o nouă formă de existență — și avînd de asemenea puțința de a se înfundă în codrul întunecat și insondabil, unde sălbăticia firii ei putea să se adapteze unui popor a cărui viață și ale cărui obiceiuri erau străine de legea ce o osîndise — ar putea, zic, să pară, de neînțeles ca această femeie să socotească și în continuare drept cămin al ei acel unic loc unde era sortită în chip inevitabil să înfățișeze imaginea însăși a rușinii. Există însă o fatalitate, un sentiment tot atît de irezistibil și de neînălăturat ca însăși puterea destinului, care silește aproape totdeauna făpturile omenești să dea tîrcoale și să nu părăsească, asemenea unor stafii, locul unde un eveniment însemnat și hotărîtor și-a pus pecetea asupra vieții lor ; și aceasta, în mod cu atît mai imperios cu cît are o nuanță mai sumbră și mai tristă. Păcatul ei, infamia ei — acestea erau rădăcinile pe care le înfipsese în acest pămînt. Era ca și cum o nouă naștere, legată de o adaptare mai puternică decît cea dintîi, ar fi prefăcut această țară de păduri — atît de respingătoare încă pentru orice alt pelerin sau drumeț — într-o patrie sălbatică și tristă, dar aleasă pentru toată viața. Orice alt peisaj al lumii — chiar și acel sat din vechea Anglie, unde copilăria-i fericită și adolescența nepătată păreau a se afla încă în păstrarea maică-si, ca niște veșminte vechi de multă vreme lepădate — îi era mai străin în comparație cu acesta. Lanțul ce o ținea legată de acest loc avea verigi de fier și o rănea pînă în adîncul inimii, dar nu putea fi rupt.

S-ar fi putut de asemenea — și negreșit așa era, cu toate că își ascundea chiar sieși această taină și pălea de cîte ori ea i se strecura din inimă, ca un șarpe din gaura lui — s-ar fi putut ca un alt simțămînt s-o rețină pe locul și pe cărarea ce-i fuseseră atît de fatale. Aici trăia, aici

își purta pașii un om cu care se simțea unită printr-o legătură, deși nerecunoscută pe pământ, ce avea să-i ducă împreună în fața Judecății de Apoi, făcînd din acesta altarul cununiei lor, în vederea unui viitor comun de ispășire veșnică. Mereu și mereu, cel ce ispitește sufletele îi însuflase lui Hester această idee, rîzînd de bucuria pătimasă și deznădăjduită cu care ea o îmbrățișase, luptîndu-se apoi din răputeri să se lepede de ea. Abia dacă privea în față acest gînd, și se și grăbea cu spaimă să-l închidă în ungherele tainice ale inimii. Ceea ce se silea singură să creadă, ceea ce, la urma urmei, motiva în cugetul ei rămînerea mai departe în Noua Anglie era pe jumătate adevăr, pe jumătate înșelare de sine. Aici, își spunea ea, fusese locul unde săvîrșise păcatul și tot aici trebuia să fie locul unde să-și primească pedeapsa pămîntească; și astfel, poate, chinul zilnic al rușinii ei avea, în cele din urmă, să-i purifice sufletul și să-i dăruiască o altă puritate decît aceea pe care o pierduse: cu atît mai sfîntă, cu cît se născuse din martiriu.

De aceea, Hester Prynne nu fugi din acea așezare. La marginea orașului, tot în cuprinsul peninsulei dar la oarecare depărtare de orice altă locuință, se afla un fel de căscioară acoperită cu stuf. Fusese ridicată mai de mult de un colonist și apoi părăsită, solul din vecinătatea ei fiind prea sărac pentru a fi cultivat, iar relativa lui depărtare lăsîndu-l în afara sferei de activitate socială care caracteriza de pe atunci obiceiurile emigranților. Era așezată pe malul mării, deschizînd, peste un golfuleț, vederea asupra dealurilor păduroase dinspre apus.

Un pîlc de arbori chirciți — cum erau toți care creșteau pe peninsulă — nu părea pe atît să ascundă căscioara cît să indice că aci se afla ceva ce dorea sau măcar ar fi trebuit să rămînă ascuns. Cu modestele ei mijloace și cu încuviințarea cîrmuirii, care o ținea mereu sub o supraveghere închizitorială, Hester Prynne se stabili cu pruncul ei în această mică locuință singuratică. O misterioasă umbră de neîncredere învălui îndată acest loc. Copiii, prea fragezi pentru a înțelege de ce femeia aceasta era surghiunită din sfera îndurării omenești, se furișau destul de aproape pentru a o putea vedea cusînd lîngă fereastră, sau

stînd în uşă, sau săpînd în grădiniţă, sau pornind pe căra-
rea ce ducea în oraş ; şi desluşind pe pieptul ei litera sta-
cojie, o apucau la fugă cuprinşi de-o teamă stranie şi mo-
lipsisitoare.

Singuratică cum trăia şi neavînd pe lume nici un prie-
ten care să îndrăznească să se arate, nu era totuşi amenin-
ţată să piară de foame. Era stăpînă pe o artă care, chiar şi
într-un ţinut ce oferea relativ puţine ocazii de a o folosi,
îi îngăduia să cîştige hrana copilului ei, ce înflorea, şi a
ei înseşi. Era arta de a coase — pe atunci ca şi acum
aproape singura la îndemîna unei femei. Purta pe sînul
ei, în litera ciudat brodată, mărturia dibăciei şi rafinatei
ei imaginaţii, de care s-ar fi folosit cu bucurie chiar şi
doamnele unei curţi pentru a adauga stofelor lor, ţesute
din fir de aur şi mătase, podoaba mai bogată şi mai inspi-
rată a iscusinţei omeneşti. E drept că datorită sobrietăţii
întunecate ce caracteriza îndeobşte moda puritană, oamenii
recurgeau mai rar la cusăturile fine lucrate de mîna ei.
Totuşi, austerii noştri înaintaşi, care renunţaseră la atîtea
mode destul de greu de lepădat, nu erau în măsură să
închidă cu totul ochii în faţa gustului vremii care cerea
o compoziţie cît mai complicată a podoabelor de acest fel.
Solemnităţile publice — sfinţirea unui preot, instalarea
unor demnitari şi tot ce poate împrumuta măreţie formelor
în care un nou guvern se înfăţişează poporului — erau, ca
principiu politic, rînduite după un ceremonial impunător
îndeplinit cu grijă şi însoţite de o pompă sumbră, dar bine
chibzuită. Gulere late cu creţuri, jabouri lucrate cu multă
artă, mănuşi minunat brodate — de nimic din toate aces-
tea nu se putea lipsi ţinuta oficială a bărbaţilor ce luau în
mînă frînele puterii, portul lor fiind îngăduit persoanelor
învrednicite prin rang sau avere, pe cîtă vreme legile
împotriva luxului şi risipei tăgăduiau păturii plebee drep-
tul la asemenea extravagante. Şi în ce priveşte decorul
înmormîntărilor — fie că era vorba de a-l găti pe mort, fie
de a simboliza prin numeroase ornamente şi embleme de
postav negru sau de pînză albă fină jalea celor rămaşi —
se făcea deseori simţită nevoia îndemînării cu care Hester
Prynne fusese hărăzită. Găteala noilor născuţi — căci

sugacii erau îmbrăcați pe vremea acea în veșminte de paradă — îi ofereau încă un prilej de muncă și câștig.

Treptat, dar într-un răstimp destul de scurt, lucrul ei de mînă ajunsese, cum am spune azi, la modă. Fie din milă pentru o femeie a cărei soartă era atît de nefericită, fie din acea curiozitate bolnăvicioasă care atribuie o valoare fictivă chiar și obiectelor celor mai obișnuite și mai lipsite de preț, fie din orice alte pricini tainice care făceau pe atunci — cum fac și azi — pe unii oameni să aibă parte de ceea ce alții căutau în zadar, fie în sfîrșit pentru că Hester umplea cu adevărat un gol care altminteri ar fi rămas neîmplinit — sigur este că ea găsi ușor de lucru, și chiar cu o plată bună, pentru oricît de multe ore era gata să închine muncii cu acul. Poate că trufia găsisese cu cale să se umilească singură, îmbrăcînd pentru ocaziile solemne și de mare fast veșminte lucrate de mîinile ei păcătoase. Cusăturile ei puteau fi văzute pe gulerul încrețit al guvernatorului ; ofițerii le purtau pe eșarfele lor, iar pastorul pe jabou. Ele împodobeau micile bonete ale sugacilor și erau așezate în sicriile morților spre a mucezi și a putrezi acolo. Dar nu se pomenește nici chiar un singur caz în care iscusința lui Hester să fi fost chemată în ajutor pentru a broda vâlul alb menit să ascundă casta rumeneală a unei mirese. Această excepție aduce mărturie neînduplecatei asprimi cu care condamna societatea păcatul ei.

Hester nu căuta să agonisească mai mult decît îi trebuia pentru o viață simplă și ascetică, asigurîndu-i fetei o modestă îndestulare. Rochiile ei erau de culorile cele mai închise și croite din țesăturile cele mai grosolane, avînd drept singură podoabă slova stacojie pe care soarta i-o impusese. În schimb, îmbrăcămintea fetei se caracteriza printr-o inventivitate plină de fantezie sau, am spune mai degrabă, fantastică, sporindu-i într-adevăr grația aeriană, ce începu de timpuriu să se dezvolte la fetiță și care părea să aibă un tîlc mai adînc. Despre aceasta vom vorbi însă mai tîrziu. În afară de ceea ce cheltuia pentru găteala fetei, Hester folosea tot prisosul câștigului ei ca să dea ajutor unor nenorociți, mai puțin loviți de soartă decît ea, dar care adesea priveau cu dispreț mîna ce-i hrănea. O mare parte din timpul pe care ar fi putut prea bine să-l

dedice produselor mai alese ale artei ei, ea îl folosea cusînd haine grosolane pentru săraci. De bună seamă că în această îndeletnicire zăcea un gînd de pocăință și că înțelegea să aducă o jertfă adevărată, din toată inima, închinînd atîtea ceasuri unui lucru de mîină mai simplu. Era în firea ei ceva oriental, o trăsătură somptuoasă, voluptuoasă, un gust pentru frumusețea fastuoasă, care nu găsea în nici o altă împrejurare a vieții ei vreo posibilitate de a se manifesta decît aceea oferită de încîntătoarele ei cusături. Femeile găsesc o plăcere, neînțeleasă de bărbați, în munca delicată cu acul. Pentru Hester Prynne era poate un mijloc de a exprima și de a potoli pasiunea ce ardea în ea. Dar ca pe toate celelalte bucurii, o respingea socotind-o un păcat. Amestecul bolnăvicios al conștiinței într-o chestiune atît de neînsemnată trăda, e cazul să ne temem, nu o căință sinceră și stăruitoare, ci prezența subterană a unui element îndoielnic și poate adînc vicios.

Și astfel Hester Prynne ajunsese să aibă un rol de jucat în lume. Din cauza forței ei de caracter înnăscute și a rarei ei capacități, societatea nu putea s-o renege pe deplin, cu toate că-i aplicase un stigmat, mai arzător pentru inima unei femei decît semnul ce înfierase fruntea lui Cain. În toate relațiile cu societatea, nu exista totuși nimic care s-o facă să simtă că-i aparținea. Fiecare gest, fiecare cuvînt și chiar tăcerea acelora cu care intra în contact îi dădeau de înțeles — și adesea și exprimau — că era surghiunită și atît de singură de parcă ar fi locuit în altă sferă sau ar fi comunicat cu natura prin alte simțuri decît restul genului uman. Se găsea în afara intereselor morale ale semenilor ei, și totuși foarte apropiată de ei, ca o stafie care revine să viziteze căminul familiar dar nu mai e în stare să se facă văzută sau simțită, nici să ia parte cu un zîmbet la bucuria celor din casă, sau să împartă, plîngînd alături de ei, jalea lor și care, chiar de-ar izbuti să-și exprime această simpatie interzisă, nu ar stîrni decît spaimă și îngrozită silă. Într-adevăr, aceste două sentimente, la care se adăuga disprețul cel mai amar, păreau să fie singurele pe care inima oamenilor le nutreau pentru ea. Nu era o epocă în care domnea cruțarea și gingășia ; și Hester, deși își înțelegea prea bine situația și nu era în primejdie s-o

uite vreodată, era adesea silită s-o resimtă cu putere când alții o atingeau brutal în punctul cel mai dureros. Cum am mai spus, săracii care aveau parte de dărnicia ei respingeau adesea cu ocări mâna ce-i ajuta. Iar cucoanele de rang înalt, al căror prag îl călca silită de îndeletnicirea ei de acum, aveau de asemeni obiceiul să-i picure stropi amari în inimă, fie cu ajutorul acelei alchimii de calmă răutate de care femeile știu să se slujească pentru a stoarce un venin subtil din lucruri de nimic, fie aruncându-i o vorbă mai grea care cădea pe pieptul lipsit de apărare al victimei ca o lovitură cruntă pe o rană ulcerată. Hester se învățase și nu răspundea niciodată acestor atacuri decât prin roșeața intensă ce-i năvălea irezistibil în obraz, dispărînd apoi din nou în adîncul ființei ei. Era răbdătoare — o adevărată martiră — dar se ferea să se roage pentru vrăjmașii ei, de teamă că, în pofida năzuinței iertătoare, cuvintele de binecuvîntare să nu se schimbe cu îndărătnicie într-un blestem.

Simțea neîncetat și în o mie de chipuri nenumăratele clipe de chin ce-i fuseseră rezervate cu atîta viclenie prin nestinsa, veșnic activă sentință a tribunalului puritan. Cîte un pastor se oprea pe stradă spre a-i adresa cuvinte de îndemn, adunînd astfel în jurul bieteii păcătoase o gloată la care rînjetele se amestecau cu încruntarea. Dacă intra într-o biserică spre a se bucura de zîmbetul duminical al tatălui ceresc, avea adesea nenorocul să vadă cum devenea ea însăși obiectul predicii. Ajunsese să-i fie teamă de copii, căci ei înțeleseseră în mod vag de la părinții lor că ceva groaznic zăcea în această femeie tristă, care străbătea în tăcere orașul neînsoțită niciodată decât de copilul ei. De aceea, după ce o lăsau mai întîi să treacă, o urmăreau la oarecare distanță cu țipete stridente, strigînd acel cuvînt care nu avea nici un înțeles precis în mintea lor dar care, ieșind de pe buza ce-l bolboroseau inconștient, era cu atît mai îngrozitor pentru ea. Era ca și cum vestea faptei ei rușinoase se răspîndise pînă într-atît încît întreaga natură luase cunoștiință de ea ; și Hester n-ar fi putut să simtă în inimă un junghi mai sfîșietor, dacă frunzele arborilor și-ar fi șoptit între ele trista poveste, dacă vîntul de vară ar fi murmurat-o, dacă viscoalele iernii ar fi urlat-o ! O

altă tortură îi era pricinuită de cîte o privire nouă. Cînd străinii își aținteau cu curiozitate ochii asupra literei stacojii — și nu era unul care să n-o facă — își simțea din nou inima sfîșiată, astfel încît se putea cu greu reține (dar se reținea totuși totdeauna) de a acoperi simbolul cu mîna. Tot atît de chinuitor însă era pentru ea să se întîlnească cu un ochi deprins să-l vadă. Familiaritatea rece a privirii era de neîndurat. Într-un cuvînt, Hester suferea mereu și mereu aceeași groaznică tortură, ori de cîte ori simțea uitătura unui om fixată asupra semnului pe care-l purta ; rana nu se cicatriza, ci dimpotrivă părea să devină din zi în zi mai simțitoare la acest chin.

Din cînd în cînd, totuși, o dată la un număr de zile, sau poate de luni, simțea căzînd pe stigmatul ei o privire plină de omenie care părea s-o ușureze un moment, ca și cum privirea aceea i-ar fi împărtășit suferința. Dar în clipa următoare durerea o năpădea din nou, cu o putere și mai mare, căci în acest scurt răstimp Hester păcătuisese iarăși. Oare păcătuisese numai ea ?

Viața-i singuratică și chinuitoarea ei neliniște sufletească îi aprindeau oarecum imaginația, și ar fi aprins-o și mai mult dacă Hester ar fi avut mai puțină tărie morală și spirituală. Umblînd solitară prin micul univers cu care nu avea decît o legătură pur exterioară, i se părea cînd și cînd — dacă nu era în fond decît o iluzie, era totuși prea puternică pentru ca Hester să-i poată rezista — zic, simțea sau își închipuia că litera stacojie o înzestrase cu un simț nou. Se înfiora, dar totuși nu se putea împiedica să creadă că semnul pe care-l purta pe piept îi dădea printr-un fel de simpatie puțină de a citi păcatul ascuns în inimile altora. Era înspăimîntată de ceea ce i se revela într-un asemenea chip. Ce însemnau aceste descoperiri ? Oare nu erau decît șoaptele viclene ale îngerului celui rău care căuta s-o convingă, cu toată împotrivirea ei, că masca de curățenie a celorlalți era o minciună și că, dacă adevărul ar fi ieșit pretutindeni la lumină, semnul roșu ar fi scînteiat și pe pieptul multor altora, nu numai pe al ei ? Sau trebuia ca să ia aceste șoapte, atît de tainice dar atît de deslușite, drept adevăr ? În nenorocirea ei, nimic nu-i inspira mai multă groază și dezgust decît acest simț. O

încurca și, totodată, o tulbura prin inoportunitatea și lipsa de respect cu care intra în acțiune. Uneori semnul roșu al infamiei de pe pieptul ei palpita misterios când Hester trecea pe lângă un preot venerabil sau pe lângă un magistrat — modele de pietate și de spirit de dreptate, care pe acea vreme de smerenie moștenită din bătrâni erau priviți cu umilință ca niște muritori înfrățiți cu îngerii. „Ce lucru necurat se va fi aflând în apropiere?” se întreba atunci Hester. Ridicându-și cu inima îndoită ochii, nu zărea nici o altă ființă omenească în afară de acest sfânt pămîntesc! Altădată, un misterios simțămînt de înrudire se manifesta cu îndărătnicie când întâlnea privirea virtuoasă și disprețuitoare a vreunei matroane, care, după zvonurile din oraș, ar fi purtat gheață în sîn toată viața. Ce puteau avea în comun gheața, neatinsă vreodată de razele soarelui, de pe pieptul matroanei și rușinea arzătoare de pe acela al lui Hester Prynne? Sau, iarăși altădată, un fior o vestea: „Privește, Hester, iată una ca tine!” — și ridicându-și ochii, surprindea privirea piezișă a unei tinere fete, oprită cu sfială asupra literei stacojii și întorcîndu-se repede, în timp ce o ușoară roșeață i se ridica în obraz, ca și cum puritatea ei ar fi fost întrucîtva pătată prin această uitătură fugară. Oare demonul, al cărui talisman era acest simbol fatal, nu voia să lase bieteii femeii păcătoase nimic demn de respect — nici la tineri, nici la bătrîni? O asemenea pierdere a credinței în virtute este totdeauna una dintre cele mai triste urmări ale păcatului. Să socotim deci că totul nu era încă stricat la această nefericită victimă a propriei ei slăbiciuni și a legii aspre a oamenilor, dacă Hester Prynne se mai silea să creadă că nici unul din semenii ei nu era atît de vinovat ca ea însăși.

Vulgul, care în acele depărtate vremuri de întunecime adăuga totdeauna un element de grotescă oroare tuturor lucrurilor ce-i captivau imaginația, povestea despre litera stacojie o istorie din care s-ar putea lesne face o legendă înfiorătoare. Se spunea că litera simbolică nu era o simplă bucată de stofă roșie, vopsită într-o oală de pe acest pămînt, ci că era înroșită la focul iadului și putea fi văzută luminînd ca o văpaie ori de cîte ori Hester Prynne

ieșea în timpul nopți. Și trebuie să spunem că bucata de pînză roșie ardea atît de adînc inima lui Hester, încît zvonurile cuprindeau poate mai mult adevăr decît e dispusă să admită neîncrederea noastră modernă.

VI

Pearl

Abia dacă am vorbit pînă acum despre copil, despre mica făptură a cărei viață nevinovată răsărise ca o floare drăgălașă și nepieritoare, prin hotărîrea insondabilă a destinului, din vîlvătaia unei patimi vinovate. Ce straniu i se părea mamei, în mîhnirea ei, să vadă copila crescînd, frumusețea ei devenind din zi în zi mai strălucitoare și deșteptăciunea scaldînd într-o lumină tremurătoare gingașele ei trăsături. Pearl — perla ei ! Căci așa o numise Hester pe fiica ei ; nu pentru că ar fi vrut să exprime înfățișarea copilei, ce nu avea nimic din sclipirea domoală, albă, lipsită de pasiune pe care comparația cu un mărgăritar ar fi părut s-o indice. Îi dăduse copilului numele de Pearl ca fiind singura ei comoară — cumpărată cu prețul a tot ce avusese în trecut ! Ce straniu, într-adevăr ! Oamenii înfieraseră păcatul acestei femei cu o literă sîngerie, al cărei efect era atît de puternic și de nimicitor încît nici o compătimire omenească nu putea să se îndrepte către aceea ce o purta decît dacă era tot atît de vinovată ca și dînsa. Dumnezeu însă îi dăruise, ca urmare a păcatului pe care oamenii îl pedepsiseră în acest chip, un prunc fermecător ; și hărăzindu-i un loc lîngă același sîn pîngărit, o lega pentru totdeauna de neamul celor muritori și de coborîtorii lor, făcînd în cele din urmă din ea un suflet binecuvîntat în ceruri ! Aceste gînduri îi inspirau totuși lui Hester mai puțină nădejde decît teamă. Știa că săvîrșise o faptă rea ; nu putea deci să creadă că urmarea acestei fapte avea să fie bună. Zi de zi, urmărea înfricoșată dezvoltarea caracterului copilei, temîndu-se să nu descopere

în el vreo trăsătură întunecată, sălbatică, pe măsura vinii care o adusesese pe lume.

N-avea desigur nici un cusur trupesc. Prin formele ei desăvârșite, prin vigoarea și îndemînarea de a se servi de toate membrele ei nepuse încă la încercare, copila era vrednică de a se fi născut în rai, vrednică de asemenea de a fi fost lăsată acolo pentru a fi jucăria îngerilor, după ce primii părinți ai lumii fuseseră izgoniți din el. Avea o grație înăscută, care nu însoțește totdeauna frumusețea fără cusur; îmbrăcămintea, oricît de simplă, făcea totdeauna impresia că era tocmai aceea care îi stătea mai bine. Dar mica Pearl nu era îmbrăcată ca un copil de la țară. Dintr-o pornire bolnăvicioasă, care va fi poate mai bine înțeleasă în cele ce vor urma, maică-sa fi cumpăra cele mai bogate țesături ce puteau fi găsite, dînd frîu liber darurilor ei de imaginație în cusătura și împodobirea rochițelor pe care copila le purta în public. Era atît de minunată mica siluetă gătită în acest chip și atît de strălucitoare propria frumusețe a lui Pearl ce ieșea la iveală sub aceste rochii somptuoase (care ar fi putut înăbuși un farmec mai palid), încît răspîndea în jurul ei, pe întunecata podea a colibei, un adevărat cerc de lumină. Și totuși, chiar și o rochie de dimie, ruptă și murdară de pe urma jocurilor zburdalnice ale copilei, îi dădea o înfățișare tot atît de încîntătoare. Pearl avea un farmec de o nesfîrșită varietate ; în acest unic copil se ascundeau mai mulți, îmbrățișînd întreaga gradatie dintre gingășia de floare sălbatică a unui prunc de țaran și strălucirea în germene a unei mici prințese. Trebuie spus însă că în toate aceste aspecte era o nuanță de pasiune, o anumită tonalitate gravă pe care n-o pierdea niciodată ; și dacă în vreuna din aceste ipostaze ar fi devenit mai ștearsă, mai palidă, dacă ar fi încetat de a fi ea însăși — n-ar mai fi fost Pearl !

Această mutabilitate exterioară era o mărturie și o reflectare fidelă a feluritelor trăsături ale vieții ei lăuntrice. Firea ei părea să posede nu numai posibilitatea de a se manifesta felurit, ci și profunzime ; dar — dacă temerile lui Hester n-o înșelau — era lipsită de legătură și cu totul neadaptată la lumea în care se născuse. Copila nu putea fi făcută să se supună regulilor. Prin aducerea ei pe lume

o lege însemnată fusese călcată, și din nesocotirea acestei legi se născuse o ființă ale cărei trăsături erau poate frumoase și strălucitoare, dar în totală dezordine, sau cel mult într-o ordine proprie numai lor, al cărui principiu de diversitate și rînduială era greu sau cu neputință de descoperit. Hester își putea explica firea copilei — și încă numai într-un chip vag și nedesăvîrșit — amintindu-și de propria ei stare de spirit în acea perioadă hotărîtoare cînd sufletul lui Pearl își primise hrana din elementele lumii spirituale, iar trupul, din materia pămîntească. Exaltarea pasionată a mamei fusese mediul prin care îi fuseseră transmise copilei încă nenăscute razele vieții ei pieritoare ; și oricît de albe și de pure fuseseră la origine aceste raze, ele căpătaseră nuanțele închise de purpură și aur, strălucirea învăpăiată, umbra adîncă și lumina intensă proprii acestui mediu. Înainte de orice, spiritul combativ de care fusese stăpînită Hester în acea perioadă se perpetua în Pearl. Mama recunoștea în copilă dîrzenia sălbatică, deznădăjduită, sfidătoare, toanele schimbătoare, și chiar norii de tristețe și descurajare care îi înneguraseră inima. Toate acestea erau luminate acum de strălucirea matinală a firii unei tinere copile ; mai tîrziu însă, în cursul vieții, puteau da naștere la furtuni și vifore.

Disciplina în familie era în acea vreme mult mai rigidă decît în zilele noastre. Încruntarea sprîncenelor, dojana aspră, folosirea deasă a nuielii, prescrise de autoritatea Scripturii, erau privite nu numai ca pedepse pentru greșeli reale, ci și ca un regim sănătos pentru dezvoltarea și promovarea tuturor virtuților într-un copil. E drept că Hester Prynne, ca mamă solitară a acestui unic copil, nu era expusă primejdiei de a greși printr-o severitate nejustificată. Amintindu-și însă de propriile ei erori și nenorociri, căută devreme să exercite un control blînd, dar strict, asupra sufletului de copil aflat în grija ei. Numai că sarcina aceasta îi întrecea mijloacele. După ce încercase să folosească față de Pearl atît zîmbetele cît și privirile încruntate, și constatase că nici unele, nici altele nu aveau asupra ei vreo influență apreciabilă, Hester se văzu, în cele din urmă, silită să rămînă deoparte și să lase copila să-și urmeze propriile-i impulsuri. Constrîngerea fizică

sau opreliștea își producea, firește, efectul — dar numai atîta timp cît durau. Cît despre orice alt mijloc de a o disciplina, fie că se adresa minții ori inimii, ea putea sau nu putea să obțină rezultate, după toanele din acel moment ale micuței Pearl. Încă din vîrsta cea mai fragedă a copilei, maică-sa observase o anumită privire ciudată, care o vestea ori de cîte ori ar fi fost zadarnic să stăruie, să încerce s-o convingă sau s-o roage. Era o privire atît de inteligentă, dar inexplicabilă, atît de îndărătnică și răutăcioasă, dar însoțită în general de o revărsare de nestăpînită veselie, încît în asemenea momente Hester nu se putea împiedica să se întrebe dacă Pearl era cu adevărat o ființă omenească. Părea mai degrabă un spiriduș care, după ce avea să se dedea cîtva timp jocurilor lui năstrușnice pe dușumeaua colibei, se va face nevăzut cu un zîmbet batjocoritor. De cîte ori expresia aceea se ivea sclipind sălbatic în negrul adînc al ochilor ei, fetița părea ciudat de depărtată și de intangibilă; s-ar fi zis că plutește în aer și că ar putea să dispară ca o lumină tremurătoare, care vine nu se știe de unde și se duce nu se știe încotro. Atunci Hester nu se putea opri de a se repezi spre copila ei — de a-l urmări pe micul drăcușor care o apuca totdeauna la fugă — de a o prinde și de a o strînge la piept acoperind-o cu săruturi fierbinți, nu atît dintr-o dragoste neînfrînată, cît pentru a se convinge că Pearl era o ființă în carne și oase, iar nu o iluzie înșelătoare. Dar rîsul lui Pearl cînd se vedea prinsă, deși muzical și vesel, o făcea pe mama ei să fie și mai nedumerită decît înainte.

Lovită în inimă de această vrajă care o încurca și o dezorienta, punîndu-se prea des între ea și singura-i comoră plătită atît de scump și care însemna totul pentru dînsa, Hester izbucnea într-un plîns amar. Se putea întîmpla atunci ca Pearl — și era cu neputință de prevăzut ce efect aveau să aibă de fiecare dată lacrimile asupra ei — să încrețească din sprincene, să-și încleșteze pumnișorii și să se întunece la față, luînd un aer de severă și neîndurătoare dezaprobare. Adesea pornea să rîdă din nou, mai tare decît la început, ca o făptură care nu putea să simtă și să înțeleagă suferința omenească. Sau — dar aceasta se întîmpla mai rar — era scuturată deodată de un

acces frenetic de jale și-și bolborosea în cuvinte întretăiate de sughițuri de plîns dragostea pentru maică-sa, vrînd parcă să arate, frîgîndu-și-o, că avea totuși o inimă. Dar Hester nu izbutea să se încreadă în aceste izbucniri furtunoase de tandrețe, care nu durau decît o clipă. Meditînd îndelung asupra acestor lucruri, mama se simțea în situația celui care a invocat un spirit dar care, printr-o omisiune în formula de invocare, nu a rostit cuvîntul magic care să poată stăpîni această ființă nouă și de neînțeles. Adevărata liniște nu și-o găsea decît atunci cînd copila era cufundată în somn. Atunci era sigură de fiica ei și se bucura de ore de pace și de calmă fericire, pînă cînd — poate cu aceeași răutăcioasă sclipire printre pleoapele-i pe jumătate deschise — Pearl se trezea.

Cît de curînd — cu ce stranie repeziciune, într-adevăr ! — ajunse Pearl la vîrsta unor relații omenesti, altele decît zîmbetul de pe buzele mamei și cuvintele ei dezmierdătoare ! Și ce mare ar fi fost bucuria lui Hester Prynne dacă ar fi avut prilejul să audă vocea clară și ciripitoare a fetei amestecîndu-se cu zarva altor glasuri copilărești și-ar fi putut deosebi și descîlci accentele odorului ei în vîlmășagul țipetelor unui grup de copii zglobii ! Dar asta nu se putea întîmpla ! Pearl era surghiunită de nașterea ei din lumea copiilor. Mic demon al răului, simbol și rod al păcatului, nu avea dreptul să se amestece cu copiii aduși creștinește pe lume. Nimic nu era mai uimitor decît instinctul, pare-se, cu care Pearl își înțelegea izolarea, destinul ce trăsese un cerc de netrecut în jurul ei, pe scurt toată poziția ei stranie față de alți copii. De la ieșirea din închisoare, Hester nu se arătase niciodată în public fără fetiță. În toate drumurile prin oraș, Pearl era de față și ea : întii ca prunc purtat în brațe, apoi ca fetiță — mică însoțitoare a mamei sale — ținîndu-se cu mînuța de degetul ei arătător și făcînd cîte trei sau patru pași mărunți și iuți la unul al lui Hester. Vedea la marginea uliței sau pe pragul caselor copiii coloniei distrîndu-se, în chipul sever impus de educația puritană, cu jocuri ca : mersul la biserică, biciuirea quakerilor, scalparea pieilor-roșii după o luptă simulată, sau speriîndu-se unii pe alții cu mișcări cabalistice imitînd practicile vrăjitoarești. Pearl vedea și observa cu atenție aceste jocuri, dar nu căuta niciodată să

se amestece printre ceilalți. Dacă i se adresa vreo vorbă, nu răspundea. Când copiii se adunau în jurul ei, cum făceau câteodată, devenea de-a dreptul teribilă în mînia-i copilărească ; aduna pietre cu care să arunce în ei, scotea țipete stridente și incoerente care o înspăimîntau pe maică-sa, căci răsunau ca niște imprecății de vrăjitoare într-o limbă necunoscută.

Adevărul e că micii puritani, care aparțineau liotei celei mai intolerante ce a existat vreodată, simțeau într-un mod vag că mama și copila aveau în ele ceva straniu, neliniștitor, în contradicție cu felul obișnuit de a fi ; și de aceea le priveau cu dispreț și adesea le terfeleau cu vorbele lor. Pearl era conștientă de această animozitate și îi răspundea prin ura cea mai aprigă care poate fierbe în pieptul unui copil. Aceste izbucniri sălbatice de mînie aveau o anumită valoare și însemnau chiar o mîngîiere pentru mama ei, pentru că starea sufletească pe care o trădau avea o seriozitate lesne de înțeles, spre deosebire de toanele schimbătoare care o nelinișteau atît de des la copila ei. Era totuși speriată, recunoscînd și aci un reflex întunecat al răului de care ea însăși fusese stăpînită. Toată această dușmănie și pasiune, Pearl o moștenise printr-un drept inalienabil din inima lui Hester. Mama și fiica se aflau izolate amîndouă de restul obștiei omenești în același cerc al surghiunului ; și în firea copilei păreau să se perpetueze aceleași elemente de neliniște care o tulburaseră pe Hester Prynne înainte de nașterea fetei, dar care începuseră să se domolească sub influența alinătoare a maternității.

Acasă, în căscioara unde trăiau și împrejurul ei, Pearl nu ducea lipsa unui cerc larg și felurit de cunoștințe. O vrajă dătătoare de viață emana din spiritul ei inventiv și veșnic treaz, transmițîndu-se asupra unei infinități de obiecte, asemenea unei torțe care aprinde o flacără în orice loc de care e apropiată. Cele mai neașteptate lucruri — un băț, o legătură de cîrpe, o floare — erau marionetele vrăjitoriei lui Pearl, adaptîndu-se spiritualicește, fără a suferi vreo schimbare exterioară, oricărei drame ce se desfășura pe scena lumii ei lăuntrice. Prin vocea ei de copilă vorbeau o sumedenie de personaje imaginare, tinere ori bătrîne. Pinii chirciți de vreme, negri și solemni, care

încredințau vîntului gemetele și plînsetele lor melancolice luau lesne în ochii ei înfățișarea unor bătrîni puritani ; cele mai urîte buruieni din grădină erau copiii lor, pe care Pearl îi călca în picioare și-i smulgea din rădăcini fără milă. Plăsmuirile minții ei erau de o uimitoare diversitate ; trecătoare și fără șir, ele răsăreau și dansau veșnic, cuprinse de o agitație supranaturală, și se prăbușeau curînd, istovite parcă de rapida și înfrigurata lor perioadă de viață, fiind urmate apoi de alte plăsmuiri pline de aceeași energie nestăpînită. Nici o asemănare mai izbitoare n-ar putea fi găsită pentru aceste năluciri decît aceea cu jocul fantasmagoric al aurorei boreale. În fantezia și în vioiciunea jucăușă a minții ei în dezvoltare, fetița nu se deosebea poate prea mult de alți copii înzestrați cu o mare agerime ; numai că Pearl, lipsită de tovarăși de joacă, era redusă în mai mare măsură să trăiască printre nenumăratele făpturi imaginare create de ea. Ciudată era însă dușmănia cu care copila privea toate aceste odrasle ale inimii și minții ei. Nu plăsmuia niciodată un prieten, ci părea totdeauna să semene cu brațul dinți de balaur, din care răsărea o oaste întregă de vrăjmași înarmați, împotriva cărora pornea la luptă. Era nespus de trist — și ce dureros pentru o mamă care simțea că pricina trebuia căutată în propria ei inimă ! — să observi la o ființă atît de fragedă această neîncetată evocare a unei lumi ostile și o atît de dîrză încordare a energiilor menite să ducă la izbîndă cauza ei, în lupta ce avea să urmeze.

Adesea, privind-o pe fetiță, Hester Prynne lăsa lucrul de mîna să-i cadă pe genunchi și exclama cu o durere pe care ar fi dorit mult s-o poată ascunde, dar care izbucnea fără voie într-un geamăt pe jumătate articulat : „O părinte ceresc, — dacă mai ești tatăl meu — ce ființă e aceasta pe care am adus-o pe lume ?“ Iar Pearl, prinzînd cu urechea oftatul, sau percepînd pe altă cale mai subtilă acest zburcium înfricoșat, își îndrepta obrăjorul frumos și plin de vioiciune spre maică-sa, zîmbea cu o șiretenie de spiriduș și continua să se joace.

În purtarea copilei mai era o ciudățenie care se cuvine amintită. Primul lucru pe care îl observase în viața ei fusese — ce anume ? — nu zîmbetul mamei căruia să-i

fi răspuns, asemenea altor copii nou-născuți, prin acea vagă încercare de a schița cu buzele micuțe un început de surîs, de care mamele își amintesc mai târziu cu atîta îndoială întrebîndu-se cu dragoste dacă a fost într-adevăr un surîs ? Nicidecum ! Primul lucru pe care Pearl păruse să-l remarce fusese — s-o spunem ? — litera stacojie de pe pieptul lui Hester. Într-o zi, cînd mama se aplecase asupra leagănului, privirea pruncului fusese atrasă de luciul broderiei de aur din jurul literei și, ridicîndu-și mînuța, încercase s-o apuce, nu cu un zîmbet îndoielnic, ci cu o sclipire hotărîtă în ochi care îi împrumutase o expresie matură. Cu răsufierea curmată, Hester Prynne apucase semnul fatal, căutînd instinctiv să și-l smulgă, atît de nemărginită era tortura pe care mîna parcă știutoare a copilei i-o provocase atingîndu-l. Și iarăși, ca și cum gestul chinuit al mamei n-ar fi urmărit decît s-o amuze, mica Pearl o privise în ochi și zîmbise ! De atunci, în afară de ceasurile cînd copilul dormea, Hester nu se simțise niciodată în siguranță, nu cunoscuse nici o elipă de care să se poată bucura în liniște. E drept că uneori treceau săptămîni fără ca privirea lui Pearl să se oprească vreodată asupra literei stacojii ; pe urmă, însă, ochii îi rămîneau pe neașteptate ațintiți iarăși asupra semnului roșu, sfredelind-o de moarte, împreună cu acel zîmbet ciudat și cu acea stranie expresie în ochi.

O dată, această uitătură bizară, ghidușă, se ivi din nou în ochii copilei, în timp ce Hester căuta să-și vadă în ei propria-i imagine, așa cum obișnuiesc mamele ; și brusc — căci femeile singuratice și cu durere în inimă sînt hărțuite de vedenii inexplicabile — i se păru că în mica oglindă neagră a ochilor nu vede propriul ei portret în miniatură, ci un alt chip. Era o față satanică, plină de răutate zîmbitoare, dar ale cărei trăsături aduceau cu ale unui obraz pe care-l cunoscuse bine, deși îl văzuse rareori zîmbind, și niciodată cu răutate. S-ar fi zis că fetița era stăpînită de un duh rău, care tocmai atunci aruncase o privire batjocoritoare din ochii ei. Mai târziu Hester fusese adesea torturată, deși nu cu atîta putere, de aceeași vedenie.

Într-o după-amiază de vară Pearl, care devenise destul de mare pentru a alerga înapoi și încolo, se juca culegînd mănunchiuri de flori de cîmp și aruncîndu-le una cîte una în pieptul mamei ei. De cîte ori nimerea litera stacojie, începea să joace și să țopăie ca un drăcușor. Primul impuls al lui Hester fusese de a-și acoperi pieptul cu mîinile. Dar fie din mîndrie sau resemnare, fie din sentimentul că nimic nu putea ajuta mai mult la penitența ei decît această negrăită suferință, rezistă imboldului și rămase așezată — dreaptă, palidă ca o moartă, uitîndu-se cu tristețe în ochii sălbatici ai fetei. Salvele de flori continuau, atin-gîndu-și aproape totdeauna ținta și acoperind pieptul mamei de tot atîtea răni, pentru care nu putea găsi nici un balsam pe lumea aceasta și nici nu știa cum să caute unul într-o altă lume. În cele din urmă, cînd își cheltuise toată muniția, copila se opri privind-o pe Hester ; și iarăși i se păru mamei că zărește în adîncul insondabil al ochilor negri ai fetei acea mică imagine zîmbitoare a unui demon ce o observa.

— Copilule, cine ești tu ? strigă mama.

— Sînt mica ta Pearl !

Dar spunînd acestea, Pearl începu să rîdă și să sară înapoi și încolo cu gesturile poznașe ale unui spiriduș, al cărui următor capriciu putea foarte bine să fie de a zbura prin hornul de deasupra vetrei.

— Ești copilul meu cu adevărat ? întrebă Hester.

Întrebarea nu era cu totul fără rost, ci avea în ea, pentru moment, o bună parte de seriozitate ; căci istețimea lui Pearl era atît de deosebită, încît mama aproape că se întreba dacă fetița nu cunoștea cumva taina existenței ei, pe care avea să i-o dezvăluie pe dată.

— Da, sînt mica ta Pearl ! repetă copila continuîndu-și ghidușiile.

— Nu ești copilul meu ! Nu ești Pearl a mea ! spuse mama pe jumătate în glumă, căci i se întîmpla adesea ca în mijlocul celei mai adînci dureri să fie apucată de poftă de joacă. Spune-mi atunci cine ești și cine te-a trimis aci.

— Spune-mi-o tu, mamă ! răspunse copila pe un ton serios, apropiindu-se de Hester și lipindu-se de genunchii ei. Trebuie să-mi spui !

— Tatăl ceresc te-a trimis aici ! zise Hester Prynne.

Rosti însă cuvintele cu o șovăială care nu scăpă agerimii copilei. Împinsă fie de unul din obișnuitele ei capricii, fie de un duh rău, Pearl își ridică degetul arătător și atinse litera stacojie.

— Nu m-a trimis el, strigă ea cu hotărîre. N-am tată ceresc !

— Taci, Pearl, taci ! Nu trebuie să vorbești așa, ripostă Hester înăbușind un geamăt. El ne-a trimis pe toți aici, în lume. M-a trimis chiar pe mine, mama ta ; cu atît mai mult pe tine. Dacă nu e așa, de unde ai putut veni, spiriduș micuț și ciudat ?

— Spune-mi ! Spune-mi tu ! repetă Pearl, de astă-dată nu pe un ton serios, ci rîzînd și săltînd din nou primprejur. Tu trebuie să-mi spui !

Dar Hester nu găsi nici un răspuns, fiind ea însăși pierdută într-un sumbru labirint de îndoieli. Își aduse aminte — între un zîmbet și un fior — de spusele oamenilor din oraș, care căutînd în zadar în altă parte pe tatăl copilei și observînd unele din ciudățeniile ei, proclamaseră că sărmana Pearl era o făptură a demonului, de felul acelor care încă din vechile vremuri ale catolicismului bîntuiau din cînd în cînd pe pămînt, spre a sluji unor țeluri sinistre și perverse. Luther fusese și el, potrivit bîrfelilor răspîndite de călugării ce-l dușmăneau, un vlăstar al spiței diavolești ; iar Pearl nu era nici ea singurul copil căruia acastă nefastă obîrșie să-i fie atribuită printre puritanii din Noua Anglie.

VII

În casa guvernatorului

Într-o zi Hester Prynne se duse la reședința guvernatorului cu o pereche de mănuși pe care, din porunca lui, le împodobise cu franjuri și broderii. Aceste mănuși, guvernatorul urma să le poarte la o însemnată ceremonie oficială, căci deși hazardurile unei alegeri populare îl

făcuseră pe fostul cîrmuitor suprem să coboare de la rangul cel mai înalt, mai deținea încă un loc onorabil și influent printre demnitarii coloniali.

Dar mai era și un alt motiv, mult mai important decît livrarea unei perechi de mănuși brodate, care o îndemna în acel moment pe Hester să caute o întrevedere cu un personaj atît de puternic și cu un rol atît de activ în treburile coloniei. Îi ajunsese la ureche că unii dintre fruntașii orașului, partizani ai celor mai rigide principii în materie de religie și de guvernare, se gîndeau să-i ia copila. Pomînd, după cum am mai spus, de la bănuiala că Pearl era de obîrșie diavolească, acești oameni pioși susțineau, nu fără o aparență de dreptate, că interesul creștinesc pentru mîntuirea sufletului mamei le impunea să înlăture din calea ei această piedică. Dacă, pe de altă parte, copila putea cu adevărat să fie crescută în principii morale și religioase și avea în ea germenii izbăvirii finale, perspectivele de a fi salvată aveau negreșit să fie sporite în cazul cînd Pearl avea să fie încredințată unei tutele mai înțelepte și mai bune decît aceea a mamei sale. Se spunea că guvernatorul Bellingham era unul dintre cei mai activi sprijinitori ai proiectului. Poate să pară ciudat și chiar foarte ridicol ca o chestiune de acest gen, care la o epocă mai tîrzie nu ar fi fost supusă unei jurisdicții mai înalte decît aceea a consiliului orășenesc, să facă pe atunci obiectul discuției publice și ca eminente bărbați de stat să ia atitudine în privința ei. Numai că în acele vremuri de naivă primitivitate, chiar și probleme de un interes public mai redus, avînd în sine o însemnătate infinit mai mică decît mîntuirea sufletească a lui Hester și a copilei ei, erau amestecate în chip ciudat printre deliberările legiuitorilor și chestiunile de stat. Epoca în care se petrecea povestirea noastră nu era mult, ba chiar nicidecum, mai înaintată decît aceea în care o ceartă privitoare la dreptul de proprietate asupra unui porc nu numai că stîrnise o dispută aprinsă și veninoasă în sînul corpului legiuitor al coloniei, ci dusesese la o modificare importantă în structura însăși a legislației.

Plină de neliniște deci — dar atît' de conștientă de dreptul ei încît lupta dintre public și o femeie singură,

dar care avea de partea ei legile naturii, abia dacă i se părea inegală — Hester Prynne părăsise căsuța ei solitară. Firește că mica Pearl o însoțea. Ajunsese acum la o vîrstă cînd era în stare să alerge cu pași ușori pe lingă mama ei ; și cum era deprinsă să nu stea o clipă locului, ar fi putut străbate un drum mult mai lung decît acela ce o aștepta. Totuși, mai degrabă din capriciu decît de nevoie, deseori cerea să fie luată în brațe, pretinzînd însă în curînd tot atît de poruncitor să fie lăsată jos, și zburda atunci în fața lui Hester pe cărarea acoperită de iarbă, poticnindu-se și căzînd de nenumărate ori, dar fără a se lovi. Am mai vorbit de frumusețea radioasă și plină de viață a lui Pearl, o frumusețe ce izbucnea în culori intense și calde prin tenul ei luminos, prin ochii-i sclipitori și adînci, prin părul ce lucea de pe atunci într-un ton castaniu-închis și care cu trecerea anilor avea să devină aproape negru. Toată ființa ei era plină de văpaie ; apărea într-adevăr ca rodul unui moment de pasiune necugetată. Pentru a coase îmbrăcămîntea copilei, Hester dăduse frîu liber înclinației spre fast a imaginației ei, înveșmîntînd-o într-o tunică de catifea purpurie de o croială deosebită și bogat brodată cu arabescuri și înflorituri de fir de aur. O asemenea splendoare de culori, care ar fi făcut să pară palizi și șterși niște obraji mai puțin înfloriți, se potrivea de minune cu frumusețea lui Pearl, așa că fetița apărea ca cea mai scînteietoare flăcăruie ce țîșnise și jucase vreodată pe pămînt.

Ceea ce era însă remarcabil în această ținută și, de fapt, în întreaga înfățișare a copilei, era că ea amintea în chip irezistibil și inevitabil de semnul pe care Hester Prynne era osîndită să-l poarte pe piept. Era litera stacojie sub altă formă, litera stacojie înzestrată cu viață ! Mama însăși — ca și cum stigmatul roșu i s-ar fi întipărit atît de adînc în creier încît toate ideile ei îi luau forma — scosese cu grijă în evidență această asemănare, jertfind multe ceasuri de inventivitate morbidă spre a crea o analogie între obiectul afecțiunii și simbolul vinii și al chinului ei. De fapt, Pearl era și unul și celălalt ; și numai în virtutea acestei identități izbutise Hester să întruchipeze atît de desăvîrșit litera stacojie prin înfățișarea copilei.

Cînd cele două drumețe intrară în oraș, copiii puritanilor își ridicară ochii de la jocurile lor — sau de la ceea ce trecea drept jocuri la aceste mici și sumbre haimanale — spunîndu-și pe un ton grav unul altuia :

— Uite colo, femeia cu litera stacojie ; și uite, zău, și o altă literă stacojie care aleargă lîngă ea ! Hai să aruncăm în ele cu noroi !

Dar Pearl, care era un copil neînfricat, bătut întîi din picior și-și scutură pumnul micuț făcînd tot felul de gesturi amenințătoare, iar apoi se repezi la grămada de dușmani, punîndu-i pe goană. În timp ce-i urmărea cu furie, semăna cu întruparea unei molime de copii — a scarlatinei poate — sau cu vreun înger al judecății, încă fără aripi, care avea misiunea să pedepsească păcatele generației în creștere. Totodată țipa și urla cu glas răsunător, încît inimile fugarilor tremurau negreșit de spaimă. După această victorie, Pearl se întoarse liniștită la maică-sa și își ridică zîbind ochii spre ea.

Fără alte peripeții ajunseră amîndouă la locuința guvernatorului Bellingham. Era o casă mare de lemn, clădită după o modă care a mai lăsat în urma ei, pe străzile orașelor noastre mai vechi, cîteva specimene, acoperite acum de mușchi, căzute aproape în ruină și împregnate de melancolie de pe urma numeroaselor întîmplări, triste sau vesele, uitate sau nu, care s-au iscat și au trecut prin încăperile lor întunecoase. Pe atunci însă clădirea arăta nouă și proaspătă, iar prin ferestrele însorite radia veselia unei locuințe omenești în care moartea nu intrase încă niciodată. Casa avea într-adevăr un aspect foarte luminos, cu pereții ei acoperiți de un fel de stuc încrustat din belșug cu cioburi mici de sticlă, în care se reflectau razele soarelui, sclipind și scînteind ca și cum cineva ar fi aruncat peste ei cu amîndouă mîinile diamante. Această strălucire s-ar fi potrivit mai degrabă palatului lui Aladin decît reședinței unui bătrîn și serios cîrmuitor puritan. În afară de aceasta, toată casa era decorată, după gustul ciudat al epocii, cu ornamente și arabescuri stranii, de o aparență cabalistică, care gravate în stucul proaspăt deveniseră tari și durabile, oferindu-se admirației posterității.

La vederea acestei minunate clădiri, Pearl se apucă să salte și să joace, cerînd pe un ton poruncitor ca întreg învelișul de lumină să fie desprins de pe fațadă și să-i fie dat ca să se joace cu el.

— Nu, fetița mea, îi spuse Hester. Trebuie să-ți culegi singură lumina. Eu n-am de unde să ți-o dau.

Se apropiară de ușa boltită, flancată în amîndouă părțile de două ieșituri în formă de turle ale căror ferestre erau prevăzute cu zăbrele și cu obloane de lemn ce puteau fi închise la nevoie. Ridicînd ciocanul de fier atîrnat de portal, Hester Prynne bătu cu el în tăblie ; ușa fu deschisă îndată de unul din servii guvernatorului, un englez liber prin naștere, acum însă rob pe șapte ani, perioadă în care avea să fie bunul stăpînului său, o marfă de vîndut la fel ca o vită sau un scaun. Purta o haină albastră, îmbrăcăminte obișnuită a servilor din acea vreme, adoptată cu mult înainte la vechile reședințe nobiliare din Anglia.

— Prea-cinstitul guvernator Bellingham e acasă ? întrebă Hester.

— Da, e acasă, răspunse servul holbînd ochii la litera stacojie pe care, sosit de curînd în țară, n-o mai văzuse niciodată. Da, luminăția sa e acasă, dar are oaspeți : cîțiva preoți și un doctor. Nu-l puteți vedea acum.

— Am să intru totuși, zise Hester Prynne ; iar servul, socotind poate după aerul ei hotărît și după simbolul strălucitor de pe piept că era vreo doamnă înaltă a coloniei, nu se împotrivi.

Și astfel mama și cu mica Pearl intrară în casa guvernatorului. Cu o serie de modificări dictate de caracterul materialelor de construcție, de diferența de climă și de modul deosebit de viață socială, guvernatorul Bellingham își concepușe noua locuință după modelul conacelor de pe domeniile nobiliare din țara lui de baștină. Se găsea deci aici o sală spațioasă, destul de înaltă, care se întindea de la un capăt la celălalt al casei, stabilind o legătură mai mult sau mai puțin directă cu toate celelalte încăperi. La unul din capete, sala aceasta își primea lumina prin ferestrele celor două turle, care formau o mică adîncitură

de amîndouă părțile intrării. La celălalt capăt, mascat în parte printr-o perdea, ea era mai puternic luminată de una din acele ferestre în formă de firidă pomenite în cărțile vechi, sub care se găsea o banchetă lată și capitonată. Pe perna banchetei se putea vedea un volum în-folio, probabil al „Cronicilor Angliei“ sau al vreunui alt op substanțial de acest gen — tot astfel cum în zilele noastre împrăștiem pe masa din mijloc tomuri cu muchea aurită pentru a fi răsfoite de vizitatori ocazionali. Mobilierul sălii se compunea din cîteva scaune masive de stejar, ale căror speteze erau sculptate cu ghirlande complicate, și dintr-o masă în același stil, toate datînd din epoca elisabetană sau poate chiar de mai înainte — piese de familie, aduse aici din casa părintească a guvernatorului. Pe masă — drept mărturie că vechiul simț de ospitalitate englez nu fusese uitat — se afla o cană de cositor destul de mare, pe fundul căreia, dacă Hester și cu Pearl și-ar fi aruncat privirea într-însa, ar fi putut vedea rămășițele spumoase ale unei proaspete porții de bere.

Pe pereți atîrna un șir de portrete reprezentîndu-i pe strămoșii neamului Bellingham, unii cu platoșă pe piept, alții purtînd, mai pașnic, splendide robe de ceremonii și gulere cu crețuri. Toate erau caracterizate prin acea expresie rigidă și severă pe care o iau invariabil vechile portrete, ca și cum ar fi mai degrabă fantomele decît chipurile demnilor răposați și ar privi cu o dezaprobare aspră și intolerantă îndeletnicirile și bucuriile celor în viață.

Cam pe la mijlocul panourilor de stejar care îmbrăcau pereții sălii era suspendată o armură — nu străveche și păstrată ca relictă ancestrală asemenea portretelor, ci de dată destul de recentă, căci fusese făurită de un iscusit armurier din Londra chiar în anul cînd guvernatorul Bellingham plecase spre Noua Anglie. Era compusă dintr-un coif, o platoșă, un grumăjer și jambiere de oțel, sub care atîrnau o pereche de mănușare și o spadă — toate, și îndeosebi coiful și pieptarul, atît de lustruite încît metalul reflecta cu o sclipire albă lumina, împrăștiînd-o în toate părțile pe podea. Această armură scînteietoare nu era destinată numai să servească drept decor, ci fusese purtată de guvernator la multe parăzi și manevre militare, și strălucise de

asemenea în fruntea unui regiment în războiul împotriva indienilor pequoți. Căci deși primise o instrucție de jurist și obișnuia să vorbească despre Bacon, Coke, Noye și Finch¹ ca despre niște confrăți ai săi, exigențele acestei patrii noi îl transformaseră pe guvernatorul Bellingham în soldat ca și în om de stat și guvernator.

Mica Pearl — pe care strălucitoarea armură o fermeca tot atît de mult cum o încîntase sclipitoarea fațadă a casei — stătu cîtva timp uitîndu-se în oglinda lucioasă a platoșei.

— Mamă, strigă ea, te pot vedea aici. Uite ! Uite !

Hester își aruncă privirea asupra armurii pentru a face pe plac copilei, dar nu zări, poate prin efectul deosebit al acestei oglinzi convexe, decît litera stacojie reflectîndu-se în dimensiuni exagerate, gigantice, devenind trăsătura cea mai izbitoare a înfățișării ei. Părea într-adevăr cu desăvîrșire ascunsă în spatele acestui semn. Pearl arătă cu degetul spre o imagine asemănătoare oglindită de coif și-i zîmbi mamei ei cu acea expresie inteligentă de spiriduș, atît de nelipsită în obrăjorul ei. Acest aer de răutăcioasă veselie era și el reflectat cu atîta amploare și intensitate de luciul armurii, încît Hester Prynne nu putea crede că era imaginea propriei ei copile, ci aceea a unui mic demon care fusese chipul lui Pearl.

— Vino, Pearl, spuse ea trăgînd-o la o parte. Vino să vezi ce grădină frumoasă ! Uite ce flori sînt acolo — flori mai minunate decît cele pe care le găsim în pădure.

Pearl alergă la fereastra arcuită de la capătul sălii și își aruncă privirea asupra unei alei, acoperită cu iarbă tunsă scurt și mărginită de niște boschete sărăcăcioase și piper-nicite. Se părea însă că proprietarul renunțase la efortul cu totul zadarnic de a perpetua în această parte a Atlanticului, unde tăria solului nedestelenit cerea omului să lupte din greu spre a-și asigura existența, gustul înăscut al englezilor pentru grădinăritul ornamental. Căpățîni de varză creșteau la vedere și un lujer de dovleac, înrădăcinat la oarecare distanță, se întinsese peste spațiul intermediar și-și depusese unul din giganticele sale produse drept sub fereastra sălii, ca pentru a-l vesti pe guvernator că acest

¹ Jurisconsulți de seamă englezi din sec. XVI și XVII.

bulgăre uriaș de aur vegetal era cea mai bogată podoabă pe care țărîna Noii Anglii putea să i-o ofere. Se aflau totuși acolo mai multe tufe de trandafir și cîțiva meri, desigur urmași ai celor plantați de reverendul Blackstone, primul colonist al peninsulei, acel personaj aproape mitologic care străbate primele noastre anale călare pe un taur.

Văzînd acele tufe, Pearl se apucă să ceară în gura mare un trandafir roșu.

— Taci, copilă, taci ! o îndemnă cu seriozitate maică-sa. Nu țipa, mica, scumpa mea Pearl ! Aud voci în grădină. Iată-l venind pe guvernator împreună cu alți domni !

Într-adevăr, la capătul aleii cîțiva bărbați se vedeau apropiindu-se de casă. Nesocotind cu totul încercările mamei ei de a o potoli, Pearl scoase un strigăt sălbatic, după care tăcu — dar nu dintr-un sentiment de supunere, ci pentru că apariția acestor noi personaje stîrnise curiozitatea firii ei iuți și schimbătoare.

VIII

Spiridușul și preotul

Guvernatorul Bellingham, într-o robă largă și cu o bonetă moale pe cap — așa cum le plăcea să se înveșmînteze domnilor mai vîrstnici în intimitate — pășea în frunte, părăd să le arate celorlalți proprietatea sa și să le descrie pe larg proiectele sale de îmbunătățire. Sub barba-i sură, cercul lat al gulerului, bogat încrețit după moda veche din timpul domniei regelui Iacob¹, făcea să-i semene capul cu acela al lui Ioan Botezătorul² pe talger. Impresia pe care o producea înfățișarea lui atît de rigidă și de severă, marcată de o vîrstă mai mult decît tomnatică, se împăca prea puțin cu atmosfera de bucurie lumească pe care se

¹ Iacob I Stuart, rege al Angliei (1603—1625).

² Potrivit legendei, după ce Ioan Botezătorul a fost decapitat la cererea Salomeei, capul lui a fost prezentat fiicei Herodiadei pe un talger.

silise în chip vădit și din toate puterile s-o creeze în jurul lui. Dar am greși dacă am crede că severii noștri străbuni — oricît de deprinși ar fi fost să vorbească și să gîndească despre existența omenească doar ca despre o perioadă de încercări și de lupte, și oricît de sincer dispuși ar fi fost să-și jertfească bunurile și viața poruncilor datoriei — că deci străbunii noștri considerau ca o chestiune de conștiință să respingă mijloacele de trai confortabil și chiar luxos ce le stăteau la îndemînă. Un asemenea crez n-a fost niciodată propovăduit, de pildă, de venerabilul pastor John Wilson, a cărui barbă, albă ca un troian de zăpadă, se zărea după umărul guvernatorului Bellingham, în timp ce posesorul ei sugera că s-ar putea încerca aclimatizarea perelor și piersicilor în Noua Anglie și că poate chiar vița de vie ar putea să rodească lîngă zidul înșorit al grădinii. Bătrînul preot, hrănit la sînul opulent al Bisericii Anglicane, avea o predilecție legitimă și de mult înrădăcinată pentru toate lucrurile plăcute care asigurau bunăstarea omului; și oricît de aspru se arăta pe amvon sau atunci cînd stigmatiza în mod public abaterile de la drumul cel drept, ca aceea a lui Hester Prynne, își cîștigase prin atitudinea-i binevoitoare și jovială în viața particulară o afecțiune mai caldă decît oricare dintre contemporanii săi întru preoție.

În spatele guvernatorului și al pastorului Wilson păseau alți doi oaspeți: reverendul Arthur Dimmesdale care, așa cum cititorul își va aminti poate, jucase un rol scurt și cam silit în scena expunerii lui Hester Prynne la stîlpul infamiei, iar alături de el, bătrînul Roger Chillingworth, acel personaj foarte priceput în ale medicinei care se stabilise de vreo doi-trei ani în oraș. Se știa că acest bărbat învățat era medicul și prietenul tînărului preot, a cărui sănătate fusese serios zdruncinată în ultima vreme de pe urma nemăsuratei jertfiri de sine în îndeplinirea îndatoririlor și a activității sale de păstor sufletesc.

Precedîndu-și vizitatorii, guvernatorul urcă două-trei trepte și, deschizînd canaturile imensei uși cu geamuri ce dădea în sală, se pomeni drept în fața micuței Pearl. Umbra perdelei cădea asupra lui Hester Prynne și o ascundea în parte.

— Cine-o mai fi și asta ? se miră guvernatorul Bellingham uitîndu-se întrebător la mica siluetă purpurie din fața lui. Mărturisesc că n-am mai văzut nimic asemănător din zilele pline de deșertăciune din vremea bătrînului rege Iacob, cînd socoteam ca o mare favoare să fiu admis la cîte o mascaradă a curții ! Pe atunci doar mai puteai vedea roind de sărbători o sumedenie de asemenea mici apariții, cărora obișnuiam să le spunem copiii Marelui maestru al dezmățului. Dar cum o fi ajuns o asemenea vizitatoare în casa mea ?

— Adevărat ! exclamă bătrînul și bunul pastor Wilson. Cine poate fi păsărica asta cu penajul purpuriu ? Pare-mi-se a fi văzut asemenea chipuri cînd soarele strălucea printr-un vitraliu bogat colorat, aruncînd imagini aurii și cîrmîzii pe pardosea. Dar aceasta se întîmpla în țara noastră de baștină. Rogu-te, micuța mea, spune-mi cine ești și ce-a îndemnat-o pe mumă-ta să te înzorzoneze în ăst chip ciudat ? Ești o copilă creștină ? Știi catehismul ? Sau ești vreunul din drăcușorii sau zînele rele pe care socoteam a le fi lăsat în urma noastră, dimpreună cu alte rămășițe papistășești, în vesela și bătrîna Anglie ?

— Sînt copila maică-mi, răspunse arătarea stacojie, și mă cheamă Pearl !

— Pearl ? Mărgărea ? Rubin mai degrabă ! Ori mărgean ! Ori trandafirăș roșu măcar, judecînd după culoarea ta, zise bătrînul pastor, întinzîndu-și mîna într-o încercare zadarnică de a o bate ușor pe obraz pe mica Pearl. Dar unde ți-e maica aceasta ? A, înțeleg, adăugă el ; și întorcîndu-se către guvernatorul Bellingham, șopti : Nu e alta decît copila despre care am stat de vorbă împreună ; și iat-o aici și pe mama ei, nenorocita Hester Prynne.

— Adevărat ? strigă guvernatorul. Eh, am fi putut să ne dăm seama că mama unui asemenea copil nu poate fi decît desfrîната stacojie, vrednica urmașă a celei babilonice¹ ! Dar sosește la timp ; vom cerceta îndată treaba aceasta.

¹ Aluzie la „desfrîната cea mare, numită Babilonul, îmbrăcată în purpură și stacojiu, mama tîrfelor și a uriciunilor pămîntului”, din Apocalipsul Sf. Ioan (17,5).

Și guvernatorul Bellingham intră pe ușa cu geamuri în sală, urmat de cei trei oaspeți ai săi.

— Hester Prynne, spuse el ațintindu-și privirea severă asupra purtătoarei semnului stacojiu. Situația ta ne-a preocupat mult în vremea din urmă. Am discutat și am chibzuit îndelung dacă noi, cei cu autoritate și influență, nu lucrăm împotriva conștiinței noastre încredințând călăuza unui suflet nemuritor, ca acela ce sălășluiește înastă copilă, unei făpturi ce s-a împiedicat și a căzut în capcanele acestei lumi. Grăiește tu însăși, care ești mama copilei! Nu socotești oare că ar fi spre binele pămîntesc și spre cel veșnic ale micii tale copile să fie luată de sub îngrijirea ta, îmbrăcată cuviincios, supusă unei discipline stricte și învățată despre adevărurile cerului și ale pămîntului? Ce poți face tu în această privință pentru copila ta?

— O pot învăța pe mica mea Pearl ceea ce am învățat din asta! răspunse Hester Prynne punîndu-și degetul pe semnul roșu.

— Femeie, aceea este emblema păcatului tău! răspunse neînduplecatul demnitar. Tocmai din pricina vinii pentru care stă mărturie litera aceea vrem să trecem copila în alte mîini.

— Totuși, spuse mama cu calm devenind însă mai palidă, această emblemă mi-a dat, îmi dă în fiecare zi, ba chiar în clipa aceasta, lecții care o vor face poate mai bună și mai înțeleaptă pe copila mea, cu toate că mie nu-mi mai pot fi de vreun folos.

— Vom judeca cu chibzuință, rosti Bellingham, și ne vom cîntări cu grijă hotărîrea. Rogu-te, bunule pastor Wilson, cerceteaz-o pe perla aceasta — de vreme ce așa o cheamă — și vezi dacă are educația creștină ce se cuvine unui copil de vîrsta ei.

Bătrînul preot se așeză într-un fotoliu, încercînd s-o atragă pe Pearl pe genunchi. Dar copila, neobișnuită a fi atinsă în chip familiar de altcineva decît de mamă-sa, fugi pe ușa dinspre grădină, oprindu-se pe treapta cea mai de sus, asemenea unei sălbatice păsări tropicale cu penajul bogat colorat, gata parcă să-și ia zborul. Pastorul Wilson, nu puțin mirat de această evadare — căci avea o purtare

de bunic și era îndeobște foarte iubit de copii — încercă totuși să procedeze la examinarea cerută.

— Pearl, grăi el cu voce solemnă, trebuie să iei aminte la învățăturile ce ți se dau pentru ca, atunci cînd va sosi sorocul, să poți purta sub sîn perla cea mai de preț. Ai putea să-mi spui, copila mea, cine te-a creat ?

Pearl știa prea bine cine o crease, căci Hester Prynne, născută dintr-o familie de oameni pioși, începuse îndată după prima convorbire cu copila despre tatăl ceresc s-o învețe adevărurile de care spiritul omenesc, oricît de necopt ar fi, se pătrunde cu un interes atît de avid. De aceea, Pearl avea destule cunoștințe pentru cei trei anișori ai ei încît să poată trece destul de bine un examen asupra Cărții de citire din Noua Anglie sau asupra primei coloane a Catehismului de la Westminster, cu toate că nici nu cunoștea măcar aspectul exterior al acestor două vestite lucrări. Dar îndărătnicia, proprie într-o măsură mai mică sau mai mare tuturor copiilor și care la Pearl era înzecită, puse acum, în momentul cel mai inoportun, cu totul stăpînire pe ea, închizîndu-i buzele sau împingînd-o să bată cîmpii. După ce-și vîrî degetul în gură și refuză multă vreme cu încăpăținare să răspundă la întrebările bunului pastor Wilson, copila declară în cele din urmă că nu fusese creată de loc, ci că mamă-sa o culesese în tufa de trandafiri sălbatici ce creștea lîngă poarta închisorii.

Această scornire îi fu probabil sugerată de trandafirii roșii ai guvernatorului, pe care, așa cum stătea în fața ușii, îi vedea în apropiere, cît și de amintirea tufei de măceș din fața închisorii, pe lîngă care trecuse venind spre casa guvernatorului.

Bătrînul Roger Chillingworth șopti zîmbind ceva la urechea tînărului pastor. Hester Prynne îl privi pe iscusitul om de știință și, chiar în momentul acela cînd soarta ei era în joc, observă cu uimire cît de mult i se schimbaseră trăsăturile — cît de mult se urîțiseră, cît de tare părea să se fi întunecat fața lui sumbră și să se fi accentuat diformitatea trupului din vremea cînd îl cunoscuse de aproape. Îi întîlni o clipă privirea, dar fu imediat silită să-și îndrepte toată atenția spre cele ce se petreceau.

— E îngrozitor ! exclamă guvernatorul, revenindu-și încet din stupearea în care-l aruncase răspunsul miciei

Pearl. Iată o copilă de trei ani care nu știe măcar cine a creat-o ! Nu încapе îndoială că e la fel de neștiutoare și în privința sufletului ei, a depravării lui prezente și a destinului ce-l așteaptă ! Socotesc, domnilor, că e de prisos s-o cercetăm mai departe.

Hester o apucă pe Pearl și, trăgînd-o cu putere la sînul ei, îl înfruntă cu o privire aproape sălbatică pe bătrînul demnitar puritan. Singură pe lume, respinsă de toți și neavînd decît această singură comoară spre a-și păstra inima vie, simțea că avea asupra copilei un drept de neînvins, pe care era hotărîtă să-l apere, pînă la moarte, împotriva lumii întregi.

— Dumnezeu mi-a dat copilul ! strigă ea. Mi l-a dat ca o compensație pentru toate celelalte lucruri de care m-ați lipsit. E fericirea mea — fericirea și totodată chinul meu ! Pearl mă păstrează în viață ! Și tot ea înseamnă pedeapsa mea ! Nu credeți oare că e însăși litera stacojie, dar demnă de a fi iubită și, prin urmare, înzestrată cu o putere înmîită de a mă face să-mi ispășesc păcatul ? Nu vă las să mi-o luați ! Primesc mai degrabă moartea !

— Sărmană femeie, spuse nu fără bunătate bătrînul pastor, copila va fi bine îngrijită — mult mai bine decît ai putea s-o îngrijești tu.

— Dumnezeu a încredințat-o grijii mele, repetă Hester Prynne aproape strigînd. Nu v-o dau ! Și, dintr-un impuls subit, se întoarse către tînărul preot Dimmesdale, spre care abia dacă părăsise pînă atunci să-și fi îndreptat o dată privirea. Vorbește tu pentru mine ! strigă ea. Ai fost pastorul meu, mi-ai avut în grijă sufletul și mă cunoști mai bine decît acești oameni. Nu vreau să pierd copilul ! Vorbește în numele meu ! Tu știi ce se petrece în inima mea, căci ai o înțelegere care lor le lipsește, știi care sînt drepturile unei mame și cît sînt ele de întărite cînd această mamă nu are nimic pe lume decît copilul ei și litera aceasta stacojie ! Ajută-mă tu ! Nu vreau să-mi pierd copilul ! Ajută-mă !

La acest apel frenetic și bizar, care dovedea că situația lui Hester Prynne o adusese pe pragul nebuniei, tînărul preot ieși îndată înainte, palid și ducîndu-și mîna la inimă, cum obișnuia să facă ori de cîte ori temperamentul său

deosebit de nervos era pradă agitației. Arăta acum mai copleșit de griji și mai istovit decât cu prilejul scenei înfierării publice a lui Hester Prynne ; și fie din cauza sănătății șubrede, fie din orice altă pricină, ochii săi mari și negri ascundeau în adâncul lor tulbure și melancolic o lume întreagă de dureri.

— E adevăr în vorbele ei, începu preotul cu un glas blînd și mișcat, dar atît de puternic, încît răsună în toată sala și făcu armura să vibreze, e adevăr în ceea ce spune Hester și în simțămîntul ce o însuflețește ! Dumnezeu i-a dat copilul și i-a dat de asemenea o cunoaștere instinctivă a firii și trebuințelor lui — deopotrivă de stranii pare-se — pe care nici o altă ființă omenească nu o poate avea. Și pe lîngă aceasta, nu e oare ceva înfricoșător de sacru în legătura dintre această mamă și copilul ei ?

— Ce vrei să spui, bunul meu pastor Dimmesdale ? îl întrerupse guvernatorul. Lămurește-ne mai bine, rogu-te.

— Așa trebuie să fie, reluă preotul. Căci dacă am socoti altfel, n-am spune oare prin aceasta că tatăl ceresc, creatorul a tot ce e viață, a trecut cu ușurință peste o faptă vinovată și n-a făcut deosebire între desfrîul nelegiuit și amorul sacru ? Acest copil al păcatului tatălui său și al rușinii mamei sale a ieșit din mîna lui Dumnezeu spre a înrîuri în multe chipuri asupra inimii aceleia care își apără cu atîta aprindere și atîta amărăciune dreptul de a-l păstra. Copila i-a fost ursită ca binecuvîntare, singura binecuvîntare a vieții ei ! A fost menită de asemenea, fără îndoială — așa cum mama ne-a spus ea însăși — să însemne o pedeapsă, un chin pe care să-l resimtă în cele mai neașteptate clipe, o mușcătură, o împunsătură, o suferință sfișietoare, mereu trezită în mijlocul unor bucurii neliniștite ! Nu a exprimat ea oare acest gînd în îmbrăcămintea bieteii copile, care ne amintește atît de viu simbolul roșu ce-i vestejește pieptul ?

— Bine zici ! exclamă blajinul pastor Wilson. Mă temeam că această femeie n-avea alt gînd mai bun decât să facă din copila ei o paiată.

— O, nu, nu ! urmă pastorul Dimmesdale. Ea recunoaște, credeți-mă, minunea solemnă pe care Dumnezeu a săvîrșit-o dînd viață acestei copile. Și-i doresc să poată

simți de asemenea — căci acesta, socotesc, e adevărul însuși — că darul i-a fost făcut, mai presus de orice, pentru a-i păstra viu sufletul și a o apăra de prăpastia unor păcate mai întunecate încă, în care altminteri diavolul ar fi putut căuta s-o prăbușească ! De aceea, este bine pentru această sărmană femeie căzută în păcat să aibă în grija ei un mic suflet nemuritor, o ființă sortită bucuriei sau suferinței veșnice, pe care s-o crească în cinste și virtute, care să-i amintească în fiecare clipă de greșala ei, dar să-i arate, ca printr-o sfântă făgăduială a Creatorului, că dacă îi va deschide copilului calea spre cer, copilul o va duce și pe ea acolo ! În această privință, mama vinovată este mai fericită decât tatăl ce a păcătuțit. Spre binele lui Hester Prynne, nu mai puțin decât spre acela al biete ei copile, să le lăsăm deci așa cum providența a găsit cu cale să le așeze.

— Vorbești cu o ciudată aprindere, prietene ! făcu bătrînul Roger Chillingworth zîmbindu-i.

— În cele spuse de tînărul meu frate îmi pare a zace multă greutate, adăugă reverendul Wilson. Ce ziceți, preacinstite domnule Bellingham ? N-a apărât-o bine pe sărmana femeie ?

— E adevărat, răspunse dregătorul. Și a adus asemenea argumente, încît vom lăsa lucrurile așa cum se găsesc ; măcar atîta vreme cît femeia nu va fi o nouă pricină de scandal. Trebuie totuși să aveți grijă ca această copilă să fie catehizată în chipul convenit și examinată de către dumneata sau de magistrul Dimmesdale. Pe lîngă aceasta, la timpul potrivit, vătafii orășenești vor trebui să vegheze ca ea să meargă atît la școală cît și la orele de biblie.

Tînărul preot, după ce spusese ce avea de spus, se depărtase la cîțiva pași de grup. Stătea lîngă fereastră, cu fața ascunsă în parte de faldurile grele ale perdelei ; și umbra siluetei lui, proiectată pe pardosea de lumina soarelui, tremura încă de pe urma vehemenței apelului său. Pearl, acest drăcușor de obicei atît de sălbatic și zvăpăiat, se furișă tiptil lîngă el și strîngîndu-i mîna între mînuțele ei, și-o apăsă pe obraz într-o mîngîiere atît de gingașă și totodată atît de discretă, încît mama, care o urmărea cu privrea, se întrebă : „Să fie oare aceasta Pearl a mea ?“

Știa însă că inima copilei nu era lipsită de dragoste, cu toate că se revela de obicei prin izbucniri pătimașe și că abia o dată sau de două ori se manifestase cu atîta blîndete și duioșie. Pastorul — căci în afară de atențiile îndelung rîvnite ale unei femei, nimic nu e mai dulce decît o asemenea dovadă de afecțiune din partea unui copil, acordată în chip spontan, dintr-un instinct sufletesc, și care pare să ateste că în noi zace ceva cu adevărat demn de a fi iubit — pastorul, zic, se uită în jurul lui, puse mîna pe capul copilei, șovăi o clipă și o sărută apoi pe frunte. Dar neobișnuita dispoziție sentimentală a lui Pearl nu ținu multă vreme ; fetița izbucni în rîs și porni să salte de-a curmezișul sălii în chip atît de eterat, încît bătrînul pastor Wilson se întrebă dacă măcar vîrfurile picioarelor ei atingeau pardoseaua.

— Micuța aceasta trebuie să aibă puteri de vrăjitoare în ea, crede-mă, spuse el către reverendul Dimmesdale. Nu are nici măcar nevoie de o coadă de mătură ca să-și ia zborul.

— Ciudat copil ! observă bătrînul Roger Chillingworth. E ușor de recunoscut în ea ce a moștenit de la maică-sa. Dar credeți, domnilor, că ar fi peste puterile unui filozof să analizeze firea acestei copile și să deducă cu ascuțime din însușirile și trăsăturile ei cine îi poate fi tatăl ?

— Nu, zise pastorul Wilson, ar fi să se săvîrșească un păcat urmînd într-o asemenea problemă căile filozofiei profane. E mai bine să postim și să ne rugăm ; și poate și mai bine să lăsăm misterul neatins, în afară doar dacă providența îl va desluși din propria ei voință. În acest chip, orice bun creștin va avea dreptul să arate o bunătate părintească bieteii copile năpăstuite.

Chestiunea fiind astfel încheiată în mod atît de mulțumitor, Hester Prynne plecă împreună cu Pearl. În timp ce coborau treptele de la intrare, oblonul ferestrei unei camere de sus fu dat la o parte — pe cît se povestește — și fața arțăgoasei doamne Hibbins, sora guvernatorului, aceea care cu cîțiva ani mai tîrziu avea să fie executată ca vrăjitoare, se ivi în plină lumină a soarelui.

— Pst, pst ! făcu ea, pe cînd obrazul ei de cobe păru să arunce o umbră peste fațada luminoasă a casei celei noi. Vrei să vii cu noi la noapte ? Vom avea o reuniune veselă

în pădure și aproape că am făgăduit Omului Negru că frumoasa Hester Prynne va fi printre noi.

— Scuză-mă pe lângă el, te rog ! răspunse Hester cu un zîmbet triumfător. Trebuie să stau acasă ca să-mi păzesc copilul. Dacă mi l-ar fi luat, aş fi mers cu plăcere împreună cu tine în pădure și m-aş fi iscălit cu însuși sîngele meu în cartea Omului Negru.

— Las' că punem noi mîna pe tine în curînd, spuse vrăjitoarea încruntîndu-și sprîncenele și trăgîndu-și capul înapoi.

Dar dacă presupunem că acest dialog a avut loc cu adevărat și nu e doar o parabolă, el confirmă argumentul adus de tînărul preot împotriva despărțirii unei mame căzute în păcat de rodul greșelii ei. Căci chiar de pe atunci copila o scăpase de ispitele satanei.

IX

Vraciul

Sub numele de Roger Chillingworth se ascundea, după cum cititorul își va aminti, un nume pe care acel ce-l purtase înainte jurase a nu-l mai lăsa să fie rostit niciodată. Am arătat că în mulțimea ce asista la expunerea lui Hester Prynne la stîlpul infamiei se afla un bărbat mai vîrstnic, obosit de călătorii și care, abia ieșit din primejdioasele ținuturi sălbatice, o zărise pe femeia în care sperase să găsească întrupate căldura și bucuriile unui cămin — înfățișată privirilor poporului ca o imagine a păcatului. Cinstea ei de soție era călcată în picioare de întreaga lume. Cuvinte de ocară erau rostite în jurul ei în piața publică. Cît despre neamurile ei, dacă vestea ar fi ajuns vreodată pînă la ele, și despre toți cei ce trăiseră în apropierea ei pe vremea cînd dusesese o viață nepătată, dezonoarea urma să cadă și asupra lor, în măsura exactă a intimității și a caracterului sacru al relațiilor pe care le avuseseră înainte cu ea. De ce așadar — de vreme ce avea putința de a alege — omul a cărui legătură cu femeia căzută fusese cea mai intimă și cea

mai sacră dintre toate, ar fi ieșit înainte spre a revendica drepturile sale la o moștenire atât de puțin de dorit? Se hotărî deci să nu împartă cu ea pedestalul infamiei. Necunoscut de toți în afară de Hester Prynne și posedînd cheia tăcerii ei, se decisese să șteargă numele său de pe listele omenirii, iar în ce privește legăturile și preocupările din trecut, să dispară din viață tot atât de deplin ca și cum ar fi zăcut într-adevăr pe fundul oceanului, unde zvonul public îl situase de mult. De îndată ce acest scop avea să fie atins, noi interese aveau să se ivească și totodată și un nou țel; un țel sinistru, e drept, dacă nu chiar scelerat, dar care-i poruncea să-i închine plenitudinea facultăților sale.

Pentru a-și înfăptui deci scopul pe care și-l fixase, se stabili în orașul puritan sub numele de Roger Chillingworth, fără altă recomandatie decît învățătura și inteligența pe care le poseda într-o măsură puțin obișnuită. Cum studiile sale dintr-o perioadă anterioară îl înarmaseră cu cunoștințe întinse din domeniul științei medicale a vremii, se prezentă drept medic și fu primit cu căldură în această calitate. Medicii și chirurgii pricepuți erau pe atunci rari în colonie. S-ar părea că oamenii cu această profesie nu erau prea des însuflețiți de zelul religios care îi făcea pe alți emigranți să treacă Atlanticul. Poate că cercetările pe care le practicau asupra organismului omenesc materializaseră oarecum facultățile mai înalte și mai subtile ale acestor oameni; poate că, adînciți în complicațiile acestui minunat mecanism, care părea să implice destulă artă pentru a cuprinde în sine totalitatea vieții, pierduseră viziunea spirituală a existenței. Oricum ar fi, sănătatea vrednicei așezări puritane, în măsura în care medicina avea vreo legătură cu ea, fusese încredințată pînă atunci grijii unui bătrîn diacon și spițer, a cărui pietate și purtare virtuoasă pledau mai mult în favoarea lui decît tot ce ar fi putut prezenta ca diplomă. Singurul chirurg era un om care îmbina exercitarea ocazională a acestei nobile arte cu practica zilnică a meseriei de bărbier. Pentru un asemenea corp medical, Roger Chillingworth reprezenta o achiziție strălucită. În curînd dădu dovada familiarizării sale cu greoaia și impunătoarea mașinărie a vechii medicine, în care fiecare doctorie conținea o sumedenie de ingrediente bizare și eterogene, combinate cu atîta grijă ca și cum rezultatul urmărit ar fi fost

însuși elixirul vieții. Pe lângă aceasta, dobândise în timpul captivității la pieile-roșii multe cunoștințe despre proprietățile ierburilor și rădăcinilor indigene, și nu ascundea pacienților săi că aceste leacuri simple — daruri ale naturii făcute sălbaticilor incuți — se bucurau din partea lui de tot atîta încredere ca și farmacopeea europeană, elaborată de-a lungul veacurilor de atîția doctori învățați.

Acest străin savant era un model de religiozitate, cel puțin în ce privește formele ei exterioare, și își alesese, la scurt timp după sosirea sa, drept călăuză spirituală pe reverendul Dimmesdale. Tînărul preot, al cărui renume de erudit rămăsese încă viu la Oxford, era privit de admiratorii săi mai fervenți aproape ca un ales al cerului, merit — dacă avea să-i fie dat să-și exercite sacerdoțiul pe durata obișnuită a vieții — să săvîrșească pentru biserică, încă plăpîndă, a Noii Anglii fapte tot atît de mari ca acelea pe care le îndepliniseră vechii Părinți în primele vremuri ale credinței creștine. În acea perioadă, însă, sănătatea pastorului Dimmesdale începuse să slăbească în chip vădit. Cei ce îi cunoșteau mai bine obiceiurile atribuiău paloarea tînărului preot faptului că se dedica cu prea multă ardoare studiilor sale, îndeplinirii prea scrupuloase a îndatoririlor sale parohiale și mai ales posturilor și priveghiurilor pe care și le impunea adesea spre a împiedica grosolănia condiției noastre pămîntești să-i întunece lumina spirituală. Unii spuneau că dacă pastorul Dimmesdale avea într-adevăr să moară, aceasta avea să se întîmple negreșit pentru că pămîntul nu era vrednic să fie pe mai departe atins de pașii lui. El însuși, pe de altă parte, își mărturisea cu umilința care îl caracteriza credința că, dacă providența ar găsi cu cale să-l îndepărteze, ar face-o doar din cauza nevredniciei lui de a îndeplini chiar și cea mai modestă misiune a ei pe acest pămînt. Dar dacă părerile asupra cauzelor șubrezirii sale se deosebeau, faptul în sine nu putea fi pus la îndoială. Trupul i se usca ; glasul lui, deși încă plin și cald, avea în el o anumită notă de melancolie, care părea a-i prevesti declinul ; adesea, la cea mai ușoară sperietură sau sub impresia vreunei întîmplări neașteptate, putea fi văzut ducîndu-și

mîna la inimă și roșind întîi, iar apoi pălînd cuprins parcă de durere.

Așa stăteau lucrurile cu tînărul preot și atît de iminentă era perspectiva de a vedea stingîndu-se înaintea de vreme această lumină ce abia răsărea, cînd Roger Chillingworth își făcu apariția în oraș. Prima lui intrare în scenă avea un aer de mister, care fu lesne ridicat pînă la miraculos, căci se părea că nimeni nu știe de unde venea acest om. Căzuse oare din cer, sau răsărise din străfundurile pămîntului? Oricum, era privit ca un bărbat foarte iscusit; oamenii îl vedeau cum culegea ierburi și flori sălbatice, dezgropa rădăcini și rupea crenguțe de pe copacii din pădure, ca unul ce cunoștea virtuțile ascunse ale lucrurilor lipsite de valoare în ochii celor neștiutori. Îl auzeau vorbind despre Sir Kenelm Digby¹ și despre alți bărbați vestiți — ale căror înfăptuiri științifice erau privite aproape ca supranaturale — ca despre oameni cu care se aflase în corespondență sau cu care conlucrase. Ce-l putuse oare aduce aci, de vreme ce se bucura de atîta vază în lumea învățaților? Ce căuta el, a cărui sferă de preocupări se afla în marile orașe, în aceste locuri sălbatice? Ca răspuns la această întrebare, un zvon luă naștere și cîștigă teren găsind crezare, în ciuda absurdității lui, chiar la oameni cu mult bun simț; și anume că cerul săvîrșise un nemaipomenit miracol, transportînd de-a dreptul prin văzduh pe acest eminent doctor în medicină de la o universitate germană și depunîndu-l în fața ușii cabinetului de studii al pastorului Dimmesdale! Dar chiar și oameni mai chibzuiți, care știau că cerul își atinge scopurile și fără a căuta efectul teatral al unei așa-zise intervenții miraculoase, înclinau să vadă o acțiune a providenței în sosirea atît de oportună a lui Roger Chillingworth.

Această părere era întărită prin interesul viu pe care medicul îl arăta neîncetat tînărului preot. I se alătură ca enoriaș și căută să cîștige încrederea și prietenia acestei firi sensibile și rezervate. Exprima o mare îngrijorare față de starea sănătății pastorului său, dar se arăta dornic să

¹ Sir Kenelm Digby (1603—1665) — scriitor și diplomat englez, s-a ocupat cu medicina și trecea drept un spirit foarte învățat.

încerce a-l vindeca și nu părea lipsit de încredere într-un rezultat favorabil, dacă această încercare avea să fie făcută la timp. Bătrînii sfetnici, diaconii, matroanele, tinerile și frumoasele fecioare din turma păstorită de reverendul Dimmesdale stăruiau care mai de care pe lîngă el ca să-l facă să încerce arta medicului, oferită cu atîta sinceritate. Dar pastorul Dimmesdale respingea cu blîndețe rugămințile lor.

— Nu-mi trebuie doctorii, spunea el.

Dar cum de putea vorbi așa tînărul preot, atunci cînd, cu fiecare duminică, obrazul lui era mai palid și mai slab, iar vocea lui mai tremurătoare, și cînd apăsarea mîinii pe inimă devenise la el un obicei constant mai degrabă decît un gest întîmplător ? Era oare obosit de activitatea desfășurată ? Dorea poate să moară ? Aceste întrebări fură puse în mod solemn pastorului Dimmesdale de către colegii lui mai bătrîni și de diaconii bisericii sale, care îl „judecară” — spre a folosi propria lor expresie — pentru păcatul de a respinge ajutorul pe care providența îl oferea atît de fățiș. Tînărul preot ascultă în tăcere și pînă la urmă făgădui să stea de vorbă cu doctorul.

— Dacă ar fi voia Domnului, spuse reverendul Dimmesdale atunci cînd, împlinindu-și făgăduința, ceru sfatul medical al bătrînului Roger Chillingworth, aș fi mai mulțumit ca truda, necazurile, păcatele și suferințele mele să ia în curînd sfîrșit o dată cu viața mea, pentru ca ceea ce în ele e al țărînei să fie îngropat în mormîntul meu, iar ceea ce e al duhului să plece cu mine spre starea mea de veci, decît să te văd punîndu-ți la încercare arta spre folosul meu.

— Vai, răspunse Roger Chillingworth cu acea liniște, firească sau voită, care-i caracteriza întreaga comportare, iată cum e în stare să vorbească un tînăr preot ! Oamenii tineri ce n-au prins încă rădăcini adînci se leapădă atît de ușor de viață ! Iar cei cucernici, care duc pe acest pămînt o viață plăcută Domnului, ar fi prea bucuroși să plece de aici spre a pași cu el pe drumurile aurite ale Noului Ierusalim.

— Nu, ripostă tînărul preot ducîndu-și mîna la inimă în timp ce o roșeață de durere îi alunecă peste frunte.

De-aş fi mai vrednic să umblu acolo, aş fi mai mulţumit să pot trudi aci.

— Oamenii de bine se cred totdeauna nevrednici, spuse vraciul.

Iată în ce chip ajunse misteriosul Roger Chillingworth consilierul medical al reverendului Dimmesdale. Cum nu-l interesa numai boala, ci se simţea puternic împins să pătrundă caracterul şi însuşirile pacientului său, aceşti doi bărbaţi, atât de deosebiţi ca vîrstă, ajunseră treptat să petreacă multă vreme împreună. Pentru a întări sănătatea preotului cît şi pentru a da putinţă vraciului să culeagă plante cu virtuţi tămăduitoare, ei făceau lungi plimbări pe malul mării sau în păduri. Atunci convorbirile lor felurite se amestecau cu clipocitul şi murmurul valurilor şi cu şuietul solemn al vîntului în vîrfurile copacilor. De asemenea, deseori unul din ei era oaspetele celuiilalt în locul său de studiu şi refugiu. Preotul găsea ceva fascinant în societatea omului de ştiinţă, în care recunoştea o cultură intelectuală de o profunzime şi vastitate neobişnuite, împreună cu o lărgime şi o libertate de vederi pe care le-ar fi căutat în zadar printre membrii tagmei preoteşti. De fapt era uimit, dacă nu chiar speriat, de a găsi aceste atribute la medic. Pastorul Dimmesdale era un preot autentic, un adevărat om al credinţei, cu un sentiment de evlavie foarte dezvoltat şi un spirit făcut să se avînte cu ardoare pe calea indicată de crez, căutînd pe zi ce trecea să se pătrundă tot mai adînc de acesta. În nici un stadiu de dezvoltare a societăţii n-ar fi fost ceea ce se cheamă un om cu vederi liberale ; totdeauna ar fi fost esenţial pentru pacea lui sufletească să simtă în jurul lui presiunea unei credinţe, care să-l susţină, strîngîndu-l totodată în chingile ei de fier. Totuşi simţea uneori — deşi cu o plăcere cam şovăielnică — o oarecare uşurare în a privi universul prin mijlocirea unei astfel de minţi decît acelea ale interlocutorilor săi obişnuiţi. Era ca şi cum o fereastră s-ar fi deschis şi ar fi lăsat un aer mai liber să intre în cabinetul închis şi înăbuşitor în care viaţa lui se consuma la lumina lumînării sau a cîtorva raze de soare rătăcite şi în mirosul muced, în sens fizic şi moral, pe care vechile lui cărţi îl exalau. Dar acest aer era prea proaspăt şi prea rece pentru a putea fi respirat în tihnă un timp mai înde-

lungat. De aceea preotul și, o dată cu el, și medicul se re-trăgeau din nou înăuntrul limitelor a ceea ce biserica lor privea ca ortodox.

Roger Chillingworth își scruta deci cu atenție pacientul, atît în înfățișarea lui de fiecare zi, urmînd cărarea bătătorită a unui sistem de gîndire care-i era familiar, cît și atunci cînd era aruncat în mijlocul unui alt peisaj moral, a cărui noutate putea scoate la suprafață un nou element al firii lui. Păru să considere ca esențial să cunoască de aproape omul, înainte de a încerca să-l vindece. Căci unde există un suflet și un spirit, bolile trupului sînt totdeauna influențate de particularitățile acestora. La Arthur Dimmesdale, cugetul și imaginația erau atît de active, iar sensibilitatea atît de intensă, încît maladia sa trupească își avea probabil originea în ele. De aceea Roger Chillingworth, ca un priceput practician și ca un prieten binevoitor, se străduia să pătrundă adînc în inima pacientului său, studiindu-i principiile, scormonindu-i amintirile, explorînd totul cu mișcări precaute, asemenea unui căutător de comori într-o peșteră întunecoasă. Puține taine pot scăpa unui cercetător atent care are prilejul și libertatea de a întreprinde o asemenea cercetare, cît și dibăcia de a o urmări. Un om împovărat cu un secret trebuie să evite în mod deosebit intimitatea cu medicul său. Dacă acesta din urmă posedă o perspicacitate naturală și pe deasupra acel ceva indefinibil, căruia am putea să-i zicem intuiție ; dacă nu dă dovadă de un egotism supărător și nici de alte particularități neplăcute ; dacă are darul — care trebuie să fie înnăscut — de a stabili o asemenea afinitate spirituală între el și pacientul său încît acesta să ajungă a rosti, fără a-și da seama, ceea ce-și închipuie a fi gîndit numai ; dacă asemenea destăinuiți sînt primite fără agitație și mai adesea cu tăcere decît cu cuvinte de simpatie, cu un sunet nearticulat sau, din cînd în cînd, o simplă vorbă care să arate că totul a fost înțeles ; dacă la aceste însușiri de confident se adaugă avantajele ce decurg din calitatea recunoscută de medic — atunci va veni inevitabil clipa cînd sufletul celui suferind se va topi și se va revărsa într-un șuvoi întunecat, dar transparent, scoțînd la lumina zilei toate tainele lui.

Robert Chillingworth poseda toate sau aproape toate însușirile enumerate mai sus. Totuși, timpul trecea; un fel de intimitate creștea, după cum am spus, între aceste două spirite cultivate, care aveau ca teren de întâlnire toată sfera gândirii și a științei omenești. Abordau cele mai variate probleme de etică și religie, discutau despre treburi publice și particulare, vorbeau mult și unul și altul despre chestiuni ce păreau să-i privească personal — și totuși nici un secret de felul aceluia care, după cum își închipuia medicul, trebuia să se ascundă în conștiința preotului nu se strecura de pe buzele acestuia în urechea tovarășului său. Și Roger Chillingworth ajunsese chiar să bănuiască că însuși caracterul bolii fizice de care suferea pastorul Dimmesdale nu-i fusese niciodată dezvăluit pe deplin. Se afla în fața unei stranii reticențe!

După cîtva timp, în urma unei sugestii a medicului, prietenii domnului Dimmesdale stabiliră un aranjament potrivit căruia amîndoi bărbații fură găzduiți în aceeași casă, astfel încît toate fluctuațiile pulsului vital al preotului să poată fi observate de grijuliul și prietenosul medic. În tot orașul domni o mare bucurie cînd acest țel atît de dorit fu atins. Măsura era socotită drept cea mai bună ce putea fi luată pentru binele tînărului pastor, în afară bineînțeles de cazul că — așa cum fusese îndemnat de atîtea ori de către cei ce se simțeau în drept s-o facă — ar fi ales pe una dintre numeroasele tinere fete în floare, care îi erau devotate spiritual, ca să-i devină soție credincioasă. Dar nu se observa nici un semn că Arthur Dimmesdale ar putea fi determinat să facă un asemenea pas; respingea toate sugestiile de acest fel, ca și cum celibatul preoților ar fi fost unul din articolele disciplinei sale ecleziastice. Condamnat așadar în mod vădit, în virtutea propriei sale hotărîri, să-și ia totdeauna hrana searbădă la masa altuia și să sufere toată viața de frigul hărăzit acelor ce nu caută să se încălzească decît la o vatră străină, se părea într-adevăr că omul cel mai indicat pentru a trăi neîncetat în apropierea pastorului Dimmesdale era bătrînul medic, perspicace, încercat și binevoitor, cu dragostea lui părintească și totodată reverențioasă față de tînărul preot.

Noua locuință a celor doi prieteni se afla la o văduvă pioasă, de bună condiție socială, a cărei casă ocupa

aproape întregul loc pe care a fost înălțată mai târziu venerabila clădire a micii biserici ce poartă numele de King's Chapel, învecinându-se într-o parte cu cimitirul unde fusese la început cîmpul fermei lui Isaac Johnson. Era deci făcută să trezească atît la preot cît și la medic reflecții serioase, potrivite cu profesiile lor. Prin solici-tudinea maternă a bunei văduve, pastorul Dimmesdale primi o cameră însorită dinspre fațadă, prevăzută cu per-dele grele care îi permiteau să creeze la amiază o umbră plăcută, dacă ar fi simțit nevoia. De pereți erau atîrnate tapiserii, lucrate pe cît se spunea în atelierele Gobelins și care reprezentau, în orice caz, istoria biblică a lui David și Betseba și a prorocului Natan în culori ce nu păliseră încă, dar care dădeau frumoasei femei un aspect de un pitoresc aproape tot atît de sinistru ca acela al vizionarului preves-titor de rele. Aici, palidul pastor își îndesă biblioteca, bogată în volume in-folio legate în pergament și cuprin-zînd scrierile Părinților bisericii, învățătura rabinică și documente ale erudiției monastice, la care preoții protes-tanți, cu toate că defăimau și condamnau această categorie de autori, erau deseori siliți să recurgă. În cealaltă parte a casei, bătrînul Roger Chillingworth își instalează cabinetul de studii și laboratorul, care, chiar dacă nu ar fi putut părea complet în ochi unui om de știință modern, era înzestrat cu un aparat de distilat și cu mijloacele necesare pentru prepararea drogurilor și chimicalelor pe care încercatul alchimist știa bine să le folosească. Dispunînd de condiții atît de prielnice, cei doi bărbați se instalează fiecare în domeniul lui, dar trecînd în chip familiar din camera unuia în a celuilalt și observîndu-și reciproc, cu un interes care nu era lipsit de curiozitate, activitățile respective.

După cum am mai arătat, prietenii cei mai clarvăzători ai reverendului Arthur Dimmesdale își închipuiau, în cumințenia lor, că providența dînd ascultare atîtor rugă-ciuni publice, domestice și secrete, săvîrșise toate acestea spre a restabili sănătatea tînărului preot. Dar — trebuie s-o spunem acum — o altă parte a membrilor comunității începuse în vremea din urmă să-și facă alte idei despre relațiile dintre pastorul Dimmesdale și misteriosul medic. Cînd o mulțime incultă încearcă să privească lucrurile cu propriii ei ochi, se poate întîmpla de multe ori să se înșele.

Dar dacă, așa cum se întîmplă de obicei, ea își formează o judecată pe baza intuițiilor inimii ei largi și calde, concluziile la care ajunge sînt adesea atît de profunde și atît de adevărate, încît au aproape caracterul unor revelații supranaturale. În cazul despre care vorbim, poporul nu-și putea explica prejudecata împotriva lui Roger Chillingworth prin nici un fapt și nici un argument demn de o discuție serioasă. Exista, e drept, un meseriaș care fusese cetățean al Londrei la epoca uciderii lui Sir Thomas Overbury¹, adică cu vreo treizeci de ani în urmă; el declara a-l fi văzut pe medic — cunoscut pe atunci sub un alt nume, pe care cel ce povestea această istorie nu și-l mai amintea — în compania doctorului Forman², vestitul conspirator implicat în afacerea Overbury. Vreo doi sau trei inși insinuuau că în timpul captivității sale printre pieile-roșii, vraciul își îmbogățise talentele medicale învățînd din descîntecele preoților sălbatici, care erau universal recunoscuți ca dibaci făcători de farmece, înfăptuind adesea vindecări aparent miraculoase cu ajutorul iscusinței lor în magia neagră. Mulți alții — printre care se numărau și destule persoane cu o judecată atît de cumpănită și o vedere atît de clară, încît părerea lor ar fi fost de folos în alte treburi — afirmău că înfățișarea lui Roger Chillingworth suferise o schimbare ciudată de cînd se stabilise în oraș, și în deosebi de cînd locuia cu pastorul Dimmesdale. La început, spuneau ei, expresia lui fusese calmă și meditativă, ca a unui savant. Acum, fața lui avea în ea ceva hidos și rău, pe care nu-i observaseră înainte și care devenea cu atît mai izbitor cu cît îl priveau mai des. Se șoptea chiar în popor că focul din laboratorul său venea din regiuni subterane și era alimentat cu combustibil adus din iad, ceea ce explica de ce fața lui părea înnegrită de fum.

Pe scurt, se răspîndi tot mai larg părerea că reverendul Arthur Dimmesdale, asemenea multor personaje deosebit

¹ Poet și jurist englez închis în Turnul Londrei și otrăvit acolo în anul 1613 pentru a fi combătut proiectul de căsătorie dintre contele de Rochester și lady Essex, uciderea fiind pusă la cale de aceasta din urmă.

² Simon Forman, medic și astrolog englez, închis de repetate ori pentru șarlatanie și vrăjitorie. Lady Essex se număra printre pacienții lui.

de cucernice din toate epocile creștinătății, era bîntuit fie de satana, fie de trimisul acestuia sub chipul bătrînului Roger Chillingworth. Acest slujitor al diavolului avea pentru o vreme încuviințarea divină de a se amesteca în viața intimă a preotului și de a-i pune la încercare sufletul. Nici un om cu mintea sănătoasă, afirmau toți, nu se putea îndoi de partea cui avea să fie izbînda. Cu încredere neclintită așteptau să-l vadă pe preot ieșind transfigurat de un nimb de glorie din acest conflict. Între timp însă, se gîndeau cu tristețe la suferințele, poate mortale, pe care era silit să le îndure în lupta pentru triumful său.

Dar vai, judecînd după mîhnirea și teroarea ce se citeau în adîncul ochilor sărmanului pastor, lupta era grea, iar victoria departe de a fi asigurată !

X

Vraciul și pacientul său

Bătrînul Roger Chillingworth avusese toată viața o fire calmă și prietenoasă, deși lipsită de calde afecțiuni, și se purtase totdeauna, în relațiile cu alți oameni, ca un om cinstit și dintr-o bucată. Își pornise acum cercetarea — cel puțin așa credea — în spiritul integru și sever al unui judecător, dornic numai să afle adevărul, ca și cum n-ar fi fost vorba decît de liniile și figurile unei probleme geometrice, iar nu de pasiuni omenești și de o nedreptate suferită de el însuși. Dar pe măsură ce înainta în această cercetare, bătrînul fu cuprins de o teribilă fascinație, de un fel de nevoie sălbatică, deși tot calmă, din ghearele căreia nu avea să scape nici o clipă înainte de a fi satisfăcut-o pe deplin. Săpa acum în inima nefericitului preot, ca un miner în căutarea aurului, sau mai degrabă ca un gropar ce scormonește un mormînt, poate pentru a da de un giuvaer înhumat o dată cu cadavrul, dar nu găsește probabil acolo decît moarte și putreziciune. Vai de propriul lui suflet, dacă aceasta era ce căuta !

Uneori izbucnea în ochii vraciului o scînteiere albastră, de rău augur, asemănătoare reflexelor unui furnal sau, mai bine zis, uneia din acele sclipiri sinistre ce țîșneau din poarta înfiorătoare a lui Bunyan¹ de pe povîrnișul dealului și jucau tremurînd pe obrazul pelerinului. Poate că sumbrul săpător observase în solul pe care-l scormonea semne încurajatoare.

„Acest om“, își spunea el în unul din acele momente, „oricît de pur ar fi socotit, oricît de spiritualizat ar părea, a moștenit de la tatăl său sau de la mama sa o puternică natură animală. Să săpăm puțin mai adînc în direcția acestui filon !“

Pe urmă, după îndelungi sondări ale întunecatelor adîncimi lăuntrice ale preotului, care scoteau la lumina zilei multe materiale prețioase ca bunăoară : înalte aspirații pentru propășirea neamului, caldă iubire de oameni, simțăminte pure, pietate naturală, întărită prin gîndire și studiu și luminată prin revelație — aur neprețuit care nu însemna probabil pentru căutător decît zgură — el se întorcea descurajat și reîncepea să sape în alt punct. Înainta pe dibuite, cu pași furișați și priviri pînditoare, ca un hoț care pătrunde într-o cameră unde se află culcat un om adormit doar pe jumătate sau poate chiar cu totul treaz, dornic să răpească o comoară păzită ca lumina ochilor. În ciuda precauțiilor hoțului, podeaua poate să scîrțîie din cînd în cînd, hainele lui să producă un foșnet, sau umbra să-i cadă asupra victimei, primejdios de apropiată. Cu alte cuvinte pastorul Dimmesdale, a cărui sensibilitate nervoasă îi dădea adesea un fel de intuiție a lucrurilor, începu să-și dea seama vag că o prezență ostilă liniștii lui se strecurase lîngă el. Bătrînul Roger Chillingworth nu era însă nici el lipsit de intuiție ; și atunci cînd pastorul îndrepta spre dînsul o privire speriată, ochii îi întâlneau totdeauna în persoana medicului pe același prieten blind, atent, plin de simpatie, dar nici-odată indiscret.

Poate că pastorul Dimmesdale ar fi pătruns mai bine caracterul acestui personaj, dacă o anumită morbiditate spre

¹ Poarta infernului din alegoria „Călătoria pelerinului“, celebră operă a literaturii engleze, scrisă în 1678 de John Bunyan.

care înclină inimile bolnave nu l-ar fi făcut bănuitor față de întreaga omenire. Neavînd încredere în prietenia nimă-nui, nu era în stare să-și recunoască dușmanul atunci cînd acesta se ivea cu adevărat. De aceea păstra relații familiare cu bătrînul medic, primindu-l în fiecare zi în cabinetul său sau vizitîndu-l în laboratorul lui și urmărind, spre a se recrea, procedeele prin care ierburile erau transformate în leacuri tămăduitoare.

Cu fruntea sprijinită în palmă și cu cotul rezemat de pervazul ferestrei deschise ce dădea spre cimitir, stătea într-o zi de vorbă cu Roger Chillingworth, în timp ce bătrînul examina un mănunchi de plante neplăcute la vedere.

— Unde, bunule doctor, ai cules aceste ierburi cu frunza atît de închisă și flască? întrebă el aruncînd o privire piezișă asupra lor, căci de la o vreme devenise o ciudățenie a pastorului să nu privească decît rar în față oamenii sau obiectele.

— Chiar în cimitirul de alături, răspunse medicul continuîndu-și treaba. Sînt noi pentru mine. Le-am găsit pe un mormînt pe care nu se afla nici lespede, nici vreun alt monument menit să-l amintească pe mort, în afară de aceste buruieni respingătoare ce și-au luat sarcina de a-i înveșnici memoria. Au crescut din inima lui și întruchipează poate vreo taină hidoasă înmormîntată odată cu el și pe care ar fi făcut mai bine s-o mărturisească în timpul vieții.

— Poate că a dorit cu aprindere s-o facă dar n-a fost în stare, spuse pastorul Dimmesdale.

— Și de ce nu? răspunse medicul. De ce n-a putut s-o facă, de vreme ce toate puterile naturii împing atît de tare la mărturisirea păcatului, încît pînă și aceste negre buruieni au răsărit dintr-o inimă îngropată, ca să scoată la iveală o crimă neîmpărtășită?

— Aceasta, bunul meu doctor, nu e decît o închipuire a dumitale, ripostă preotul. Nu poate fi pe lume, dacă judec bine, nici o putere, în afară de îndurarea cerească, care să dezvăluie, fie prin cuvinte fie prin semne sau simboluri, tainele îngropate o dată cu inima omenească. Inima asupra căreia apasă o astfel de taină este silită s-o păstreze pînă în ziua cînd toate lucrurile vor fi scoase la lumină. Și n-am citit și interpretat nicicînd sfînta scriptură în așa fel încît să înțeleg că dezvăluirea gîndurilor și faptelor omenești,

care va fi făcută în acea zi, este menită să fie o parte a ispășirii. Aceasta ar însemna, fără îndoială, să privim lucrurile doar pe deasupra. Nu, aceste revelații — dacă nu mă înșel cumva amarnic — nu urmăresc decît să aducă mulțumire spirituală tuturor făpturilor dotate cu gîndire care așteaptă să vadă lămurite, în ziua aceea, problema întunecată a acestei vieți. Cunoașterea inimilor omenești va fi de trebuință pentru cea mai deplină dezlegare a acestei taine. Și mai mult încă: socot că inimile ce ascund taine atît de apăsătoare ca acelea despre care pomeniști le vor da în vileag în ziua Judecății de Apoi, nu în silă, ci cu o bucurie de nespus.

— Atunci, de ce să nu le destăinuiești aici ? întrebă Roger Chillingworth privindu-l calm și dintr-o parte pe preot. De ce vinovații n-ar căuta mai devreme această negrăită ușurare ?

— De cele mai multe ori o fac, zise preotul apucîndu-se cu mîna de piept, chinuit parcă de un acces de durere neașteptată. Multe, multe suflete sărmene mi s-au spovedit nu numai pe patul de moarte, ci cînd erau încă în plină putere și se bucurau de un nume bun. Și cît de mare era ușurarea pe care am văzut-o totdeauna la acești bieți oameni vinovați după o asemenea mărturisire ! S-ar fi zis că răsufiau în sfîrșit un aer curat, după ce se înăbușiseră cu propria lor suflare otrăvită. Ar putea oare să fie altfel ? De ce un nenorocit, vinovat să zicem de omor, ar păstra cadavrul îngropat în inima sa, mai degrabă decît să-l arunce îndată departe de el lăsîndu-l în grija universului ?

— Și totuși, unii oameni își îngroapă astfel tainele, observă cu liniște medicul.

— E adevărat, sînt asemenea oameni, răspunse pastorul Dimmesdale. Dar lăsînd la o parte alte pricini mai vădite, s-ar putea ca însăși firea lor să-i silească să păstreze tăcerea. Și-apoi, n-am putea oare presupune că oricît de vinovați ar fi, sînt totuși încă plini de rîvnă în a-l slăvi pe Dumnezeu și a lucra pentru binele omului, și că șovăie să se înfățișeze negri și murdari privirii oamenilor ; căci din clipa aceea, n-ar mai putea să săvîrșească o faptă bună și să-și răscumpere răul trecut printr-o viață mai cinstită. Și astfel, spre chinul lor nespus umblă printre semenii lor, părăind tot

atît de curați ca zăpada proaspăt căzută, în vreme ce inima lor e pătată și mînjită toată de păcatul de care nu pot scăpa.

— Acești oameni se înșală pe ei înșiși, spuse Roger Chillingworth puțin mai apăsător ca de obicei și făcînd un gest ușor cu degetul arătător. Ei se tem să ia asupra lor rușinea care le revine de drept. Dragostea lor de oameni, zelul lor în a-l sluji pe Domnul — toate aceste pioase porniri pot sau nu să sălășluiască în inimile lor alături de oaspeții necurați cărora vina lor le-a deschis ușa și care trebuie să dea naștere negreșit unei prășile diavolești. Dar dacă oamenii aceștia caută a-l slăvi pe Domnul, să nu-și ridice spre cer mîinile spurcate ! De voiesc să-și slujească semenii, să dovedească puterea și adevărul conștiinței lor silindu-se să-și plece capul în căință ! Vrei să mă faci să cred, o înțelept și evlavios prieten, că o prefăcătorie poate fi mai de folos, poate însemna mai mult pentru slava lui Dumnezeu și binele omenirii decît însuși adevărul Domnului ? Ascultă-mă pe mine : asemenea oameni se înșală pe ei înșiși !

— Se poate, spuse tînărul preot cu indiferență, ca și cum ar fi vrut să pună capăt unei discuții pe care o socotea de prisos sau nepotrivită. Avea într-adevăr capacitatea de a ocoli orice subiect care-i agita firea prea sensibilă și prea nervoasă. Dar aș vrea să întreb acum pe preaînvățatul meu medic dacă socoate cu adevărat că grija ce a purtat-o slăbului meu trup mi-a folosit ?

Înainte ca Roger Chillingworth să poată răspunde, auziră rîsul limpede și nebunatic al unui copil, venind din cimitirul vecin. Aruncînd fără voie o privire pe fereastra deschisă, căci era vară, pastorul o zări pe Hester Prynne și pe mica Pearl trecînd pe cărarea ce străbătea terenul îngrădit. Pearl arăta frumoasă ca o zi însorită, dar era pradă unuia din acele accese de veselie perversă care, de cîte ori o apucau, păreau s-o smulgă pe de-a întregul din sfera simpatiilor și contactelor omeniești. Sărea fără respect de la un mormînt la altul, pînă ce, ajunsă la o lespede lată și netedă care purta blazonul vreunui defunct de seamă — poate al lui Isaac Johnson însuși — începu să joace pe ea. Ca răspuns la muștrările și rugămințile mamei ei, care o îndemna să se poarte mai cuviincios, mica Pearl se opri pentru a culege fructele ghimpoase ale unui scai ce creștea

lîngă mormînt. Rupînd un pumn din ele, le potrivi în jurul literii stacojii care împodobeia pieptul mamei ei, și aceste globulețe rămăseseră strîns agățate. Hester nu le smulse.

Roger Chillingworth, care între timp se apropiase de fereastră, se uită afară cu un zîmbet sumbru.

— Copila aceasta nu cunoaște nici lege, nici supunere față de autoritate, nici respect față de rînduielile și părerile oamenilor, fie ele bune sau rele, remarcă el atît către sine cît și către vecinul său. Am văzut-o deunăzi stropindu-l cu apă pe însuși guvernatorul la adăpătarea de pe Spring Lane. Ce ființă o fi aceasta, pentru numele lui Dumnezeu? E un drăcușor stăpînit numai de porniri rele? E în stare să iubească? Poate fi descoperit în ea vreun principiu de viață?

— Nici unul în afară de libertatea izvorîită dintr-o lege încălcată, răspunse pastorul Dimmesdale pe un ton liniștit ca și cum ar fi discutat problema cu sine însuși. Iar dacă e capabilă de bine — cine poate ști?

Copila le auzi probabil vocile, căci ridicîndu-și privirea spre fereastră cu un zîmbet sclipind de veselie și inteligență, dar și de răutate, aruncă în reverendul Dimmesdale cu unul din scaii ghimpoși. În nervozitatea lui, sensibilul pastor se trase cu teamă înapoi din fața ușorului proiectil. Observîndu-i emoția, Pearl bătut din palmele-i mici, într-un acces de exuberantă bucurie. Hester Prynne își ridicase și ea involuntar ochii; și aceste patru persoane, mai tinere sau mai bătrîne, se priviră în tăcere pînă cînd copila izbucni în rîs și strigă:

— Vino, mamă! Să plecăm, căci altminteri bătrînul Om Negru de acolo are să te prindă! A și pus mîna pe pastor. Haide, mamă, ca să nu te prindă! Dar pe mica Pearl n-o poate prinde!

Și astfel o trase pe mamă-sa după ea, săltînd, dansînd și zburdînd într-un chip fantastic printre movilele mormintelor, ca o ființă care nu are nimic comun cu generațiile trecute și îngropate și nu-și recunoștea nici o rudenie cu ele. S-ar fi zis că fusese creată spontan din elemente noi și că trebuia neapărat să fie lăsată să-și trăiască viața și să-și fie lege ea însăși, fără ca excentricitățile ei să fie socotite drept crime.

— Iată o femeie, reluă Roger Chillingworth după o pauză, care, oricât de păcătoasă ar fi, nu are în ea nimic din acel mister de vinovăție ascunsă a cărui povară o consideri atât de dureroasă. Crezi oare că Hester Prynne e mai puțin nenorocită pentru că poartă pe piept litera aceea stacojie ?

— Da, cred în adevăr acest lucru, răspunse pastorul. Nu pot totuși răspunde de ea. Avea pe fața ei o expresie de suferință, de vederea căreia aș fi vrut mult să fiu cruțat. Cred însă și acum că trebuie să fie mai bine pentru cel ce suferă să poată, ca această femeie, să-și arate durerea, decît s-o ascundă toată în inima lui.

Urmă o altă pauză ; și medicul se apucă din nou să cerceteze și să rînduiască plantele pe care le culesese.

— M-ai întrebât adineauri, zise el în cele din urmă, ce cred despre sănătatea dumitale.

— Da, răspunse pastorul, și aș fi fericit să aflu. Spune-mi deschis, te rog, fie că e vorba de viață, fie că e vorba de moarte.

— Ca să-ți spun sincer, deci, și pe față, rosti medicul continuînd să se ocupe de plantele lui, dar ținîndu-și privirea fixată asupra pastorului Dimmesdale, boala dumitale mi se pare ciudată ; nu atât în ea însăși și nici în manifestările ei exterioare, cel puțin în măsura în care simptomele nu s-au ascuns observațiilor mele. Privindu-te zilnic, scumpul meu prieten, și urmărindu-ți de cîteva luni înfățișarea, te-aș socoti mai degrabă destul de bolnav, dar nu chiar atât încît un medic încercat și cu ochii-n patru să nu poată avea nădejdea de a te vindeca. Cu toate acestea — nu știu cum să spun — îmi pare să cunosc boala și totuși să nu o cunosc.

— Vorbești parcă în ghicitori, învățatul meu doctor, spuse palidul preot uitîndu-se dintr-o parte pe fereastră.

— Atunci, ca să vorbesc mai limpede, urmă medicul — și îți cer iertare, bunul meu pastor, dacă sinceritatea cuvintelor mele are cumva nevoie de iertare — îngăduie-mi, ca prieten și ca unul căruia providența i-a încredințat sarcina de a veghea asupra vieții și sănătății dumitale, să-ți pun o întrebare. Mi-ai dezvăluit și descris oare în toate amănuntele tulburările dumitale ?

— Cum poți să te îndoiești de aceasta ? întrebă pastorul. Ar însemna să te joci ca un copil, chemînd un doctor și ascunzîndu-i apoi răul de care suferi !

— Vrei așadar să spui că știu tot ? spuse Roger Chillingworth cu hotărîre și ațintind asupra feței preotului o privire strălucind de concentrată intensitate și inteligență. Prea bine ! Dar iarăși îți spun : Acela căruia i se dezvăluie doar semnele exterioare, fizice ale bolii nu cunoaște adesea decît jumătate din răul pe care este chemat să-l vindece. O boală trupească, pe care o privim ca un tot și un întreg în sine, poate la urma urmei să nu fie decît simptomul vreunei suferințe sufletești. Îți cer din nou iertare, bunul meu reverend, dacă vorbele mele cuprind chiar numai și umbra vreunei jigniri. Dintre toți oamenii pe care i-am cunoscut vreodată, dumneata, pastore, ești acela al cărui trup e cel mai strîns legat, unit și, ca să zic așa, contopit cu spiritul a cărui unealtă este.

— Atunci, nu am nevoie să te mai întreb nimic, spuse pastorul ridicîndu-se oarecum precipitat de pe fotoliu. Pe cît știu, nu te îndeletnicești cu lecuirea sufletelor !

— Astfel, vorbi mai departe Roger Chillingworth pe un ton neschimbat fără a lua în seamă întreruperea dar sculîndu-se în picioare și plantîndu-se, cu silueta lui scundă, întunecată și diformă în fața palidului și istovitu-lui preot, astfel o boală, un punct dureros al spiritului dumitale, dacă putem spune așa, își găsește îndată manifestarea corespunzătoare în învelișul dumitale trupesc. Ai vrea deci ca medicul dumitale să-ți vindece boala trupească ? Cum ar putea s-o facă, dacă nu-i dezvălui înainte rana sau tulburarea sufletului dumitale ?

— Nu ! Nu ție ! Nu unui medic pămîntesc ! strigă pastorul Dimmesdale cu aprindere, îndreptîndu-și ochii larg deschiși și strălucitori cu un fel de furie spre bătrînul Roger Chillingworth. Nu ție ! Dacă e vorba de o boală a sufletului, atunci mă dau în seama unicului medic al sufletului ! El singur poate să vindece sau să omoare, după cum îi e voia. Să facă cu mine ceea ce dreptatea și înțelepciunea lui vor găsi de cuviință. Dar tu — cine ești tu ca să te amesteci în treaba aceasta, ca să cutezi să te vîri între un om care suferă și Dumnezeuul lui ?

Și cu un gest nestăpînit, ieși din cameră.

„Nu-mi pare rău că am mers atît de departe“, își spuse Roger Chillingworth urmărindu-l pe pastor cu un zîmbet grav. „Nimic nu e pierdut — vom fi peste puțin iarăși prieteni. Dar ce ușor se lasă stăpînit de pasiune acest om și ce repede îl face ea să se piardă cu firea. Și așa cum se întîmplă cu o pasiune, la fel și cu alta. Acest cucernic pastor Dimmesdale a făcut negreșit și înainte vreun lucru ne-săbuit în aprinderea nebunească a inimii lui!“

Intimitatea, pe același picior și la același grad ca înainte, nu fu greu de restabilit între cei doi vecini. După cîteva ceasuri de singurătate, tînărul pastor își dădu seama că nervii săi zdruncinați îl împinseseră la o ieșire pe care nimic din ce spusese medicul n-o îndreptătea cîtuși de puțin. Se miră într-adevăr de violența cu care îl respinsese pe binevoitorul bătrîn, cînd acesta nu făcuse decît să exprime părerea pe care era de datoria lui să și-o dea și pe care pastorul însuși i-o ceruse limpede. Pătruns de aceste remușcări, nu întîrzie să prezinte prietenului său cele mai ample scuze și să-l roage să continue a-i da îngrijirile care, dacă nu reușiseră să-l însănătoșească, prelungiseră după toate probabilitățile șubreda lui existență pînă în ziua aceea. Roger Chillingworth consimți bucuros și continuă să vegheze asupra sănătății pastorului, făcînd cu deplină bunăcredință tot ce-i stătea în putință, dar părăsind totdeauna camera pacientului său, la sfîrșitul unei vizite profesionale, cu un zîmbet misterios și nedumerit pe buze. Această expresie rămînea ascunsă în prezența reverendului Dimmesdale, dar devenea foarte vizibilă în momentul cînd ieșea pe ușă.

— Un caz rar, murmura el. Trebuie neapărat să-l cercetez mai adînc. Ce stranie potrivire între suflet și trup! De n-ar fi decît de dragul științei, trebuie să pătrund această problemă pînă la fund.

Putîn timp după scena relatată mai sus, se întîmplă ca reverendul Dimmesdale să cadă pe la amiază, în mod cu totul neașteptat, într-un somn adînc, pe cînd stătea așezat la masa de lucru cu un volum gros, tipărit în caractere gotice, deschis în fața lui. Trebuie să fi fost o operă dintre cele mai de seamă ale școlii literare soporifice. Uitarea

totală în care se găsea scufundat era cu atît mai surprinzătoare cu cît pastorul se număra printre acele persoane al căror somn e de obicei ușor, neliniștit și lesne de gonit, ca o păsărică ce sare încoace și încolo pe o creangă. Spiritul său se retrăsese însă în chip neobișnuit atît de departe în propriile lui adîncimi, încît pastorul nu tresări în fotoliu nici atunci cînd bătrînul Roger Chillingworth intră în cameră fără vreo precauție deosebită. Medicul înaintă direct pînă în fața pacientului, își puse mîna pe pieptul lui și dădu la o parte veșmîntul, care pînă în momentul acela îl ascunsese totdeauna chiar și privirii sale doctoricești.

Atunci, e drept, pastorul Dimmesdale se înfioră și făcu o ușoară mișcare.

O clipă după aceea, medicul se depărtă de el — dar cu ce sălbatică expresie de uimire, bucurie și oroare ! Era o înfiorătoare încîntare, prea nemăsurată parcă pentru a se oglindi numai în ochii și în trăsăturile lui, căci izbucnea din întreaga hidoșenie a făpturii sale, manifestîndu-se tumultuos prin felul nestăpînit în care își aruncă brațele în sus și izbi cu piciorul în podea ! Dacă cineva l-ar fi văzut pe bătrînul Roger Chillingworth în acel moment de extaz, n-ar fi avut nevoie să se întrebe în ce fel se comportă satana atunci cînd un suflet omenesc prețios este pierdut pentru cer și cîștigat pentru împărăția lui.

Dar ceea ce deosebea extazul medicului de acela al satanei, era uimirea cu care era amestecat !

XI

Tainele unei inimi

După incidentul pe care l-am descris mai sus, relațiile dintre preot și medic, deși rămînînd pe dinafară aceleași, luară în realitate un alt caracter decît pînă atunci. Mintea lui Roger Chillingworth avea acum un drum destul de neted înaintea ei, chiar dacă nu era, de fapt, același pe care își propusese să-l urmeze. Oricît de calm, de blînd și de nepătimaș ar fi părut, ne temem că în acest nefericit bă-

trîn mocnea un abis de răutate, latentă, pînă atunci, dar acum activă care îl împingea să ticluiască un plan de răzbunare atît de perfidă, cum nu fusese nicicînd pus la cale de vreun muritor împotriva duşmanului său. Să devină singurul prieten de încredere, căruia să-i fie împărtăşite toate temerile, remuşcărilor, chinurile, toată căinţa neaducătoare de uşurare, toate gîndurile încărcate de păcat, mereu întoarse şi mereu gonite în zadar ! Toată această suferinţă vinovată, ascunsă lumii a cărei inimă largă s-ar fi îndurat şi ar fi iertat, să-i fie dezvăluită lui, cel fără milă, cel neiertător ! Toată această comoară întunecată să revină însuşi omului a cărui sete de răzbunare nu putea să fie stinsă prin nici un alt mijloc !

Rezerva sfioasă şi bănuitoare a pastorului dejucase pînă acum acest plan. Roger Chillingworth înclina să fie însă aproape tot atît de mulţumit cu starea de lucruri pe care providenţa — care se servea de răzbunător şi de victima lui pentru propriile-i scopuri, iertînd poate tocmai atunci cînd părea să pedepsească mai sever — o substituise negrelor lui proiecte. Aproape că se simţea ca după o revelaţie. Şi avea puţină însemnătate pentru ţinta lui dacă această revelaţie era cerească sau venea poate din alt loc. Datorită ei, în toate relaţiile sale viitoare cu pastorul Dimmesdale nu numai înfăţişarea exterioară, ci străfundurile fiinţei acestuia păreau expuse privirilor sale, astfel încît să poată vedea şi înţelege toate mişcările lui sufleteşti. Din acest moment deveni nu numai spectator, ci actor principal în lumea lăuntrică a sărmanului pastor. Putea să cînte pe el ca pe un instrument. Voia să trezească în el un spasm de durere ? Victima era tot timpul legată pe scaunul de tortură — trebuia numai să ştie ce arc punea în mişcare mecanismul ; şi medicul îl ştia prea bine ! Voia să-l facă să tresară brusc de spaimă ? Ca la un semn făcut de un magician cu bagheta lui, se iveau cîte o fantasmă groaznică, ba şi o mie de fantasme de cele mai felurite forme — fantasme ale morţii sau ale infamiei, acestea din urmă şi mai înspăimîntătoare — care se strîngeau în jurul pastorului şi arătau cu degetul spre pieptul lui !

Toate acestea fură săvîrşite cu atîta subtilitate, încît pastorul, deşi avea neîncetat impresia vagă că o forţă rău-

voitoare caută să-l țină sub influența ei, nu izbuti să deslușească adevărata-i natură. E drept că privea cu îndoială și cu teamă — ba uneori chiar cu groază și cu amărăciune plină de ură — silueta diformă a bătrînului vraci. Mișcările, umbletul, barba lui sură, cele mai neînsemnate și indiferente acte ale lui, croiala însăși a îmbrăcămînții erau odioase în ochii pastorului, semn neîndoielnic că acesta nutrea în sinea lui o antipatie mai adîncă decît voia să-și mărturisească singur. Căci întrucît îi era cu neputință să găsească vreun motiv unei neîncrederi și aver-siuni atît de mari, pastorul Dimmesdale, convins că otrava unei anume răni îi învenina toată substanța inimii, nu atribuia decît acestei cauze toate presimțirile sale. Se muștra cu asprime pentru simțămintele lui rele față de Roger Chillingworth, nesocotea învățămintele pe care ar fi trebuit să le tragă din ele și își dădea toată silința să le stîrpească. Nereușind în aceste străduințe, continuă totuși din principiu, să întrețină același relații familiare cu bătrînul, dîndu-i astfel neîncetat prilejul de a urmări țelul căruia — sărmană ființă părăsită, mai nenorocită chiar decît victima ei! — i se dedicase cu întreaga-i sete de răzbunare.

În timp ce suferea astfel de o boală a trupului, fiind totodată ros și torturat de o întunecată tulburare sufletească și căzut pradă uneltirilor unui dușman de moarte, reverendul Dimmesdale dobîndise o mare popularitate în funcțiile sale preoțești. O datora, de fapt, în bună parte suferințelor sale. Darurile-i spirituale, intuiția morală, facultatea de a simți și a comunica emoția erau menținute într-o activitate aproape supranaturală de ghimpele chinurilor sale zilnice. Faima lui, care nu înceta să crească, începuse să întunece renumele mai moderat al confrăților săi, oricît de eminente ar fi fost unii dintre ei. Se aflau printre ei savanți care-și petrecuseră mult mai mulți ani ca să-și însușească știința ermetică necesară sacerdoțiului decît pastorul Dimmesdale; puteau deci să fie mai stăpîni pe asemenea cunoștințe valoroase decît tînărul lor coleg. Se aflau de asemenea bărbați cu o structură spirituală mai robustă și înzestrați cu o putere de pătrundere mai ascuțită, cu o logică de tăria

fierului sau a granitului, care, amestecate într-o proporție potrivită cu ingrediente doctrinale, constituie caracteristica unei varietăți deosebit de respectabile, de capabile, dar nu tocmai plăcute a speciei clericale. Erau în sfârșit și alții — părinți venerabili și cucernici, ale căror facultăți fuseseră dezvoltate prin trudă îndelungată în mijlocul cărților lor și prin meditații răbdătoare, personaje sfinte transfigurate prin contactul spiritual cu o lume mai bună în care puritatea vieții lor aproape că le introdusese, cu toate că mai purtau veșminte de muritori. Nu le lipsea decât harul care pogorîse în ziua de Rusalii, în limbi de foc asupra discipolilor aleși și care simboliza, pe cât se pare, nu puterea de a grăi în limbi străine și necunoscute, ci pe aceea de a se adresa întregii omeniri în limba simplă a inimii. Acești părinți, altminteri atât de apostolici, erau lipsiți de ultima și cea mai rară atestare divină a chemării lor : limba de foc. Zadarnic ar fi căutat să exprime — dacă vreodată ar fi visat s-o încerce — cele mai înalte adevăruri prin mijlocul umil al vorbelor și imaginilor familiare. Glasul lor cobora depărtat și neînțeles, din regiunile superioare unde sălăsluiau de obicei.

Pastorul Dimmesdale aparținea firește, prin multe din trăsăturile sale de caracter, acestei din urmă categorii de oameni. Și ar fi atins culmile înalte ale credinței și ale cuvioșiei dacă această năzuință n-ar fi fost zădărnicită de povara de vinovăție și teamă — oricare putea fi originea și — sub care pașii săi erau sortiți să se împletească. Povara aceasta îl trăgea în jos, lângă cei mai umili și mai neînsemnați, pe el care aproape că era un sfânt și care altminteri ar fi putut sta de vorbă cu îngerii ! Dar tot ea îl apropia atât de mult de obștea păcătoșilor, încât inima îi vibra la unison cu ale lor, primindu-le suferințele și făcînd ca propriile ei spasme de durere să agite mii de alte inimi prin șuvoaie de tristă și persuasivă elocință. Da, de cele mai multe ori persuasivă, dar și înfricoșătoare uneori ! Oamenii nu știau de unde izvora puterea care-i mișca în acest chip. Îl priveau pe tînărul pastor ca pe un miracol de sfințenie. Vedeau în el un crainic care le transmitea mesajele de înțelepciune, de muștrare și de iubire ale cerului. În ochii lor, însuși

pămîntul pe care călca era sfințit. Fetele tinere ce țineau de comunitatea lui păleau cînd îl vedeau, victime ale unei adorații atît de impregnate de simțire religioasă, încît își închipuiau că era toată numai evlavie și o purtau fățiș în pieptul lor neprihănit, drept cea mai frumoasă jertfă pe care o puteau aduce în fața altarului. Membrii vîrstnici ai turmei sale, văzînd cît de slăbit era trupul pastorului Dimmesdale, pe cînd ei în ciuda infirmităților rămîneau încă viguroși, convinși că va porni spre ceruri înaintea lor, le cereau copiilor lor să le îngroape bătrînele oase alături de mormîntul tînărului pastor. Și în toată această vreme reverendul Dimmesdale, gîndindu-se la mormîntul lui, se întreba dacă vreodată iarba avea să crească deasupra rămășițelor unui blestemat ca el !

Nu se poate închipui ce tortură însemna pentru tînărul preot această venerație publică ! Avea un adevărat cult pentru adevăr ; și toate lucrurile care nu erau pătrunse în adîncul lor de esența lui divină, le socotea doar umbre, cu desăvîrșire lipsite de greutate și valoare. Și ce era atunci el ? O substanță ? Sau cea mai ștearsă dintre umbre ? Simțea adesea o arzătoare dorință să se denunțe cu glas tare, de pe amvon, și să mărturisească oamenilor cine era : „Eu, pe care mă vedeți îmbrăcat cu aceste negre veșminte preoțești — eu, care mă urc pe acest amvon sacru și îmi ridic fața palidă spre cer, luînd asupra-mi să comunic în numele vostru cu cel atotștiutor — eu, în a cărui viață de fiecare zi recunoașteți sfințenia unui Enoh¹ — eu, ai cărui pași lasă în urmă pe cărările pămîntești, după credința voastră, o dîră de lumină, pentru ca pelerinii care vor veni după mine să fie călăuziți spre ținuturile veșnicei fericiri — eu, care v-am botezat copiii — eu, care am rostit rugăciunea de despărțire pentru prietenii voștri muribunzi, în urechile cărora cuvîntul „Amin“ răsuna atît de slab, venind dintr-o lume pe care o părăsiseră — eu, pastorul vostru, căruia îi arătați atîta venerație și încredere, nu sînt decît pîngărire și minciună.“

¹ Enoh, patriarh iudeu amintit în Vechiul Testament.

Mai mult decît o dată, pastorul Dimmesdale se urcase pe amvon cu intenția de a nu coborî treptele înainte de a fi rostit cuvinte ca acestea. Mai mult decît o dată își dresese glasul și, tremurînd, trăsesese adînc aerul în piept, pentru ca atunci cînd avea să-l expire, să iasă încărcat cu taina întunecată a sufletului său. Mai mult decît o dată — ba nu, mai mult de o sută de ori — vorbise cu adevărat ! Vorbise ? Dar în ce fel ? Spusese ascultătorilor săi că era stricat pînă în măduva oaselor, că era cel mai mîrșav dintre mîrșavi, un păcătos fără seamăn, o rușine, o făptură neînchipuit de nelegiuită, și că era o adevărată minune că trupul lui nu era trăsnet în fața ochilor lor de fulgerele de mînie ale Atotputernicului. Putea el să vorbească mai limpede ? Nu era oare de așteptat ca toți credincioșii să sară de pe locurile lor, într-o pornire simultană, și să-l izgonească de pe amvonul pe care-l pîngărea ? Dar nicidecum ! Îi auzeau spusele, dar nu făceau decît să-l venereze și mai mult. Erau departe de a bănuî ce înțeles ucigător ascundeau aceste cuvinte de autocondamnare. „Ce tînăr cucernic !“ își șopteau între ei. „E un adevărat sfînt pe pămînt ! Dacă găsește atîta păcătoșenie în sufletul lui neprihănit, ce lucruri îngrozitoare ar putea, vai, să descopere în al tău sau în al meu ! Ipocrit iscusit sub masca-i de pocăință, pastorul știa bine în ce chip va fi înțeleasă vaga lui spovedanie. Încercase să se mintă singur dezvăluindu-și conștiința încărcată, dar nu făcuse decît să se împovăreze cu un nou păcat și să încerce o altă rușine, fără a cunoaște nici măcar ușurarea trecătoare a unei amăgiri. Mărturisise adevărul prefăcîndu-l totodată în cea mai mare minciună. Și totuși, prin însăși firea lui, iubea adevărul și ura minciuna mai mult decît oricine. De aceea, mai presus de toate, își detesta Eul nemernic.

Tulburarea sa lăuntrică îl împinse la acțiuni de penitență, mai corespunzătoare vechii credințe corupte a Romei decît concepției mai luminate a religiei în care se născuse și fusese crescut. Într-un sertar ascuns al dulapului său, pastorul Dimmesdale ținea sub cheie un gîrbaci sîngeros. Adesea acest preot protestant și puritan își flagela propriii umeri, rîzînd amar în acest timp și lovin-

du-se și mai nemilos din cauza rîsului. Avea de asemenea obiceiul, care fusese și acela al multor altor puritani pioși, de a posti ; dar nu postea pentru a-și purifica trupul și a-l face mai apt de a primi lumina cerească, ci într-un chip sever, ca act de penitență, pînă cînd genunchii începeau să-i tremure. Veghea tot astfel, noapte după noapte, cîteodată într-o beznă adîncă, alteori la slaba pîlpîire a lumînării, și iarăși alteori privindu-și chipul în oglindă, în cea mai puternică lumină pe care o putea arunca asupra-i. Vedea în aceasta un simbol al neîncetatei introspecții cu care se tortura, fără a izbuti să se purifice. În timpul acestor nopți de veghe îndelungată, capul începea să i se învîrtească adesea și năluci păreau să-i plutească în fața ochilor, fie zărite nedeslușit, în palida lor licărire, prin ungherele cufundate în penumbră ale odăii, fie conturîndu-se mai limpede în oglindă, chiar lîngă el. Era cînd o hoardă de forme drăcești ce se strîmbau și rînjeau la palidul pastor făcîndu-i semn să le urmeze, cînd o ceată de îngeri sclipitori care se înălțau greoi în zbor, copleșiți parcă de tristețe și devenind din ce în ce mai eterați pe măsură ce se depărtau. Sau se iveau prieteni ai lui din tinerețe dispăruți, și tată-său, cu barba-i albă de sfînt, privindu-l încruntat, și mamă-sa, întorcîndu-și fața de la el pe cînd trecea. Fantoma aceasta a mamei, impalpabila ei arătare, n-ar fi putut totuși să arunce o privire miloasă fiului ei ? Sau, în sfîrșit, prin camera pe care aceste spectre o făceau atît de lugubră, aluneca Hester Prynne cu mica Pearl îmbrăcată în rochia-i purpurie, arătînd cu degetul spre litera stacojie de pe sînul mamei și apoi spre pieptul pastorului.

Nici una din aceste vedenii nu-l înșela cu totul. Printr-o încordare a voinței putea să pătrundă în orice clipă cu privirea prin umbrele fără substanță și să-și dea seama că nu erau de natură solidă, ca masa sculptată de stejar sau ca volumul gros de teologie legat în piele și cu închizători de bronz. Și cu toate acestea, într-un sens erau lucrurile cele mai reale și mai substanțiale cu care sărmanul pastor avea de a face acum. E nefericirea negrăită a unei vieți de prefăcătorie ca a lui să golească de miez și de substanță toate realitățile ce ne înconjoară și pe care

cerul ni le-a destinat ca bucurie și ca hrană spirituală. Pentru omul nesincer întregul univers apare mincinos și impalpabil, nemairămînînd nimic din el. Și chiar și el însuși, pe măsură ce se arată într-o lumină falsă, devine o umbră, sau încetează în fapt de a exista. Singurul adevăr care continua să dea pastorului Dimmesdale o existență reală pe acest pămînt era chinul din străfundul sufletului său, care se oglindea fățiș pe obrazul lui. De ar fi găsit vreodată puterea să zîmbească, să arate o față veselă, n-ar mai fi fost același om !

În una din aceste teribile nopți, pe care abia dacă le-am conturat, ferindu-ne de a le descrie mai pe larg, pastorul sări în sus de pe fotoliu. O idee nouă îl izbise, care avea poate să-i aducă un moment de pace. Îmbrăcîndu-se cu grija, ca pentru cultul public și exact în același chip, coborî tiptil scara, deschise ușa și ieși.

XII

Veghea pastorului

Umblînd parcă în umbra unui vis și poate pradă într-adevăr unui fel de somnambulism, pastorul Dimmesdale ajunse la locul unde, cu atîta vreme în urmă, Hester Prynne cunoscuse primele ei ceasuri de oprobriu public. Aceeași platformă, sau același eșafod, innegrit de furtuni și de razele soarelui care bătuseră asupra lui vreme de șapte ani îndelungați, ros de pașii multor vinovați care se suiseră pe el de atunci, se înălța mereu sub balconul casei de rugăciuni. Pastorul îi urcă treptele.

Era o noapte întunecoasă de la începutul lunii mai. Nori groși acopereau întreaga boltă a cerului, de la zenit și pînă la orizont. Dacă aceeași mulțime care fusese martora pedepsirii lui Hester Prynne ar fi putut fi adunată acum, ea n-ar fi fost în stare să deosebească pe platformă, prin bezna cenușie a acestei nopți, nici un obraz și poate nici chiar conturul unei forme omenești. Numai

că la ora aceasta orașul dormea și pastorul nu era în primejdie de a fi descoperit. Putea să stea acolo, dacă-i plăcea, pînă cînd zorii aveau să mijească la răsărit, fără alt risc decît acela ca aerul umed și rece al nopții să-l pătrundă pînă la oase, să-i înțepenească încheieturile și să-l facă să se aleagă cu guturai și tuse, frustîndu-și prin aceasta turma nerăbdătoare de rugăciunile și predica din ziua următoare. Nici un ochi nu putea să-l vadă, în afară de acela, veșnic treaz, care-l văzuse mînuind gîrbaciul în taina odăii lui. De ce atunci venise aci? Spre a se deda unui simulacru de penitență? Era un simulacru, într-adevăr, dar unul în care sufletul său se juca cu sine însuși. O comedie ce-i făcea pe îngeri să roșească și să plîngă, în timp ce demonii se bucurau și își băteau joc de el rîzînd! Fusesse împins să vină aci de remușcarea care-l urmărea la orice pas și a cărei soră bună și însoțitoare nelipsită era aceea lașitate ce-l trăgea invariabil înapoi, cu ghearele ei tremurătoare, în clipa însăși cînd celălalt impuls îl mînase pînă pe pragul unei destăinuii. Sărman nenorocit! Cu ce drept o slăbiciune ca a lui se încărcase cu o crimă? Crima e făcută pentru oameni cu nervii de fier, care sînt în stare fie să-i poarte povara, fie, dacă este prea apăsătoare pentru ei, să se ușureze de ea îndată, încordîndu-și sălbatica și neînfrîната lor putere pentru un scop bun. Cu firea lui slabă și sensibilă, pastorul nu era în stare nici de una, nici de alta; făcea ba un lucru, ba altul, amestecînd într-un mod inextricabil chinurile unei vinovății strigătoare la cer și suferința unei zadarnice căințe.

Și astfel, în vreme ce stătea pe platforma infamiei în această fățarnică și deșartă încercare de ispășire, pastorul Dimmesdale fu cuprins deodată de o nemărginită spaimă, ca și cum întregul univers ar fi văzut pe pieptu-i gol, drept deasupra inimii, un semn stacojiu. În acest loc simțea și simțise într-adevăr de multă vreme mușcătura otrăvită a unei dureri fizice. Fără să vrea și fără a fi în stare de a se stăpîni, scoase un strigăt puternic, un răcnet care răsună prin noapte, răsfîrîngîndu-se din casă în casă și fiind retrimis în cele din urmă de colinele din depărtare. S-ar fi zis că o ceată de demoni, simțînd toată deznădejdea și groaza din care izvora acest strigăt, își fă-

cuseră din el o jucărie și îl aruncau dintr-un loc într-altul.

— S-a săvârșit, murmură pastorul, ascunzându-și fața în mâini. Tot orașul se va trezi, va năvăli înapoi și mă va găsi aici.

Dar nimic nu se întâmplă. Strigătul păruse poate mult mai puternic auzului său înspăimântat decât fusese într-adevăr. Orașul nu se trezi; sau dacă totuși unii se treziseră buimăciți de somn, luaseră strigătul drept un lucru de groază dintr-un vis sau țipăt de vrăjitoare care se auzea ades, pe vremea aceea, deasupra așezărilor sau caselor stinghere, atunci când acestea călăreau prin aer împreună cu satana. Pastorul, neauzind deci nici o mișcare, își luă mâinile de pe ochi și privi în jur. La una din ferestrele reședinței guvernatorului Bellingham, aflată la oarecare depărtare pe o stradă în vecinătate, îl zări pe bătrînul dregător în persoană, cu o lumină în mînă, o scufie albă pe cap și înfășurat într-un lung halat alb. Arăta ca o stafie stîrnită din mormînt. Desigur că strigătul îi tulburase somnul. La o altă fereastră a aceleiași case se ivi și bătrîna doamnă Hibbins, sora guvernatorului, avînd și ea în mînă o lumină care făcea să se vadă, chiar la această distanță, expresia înăcrită și nemulțumită a obrazului ei. Își scoase capul printre zăbrele și se uită cu neliniște în sus. Fără îndoială, venerabila zgriptoroaică auzise strigătul pastorului Dimmesdale cu multiplele lui ecouri, dar crezuse că e zarva demonilor și a tartorițelor cu care — lucru bine cunoscut — obișnuia să zboare noaptea în pădure.

Zărindu-l pe guvernatorul Bellingham, bătrîna doamnă se grăbi să stingă lumina și să dispară. Poate că se avîntase printre nori, pentru că pastorul n-o mai zări. La rîndul lui dregătorul, după ce scrută cu atenție întunericul — pe care nu-l putu totuși pătrunde mai adînc cu privirea decât ar fi pătruns o piatră de moară — se retrase de la fereastră.

Pastorul se simți relativ liniștit. Dar curînd ochii îi zăriră o mică lumină tremurătoare care, foarte depărtată la început, se apropia de-a lungul străzii. Își arunca razele-i slabe, ca pentru a recunoaște drumul, când pe un stîlp,

cînd pe un gard, cînd pe o fereastră zăbreliată, cînd pe o cișmea cu jgheabul ei plin de apă, cînd pe o ușă cu marginea de sus arcuită, cu un ciocan de fier și cu o bîrnă necioplită drept prag. Reverendul Dimmesdale observa toate aceste mici amănunte, deși avea convingerea fermă că ceea ce se furișa spre el cu pași ce începeau să se audă era propriul lui destîn și că peste cîteva clipe licărul felinarului avea că cadă asupra lui, dînd la iveală taina ce-o ascundea de atîta vreme. Cînd lumina se apropie, îl recunoscu pe confratele lui — sau, mai precis, pe părintele lui întru credință și mult prețuitul său prieten — reverendul Wilson care, după cum pastorul Dimmesdale presupunea acum, fusese să se roage la căpătîiul unui muribund. Așa și era. Bătrînul preot venea din casa guvernatorului Winthrop, care chiar în ceasul acela trecuse pragul acestei lumi. Și acum, înconjurat ca sfinții de altădată de un nimb sclipitor de glorie, ce-l aureola în mijlocul acestei nopți întunecoase de păcat — ca și cum defunctul guvernator i-ar fi lăsat moștenire gloria lui, sau ca și cum s-ar fi prins de el ceva din strălucirea depărtată a cetății cerești spre care își ridicase ochii ca să-l vadă pe victoriosul pelerin intrînd pe porțile ei — bunul părinte Wilson se îndrepta spre casă luminîndu-și drumul cu un felinar aprins. Imaginile de mai sus fuseseră trezite în mintea pastorului Dimmesdale de licărirea luminiței, făcîndu-l să zîmbească, ba aproape să izbucnească în rîs și să se întrebe apoi dacă nu cumva era pe cale să înnebunească.

Cînd reverendul Wilson trecu prin fața eșafodului, strîngîndu-și cu un braț mantia neagră în jurul trupului și ținînd cu celălalt felinarul în fața pieptului, pastorul abia de putu să se rețină de a-i spune :

— Bună seara, cucernice părinte Wilson ! Urcă aici, rogu-te, ca să petreci un ceas plăcut cu mine !

Dumnezeule ! Vorbise oare cu adevărat ? Crezu o clipă că nefericitele cuvinte îi ieșiseră de pe buze. Dar nu le rostise decît în închipuire. Venerabilul părinte Wilson își vedea încet de drum, căutîndu-și cu grijă cărarea noroioasă de dinaintea picioarelor, fără a-și întoarce măcar o dată capul spre platforma infamiei. Cînd lumina tremurătoare a felinarului dispăru cu totul, pastorul își dădu

seama, după slăbiciunea de care se simțea cuprins, că trecuse în momentele din urmă printr-o spaimă îngrozitoare, cu toate că fără voie făcuse o efortare să se ușureze printr-o sinistră veselie.

Nu trecu mult și același groaznic simțămînt de voie bună se furișă din nou însoțind vedeniile ce-i năpădeau mintea. Simțea că membrele îi înțepeneau de răceala neobișnuită a nopții și se întrebă dacă avea să fie în stare să coboare treptele eșafodului. Zorile aveau să mijească găsindu-l tot aici. Vecinii aveau să se trezească și, ieșind afară în faptul zilei, cei ce se vor scula mai întîi vor zări sus, pe estrada infamiei, o siluetă nedeslușită ; și înnebuniți de spaimă ca și de curiozitate, vor alerга și vor bate din poartă în poartă, chemînd întreaga suflare să vină ca să vadă stafia — căci vor crede că e o stafie — a vreunui răufăcător mort. O întunecată agitație avea să cuprindă casă după casă. Apoi — pe măsură ce lumina dimineții avea să crească — bătrîni patriarhi îmbrăcați cu halatele lor de flanelă aveau să năvălească în grabă, la fel ca și demnele matroane ce nu vor zăbovi măcar ca să-și lepede veșmintele de noapte. Întregul trib de personaje respectabile, care nu fuseseră văzute pînă acum nici cu un singur fir de păr nepieptănat pe capetele lor, aveau să se arate într-o ținută dezordonată de adevărat coșmar. Bătrînul guvernator Bellingham avea să sosească încruntat, cu gulerul încrețit prins strîmb în jurul gîtului, urmat de doamna Hibbins, cu cîteva crenguțe din pădure agățate de fusta ei și cu o înfățișare mai acră ca oricînd, ca una ce abia dacă apucase să închidă un ochi după călătoria ei nocturnă pe o coadă de mătură. Avea să vină apoi bunul părinte Wilson, nemulțumit și el de a se vedea smuls atît de devreme din visele lui despre sfinții preamăriți, după ce-și petrecuse jumătate din noapte lîngă patul unui muribund. N-aveau să lipsească nici sfetnicii și diaconii parohiei reverendului Dimmesdale, sau tinerele fecioare ce-și idolatrizau pastorul și-i înălțaseră un altar în piepturile lor nevinovate, pe care — în treacăt fie zis — abia dacă vor avea timp, în graba și zăpăceala acelei zile, să le acopere cu un șal. Într-un cuvînt, toată suflarea avea să iasă buimăcită și să înconjoare cu priviri uimite și în-

grozite platforma infamiei. Și pe cine aveau să descopere acolo, cu lumina roșie a zorilor pe frunte ? Chiar pe reverendul Dimmesdale, stînd pe jumătate mort de frig și copleșit de rușine în locul unde stătuse înainte Hester Prynne !

Izbit de înfiorătoare ironie a acestei imagini, pastorul izbučni, fără să-și dea seama și spre nemărginită-i spaimă, într-un hohot de rîs răsunător. Îndată îi răspunse un rîset clar și vesel de copil, în care, cu un fior în inimă — dar fără a ști dacă de ascuțită durere sau de plăcere tot atît de vie — recunoscuse accentele miciei Pearl.

— Pearl ! Micuțo ! strigă el după un moment de tăcere. Apoi, cu voce înăbușită : Hester ! Hester Prynne ! Tu ești ?

— Da, e Hester Prynne, răsună, uimită, vocea femeii ; și pastorul auzi pașii ei apropiindu-se dinspre ulița pe care trecea. Eu sînt, împreună cu mica mea Pearl.

— De unde vii, Hester ? întrebă pastorul. Ce te aduce aici ?

— Am vegheat un mort, răspunse Hester Prynne, pe guvernatorul Winthrop ; i-am luat măsura pentru o robă și acum mă întorc la locuința mea.

— Urcăți-vă aici, Hester, tu și cu mica Pearl, zise reverendul Dimmesdale. Ați mai fost aici amîndouă, dar nu eram împreună cu voi. Urcă-te din nou și vom sta toți trei alături.

Ea urcă în tăcere treptele și ajunse pe platformă ținînd-o de mînă pe mica Pearl. Pastorul căută dibuind cealaltă mînă a copilei și o luă. În clipa aceea simți parcă un șuvoi năvalnic de viață nouă, de altă viață decît a lui, revărsîndu-i-se ca un torent în inimă și pătrunzîndu-i în toate vinele, ca și cum mama și copilul ar fi transmis căldura lor vitală trupului său pe jumătate amorțit. Formau toți trei un lanț încărcat parcă cu un curent electric.

— Pastore ! șopti mica Pearl.

— Ce vrei, copilă ? întrebă reverendul Dimmesdale.

— N-ai vrea să stai aici împreună cu mama și cu mine mîine la amiază ? întrebă Pearl.

— Nu, nu, mica mea Pearl, răspunse pastorul, căci o dată cu acest nou suflu de viață, toată oroarea de a se ve-

dea expus în public, de care fusese stăpînit atîta vreme, îl cuprinsese iarăși ; și compania în care se găsea în momentul acela — deși îi inspira o stranie bucurie — îl făcea să tremure. Nu, copila mea, am să stau negreșit aici cu tine și cu maică-ta într-o bună zi, dar nu mîine.

Pearl rîse și căută să-și tragă mîna înapoi. Dar pastorul nu-i dădu drumul.

— O clipă încă, copila mea ! spuse el.

— Dar îmi făgăduiești, întrebă Pearl, că ai să ne iei de mîină, pe mine și pe mama, mîine la amiază ?

— Nu mîine, Pearl, zise pastorul. Altă dată.

— Cînd altă dată ? stăruî fetița.

— În ziua cea mare a Judecății de Apoi, șopti pastorul ; și, lucru straniu, ceea ce-l împingea să răspundă în felul acesta copilei era sentimentul de a fi, datorită tagmei din care făcea parte, un dascăl al adevărului. Atunci, în fața scaunului judecății, mama ta, cu tine și cu mine va trebui să stăm împreună. Dar pe această lume, lumina soarelui nu ne va vedea nicicînd laolaltă.

Pearl rîse iarăși.

Dar chiar înainte ca reverendul Dimmesdale să-și fi terminat cuvintele, o lumină luci în depărtare răspîndindu-se peste tot cerul acoperit. Venea fără îndoială de la unul din acei meteori pe care cei ce veghează noaptea îi pot vedea atît de des arzînd pînă se mistuie în spațiile pustii ale nemărginirii. Strălucirea lui era atît de puternică, încît lumină în întregime stratul des de nori dintre cer și pămînt. Imensa boltă părea clopotul unei lămpi gigantice. Dintr-o dată tabloul obișnuit al străzii apăru deopotrivă de clar ca la amiază, dar totodată sub acel aspect înfricoșător pe care-l capătă obiectele bine cunoscute într-o lumină neobișnuită. Casele de lemn, cu catul de sus ieșit în afară și cu ciudatele frontoane ascuțite, treptele și pragurile de la intrare, printre care răsăreau fire timpurii de iarbă, peticele de grădini cu pămîntul negru proaspăt săpat, făgașurile carelor încă puțin adîncite și mărginite în părți, chiar și în piață, cu verdeață — toate acestea deveniră vizibile, dar sub o înfățișare ciudată, care părea să dea lucrurilor de pe astă lume o altă semnificație morală decît cea de totdeauna. Și în lumina aceasta stătea

pastorul cu mîna pe inimă ; și Hester Prynne cu litera brodată sclipindu-i pe piept ; și mica Pearl, ea însăși un simbol și legătura vie dintre aceste două ființe. Stăteau în strania și solemna splendoare a acestei lumini ca într-o auroră ce va scoate la iveală toate tainele și îi va uni pe toți cei ce-și aparțin unul altuia.

Ochii micii Pearl aveau o expresie ciudată iar pe chipul ei, cînd și-l ridică spre pastor, era întipărit zîmbetul malițios care-i dădea adesea aerul acela de spiriduș. Își retrase mîna din aceea a preotului și arătă cu degetul spre partea opusă a străzii. Reverendul Dimmesdale își împreună mîinile pe piept și-și ridică ochii spre zenit.

Nimic nu era mai obișnuit pe vremea aceea decît faptul de a tălmăci aparițiile unor meteori și alte fenomene naturale, mai puțin regulate decît răsăritul și apusul soarelui și al lunii, ca o revelație de origine supranaturală. Astfel, o suliță sclipitoare, o spadă de foc, un arc sau un mănunchi de săgeți ivite pe cer în toiul nopții prefigurau un război cu pieile-roșii. Se știe că ciuma fusese anunțată de o ploaie de lumină purpurie. Ne putem întreba dacă vreun eveniment însemnat, în bine sau în rău, a survenit vreodată în Noua Anglie, de la întemeierea ei și pînă în vremea Revoluției, fără ca locuitorii ei să fi fost preveniți de un spectacol de acest fel ? Nu rareori fusese văzut de mulțimi întregi. Mai adesea însă autenticitatea fenomenului se întemeia pe afirmația unui singur martor ocular, care văzuse minunea prin prisma colorată, amplificatoare și deformantă a închipuirii sale, dîndu-i după aceea în mintea lui o formă mai precisă. Era într-adevăr o idee măreață aceea potrivit căreia soarta popoarelor era dezvăluită prin aceste hieroglife înfricoșătoare scrise pe bolta cerului. Un sul atît de uriaș nu era socotit prea mare pentru ca providența să însemne pe el soarta unui popor. Credința aceasta era plăcută strămoșilor noștri, căci le dădea sentimentul că tînăra lor federație se bucura de o ocrotire deosebit de atentă și grijulie din partea cerului. Dar ce să zicem cînd un singur om crede să descopere pe aceeași foaie imensă o revelație destinată numai lui ? Un asemenea fapt nu poate fi decît simptomul unei grave tulburări mintale a unui om pe care o îndelungată, intensă și tainică

suferință l-a împins la contemplarea maladivă a propriei sale ființe, făcându-l să-și extindă egotismul asupra naturii întregi, astfel încît firmamentul însuși nu-i mai apare decît ca o pagină potrivită pentru a consemna pe ea istoria și destinul sufletului său !

Se poate spune deci că dacă, privind spre cer, pastorul avu iluzia de a zări acolo o literă imensă, litera A, desenată în linii luminoase de un roșu întunecat, explicația trebuie căutată în starea bolnăvicioasă a ochilor și inimii sale. Desigur meteorul putea să fi apărut acolo, lucind vag prin vâlul de nori, dar firește fără a îmbrăca forma pe care imaginația vinovată a pastorului i-o atribuia, sau avînd cel mult contururi atît de nedeslușite încît un alt păcătos ar fi putut tot atît de bine să vadă în ele un simbol diferit.

Un fapt ciudat caracteriza în acel moment starea de spirit a pastorului Dimmesdale. Pe cînd stătea cu ochii ațintiți spre zenit, își dădea totuși bine seama că mica Pearl arată cu degetul spre bătrînul Roger Chillingworth, care stătea acum nu departe de eșafod. Pastorul părea să-l zărească cu aceeași privire care distingea litera miraculoasă. Lumina meteorică împrumuta trăsăturilor bătrînului, la fel ca tuturor celorlalte lucruri, o expresie nouă ; sau poate că medicul nu avea grijă atunci, ca în alte prilejuri, să ascundă răutatea cu care își privea victima. Fără îndoială, dacă meteorul aprindea cerul și scâldea pămîntul într-o înfricoșătoare lumină crepusculară, ce le amintea lui Hester Prynne și pastorului de Judecata de Apoi, apoi Roger Chillingworth putea să treacă în ochii lor drept demonul însuși, care aștepta acolo cu un rînjat sinistru să-și reclame prada. Era atît de izbitoare această expresie, sau i se întipărise pastorului atît de adînc, încît ea îi păru zugrăvită chiar pe vâlul de întuneric ce se lăsă după ce meteorul pierise, scufundînd parcă deodată în neant strada și toate celelalte lucruri.

— Cine e acest om, Hester ? gîfii reverendul Dimmesdale copleșit de spaimă. Mă cutremur uitîndu-mă la el ! Îl cunoști poate ? Hester, îl urăsc.

Dar Hester își aduse aminte de jurămînt și păstră tăcerea.

— Îți spun că sufletul îmi tremură în fața lui ! murmură pastorul din nou. Cine e el ? Nu poți să mă ajuți ? Mi-e o groază de moarte de el.

— Părinte, spuse mica Pearl. Pot să-ți spun eu cine e ?

— Repede, copilă, făcu preotul, plecîndu-se și apropiindu-și urechea de buzele ei. Repede și cît mai în șoaptă.

Pearl murmură la ureche ceva ce semăna a limbă omească, dar nu era decît un fel de păsărească, din acelea cu care copiii pot fi auziți distrîndu-se împreună ceasuri întregi. În orice caz, dacă șoptea vreo informație secretă despre Roger Chillingworth, o făcea într-un grai necunoscut învățatului pastor, și cugetul lui fu cu atît mai tulburat. Micul spiriduș izbucni apoi în rîs.

— Vrei să-ți bați joc de mine ? spuse pastorul.

— N-ai fost viteaz ! N-ai fost drept ! răspunse copila. N-ai vrut să făgăduiești că ai să ne ții de mîină, pe mine și pe mama, mîine în toiul zilei.

— Prea cinstite prieten, grăi medicul care acum se apropiase pînă la piciorul platformei. Cucernicul meu pastor Dimmesdale ! Dumneata ești, sau mă înșel ? Da, da, e adevărat ! Noi, oamenii învățați care stăm veșnic cu capul adîncit în cărți, avem nevoie să fim supravegheați de aproape ! Visăm în ceasurile noastre de trezie și umblăm în somn. Vino, bunule pastor și scumpe prieten ; dă-mi voie să te duc acasă.

— Cum de ai știut că mă găsesc aici ? întrebă pastorul cu teamă.

— Cîstit să-ți spun, și te rog să mă crezi, că-i adevărul, răspunse Roger Chillingworth, n-am știut nimic despre aceasta. Mi-am petrecut aproape toată noaptea la căpătîiul vrednicului guvernator Winthrop, făcînd tot ce priceperea mea îmi îngăduie pentru a-i aduce ușurare. Cînd sufletul lui a pornit spre o lume mai bună, iar eu pășeam în drum spre casă, am văzut lucind acea lumină stranie. Vino cu mine, rogu-te, altminteri n-ai să-ți poți îndeplini mîine îndatoririle din ziua de duminică. Ah, cărțile, cărțile — iată cum tulbură ele mintea ! Ai face bine să nu studiezi atît, bunul meu pastor, ci să-ți dăruiești puțin ră-

gaz ; altminteri, n-ai să mai scapi de acești gărgăuni noptatici.

— Mă întorc acasă cu dumneata, spuse pastorul Dimmesdale.

Înghețat și abătut, ca un om ce se trezește istovit dintr-un vis urât, se lăsă în voia vraciului, care îl luă cu dînsul.

A doua zi însă, care era duminică, pastorul ținu o predică mai avîntată, mai viguroasă, mai bogată în inspirații cerești — după părerea credincioșilor — decît toate cîte fuseseră auzite vreodată din gura lui. Multe suflete, zice-se, fură atrase prin puterea cuvintelor sale pe calea adevărului și se legară în sinea lor să păstreze pentru totdeauna o sfîntă recunoștință reverendului Dimmesdale. Dar cînd coborî de pe amvon, paracliserul cel cu barba sură îi ieși înainte ținînd în mîină o mînușă neagră, pe care pastorul o recunoscă ca fiind a lui.

— A fost găsită azi dimineată, spuse paracliserul, pe eșafodul unde răufăcătorii sînt înfățișați ocării obștești. Socotesc că diavolul a lăsat-o să cadă acolo ca să joace o festă mîrșavă cuvioșiei voastre. Dar a fost orb și neghiob cum e totdeauna. O mîină curată nu are nevoie de mînușă ca s-o ascundă.

— Îți mulțumesc, prietene, spuse pastorul pe un ton liniștit și grav, deși în adîncul inimii era speriat, căci își amintea atît de nedeslușit de întîmplările din noaptea trecută, încît aproape că ajunsese să vadă în ele niște simple năluciri. Da, mi se pare că e în adevăr mînușa mea.

— Și de vreme ce diavolul a găsit cu cale s-o fure, cuvioșia voastră ar trebui pe viitor să umble fără mînuși, zise bătrînul paracliser cu un zîmbet crud. Dar sfinția voastră a auzit oare despre semnul ce a fost văzut astănoapte ? O slovă mare, roșie, pe cer — litera A — pe care o tălmăcim ca însemnînd Angelus, înger. Căci întrucît bunul nostru guvernator Winthrop a trecut azi-noapte în rîndul îngerilor, e neîndoielnic că cerul a găsit de cuviință să vestească acest lucru !

— Nu, răspunse pastorul, despre asta n-am auzit încă nimic.

XIII

Hester în altă lumină

La ultima și strania ei întâlnire cu pastorul Dimmesdale, Hester Prynne fusese izbită de starea vrednică de milă în care îl găsisese. Rezistența lui nervoasă părea cu desăvârșire nimicită, forța lui morală căzută mai jos decât slăbiciunea unui copil, tirându-se pe jos neputincioasă, deși facultățile lui intelectuale păstrasera vigoarea lor inițială, sau dobândiseră poate o energie morbidă pe care numai boala le-o putuse da. Cum cunoștea un șir de împrejurări ascunse altora, ea putea să deducă ușor că, în afară de efectele firești ale zbuciumului conștiinței, un îngrozitor mecanism fusese pus în mișcare și continua să acționeze împotriva mulțumirii și liniștii pastorului Dimmesdale. Știind ce fusese odinioară acest biet om decăzut, se simți mișcată în adâncul sufletului de freamătul de groază cu care apelase la dînsa — femeie pusă în afara legii — ca să-l sprijine împotriva dușmanului pe care îl simțea instinctiv în apropierea lui. Socoti de asemenea că pastorul avea dreptul la întregul ajutor pe care putea să i-l dea. Prea puțin deprinsă în lunga ei izolare de societate să măsoare noțiunile despre bine și rău după un etalon care era străin de dînsa, Hester înțelese, sau păru să înțeleagă, că avea față de pastor o răspundere pe care nu o simțea față de nici un alt om și nici chiar față de lumea întreagă. Legăturile ce o uneau cu restul neamului omenesc — fie ele făcute din flori, din mătase, din aur sau din orice alt material — fuseseră rupte toate. Aci însă era vorba de lanțul de fier al unei crime săvârșite împreună, pe care nici el, nici ea nu l-ar fi putut rupe. Ca orice altă legătură, ea aducea cu sine o seamă de îndatoriri.

Hester Prynne nu se mai găsea în aceeași situație ca în prima perioadă a rușinii ei. Anii trecuseră. Pearl avea acum șapte ani. Mama ei, purtînd pe piept litera stacojie ce strălucea în broderia ei fantastică, devenise de mult o apariție familiară pentru locuitorii orașului. Cum se întîmplă adesea cînd o persoană ocupă într-un fel oarecare

un loc deosebit în sînul unei comunități, fără să aducă vreo atingere intereselor sau deprinderilor obștești ori particulare, lumea ajunsese în cele din urmă să nutrească un fel de stimă pentru Hester Prynne. E spre cinstea firii omenеști că acolo unde egoismul ei nu este pus în joc, ea este gata mai degrabă să iubească decît să urască. Printr-un proces treptat și domol, însăși ura ajunge să se transforme în iubire dacă schimbarea nu este împiedicată printr-o nouă și neînteruptă stîrnire a dușmăniei inițiale. Oamenii nu nutreau față de Hester Prynne nici dușmănie nici supărare. Ea nu se războia niciodată cu lumea, ci se supunea fără să se plîngă celor mai severe comportări; nu-i cerea nimic ca răsplată pentru suferințele pe care le îndura și nu-i căuta cu de-a sila simpatia. Pe de altă parte, puritatea fără pată a vieții ei în tot cursul acestor ani în care fusese izolată în rușine cădea greu în cumpăna judecării oamenilor. Nemaîavînd nimic de pierdut în ochii lumii, lipsită de nădejdea și, pe cît se părea, și de dorința de a obține vreun lucru, sărmana rătăcită nu putuse desigur să fie readusă pe calea dreaptă decît de o adevărată dragoste pentru virtute.

Se văzuse de asemenea că, în timp ce Hester nu ridica nicicînd vreo pretenție cît de umilă de a se împărtăși din privilegiile omenirii — în afară de acela de a respira aerul tuturor și de a cîștiga pîinea zilnică pentru mica Pearl și pentru ea însăși prin munca harnică a mîinilor — era totdeauna gata să-și dovedească solidaritatea cu neamul omenesc atunci cînd era vorba de a face un bine. Nimeni nu era mai grăbit decît dînsa să dea din puținul pe care-l avea ca să răspundă rugăminților unui sărac; și aceasta chiar dacă nu se alegea de la bietul nenorocit cu inima înăcrită decît cu vorbe de ocară, drept răsplată pentru mîncarea pe care o aducea regulat la ușa lui sau pentru veșmintele cusute de mîini care ar fi putut broda mantia unui monarh. Nimeni nu era mai plin de abnegație decît Hester atunci cînd ciurma bîntuia în oraș. La orice calamitate, fie ea colectivă sau individuală, această femeie scoasă din rîndurile societății își găsea îndată locul ca să dea o mîină de ajutor. Sosea nu ca oaspe, ci ca locuitoare legitimă în casa întunecată de jale, ca și cum acest trist crepuscul ar fi fost mediul în care avea dreptul să întrețină

relații cu semenii ei. Acolo litera brodată sclipea, și strălucirea ei nepămînteană iradia mîngîiere. Semn al păcatului în orice alt loc, ea devenea un izvor de lumină în camera bolnavului. În grelele clipe din urmă ale unui muribund, litera stacojie își proiecta licărirea dincolo de granițele vremelnice, arătîndu-i unde să-și sprijine pasul atunci cînd lumina pămîntului se stinge repede, iar cea a veșniciei nu putea încă să ajungă pînă la el. În asemenea împrejurări, inima lui Hester se arăta caldă și generoasă, izvor de milă omenească, deschis oricărei nevoi reale și pe care nici cei mai mare din ele nu-l putea seca. Pieptul ei, purtînd stigmatul rușinii, era cea mai dulce pernă pentru un cap fără sprijin. Se consacraseră singură soră a îndurării sau, mai bine zis, mîna mai puternică a lumii îi conferise această consacrare, cu toate că nici lumea, nici dînsa nu țintiseră la un asemenea rezultat. Litera era simbolul vocației ei. Văzînd-o atît de săritoare, atît de capabilă de acțiune și de compătimire, mulți oameni refuzau să dea literei roșii înțelesul de la început. Spuneau că ea însemna „Aptă“ — atît de mare era forța morală a acestui suflet de femeie.

Numai casele umbrite de nenoroc erau în stare s-o rețină. Cînd soarele revenea, n-o mai găsea acolo. Umbra ei alunecase peste prag, dispăruse. Această femeie gata să ajute pe oricine pleca fără măcar să arunce o privire înapoi pentru a culege prinosul de recunoștință, dacă un asemenea simțămînt sălășluia în inima aceluia pe care-i slujise cu atîta zel. Cînd îi întîlnea în oraș, nu ridica niciodată capul ca să le primească salutul. Dacă încercau s-o oprească, își puneau degetul pe litera stacojie de pe piept și trecea înainte. Era poate un gest de orgoliu, dar semăna atît de mult a umilință încît oamenii începeau s-o privească pe Hester cu mai multă blîndețe. Societatea are o fire despotică; e în stare să tăgăduiască cea mai elementară justiție dacă i se revendică prea vehement, ca un drept, dar tot atît de des acordă chiar mai multă decît cere dreptatea dacă — așa cum le place despoților — se face apel la generozitatea ei. Interpretînd purtarea lui Hester Prynne ca un asemenea apel, societatea era dispusă să arate fostei ei victime mai multă bunăvoință decît își dorea Hester sau, poate, decît merita.

Cîrmuitorii, ca și membrii mai înțelepți și mai învățați ai comunității, erau mai înceți decît poporul în a recunoaște influența bunelor însușiri ale lui Hester. Prejudecățile pe care le împărtășeau erau întărite de armătura de fier a rațiunii și, prin urmare, mult mai greu de învins. Și totuși, fețele lor încruntate și severe se destindeau zi de zi, căpătînd o expresie ce ar fi putut să devină în cursul anilor aproape binevoitoare. Așa stăteau lucrurile cu persoanele de rang înalt, cărora poziția lor proeminentă le impunea să fie paznicii moralei publice. Cît despre oamenii mai simpli, aceștia îi iertaseră cu totul lui Hester Prynne greșeala ei — ba mai mult încă, începuseră să privească litera stacojie nu ca un simbol al păcatului pentru care îndurase o penitență atît de lungă și de grea, ci ca mărturia numeroaselor fapte bune pe care le săvîrșise de atunci. „O vedeți pe femeia aceea cu semnul brodat pe piept?” îi întrebau ei pe străini. „E Hester a noastră, a orașului nostru, care-i atît de milostivă cu sărmanii, atît de săritoare cu bolnavii, atît de aducătoare de mîngîiere pentru cei mîhniți!” Pe urmă, e drept, aplecarea firii omenеști de a se învinovăți de toate relele atunci cînd acestea sînt întrupate în persoana altuia îi împingea să șoptească rușinoasa ei faptă de altădată. Totuși, nu e mai puțin adevărat că pînă și în ochii acelor care vorbeau așa, litera stacojie semăna mai degrabă cu crucea de pe pieptul unei călugărițe. Ea împrumuta aceleia ce o purta un fel de sfințenie, care o ajuta să treacă în siguranță prin toate primejdiile. Dacă Hester ar fi nimerit printre tîlhari, semnul ar fi apărut-o de ei. Se povestea, și mulți o și credeau, că un indian îl ochise cu arcul și că săgeata otrăvită, deși nimerise ținta, căzuse respinsă la pămînt.

Simbolul — sau mai degrabă poziția față de societate pe care o indica — avusese un efect puternic și adînc asupra însuși spiritului lui Hester Prynne. Tot frunzișul luminos și grațios al caracterului ei fusese veștejit de acest stigmat arzător și se scuturase de mult, nelăsînd în urmă decît rămurișul despuiat și aspru, care ar fi putut inspira aversiune, dacă Hester ar fi avut prieteni ce-ar fi putut încerca acest sentiment. Chiar și farmecul persoanei ei suferise o schimbare asemănătoare, ceea ce se da-

tora în parte austerității studiate a ținutei ei și în parte purtării modeste și rezervate. O altă tristă transformare suferise părul ei bogat și înfocat, care fie că fusese tăiat, fie că era ascuns sub o scufie, dar fapt e că nici una din buclele lui strălucitoare nu răzbea vreodată la lumina soarelui. Da, din toate aceste pricini, dar mai mult încă din alt motiv, nimic în chipul lui Hester nu mai părea să poată atrage asupra lui iubirea, nimic în înfățișarea ei — oricât de maiestuoasă și de demnă era — nu trezea gândul de a o strânge pătimaș în brațe, nimic în pieptul ei n-ar fi putut deveni vreodată refugiul odihnitor al dragostei. Pierduse ceva din atributele a căror plenitudine ar fi fost esențială ca să-i păstreze feminitatea. Aceasta e adesea soarta și neiertătoarea evoluție a caracterului și persoanei unei femei care a trecut printr-o încercare deosebit de grea. Dacă firea ei e toată numai duioșie, femeia e sortită morții. Dacă supraviețuiește, duioșia îi va fi nimicită sau — și în acest caz aspectul exterior va fi același — îngropată atât de adânc în inima ei, încât nu va mai putea să se manifeste niciodată. Această ultimă teorie e poate cea mai adevărată. Acea care a fost cândva și a încetat de a mai fi femeie poate oricând să-și redobândească din nou feminitatea, cu condiția ca să sufere atingerea fermecată în stare să provoace această transfigurare. Se va vedea mai departe dacă Hester Prynne avea să cunoască vreodată această vrajă și să fie astfel transformată.

Impresia de răceală marmoreană pe care o degaja Hester trebuie atribuită în mare parte faptului că în viața ei, gândirea luase aproape cu totul locul pasiunii și al simțirii. Pomenindu-se singură pe lume — în ce privește legăturile cu societatea — și datoare s-o călăuzească și s-o ocrotească pe mica Pearl, singură și fără nădejdea de a-și recâștiga poziția, chiar dacă nu ar fi respins cu dispreț această dorință, aruncase departe de ea frânturile unui lanț ce se rupsesse. Legile lumii nu mai erau legi pentru mintea ei. Trăia într-o epocă în care spiritul omenesc, emancipat de curînd, devenise mai activ și căpătase un orizont mai larg decît în veacurile anterioare. Oameni ai spadei răsturnaseră seniori și regi. Alții, mai cutezători chiar și decît cei dintîi, dărimaseră și reîntocmiseră — dacă nu în fapt,

cel puțin în teorie, sferă unde se simțeau la largul lor — întregul sistem al vechilor prejudecăți de care erau legate multe din vechile principii. Hester Prynne se pătrunsese de acest spirit. Își însușise o libertate de gândire, destul de răspîndită pe acea vreme de cealaltă parte a Atlanticului, dar pe care strămoșii noștri, dacă ar fi avut cunoștință de ea, ar fi socotit-o ca o crimă mult mai gravă decît aceea stigmatizată prin litera stacojie. În căsuța ei izolată de lîngă malul mării, Hester găzduia gânduri care n-ar fi cutezat să pătrundă în nici o altă locuință din Noua Anglie; dacă acești oaspeți fantomatici ar fi fost văzuți doar bătînd la ușă, ar fi primejduit tot atît de mult o casă ca și niște demoni.

Este ciudat că oamenii care se dedau celor mai îndrăznețe speculații teoretice se conformează adesea cu liniștea cea mai deplină regulilor exterioare ale societății. Ei se mulțumesc cu gândul, fără a-i împrumuta prin acțiune o viață adevărată. Așa părea să se întîmple și cu Hester. Dar dacă cerul nu i-ar fi dăruit-o pe mica Pearl, lucrurile ar fi putut lua o întorsătură cu totul diferită, și viața ei ar fi ajuns poate pînă la noi prin mijlocirea istoriei, alături de cea a Annei Hutchinson, ca întemeietoare a unei secte religioase. Ar fi putut, într-un anumit stadiu, să devină profetă. Ar fi putut — și lucrul e chiar probabil — să fie osîndită la moarte de severele tribunale din acea vreme pentru vina de a fi încercat să submineze fundamentele așezărilor puritane. Dar iată că în educația copilului, cugetul avîntat al mamei găsise un obiect căruia să i se dedice. În persoana fetiței, providența încredințase răspunderii lui Hester germenul și floarea gingașă a feminității, ca să le îngrijească și să le facă să se dezvolte în mijlocul unui noian de greutate. Totul i se împotriva. Lumea îi era ostilă. Însăși firea copilei avea ceva rău în ea, care arăta că fusese născută în afara legii — rod al pasiunii neîngăduite a mamei ei — și o silea ades pe Hester să se întrebe, cu inima întristată, dacă însuși faptul că mica și sărmana creatură fusese adusă pe lume era spre bine sau spre rău.

Aceeași întrebare sumbră și-o puneă adesea cu privire la întregul neam femeiesc. Merita oare viața să fie acceptată chiar pentru cea mai fericită dintre semenele ei? În ceea ce privește propria ei existență, alesese de mult răs-

punsul negativ și socotea problema ca definitiv rezolvată. Tendința spre speculații, cu toate că poate avea o înrîurire liniștitoare asupra firii femeii la fel ca și asupra aceleia a bărbatului, duce la melancolie, căci o ajută să înțeleagă cât de zadarnice sînt problemele pe care și le pune. În primul rînd ar trebui dărîmat și reconstruit întregul sistem social. Apoi ar fi nevoie ca însuși caracterul sexului opus sau îndelungatele sale deprinderi ereditare, care au devenit o a doua natură, să fie radical schimbate înainte ca femeia să poată ajunge a ocupa în societate o poziție echitabilă, conformă naturii ei. În sfîrșit, după ce toate celelalte greutăți ar fi învinse, femeia încă n-ar putea trage folos de pe urma acestor reforme preliminare, dacă n-ar suferi ea însăși o schimbare și mai adîncă, în care s-ar putea ca întreaga gingășie eterică — esența însăși a ființei ei — să se volatilizeze. O femeie nu reușește niciodată să biruie aceste probleme. Ele nu pot fi rezolvate, sau dacă sînt — aceasta se poate face cel mult într-un singur fel. Dacă din întîmplare inima femeii iese deasupra, ele dispar. Astfel Hester Prynne, a cărei inimă își pierduse bătaia sănătoasă și regulată, rătăcea fără fir conducător prin labirintul întunecat al minții, cînd ocolind o surpătură de netrecut, cînd dîndu-se înapoi speriată în fața unei prăpăstii adînci. Avînd în jur doar priveliști sălbatice, sinistre, ea nu găsea nicăieri adăpost și mîngîiere. Uneori o îndoială înspăimîntătoare căuta să pună stăpînire pe sufletul ei. Se întreba atunci dacă n-ar fi mai bine s-o trimită îndată pe Pearl în cer, și să se îndrepte ea însăși spre acel viitor pe care Dreptatea eternă i-l va destina.

Litera stacojie își greșise efectul.

Dar iată că întîlnirea cu reverendul Dimmesdale, în noaptea lui de veghe, îi dăduse un nou subiect de meditații și-i arătase o țintă care părea vrednică de orice efort și de orice jertfă. Fusesse martoră a chinurilor adînci în care pastorul se zbătea sau, mai bine zis, încetase să se zbată. Își dădea seama că omul era pe pragul nebuniei, dacă nu-l trecuse chiar. Nu încăpea îndoială că, oricît de mare ar fi fost durerea provocată de ghimpele tainic al remușcării, o otravă mai mortală îi fusese infuzată de mîna ce-i promitea să-l ajute. Un dușman ascuns stătuse neîncetat lîngă el, sub masca prietenului și a salvatorului, folosind toate

prilejurile ce se ofereau astfel ca să umble la resorturile delicate ale sufletului reverendului Dimmesdale. Hester nu putea să nu se întrebe dacă nu fusese lipsită de sinceritate, curaj și lealitate lăsându-l pe pastor să fie împins într-o situație din care puteau să izvorască atâtea rele și nici un bine. Singura ei justificare stătea în faptul că nu fusese în stare să găsească nici o altă cale de a-l apăra de un dezastru și mai cumplit ca al ei, decît acceptînd planul lui Roger Chillingworth de a-și ascunde identitatea. Sub acest impuls ea își făcuse alegerea, și acum se dovedea că dintre cele două rele îl alesese pe cel mai mare. Se decisese să-și răscumpere greșeala, pe cît mai era cu putință. Călită prin ani de grele și severe încercări, nu se mai simțea atît de incapabilă să se măsoare cu Roger Chillingworth ca în seara cînd, dezonorată de păcat și pe jumătate înnebunită de rușinea încă proaspătă, vorbiseră împreună în celula închisorii. De atunci își croise un drum care o dusesese mai sus. Bătrînul, pe de altă parte, se apropiase mai mult de nivelul ei, sau poate căzuse chiar mai jos prin răzbunarea pe care se înjosise s-o urmărească.

Așadar, Hester Prynne se hotărîse să-l întâlnească pe fostul ei soț și să facă tot ce stătea în puterile ei pentru a salva victima pe care acesta o ținea atît de vădit în ghearele lui. Prilejul se prezintă curînd. Într-o după-amiază, pe cînd se plimba cu Pearl într-o parte retrasă a peninsulei, îl zări pe bătrînul vraci, cu un coș într-o mînă și cu un băț în cealaltă, umblînd încet și aplecîndu-se în căutare de rădăcini și ierburi din care să-și fiarbă leacurile.

XIV

Hester și vraciul

Indemnînd-o pe Pearl să alerge pînă jos la malul apei ca să se joace cu scoicile și cu algele încîlcite, Hester se îndreptă spre culegătorul de ierburi ca să stea de vorbă cu el. Copila își luă zborul ca o pasăre și, descălțîndu-și piciorușele albe, porni țopăind în lungul țărmului umed al

mării. Ici, colo se oprea brusc și se uita curioasă într-un ochi de apă lăsat în urmă de reflux, ca o oglindă în care putea să-și privească obrazul. Din fundul băltoacei îi întorcea privirea o fetiță cu fața încadrată de cîrlionți castanii și cu un zîmbet de spiriduș în ochi. Neavînd altă tovarășă de joacă, Pearl o chemă să se ia de mîna și să alerge împreună. Dar mica vedenie îi făcea semn și ea, ca pentru a-i spune : „E mai bine aici ! Vino tu în băltoacă !” Și Pearl, intrînd în apă pînă la genunchi, văzu pe fund propriile-i piciorușe, în timp ce de la o adîncime mai mare se ridica sclipirea unui surîs confuz care juca încoace și încolo în apa agitată.

Între timp Hester se apropiase de medic.

— Aș vrea să stăm puțin de vorbă, spuse ea, într-o chestiune care ne privește pe amîndoi.

— Ia te uită ! Cucoana Hester are o vorbă cu bătrînul Roger Chillingworth ! răspunse el, îndreptîndu-se de mijloc. Cu dragă inimă ! De altfel, doamnă, aud peste tot locul numai lucruri bune despre dumneata. Nu mai departe decît aseară, un dregător, om înțelept și cucernic, pomenea de situația în care te afli, șoptindu-mi că în sfatul orașului a fost vorba despre dumneata. S-a vorbit dacă da sau nu, fără vreun neajuns pentru obște, slova aceea stacojie ar putea fi îndepărtată de pe pieptu-ți. Pe viața mea, Hester, am stăruit pe lîngă vrednicul dregător ca acest lucru să fie făcut fără zăbavă.

— Nu atîrnă de bunul plac al dregătorilor să înlătore semnul ăsta, îi întoarse cu liniște Hester. De-aș fi vrednică să scap de el, mi-ar cădea singur de pe piept, ori s-ar preface în alt semn, care ar grăi altfel.

— Ei bine, poartă-l atunci dacă ți-e mai pe plac, grăi vraciul. O femeie trebuie negreșit să se gătească așa cum socoate că-i șade mai bine. Slova aceea sclipitor cusută îți împodobește de minune pieptul.

În tot acest timp Hester nu încetase de a-l privi pe bătrîn, speriată și uimită să vadă cît de mult se schimbese înfățișarea lui în ultimii șapte ani. Și nu era faptul că îmbătrînise, căci deși semnele înaintării în vîrstă erau vizibile, omul purta bine povara anilor și părea să-și păstreze vigoarea și vioiciunea. Dar vechea sa înfățișare de cărturar

studios și calm — aceasta fiind latura pe care Hester și-o amintea mai bine la el — pierise cu totul din obrazul lui, fiind înlocuită printr-o expresie încordată, iscoditoare, aproape crudă, dar stăpînită cu grijă. S-ar fi zis că încerca să ascundă această expresie printr-un zîmbet ; dar acesta îl trăda, jucîndu-i atît de batjocoritor pe față, încît privitorul vedea cu atît mai limpede răutatea. Din cînd în cînd, o sclipire roșiatică îi țîșnea parcă din ochi, ca și cum sufletul bătrînului ar fi fost cuprins de un foc ce-i mocnea întunecat în piept, pînă ce un suflu de pasiune făcea să izbucnească din el o flacără trecătoare. Pe aceasta o înăbușea cît mai repede cu putință, căutînd să arate ca și cum nimic nu s-ar fi petrecut.

Într-un cuvînt, bătrînul Roger Chillingworth era o mărturie izbitoare a capacității omului de a se preface în diavol, cu condiția de a juca o bucată de vreme destul de lungă rolul diavolului. Acest bărbat nenorocit suferise prefacerea amintită, dedicîndu-se cu voluptate timp de șapte ani iscodirii statornice a unei inimi chinuite și alimentînd focul mistuitor al acestor chinuri, pe care le analiza și cu care se desfăta.

Litera stacojie ardea sînul lui Hester Prynne. Avea în fața ei o nouă prăbușire, a cărei răspundere cădea în parte asupra-i.

— Ce vezi în obrazul meu, de te uiți atît de stăruitor la el ? întrebă medicul.

— Ceva care m-ar face să plîng, dacă s-ar găsi lacrimi destul de amare pentru aceasta, răspunse ea. Dar să lăsăm asta ! Aș vrea să-ți vorbesc despre acel om nefericit.

— Și ce e cu el ? strigă cu aprindere Roger Chillingworth, ca și cum subiectul i-ar fi fost pe plac, iar prilejul de a-l discuta cu singura persoană căreia i se putea încredința l-ar fi bucurat. Ca să spun adevărul, doamnă Prynne, gîndurile mele tocmai se ocupau cu acest domn. Grăiește așadar deschis și îți voi răspunde.

— Cînd am stat de vorbă cea din urmă oară, acum șapte ani, spuse Hester, ai izbutit să-mi storci făgăduiala că voi păstra tăcerea asupra legăturii ce ne-a unit odinioară. Cum viața și numele bun al acelui bărbat se aflau în mîinile dumitale, mi s-a părut că nu am altă alegere decît să rămîn mută, așa cum îmi cereai. Totuși, nu m-am

legat în acest chip fără îndoieli apăsătoare ; căci cu toate că mă lepădasem de orice îndatoriri față de alți oameni, îmi rămînea o datorie față de el ; și ceva îmi șoptea că o nesocoteam dîndu-mi cuvîntul că-ți voi urma porunca. Din ziua aceea, nimeni nu e mai aproape de el decît dumneata. Te ții după el la fiecare pas. Ești alături de el fie că doarme, fie că e treaz. Îi cercetezi gîndurile. Îi sapi și-i scormonești în inimă. Îi strîngi viața în gheare și-l faci să moară în fiecare zi de o altă moarte ; și totuși, nu a ajuns să te cunoască. Îngăduind aceasta, l-am mințit și trădat pe singurul om față de care îmi mai stătea în putință să mă arăt sinceră.

— Puteai face altfel ? întrebă Roger Chillingworth. Ar fi fost de-ajuns să arăt cu degetul spre acest om, ca să-l fac să fie tîrît de pe amvon în temniță și de acolo, poate, la spînzurătoare.

— Ar fi fost mai bine așa, zise Hester Prynne.

— Ce rău i-am făcut acestui om ? întrebă iarăși Roger Chillingworth. Crede-mă, Hester Prynne, cea mai bogată răsplată pe care un medic a primit-o vreodată de la un cap încoronat n-ar putea să cumpere îngrijirile ce le-am dat cu vîrf și îndesat acestui nenorocit de preot ! Fără ajutorul meu, viața i s-ar fi curmat în chinuri, în cei dintîi doi ani după săvîrșirea crimei voastre, a amîndurora. Căci, Hester, spiritul lui era lipsit de tăria — pe care a avut-o al tău — de a purta o povară ca această slovă stacojie. O, ți-aș putea dezvălui o taină minunată ! Dar ajunge ! Am făcut pentru el tot ce stă în puterea științei. Și dacă mai răsufală azi și se tîrăște pe acest pămînt, e numai datorită mie !

— Mai bine murea îndată ! zise Hester Prynne.

— Da, femeie, acesta-i adevărul ! strigă bătrînul Roger Chillingworth, lăsînd focul sinistru ce-i ardea în inimă să scînteieze în fața ochilor lui Hester. Mai bine murea îndată ! Niciînd vreun muritor n-a îndurat ce i-a fost dat omului acestuia să îndure. Și totul, totul sub privirea celui mai crunt dușman al său ! L-a simțit pe dușman lîngă el. A simțit o putere apăsîndu-l neîncetat ca un blestem. Un glas lăuntric îi spunea — căci niciînd Creatorul n-a făcut o ființă mai simțitoare — că nu era mîna unui prieten aceea ce trăgea de coardele inimii lui și că un ochi iscodi-

tor îl cerceta, căutînd numai răul și găsindu-l. Dar nu știa că acea mîină și acel ochi erau ale mele ! După superstiția comună tagmei lui, își închipuia că era pradă unui demon ce-l chinuia cu vise de groază și gînduri cumplite, cu ghimpele remușcării și pierderea nădejzii în iertarea divină — toate numai spre a-l face să cunoască ceea ce-l așteaptă dincolo de mormînt. Era însă doar umbra prezenței mele — vecinătatea cea mai strînsă cu omul pe care l-a rănit în chip atît de josnic și care a ajuns să nu poată trăi decît din otrava nesecată a celei mai cumplite răzbunări ! Da, într-adevăr, nu se înșela, avea un demon lîngă el ! Un muritor ce avusese odată o inimă omenească, s-a prefăcut în demon, numai ca să-l chinuiască !

În timp ce rostea aceste cuvinte, nefericitul medic își ridică mîinile cu o expresie de oroare, ca și cum ar fi zărit într-o oglindă, în locul chipului său, o schimă îngrozitoare pe care nu era în stare s-o recunoască. Era unul din acele momente — care nu se ivesc poate decît o dată la mulți ani — cînd aspectul moral al unui om se dezvăluie ochilor minții lui. Este probabil că Roger Chillingworth nu se văzuse încă nicicînd așa cum se vedea acum.

— Nu l-ai chinuit de ajuns ? spuse Hester, observînd expresia bătrînului. Nu ți-a plătit încă toată datoria lui ?

— Nu ! Nu ! Și-a sporit-o doar ! răspunse vraciul, a cărui expresie fîroasă făcea loc treptat unui aer sumbru și trist. Îți mai aduci aminte, Hester, ce fel de om eram acum nouă ani ? Mă găseam și atunci în toamna zilelor mele, în plină toamnă chiar. Dar pînă atunci nu cunoscusem, în tot cursul vieții, decît ani liniștiți de studiu serios și meditație, închinați cîstit sporirii cunoștințelor mele și tot atît de cîstit creșterii bunăstării omenești, cu toate că acest din urmă țel nu era decît întîmplător alături de celălalt. Nici o viață nu fusese mai pașnică și mai nevinovată decît a mea ; puține vieți, mai bogate în binefaceri făcute altora. Îți mai aduci aminte de mine ? Nu eram — deși poate mă găseai rece — un om care purta de grijă altora, care cerea puțin pentru sine, blînd, sincer, drept și statornic, dacă nu chiar înflăcărat în afecțiunile lui ? Nu aveam oare toate aceste însușiri ?

— Pe toate, și încă mai multe, spuse Hester.

— Și ce sînt acum ? întrebă el privind-o drept în ochi și lăsînd tot răul ce zăcea în el să i se citească pe față. Ți-am mai spus ce sînt ! Un demon ! Cine m-a făcut să devin așa ?

— Eu ! strigă Hester fremătînd. Eu, nu mai puțin decît el. De ce nu te-ai răzbunat pe mine ?

— Te-am lăsat pradă slovei stacojii, răspunse Roger Chillingworth. Dacă ea nu m-a răzbunat, nu pot face nici eu mai mult.

Și cu un zîmbet își puse degetul pe semnul roșu.

— Te-a răzbunat ! spuse Hester Prynne.

— Așa m-am gîndit și eu, făcu medicul. Și acum, ce vrei de la mine în legătură cu acest om ?

— Datoria mea e să-i dezvălui taina, răspunse Hester cu hotărîre. Trebuie să afle cine ești cu adevărat. Care va fi urmarea, nu pot să știu. Dar vecheamea datorie de încredere față de acela al cărui blestem și a cărui nenorocire am fost va fi, în sfîrșit, plătită. Cît despre nimicirea sau păstrarea bunului său nume, a poziției lui și poate chiar a vieții lui — toate acestea stau în mîna ta. Și nu socotesc — eu, pe care slova stacojie a învățat-o să respecte adevărul, fie el chiar un adevăr ce pătrunde în suflet ca un fier înroșit — nu socotesc că ar fi de un mare folos pentru el să ducă pe mai departe o viață atît de îngrozitor de goală încît să mă înjosesc să-ți cerșesc mila. Fă cu el ce vrei ! Nimic bun nu-l mai poate aștepta, nimic bun nu ne așteaptă nici pe mine, nici pe tine ! Și nici pe mica Pearl. Nu e nici un drum care să ne scoată din acest labirint întunecat.

— Femeie, aproape că-mi vine să te plîng ! spuse Roger Chillingworth, care nu putea să înăbușe un freamăt de admirație, căci deznădejdea ei era pătrunsă de o anumită măreție. Aveai în tine însușiri înalte. Poate că dacă ai fi întîlnit mai devreme o iubire mai adevărată decît a mea, această nenorocire nu s-ar fi întîmplat. Mi-e milă de tine din pricina binelui ce s-a irosit în firea ta !

— Iar mie mi-e milă de tine, răspunse Hester Prynne, din pricina urii care a prefăcut un om înțelept și drept într-un demon. Nu vrei să-l gonești din tine și să fii iarăși om ? Dacă nu de hatîrul aceluia, măcar de al tău ! Iartă, și lasă de acum înainte ca pedepsirea lui să cadă în seama

Puterii căreia ea îi revine ! Am spus adineauri că nici el, nici tu, nici eu, care rătăcim în acest negru labirint al răului, poticnindu-ne la fiecare pas de vina pe care am semănat-o pe cărarea noastră, nu putem nădăjdui în nimic bun. Dar nu-i așa ! Tu, și numai tu, mai poți avea parte de bine, căci ai suferit o mare nedreptate și îți stă în putere ca să ierți. Vrei să renunți la acest unic privilegiu ? Vrei să respingi acest dar fără preț ?

— Pace, Hester, pace ! răspunse bătrînul cu sumbră severitate. Nu-mi este dat să iert ! Nu am puterea de care pomenești. Vechea mea credință, uitată de mult, mi se întoarce și-mi lămurește tot ce facem și tot ce suferim. Prin cel dintîi pas cu care te-ai abătut de pe calea dreaptă ai aruncat sămînța răului ; dar din clipa aceea totul n-a fost decît o întunecată necesitate. Tu, care mi-ai făcut o nedreptate, nu ești vinovată, chiar dacă trăiești în această închipuire ; și nici eu, care am smuls din mîinile unui demon funcția lui, nu sînt demonic. Așa ne e soarta ! Lasă floarea neagră să înflorească cum va putea ! Acum urmează-ți calea și poartă-te cu acel om cum vei voi.

Îi făcu un semn cu mîna și se apucă din nou să-șiculeagă ierburile.

XV

Hester și Pearl

Astfel Roger Chillingworth — bătrîna umbră diformă al cărui chip obseda memoria oamenilor mai mult decît o doreau — își luă rămas bun de la Hester și porni mai departe cu spinarea aplecată. Culegea ici și colo cîte o plantă, sau smulgea o rădăcină punîndu-le în coșul ce-l ținea atîrnat de braț. În timp ce se tîra înainte, barba lui cărunță aproape că atîngea pămîntul. Hester îl urmări o vreme din ochi, căutînd să vadă cu un fel de curiozitate ireală dacă iarba fragedă a începutului de primăvară nu avea să se vestejească sub picioarele lui, făcînd să apară în mijlocul verdegii ei zîmbitoare urma uscată și îngălbenită a pașilor lui întortocheați. Se întrebă ce soi de ierburi pu-

teau fi acelea pe care bătrînul le culegea cu atîta sîrguință. Oare pămîntul, împins la țeluri rele sub influența privirilor lui, nu avea să-i aștearnă în cale plante veninoase de specii necunoscute pînă atunci ? Sau poate era de ajuns ca o iarbă tămăduitoare să fie atinsă de el pentru ca să devină otrăvită și vătămătoare ? Oare lumina soarelui, care strălucea atît de puternic oriunde aiurea, cădea și asupra lui ? Sau poate mai degrabă, așa cum se părea, un cerc de umbră amenințătoare îi înconjură silueta diformă, însoțindu-l la fiecare pas ? Și încotro se îndrepta acum ? Nu avea să se cufunde deodată în pămînt, lăsînd în urma lui un petic gol și pustit, pe unde în curînd vor răsări mătrăguna, zîrna, măselerița și alte soiuri de buruieni ucigătoare pe care clima le putea produce — toate înflorind cu oribilă îmbelșugare ? Sau avea poate să întindă aripi de liliac și să-și ia zborul, devenind din ce în ce mai hidos pe măsură ce se va înălța către cer ?

— De-o fi un păcat sau nu, spuse Hester Prynne cu amărăciune continuînd să-l însoțească cu privirea, dar îl urăsc pe acest om !

Se muștră pentru simțămîntul acesta, dar fără să-l poată înăbuși sau îndulci. În timp ce lupta împotriva lui, își aminti de zilele de demult petrecute într-o țară îndepărtată, unde Roger Chillingworth obișnuia în fiecare seară să iasă din singurătatea cabinetului său de studii și să se odihnească lîngă focul din cămin, în lumina zîmbetului ei de tînără soție. Avea nevoie să se încălzească de la acest zîmbet, spunea el, ca să-și gonească din inimă răceala atîtor ceasuri solitare, petrecute printre cărți. Asemenea clipe îi păruseră odinioară fericite ; acum însă, primate prin prisma vieții duse de atunci, îi apăreau a fi cele mai hidoase amintiri ale ei. Se miră că astfel de momente putuseră vreodată să existe ! Se întrebă cu uimire ce putuse s-o facă să se mărite cu el ! Socotea că cea mai mare crimă de care trebuia să se căiască era aceea de a fi suferit și întors strînsoarea mîinii lui și de a fi îndurat ca zîmbetul buzelor și al ochilor ei să se întîlnească și să se contoapească cu al lui. Și i se părea că Roger Chillingworth săvîrșise un ultragiu mai odios decît oricare altul suferit de el de atunci făcînd-o, într-o vreme cînd inima ei nu cunoștea nimic altceva, să se creadă fericită lîngă el.

— Da, îl urăsc, repetă Hester pe un ton și mai amar. M-a trădat ! Mi-a făcut un rău mai mare decît jignirea pe care i-am adus-o.

Ar trebui să tremure acei bărbați care, cucerind mîna unei femei, nu cuceresc totodată întreaga pasiune a inimii ei ! Căci dacă vreodată o atingere mai puternică decît a lor face să vibreze toate coardele sensibilității acelei femei, îi poate aștepta soarta nenorocită, care a fost aceea a lui Roger Chillingworth, de a-și vedea imputată pînă și mulțumirea calmă, imaginea de marmură a fericirii pe care i-o vor fi impus-o drept realitate caldă. Dar Hester ar fi trebuit de mult să treacă peste această nedreptate. Ce se petrecea în ea ? Oare cei șapte ani nesfîrșiți petrecuți în chinurile pricinuite de litera stacojie o făcuseră numai să sufere, fără a trezi în ea nici o remușcare ?

Emoțiile pe care le încercase în scurtul interval cît stătuse urmărind cu privirea silueta încovoiată a lui Roger Chillingworth aruncară o lumină întunecată asupra stării ei de spirit, scoțînd la iveală multe lucruri pe care altminteri nu și le-ar fi putut mărturisi.

Cînd bătrînul dispăru, Hester o chemă înapoi pe copila ei.

— Pearl ! Mica mea Pearl ! Unde ești ?

Pearl, a cărei minte era veșnic în neastîmpăr, fusese departe de a se plictisi în timp ce mama ei stătea de vorbă cu bătrînul culegător de ierburi. La început, cum s-a mai spus, se jucase cu propria ei imagine ogîndită într-un ochi de apă, făcînd semn reflexului fantomatic să iasă de acolo ; și cum acesta refuza să se aventureze la suprafață, căutase să-și croiască singură drum în sfera lui, acolo unde pămîntul nu se vedea iar cerul nu putea fi atins. Găsind însă curînd că fie ea însăși, fie imaginea erau ireale, căută în altă direcție o distracție mai plăcută. Întocmi bărcuțe din coajă de mesteacăn, încărcîndu-le cu scoici, și încredință astfel imensității oceanului o flotă mai numeroasă decît a oricărui negustor din Noua Anglie ; dar cele mai multe dintre bărcuțe se scufundară chiar lîngă mal. Apucă o crevetă vie de coadă, prinse cîteva stele de mare și întinse la soare o meduză ca să se topească. Ridică spuma albă ce tivea fluxul în înaintarea lui și o aruncă în vînt, alergînd apoi după ea cu pași

înaripați, pentru a prinde fulgii mari de zăpadă înainte de căderea lor. Zărind apoi un cînd de păsări de mare care fluturau în lungul țărmului în căutare de hrană, neastîmpărata copilă își umplu șorțul cu pietricele și, furișîndu-se din stîncă în stîncă în urma zburătoarelor, dovedi o deosebită îndemînare în a-și arunca cu proiectilele în ele. O mică pasăre cenușie cu pieptul alb fu atinsă, așa cel puțin i se păru lui Pearl, de o pietricică și se depărtă în zbor cu o aripă frîntă. Atunci însă mica diavoliță oftă și renunță la jocul ei, căci o durea că făcuse rău unei mici ființe, deopotrivă de sălbatică ca briza mării sau ca ea însăși.

Ultima ei îndeletnicire fu aceea de a culege tot felul de alge și de a-și face din ele o eșarfă sau o mantie și o găteală de cap, dîndu-și înfățișarea unei mici sirene. Moștenise de la maică-sa darul de a imagina drapaje și veșminte. Pentru a-și desăvîrși costumul de sirenă, Pearl adună puțin varec și imită pe pieptul ei, pe cît putu mai bine, podoaba pe care era atît de deprinsă s-o vadă pe acela al mamei. O literă, litera A, dar de un verde proaspăt, iar nu stacojie! Copila își sprijini bărbia de piept și contemplă emblema cu un ciudat interes, ca și cum unicul scop pentru care fusese trimisă pe lume ar fi fost acela de a ghici înțelesul ei ascuns.

„Oare mama mă va întreba ce înseamnă asta?“ gîndi Pearl.

Tocmai atunci auzi glasul maică-si, și zburînd ușor ca una din micile păsări de mare, se ivi în fața lui Hester Prynne, jucînd, rîzînd și arătînd cu degetul ornamentul de pe pieptul ei.

— Micuța mea, spuse Hester după un moment de tăcere, litera verde, și încă pe pieptul tău de copilă, nu are nici un înțeles. Știi tu, fetița mea, ce înseamnă litera aceasta pe care mama ta e osîndită s-o poarte?

— Da, mamă, răspunse copila. E un A mare. Mi-ai arătat-o în abecedar.

Hester se uită atentă la obrăjorul fetiței, dar deși văzu în ochii ei acea expresie stranie pe care o observase atît de des, nu putea desluși dacă Pearl atribuia în adevăr vreun înțeles simbolului. Simți o dorință bolnăvicioasă să se lămurească asupra acestui punct.

— Știi tu, copilo, de ce poartă maică-ta această literă ?

— Firește că știu ! răspunse Pearl privind-o isteț pe mama ei. O porți din aceeași pricină pentru care pastorul își ține mîna pe inimă.

— Și care e această pricină ? întrebă Hester, pe jumătate zîmbind față de asociația absurdă a copilei ; dar gîndindu-se mai bine, păli. Ce legătură poate avea litera cu orice altă inimă decît a mea ?

— Zău, mamă, ți-am spus tot ce știu, zise Pearl pe un ton mai serios decît de obicei. Întreabă-l pe bătrînul de acolo, cu care ai stat de vorbă ! Poate că știe el. Dar spune-mi tu, mamă dragă, ce înseamnă litera asta stacojie ? Și de ce o porți pe piept ? Și de ce își pune pastorul mîna pe inimă ?

Și apucînd mîna maică-si cu amîndouă mîinile, o privi în ochi cu o gravitate de care firea ei sălbatică și nestatornică dăduse rareori dovadă. Hester se gîndi că fetița căuta în adevăr să se apropie de ea cu încredere copilărească, silindu-se cu întreaga ei inteligență să stabilească o comuniune de simțire între ele două. Era un aspect neobișnuit al lui Pearl. Pînă atunci mama, deși ținea la copilă cu intensitatea unei iubiri unice, se deprinsese să nu aștepe în schimb nimic mai mult decît capricii de neprevăzut, ca ale unei brize de aprilie care își trece vremea într-un joc molcom, izbucnind deodată cu neînțeleasă patimă, și care în toanele ei cele mai bune rămîne iritabilă, înghețîndu-te mai degrabă decît să te mîngie cînd îi deschizi brațele, dar care uneori, ca să-și răscumpere aceste purtări rele, te săruta neașteptat pe obraz cu un fel de gingășie îndoielnică jucîndu-se dulce cu părul tău, pentru a porni apoi spre alte treburi nebunatice, lăsîndu-ți în inimă calma plăcere a unui vis. Așa judeca mama firea copilei. Orice alt observator n-ar fi găsit poate la fetiță decît trăsături de caracter puțin plăcute și le-ar fi dat un colorit mult mai întunecat. Acum însă, lui Hester i se înfipse cu putere gîndul că Pearl, cu neobișnuita ei precocitate și agerime, se apropiase poate de vîrsta cînd putea să-i devină o prietenă căreia să-i încredințeze acelea dintre necazurile ei ce puteau fi împărtășite fără vreo pagubă nici pentru mamă, nici pentru copilă. În micul haos al caracterului lui Pearl se puteau vedea, de fapt, de la

început elementele bine conturate ale unui curaj neșovăielnic, ale unei voințe de neclintit, ale unei mîndrii îndărătnice, pe care disciplina avea s-o prefacă poate în respect de sine, și un dispreț adînc pentru multe lucruri care, cercetate de aproape, s-ar fi dovedit poate pătate de minciună. Avea și afecțiuni, deși încă înțepătoare și neplăcute, cum sînt fructele cele mai gustoase înainte de a se coace. Față de atîtea însușiri, își spunea Hester, răul moștenit de copilă de la mama ei trebuia într-adevăr să fie mare, pentru ca din micul spiriduș să nu iasă odată o femeie demnă.

Impulsul irezistibil al lui Pearl de a da tîrcoale enigmei pe care o ascundea litera stacojie părea să fie o trăsătură înnăscută a firii ei. Încă din perioada cînd conștiința abia începuse să i se trezească, fetița o urmărise ca și cum aceasta ar fi fost adevărata ei menire. Hester își închipuise adesea că, înzestrînd-o pe copilă cu această înclinație pronunțată, providența urmărea un anume scop, de judecată și pedeapsă ; dar niciodată pînă atunci nu-i venise în minte să se întrebe dacă de acest scop nu putea fi legat de asemenea un altul : acela al unei binefăcătoare îndurări. Dacă ar privi-o pe mica Pearl nu numai ca pe un copil al pămîntului, ci și ca pe un mesager al cerului și i-ar arăta credință și încredere, oare misiunea fetiței nu ar putea fi aceea de a alina suferința ce îngheța inima mamei prefăcînd-o în mormînt, și de a o ajuta să biruie pasiunea, odinioară atît de sălbatică, dar nici acum moartă sau adormită, ci doar întemnițată în aceeași inimă sepulcrală ?

Acestea erau cîteva din gîndurile care se agitau cu atîta putere în mintea lui Hester, încît i se părea că cineva i le-ar fi șoptit cu adevărat la ureche. Și în tot acest timp mica Pearl stătea lîngă dînsa, ținîndu-i mîna între mînuțele ei, cu fața ridicată în sus, și punîndu-i mereu și mereu aceleași întrebări stăruitoare.

— Ce înseamnă litera asta, mamă ? Și de ce o porți ? Și de ce își ține pastorul mîna pe inimă ?

„Ce să-i răspund ?“ se întrebă Hester în gînd. „Dacă acesta e prețul simpatiei copilei, nu-l pot plăti.“

Spuse apoi cu glas tare :

— Prostuță mică, de ce-mi tot pui întrebările astea ? Sînt multe lucruri pe lume despre care copiii nu trebuie să întrebe. Ce știu eu despre inima pastorului ? Cît despre litera stacojie, o port de dragul firelor ei de aur.

În tot cursul celor șapte ani, Hester Prynne nu renegase niciodată simbolul de pe pieptul ei. Poate că acest semn era talismanul unui duh aspru și sever dar totuși ocrotitor, care acum însă avea s-o părăsească deoarece recunoscuse că, în pofida stricteții cu care veghease asupra inimii ei, un rău nou se strecurase într-însa, sau răul cel vechi nu fusese niciodată izgonit din ea. Cît despre mica Pearl, seriozitatea îi pieri repede din obraz.

Totuși, copila nu găsi cu cale să renunțe la întrebările ei. De două sau trei ori pe cînd se întorceau acasă, și tot de atîtea ori în timpul mesei sau cînd Hester o culca în pat, și o dată chiar cînd păruse să fi adormit de-a binelea, Pearl își ridică privirea cu o sclipire răutăcioasă în ochi.

— Mamă, spuse ea, ce înseamnă litera stacojie ?

Iar a doua zi, primul semn pe care copila îl dădu că se trezise fu acela de a-și înălța capul de pe pernă și de a pune cealaltă întrebare, pe care o legase în chip atît de inexplicabil de iscodirile ei cu privire la litera stacojie.

— Mamă, mamă ! De ce-și ține pastorul mîna pe inimă ?

— Taci din gură, copilă neascultătoare ! răspunse mama ei cu o asprime pe care nu și-o îngăduise niciodată pînă atunci. Nu mă sîcii, sau te încui în cămara neagră !

XVI

O plimbare în pădure

Hester Prynne rămase neclintită în hotărîrea ei de a dezvălui reverendului Dimmesdale, cu prețul oricăror suferințe prezente sau al oricăror urmări viitoare pentru el,

adevărata identitate a omului ce se strecurase în intimitatea lui. Timp de câteva zile căută însă în zadar un prilej de a se apropia de pastor în cursul uneia din plimbările singuratice pe care, după cum știa ea, avea obiceiul să le facă în lungul țărmurilor peninsulei sau pe colinele păduroase din împrejurimi. Nu că ar fi putut să provoace vreun scandal sau să primejduiască curățenia neprihănită a bunului renume de care se bucura preotul, dacă l-ar fi vizitat în cabinetul lui de studii, unde și pînă atunci mulți penitenți mărturisiseră păcate tot atît de întunecate poate ca acela a cărui mărturie era litera stacojie. Dar în parte pentru că se temea de amestecul ascuns sau fățiș al bătrînului Roger Chillingworth, în parte pentru că vina ce-o apăsă pe conștiință o făcea să vadă un motiv posibil de bănuială acolo unde nimeni nu l-ar fi văzut, și în parte pentru că pastorul cît și ea aveau să simtă nevoie de spațiul vast al naturii ca să poată respira în timpul convorbirii — pentru toate aceste motive Hester nu se gîndi nici un moment să se întâlnească cu el într-un cadru mai intim, ci numai sub cerul liber.

În cele din urmă află lîngă patul unui bolnav, unde reverendul Dimmesdale fusese chemat să facă o rugăciune, că plecase pentru a-l vizita pe apostolul Eliot¹ în mijlocul indienilor convertiți. Avea să se întoarcă probabil la o anumită oră în după-amiaza zilei următoare. A doua zi deci Hester porni din timp, luînd-o și pe mica Pearl, care era nelipsită din toate expedițiile maică-si, oricît de incomodă ar fi fost prezența ei.

Curînd cele două drumete lăsară în urmă peninsula și intrară în ținuturile dinlăuntrul țării, unde drumul lor se reduse la o cărare ce se pierdea în taina pădurii virgine. Aceasta o cuprindea atît de strîns, înălțîndu-se neagră și deasă de o parte și de alta, și lăsa cu atîta zgîrcenie să se vadă cerul, încît îi păru lui Hester o imagine fidelă a pustietății morale în care rătăcea de atîta vreme. Ziua era rece și întunecată. Pe cer se întindea o pînză de nori

¹ Este vorba de John Eliot (1604—1690), preot american din perioada colonială, cunoscut pe atunci sub numele de „apostolul indienilor”. Învățînd limba pieilor-roșii, traducînd în ea unele rugăciuni și predicînd în această limbă, i-a convertit pe mulți la creștinism.

cenușii agitați ușor de briză, astfel că din cînd în cînd o rază tremurătoare se juca stingheră în lungul cărării. Dar acest joc fugar înveselea totdeauna doar capătul îndepărtat al vreunei lungi perspective deschise prin pădure. Raza jucăușă — palidă și sfioasă în mijlocul gravității predominante a priveliștii — se retrăgea pe măsură ce Hester și Pearl se apropiau, făcînd locurile unde zburdase să le apară și mai triste, tocmai pentru că speraseră să le găsească scăldate în lumină.

— Mamă, spuse mica Pearl, vezi, soarele nu te iubește. Fuge și se ascunde cînd vede pe pieptul tău ceva care-l sperie. Uite, iarăși se joacă acolo, departe. Rămii aici și lasă-mă să alerg și să-l prind. Nu sînt decît o copilă. N-are să fugă de mine, căci nu port încă nimic pe piept !

— Și am nădejde că n-ai să porți nicicînd, zise Hester.

— Și de ce nu, mamă ? întrebă Pearl oprindu-se brusc în clipa cînd voise s-o pornească în goană. N-are să vină singur semnul cînd am să fiu mare ?

— Fugi, copilo, îi răspunse mama ei, și prinde raza de soare ! Altfel o să plece îndată !

Pearl porni alergînd și, după cum Hester văzu cu un zîmbet, prinse cu adevărat lumina soarelui ; stătea rîzînd în mijlocul ei, scăldată în splendoare și sclipind de vioiciune după alergătura grăbită. Lumina stăruia în jurul copilei stinghere, fericită parcă de a avea o asemenea tovarășă de joacă, pînă cînd mama ajunse destul de aproape pentru a intra la rîndul ei în cercul magic.

— Bagă de seamă, acum are să plece, spuse Pearl clătinînd din cap.

— Uite ! răspunse Hester zîmbind. Pot să-mi întind mîna și să apuc o bucătică de rază.

Cînd încercă însă s-o facă, lumina dispăru ; sau, judecînd după expresia radioasă care juca pe obrazul lui Pearl, mama ei și-ar fi putut închipui că fetița o absorbise și avea s-o împrăștie din nou ca să le lumineze calea, cînd se vor cufunda în vreo umbră mai întunecoasă. Nici o altă însușire a firii lui Pearl nu-i dădea impresia mai puternică a unei forțe noi, pe care n-o moștenise de la ea, ca această neistovită vioiciune spirituală ; nu avea nimic în ea din acea tristețe bolnăvicioasă pe care în zilele

noastre aproape toți copiii o moștenesc împreună cu alte metehne de la strămoșii lor. Poate că și această agerime deosebită nu era decît o boală, un reflex al energiei nestăvilite cu care se împotrivise Hester nenorocirilor ce o copleșiseră înainte de nașterea copilei. Era desigur un dar îndoielnic, care împrumuta caracterului fetei un luciu metalic și dur. Îi lipsea — ceea ce unor oameni le lipsește în tot cursul vieții lor — o suferință care s-o miște adînc și să-i dea puțința de a compătimi. Dar pentru aceasta Pearl avea încă destulă vreme.

— Vino, copila mea ! spuse Hester aruncîndu-și ochii în jur, în locul unde Pearl stătuse liniștită în lumina soarelui. O să ne așezăm mai departe în pădure ca să ne odihnim.

— Nu sînt obosită, mamă, răspunse fetița. Dar așază-te tu și spune-mi o poveste.

— O poveste, copilă ? spuse Hester. Despre ce ?

— Ei, o poveste despre Omul Negru, răspunse Pearl agățîndu-se de rochia mamei și ridicînd spre ea o privire pe jumătate serioasă pe jumătate ștremgărească. Cum umblă prin pădurea asta ținînd în brațe o carte, o carte mare și grea, cu închizători de fier ; și cum Omul Negru cel urît întinde cartea împreună cu un condei de fier tuturor oamenilor pe care-i întîlnește aici în pădure, ca să-și scrie cu sîngele lor numele în ea. Și pe urmă le pune semnul lui pe piept ! Spune, l-ai întîlnit vreodată pe Omul Negru, mamă ?

— Cine ți-a spus povestea asta, Pearl ? o întrebă mamei, recunoscînd în vorbele fetei o superstiție răspîndită pe vremea aceea.

— Bătrîna din colțul de lîngă cămin, acolo, în casa unde ai stat de veghe azi-noapte, spuse copila. Dar credea că dorm cînd a vorbit despre asta. Zicea că mii și mii de oameni l-au întîlnit în pădure și s-au iscălit în cartea lui, și-i poartă acum semnul. Și pe urmă, că uricioasa doamnă Hibbins e dintre oamenii lui. Și a mai spus, mamă, că litera stacojie de pe pieptul tău este semnul Omului Negru și că sclipește ca o flacără roșie cînd îl întîlnești la miezul nopții aici în pădurea întunecoasă. E adevărat, mamă ? Vii noaptea aici ca să te întîlnești cu el ?

— Te-ai deșteptat vreodată noaptea și ai văzut că măică-ta era plecată ? întrebă Hester.

— Nu-mi aduc aminte, zise copila. Dar dacă ți-e frică să mă lași singură în colibă, ai putea să mă iei cu tine. Aș veni cu plăcere ! Spune-mi, spune-mi o dată ! E adevărat că umblă pe aici Omul Negru ? Și l-ai întâlnit vreodată ? Și semnul ăsta e al lui ?

— Ai să-mi dai pace dacă am să-ți spun ? o întrebă maică-sa.

— Da, dacă îmi spui tot, răspunse Pearl.

— O dată în viața mea l-am întâlnit pe Omul Negru, zise mama ei, și litera asta roșie e semnul lui.

Stînd de vorbă așa, ele pătrunseră destul de adînc în pădure ca să fie la adăpost de privirile vreunui drumeț care ar fi trecut întîmplător pe cărare. Se așezară pe un morman de mușchi, care cu un secol în urmă fusese un pin gigantic ce-și înălța semeț vîrful în văzduh, în timp ce rădăcinile și trunchiul rămîneau în umbra întunecoasă. Aleseseră o mică vîlcea, ale cărei pante acoperite cu frunziș se ridicau lin de o parte și de alta și prin mijlocul căreia curgea un pîrîiaș peste un pat de frunze moarte și înecate. Din copacii aplecați asupra lui atîrnau ici și colo crengi mari care opreau curentul, silindu-l să formeze pe alocuri vîrtejuri și mici ochiuri negre, în vreme ce în părțile unde apa curgea mai repede se putea vedea pe fund o dungă de prundiș și de nisip sclipitor. Dacă îți lăsa ochii să alunece în lungul pîrîului, mai puteai zări o vreme în pădure lumina reflectată de apele lui, pierzîndu-i însă orice urmă în mijlocul vălmășagului de trunchiuri și desîș, de unde răsărea din cînd în cînd o stîncă mare acoperită toată de licheni cenușii. Acești copaci și aceste blocuri de granit urmăreau parcă să facă mai tainic cursul pîrîiașului, temîndu-se poate ca nu cumva, cu limbuția lui neistovită, să destăinuiești vești din inima bătrînului codru, sau să-și oglindească mărturisirile pe fața netedă a unui iezor. Într-adevăr, tot furișîndu-se mai departe, pîrîiașul nu-și întrerupea gîngureala prietenoasă, molcomă, liniștitoare, dar plină de melancolie, asemenea glasului unui copilăș ce-și petrece anii fragezi fără jocuri și fără veselie în mijlocul unor oameni triști și al unor impresii sumbre.

— Pîriule ! Pîriu năîng şi plicticos ! strigă Pearl după ce-i ascultase o vreme murmurul. De ce eşti atît de posac ? Mai înveseleşte-te puţin şi nu tot plînge şi ofta.

Dar pîriul văzuse atîtea lucruri triste în cursul scurtei sale vieţi printre arborii pădurii, încît nu se putea împiedica să povestească despre ele şi nu părea să aibă altceva de spus. Pearl era şi ea asemenea pîriului, căci curentul vieţii ei ţîşnise dintr-un izvor tot atît de tainic şi cursese printre priverişti tot atît de întunecate şi de posomorîte. Spre deosebire însă de pîriu, ea îşi urma drumul jucînd, zburdînd şi ciripind voios.

— Ce spune, mamă, pîriiaşul ăsta trist ? întrebă ea.

— ' Dacă ai avea tu însăşi un necaz, îi răspunse maică-sa, ţi-ar povesti poate despre el, aşa cum îmi povesteşte mie despre al meu ! Dar aud paşi pe cărare, Pearl, de parcă cineva îşi face drum printre crengi. Du-te să te joci şi lasă-mă să stau de vorbă cu acela ce se apropie.

— E Omul Negru, mamă ? întrebă Pearl.

— Du-te şi te joacă, fetiţa mea, repeta maică-sa. Dar nu te afunda prea mult în pădure. Şi ia seama să te întorci îndată ce te-oi striga.

— Da, mamă, răspunse Pearl. Dar dacă e Omul Negru, de ce nu mă laşi să rămîn o clipă, ca să-l văd cu cartea lui mare sub braţ ?

— Pleacă, prostuţo, spuse mama nerăbdătoare. Nu e nici un Om Negru ! Îl poţi vedea acum printre copaci. E pastorul !

— Da, adevărat, zise Pearl. Şi îşi ţine mîna pe inimă, mamă ! Face asta pentru că Omul Negru i-a pus semnul acolo, atunci cînd şi-a scris numele în carte ? Dar de ce nu-l poartă afară, pe piept, ca tine, mamă ?

— Du-te acum, copila mea, şi-am să te las să mă sîcîi altă dată, cît ai să vrei. Dar nu te depărta prea mult ; rămîi destul de aproape de pîriu ca să-i poţi auzi şopotul. ♦

Copila porni cîntînd pe lîngă pîriu, silindu-se să amestece accente mai vesele cu glasul lui melancolic. Dar mica apă curgătoare nu se lăsa mîngîiată şi îşi depăna mai departe povestea neînţeleasă despre triste şi tainice întîmplări petrecute în adîncul codrului întunecat, sau profeţii pline de jale despre lucruri ce aveau să se mai întîmple. De aceea Pearl, a cărei mică viaţă era şi aşa destul de întu-

necată, renunță să mai asculte pîrîiașul plîngăreț, apucîndu-se să culeagă viorele și anemone de pădure, cum și cîteva căldărușe roșii pe care le găsi în crăpăturile unei stînci înalte.

După ce spiridușul ei de fetiță plecă, Hester Prynne făcu vreo cîțiva pași înspre cărarea ce trecea prin pădure, oprindu-se totuși în umbra deasă a copacilor. Îl văzu pe pastor înaintînd pe cărare, singur-singurel, și sprijinindu-se pe un băț pe care și-l tăiașe la o margine a potecii. Arăta speriat și vlăguit, și expresia lui trăda o descurajare care niciodată nu fusese atît de vizibilă în plimbările sale prin preajma așezării sau în vreo altă împrejurare cînd socotea că ar putea fi observat. Aici însă, în adîncă izolare a pădurii, ea însăși în stare să deprime chiar și o inimă mai puțin mîhnită, această stare jalnică ieșea la iveală cu o înspăimîntătoare claritate. Era ceva apatic în umbletul lui, ca și cum n-ar fi avut nici o pricină să-și continue drumul și nici n-ar fi simțit dorința s-o facă, ci ar fi fost dimpotrivă fericit — dacă mai putea fi fericit de vreun lucru — să se culce la pămînt lîngă rădăcina celui mai apropiat copac și să rămîină acolo pe vecie. Frunzele căzute ar fi putut să-l acopere, iar pămîntul să se adune treptat și să formeze o moviliță peste trupul lui, indiferent dacă ar mai fi fost sau nu viață în el. Moartea era un lucru prea inevitabil pentru ca s-o dorească sau să se ferească de ea.

Cît despre Hester Prynne, ea nu vedea la pastorul Dimmesdale nici un semn de suferință adevărată și adîncă, în afară de faptul că, așa cum băgase de seamă mica Pearl, își ținea mîna pe inimă.

XVII

Pastorul și enoriașa lui

Oricît de încet umbla pastorul, aproape că trecuse pînă ce Hester Prynne să prindă destul glas ca să-i atragă atenția. În cele din urmă ea izbuti.

— Arthur Dimmesdale ! spuse ea încet la început ; apoi mai tare, dar cu voce răgușită : Arthur Dimmesdale !

— Cine mă cheamă ? făcu pastorul.

Tresărind, își îndreptă spatele ca un om surprins într-o stare de spirit în care nu dorea să aibă martori. Apoi își aruncă cu teamă privirea în direcția de unde venise vocea, ca să zărească nedeslușit sub copaci o formă îmbrăcată în veșminte atît de închise la culoare și conturîndu-se atît de palid în penumbra în care cerul cenușiu și frunzișul des scăldau această oră de amiază, încît nu-și putu da seama dacă era o femeie sau o umbră. Poate că drumul vieții îi era bîntuit de o stafie scăpată din gîndurile lui.

Se apropie cu un pas și descoperi litera stacojie.

— Hester ! Hester Prynne, spuse el. Tu ești ? Mai ești în viață ?

— Da, răspunse ea. În viața de care am avut parte în aști șapte ani ! Dar tu, Arthur Dimmesdale, mai trăiești ?

Nu era de mirare că fiecare din ei punea astfel la îndoială existența reală, trupească a celuilalt, ba chiar propria lor existență. Atît de stranie era întîlnirea lor în pădurea întunecoasă, încît semăna cu prima revedere în lumea de dincolo de mormînt a două suflete care fuseseră strîns legate între ele în viața pămîntească, dar care acum stăteau față-n față speriați, temîndu-se unul de altul, nefamiliarizați cu noua lor stare și nici deprinși cu contactul între ființe dezincarnate. Fiecare o fantomă și înfricoșat de cealaltă fantomă ! Erau speriați și de ei înșiși, pentru că acest minut critic le trezea conștiința și dezvăluia fiecareia din cele două inimi trecutul și încercările ei, așa cum viața n-o face decît în asemenea momente de adîncă tulburare. Sufletul își vedea imaginea în oglinda clipelor fugare. Temător și tremurînd, supunîndu-se parcă încet și în silă unei constrîngerii, Arthur Dimmesdale întinse mîna, rece ca moartea, și o atinse pe aceea, de asemenea înghețată, a lui Hester Prynne. Dar oricît de rece ar fi fost această atingere, ea împrăstie ceea ce era mai dureros în întrevederea lor. Simțeau acum măcar că aparțineau aceleiași lumi.

Fără a mai rosti vreo vorbă și fără ca vreunul din ei să aibă inițiativa, ci printr-un fel de acord tacit, pătrunseră împreună în umbra pădurii, din care se ivise Hester, și se așezară pe mormanul de mușchi, unde ea și cu Pearl șezuseră mai înainte. Cînd glasul le reveni, se măgîniră la început să schimbe, ca doi cunoscuți oarecare, reflecții

sau întrebări banale despre cerul întunecat, despre furtuna ce amenința și despre sănătatea fiecăruia. Se apropiară astfel pas cu pas de temele ce mocneau în străfundurile inimilor lor. Înstrăinați de atîta vreme din pricina soartei și a împrejurărilor, aveau nevoie de aceste cuvinte indiferente, spuse la întîmplare, care s-o ia înainte și să deschidă ușile convorbirii, astfel încît gîndurile lor reale să poată trece pragul.

După o vreme pastorul o privi în ochi pe Hester Prynne.

— Hester, spuse el, ai găsit pacea ?

Ea zîmbi cu tristețe, uitîndu-se în jos spre pieptul ei.

— Dar tu ? întrebă ea.

— Nu ! Nimic decît deznădejde ! răspunse el. Puteam să mă aștept la altceva, fiind ceea ce sînt și ducînd viața pe care o duc ? De-aș fi un ateu, un om lipsit de conștiință, un mizerabil cu instincte grosolane și brutale, aș fi găsit pacea de mult, ba poate chiar n-aș fi pierdut-o niciodată ! Dar așa cum stau lucrurile cu sufletul meu, toate bunele însușiri pe care le-am putut avea la început, cele mai alese daruri ale Domnului au devenit unelte de tortură spirituală. Hester, sînt tare nenorocit !

— Oamenii te venerază, spuse Hester. Și sînt sigură că le aduci tot binele de care au nevoie ! Oare asta nu e o mîngîiere pentru tine ?

— Mai multă suferință, Hester ! Doar mai multă suferință, răspunse preotul cu un zîmbet amar. În ce privește binele pe care par să-l fac, nu cred în el. Nu e decît o nălucire. Ce poate face un suflet pierdut ca al meu pentru răscumpărarea altor suflete, sau un suflet pătat pentru purificarea altora ? Cît despre venerația oamenilor, cît aș vrea să se prefacă în dispreț și ură ! Crezi poate, Hester, că e o mîngîiere faptul că sînt silit să stau pe amvon și să întîmpin atîtea priviri ridicate spre mine, ca și cum aș răspîndi lumina cerului, să-mi văd turma însetată de adăvăr sorbindu-mi cuvintele de parcă Sfîntul Duh ar vorbi prin ele, iar apoi să privesc în mine și să recunosc neagra realitate pe care ei o divinizează ? Am rîs adesea cu amărăciune și durere în inimă de deosebirea adîncă între ceea ce par și ceea ce sînt ! Iar diavolul rîde și el de ea !

— Ești nedrept cu tine, spuse Hester cu blîndețe. Te-ai căit adînc și amarnic. Păcatul a rămas în urma ta, în zile

de mult trecute. Viața ta de azi nu e mai puțin sfântă decît pare în ochii oamenilor. Oare nu e adevăr în pocăința pecetluită și dovedită prin atîtea fapte bune ? Și de ce nu ți-ar dărui ea pacea ?

— Nu, Hester, nu ! răspunse preotul. Asta nu e o pocăință adevărată, ci una rece și moartă, și nu mă poate ajuta ! De pedeapsă am avut parte îndeajuns ! Dar n-am simțit nici o căință ! Altminteri, aș fi lepădat de mult veșmintele acestea de sfințenie mincinoasă și m-aș fi arătat oamenilor așa cum mă vor vedea la Judecata de Apoi. Fericită ești tu, Hester, care porți fătîș pe piept litera sta-cojie ! A mea arde în taină ! Nu știi ce ușurare înseamnă pentru mine, după chinul acestor șapte ani de înșelăciune, să mă uit în ochii cuiva care știe ce sînt în realitate ! De-aș avea măcar un singur prieten — sau de-ar fi chiar cel mai mare dușman al meu ! — la care, cînd sînt scîrbit de lau-dele tuturor, să mă pot duce în fiecare zi pentru a mă arăta așa cum sînt, cel mai josnic dintre păcătoși, cred că asta mi-ar putea ține sufletul în viață. Chiar și acest grăunte de adevăr m-ar salva ! Dar așa, totul e minciună — și deșertăciune — și moarte !

Hester Prynne se uită în obrazul lui, dar șovăi să vorbească. Totuși, împărtășindu-i cu atîta vehemență emoții îndelung înăbușite, el îi oferea cel mai nimerit prilej ca să-i strecoare ceea ce voia să-i spună. Își stăpîni deci teama și vorbe.

— Prietenul pe care tocmai ți l-ai dorit, spuse ea, omul care să plîngă cu tine asupra păcatului tău, îl ai în mine, părtașa ta. Și iarăși șovăi, dar izbuti să rostească cu un efort : Cît despre dușman, îl ai de mult și locuiești cu el sub același acoperiș.

Pastorul sări în sus, luptîndu-se să respire și strîngîndu-și inima de parcă ar fi vrut să și-o smulgă din piept.

— Cum ? Ce-ai zis ? strigă el. Un dușman ! Și sub acoperișul meu ! Ce vrei să spui ?

Hester Prynne își dădea seama acum pe deplin de răul imens pe care i-l făcuse acestui bărbat nenorocit, lăsîndu-l atîția ani — cînd chiar un singur moment ar fi însemnat prea mult — la discreția unui om ale cărui intenții nu puteau fi decît răuvoitoare. Însăși vecinătatea dușmanului său, sub orice mască s-ar fi ascuns el, era de ajuns ca să

tulbure sfera magnetică a unei făpturi atît de sensibile ca Arthur Dimmesdale. Odinioară Hester fusese mai puțin conștientă de acest fapt ; sau poate că, înăsprită de propriile ei chinuri, îl lăsase pe pastor pradă unui destin pe care-l socotea mai ușor de îndurat decît pe al ei. Dar iată că din noaptea aceea de veghe, toate simțămintele ei față de pastor se îndulciseră și se întăriseră. Citea acum mai limpede în inima lui. Nu se îndoia că prezența neîntreruptă a lui Roger Chillingworth, otrava tainică a răutății lui, care infecta toată atmosfera ce-l înconjură, și amestecul lui autorizat, ca medic, în toate infirmitățile fizice și morale ale pastorului fuseseră folosite într-un scop nefast. Medicul ținuse conștiința bolnavului într-o stare de continuă iritare, al cărei rost era nu să vindece printr-o suferință binefăcătoare, ci să dezorganizeze și să corupă ființa lui spirituală. Rezultatul, pe lumea aceasta, nu putea fi decît nebunia, iar pe cealaltă, veșnica înstrăinare de bine și de adevăr, demența fiind tocmai forma terestră a acestei înstrăinări.

Spre o asemenea pierzanie îl împinsese ea pe omul pe care odinioară îl iubise cu atîta patimă — și de ce n-am spune-o, îl mai iubea și acum încă ! Hester simțea că jertfirea bunului renume al pastorului și moartea însăși, după cum îi spusese lui Roger Chillingworth, ar fi fost infinit preferabile soartei de care era răspunzătoare. Și acum, mai degrabă decît să aibă de mărturisit această vină grea, ar fi fost bucuroasă să se întindă pe patul de frunze veștede și să moară acolo, la picioarele lui Arthur Dimmesdale.

— O, Arthur, strigă ea, iartă-mă ! În toate celelalte lucruri m-am silit să fiu sinceră. Sinceritatea a fost singura virtute pe care o puteam păstra, și am păstrat-o și la cea mai grea strîmtoare ; doar cînd binele, viața și renumele tău erau în joc, am consimțit la o înșelătorie. Minciuna însă nu e niciodată bună, chiar dacă alternativa este moartea ! Nu înțelegi ce vreau să spun ? Bătrînul acela — vraciul ! — cel căruia i se zice Roger Chillingworth ! — mi-a fost soț !

Pastorul o privi o clipă cu acea pasiune violentă care — împletită în multe chipuri cu însușirile sale mai înalte, mai pure și mai blînde — înfățișa de fapt latura firii lui pe care diavolul o revendica și prin care căuta să cucească și restul. Niciodată Hester nu întîlnise o privire

mai minioasă, mai sălbatică. Într-o clipă, ea fu martora unei sumbre transfigurări. Dar caracterul acestui om fusese atît de slăbit de suferință, încît chiar și puterile care-i mai rămăseseră nu erau capabile decît de o luptă trecătoare. Se prăbuși la pămînt și își îngropă obrazul în palme.

— Ar fi trebuit s-o știi, murmură el. De fapt, o știam ! Oare taina nu mi-a fost dezvăluită prin repulsia pe care am simțit-o cînd l-am văzut pentru întîia oară, și apoi ori de cîte ori îl vedeam ? De ce n-am înțeles ? O, Hester Prynne, nici nu bănuiești cît de îngrozitor e lucrul acesta ! Nu-ți dai seama de rușinea, de cruzimea, de înfiorătoarea hidoșenie a expunerii unei inimi bolnave și vinovate tocmai ochiului care nu putea decît să se desfete privind-o ! Femeie, femeie, tu ești cea care porți răspunderea ! Nu pot să te iert !

— Trebuie să mă ierți ! strigă Hester aruncîndu-se lîngă el pe frunzele moarte. Lasă-l pe Dumnezeu să pedepsească. Tu trebuie să ierți !

Năpădită de un val de tandrețe deznădăjduită, îl cuprinse brusc cu brațele și-i strînse capul la piept, fără să-i pese că obrazul lui zăcea pe litera stacojie. Degeaba se căzni el să se desprindă. Hester nu-l lăsă, temîndu-se să n-o privească iarăși cu asprime. Întreaga lume o privise tot timpul încruntată ; vreme de șapte ani această femeie singuratică îndurase toate privirile dușmănoase fără a-și lăsa o singură dată în jos ochii-i triști, dar neînfricați. Cercul își arătase și el dezaprobarea, și totuși ea nu murise. Dar era peste puterile ei să îndure uitătura mîniată a acestui om palid, slab, vinovat și copleșit de suferință, și să mai rămînă în viață !

— Nu vrei să mă ierți ? repetă ea mereu și mereu. Nu vrei să-ți uiți mînia ? Nu poți să mă ierți ?

— Te iert, Hester, răspunse în cele din urmă pastorul cu voce stinsă, care trăda o durere fără margini dar nici o urmă de mînie. Te iert pe deplin. Dumnezeu să ne ierte pe amîndoi ! Nu sîntem, Hester, cei mai păcătoși de pe lume. Este unul mai mare încă decît preotul întinat ! Răzbunarea aceluia bătrîn a fost mai neagră decît păcatul meu. A pîngărit cu sînge rece sfințenia unei inimi omenești. Nici tu, nici eu, Hester, n-am făcut nicicînd aceasta !

— Nicicînd, nicicînd ! șopti ea. Ceea ce am făcut purta în sine o sfințire. Așa am simțit noi ! Ne-am spus-o unul altuia ! Ai uitat ?

— Taci, Hester ! spuse Arthur Dimmesdale, ridicîndu-se. Nu, n-am uitat !

Se așezară din nou amîndoi, unul lîngă altul și mină-n mină, pe trunchiul acoperit de mușchi al copacului căzut. Viața nu le adusese niciodată un ceas mai încărcat de tristețe ; ajunseseră în punctul spre care se îndreptase vreme atît de lungă drumul lor, întunecîndu-se tot mai mult pe măsură ce înainta. Și totuși, acest ceas era pătruns de o vrajă care-i făcea să-l prelungească și să dorească a-l mai vedea durînd o clipă, apoi alta și iarăși alta. Pădurea, sumbră și pînă atunci, începu să foșnească, străbătută de o rafală. Crengile se clătinau greoi deasupra capetelor lor, în timp ce un copac bătrîn și solemn gemea mîhnit, povestind parcă altuia istoria tristă a perechii ce ședea la picioarele lui, sau prevestind nenorociri ce aveau să vie.

Și totuși zăboveau. Ce sinistră părea cărarea din pădure ce ducea înapoi la așezare unde Hester Prynne trebuie să reia povara oprobriului ei, iar pastorul, găunoașa aparență a bunului său nume ! Mai stăruiră o clipă. Nicicînd o lumină, oricît de aurie, nu avusese mai multă vrajă pentru ei decît penumbra acestei păduri întunecate. Aici, unde numai ochii lui o vedeau, litera stacojie nu avea nevoie să se înfigă arzător în pieptul femeii ce căzuse ! Aici, unde numai ochii ei îl vedeau, Arthur Dimmesdale, mincinos față de Dumnezeu și de oameni, putea un moment să fie sincer !

Un gînd neașteptat îl făcu să tresară.

— Hester, exclamă el, mă încearcă o nouă spaimă ! Roger Chillingworth știe de gîndul tău de a-mi destăinui cine e el cu adevărat. Va păstra el mai departe taina noastră ? Ce cale va lua acum răzbunarea lui ?

— Are o fire ciudat de închisă, răspunse Hester îngîndurată, și uneltirile ascunse ale răzbunării lui i-au întărit această trăsătură. Nu-mi vine să cred că va trăda secretul nostru. Va căuta, fără îndoială, alte mijloace ca să-și potolească patima-i neagră.

— Dar eu ? Cum am să pot trăi mai departe răsuflînd același aer cu acest dușman de moarte ? exclamă Arthur Dimmesdale, ghemuindu-se de groază și apăsîndu-și înfîngurat mîna pe piept, gest care devenise la el involuntar. Cugetă pentru mine, Hester ! Ești tare. Hotărăște în locul meu !

— Nu trebuie să mai trăiești alături de omul acela, spuse Hester încet și apăsător. Inima ta nu trebuie să mai rămînă sub privirea lui răuvoitoare.

— Ar fi mai rău decît moartea, răspunse pastorul. Dar cum să mă feresc de el ? Ce cale îmi stă deschisă ? Să mă întind iarăși pe aceste frunze uscate, pe care m-am aruncat cînd mi-ai spus cine e ? Să mă prăbușesc aici și să mor pe loc ?

— Vai, ce s-a ales de tine ! spuse Hester cu ochii scăldați în lacrimi. Vrei să mori doar de slăbiciune ? Căci nu văd altă pricină !

— Judecata lui Dumnezeu e deasupra mea, răspunse preotul cu conștiința apăsată. Nu mă pot lupta cu ea, e prea puternică.

— Cerul ți-ar arăta mila lui, reluă Hester. Numai să vrei să te folosești de ea.

— Fii tu tare în locul meu ! răspunse el. Sfătuiește-mă ce să fac.

— Oare lumea e atît de mică ? exclamă Hester Prynne ațintindu-și privirea adîncă asupra pastorului și exercitînd instinctiv o putere magnetică asupra spiritului acestui bărbat atît de zdruncinat și de deprimat, încît era gata să se prăbușească. Oare universul se mărginește la acest oraș, care pînă de curînd nu era decît o întindere pustie acoperită de frunze și nu mai puțin singuratică decît aceea ce ne înconjoară ? Unde duce cărarea de colo ? Înapoi la colonie, spui tu ! Da, dar duce și în partea cealaltă ! Se afundă mai adînc și mai adînc în sălbăticie, ștergîndu-se cu fiecare pas, pînă ce, la cîteva mile de aici, frunzele îngălbenite nu mai lasă să se vadă nici o urmă a pașilor omului alb. Acolo ai fi liber ! O călătorie atît de scurtă te-ar duce dintr-o lume în care ai fost nespus de nenorocit în alta în care ai mai putea să fii fericit ! Nu e destulă

umbră în pădurea asta nemărginită ca să-ți ascundă inima de privirile lui Roger Chillingworth ?

— Da, Hester, dar numai sub frunzele căzute ! răspunse pastorul cu un zîmbet trist.

— Și mai este calea largă a mării ! urmă Hester. Ea te-a adus aici. Dacă te hotărăști, tot ea te poate duce înapoi. În țara noastră natală, fie într-un sat retras, fie în întinsa Londră, sau poate în Germania, în Franța, în înșorita Italie ! Acolo ai scăpa de puterea și de privirile lui ! Ești legat oare de toți acești oameni cu inimi de piatră și de părerile lor ? Au ținut prea mult în robie pînă acum tot ce e mai bun în tine !

— Cu neputință ! răspunse pastorul, ca și cum i-ar fi cerut prin vorbele ei să înfăptuiască un vis. Nu mă simt în stare să plec ! Zdrobit și păcătos cum sînt, nu am alt gînd decît să-mi tîrăsc mai departe trupul pe pămînt, acolo unde providența m-a așezat. Chiar dacă sufletul mi-e pierdut, vreau totuși să fac tot ce pot pentru alte suflete omenеști ! Nu îndrăznesc să părăsesc postul meu, cu toate că sînt un străjer necredincios, a cărui răsplată sigură va fi moartea și necinstea, atunci cînd trista lui strajă va ajunge la capăt.

— Te-a zdrobit povara acestor șapte ani de suferință, răspunse Hester, ferm hotărîtă să-i însuflească propria ei energie. Dar ai s-o lași toată în urma ta ! N-o să-ți mai stînjenească pașii cînd ai să pornești înaintea pe cărarea din pădure, și nici n-ai să împovărezi cu ea corabia, dacă ai să vrei mai degrabă să treci marea. Lasă toate aceste ruine în urmă, aici unde s-a întîmplat nenorocirea. Nu te mai gîndi la ele ! Ia totul de la capăt ! Ți-ai sleit oare toate mijloacele pentru că ai dat greș o dată ? O, nu ! Viitorul e încă plin de încercări și izbînzi. A mai rămas destulă fericire de care să te poți bucura ! A mai rămas destul bine de făcut ! Schimbă această viață mincinoasă pe o viață adevărată. Fii, dacă sufletul te îndeamnă la o asemenea misiune, dascălul și apostolul oamenilor-roșii. Sau — cum se potrivește mai bine cu firea ta — fii un învățat, un înțelept printre cei mai renumiți înțelepți ai lumii civilizate. Predică ! Scrie ! Făptuiește ! Fă orice, numai nu te culca aici ca să mori ! Leapădă-ți numele de Arthur

Dimmesdale și fă-ți un altul, unul mare, pe care să-l poți purta fără teamă sau rușine. De ce să înduri mai departe, fie chiar numai o zi, chinuri care îți mistuie viața, care te fac prea slab ca să poți voi și lucra, care îți vor răpi pînă și puterea de a te căi ! Ridică-te și pleacă !

— O, Hester ! strigă Arthur Dimmesdale, în ochii căruia o lumină fugară, iscată de înflăcărarea ei, se aprinse și se stinse, vorbești de fugă unui om căruia i se taie genunchii ! Trebuie să mor aici ! Nu mai am nici puterea, nici curajul să mă avînt singur în lumea largă, străină, plină de greutate.

Era în aceste cuvinte ultima expresie a descurajării unui spirit nimicit. Îi lipsea puterea de a întinde mîna după o soartă mai bună care părea atît de apropiată.

Repetă cuvîntul :

— Singur, Hester !

— N-ai să pleci singur ! răspunse ea în șoaptă.

Și în clipa aceea, totul fusese spus.

XVIII

Un val de lumină

Arthur Dimmesdale o privi pe Hester cu o expresie plină de speranță și bucurie, dar și de teamă, ba aproape de spaimă, în fața cutezanței aceleia ce rostise ceea ce el nu sugerase decît vag, dar nu îndrăznise să și spună.

Ea însă, înzestrată din naștere cu un spirit curajos și activ, și, de atîta vreme nu numai despărțită de societate, ci și izgonită din rîndurile ei, se deprinsese cu o libertate de gîndire de care pastorul era cu totul străin. Rătăcise fără țintă și călăuză într-o sălbăticie morală deopotrivă de vastă, de încurcată și de sumbră ca pădurea virgină în întunecimea căreia purtau acum această convorbire ce avea să le hotărască viitorul. Se simțea oarecum acasă, cu mințea și inima, în locurile pustii prin care hoinărea tot atît de liber ca indianul sălbatic în pădure. Ani îndelungați,

contemplase ca o străină instituțiile omenesti și orînduirile preoților și legiuitorilor, privindu-le pe toate cu ochi critic, fără mai mult respect decît simțea indianul pentru gulerășul scrobit al preotului, pentru roba judecătorului, pentru stîlpul infamiei, pentru spînzurătoare, pentru cămin sau biserică. Soarta de care avusese parte îi eliberase cugetul. Litera stacojie îi îngăduise accesul la ținuturi unde alte femei nu îndrăznesc să calce. Rușinea, deznădejdea, singurătatea ! Aceștia fuseseră dascălii ei aspri și sălbatici ; și o făcuseră să devină tare, dar îi dăduseră și multe învățături greșite.

Pastorul, dimpotrivă, nu trecuse niciodată prin încercări care să-l facă să nesocotească legile îndeobște acceptate, cu toate că într-un singur caz încălcase atît de îngrozitor una dintre cele mai sfinte legi. Acesta însă fusese un păcat izvorît din pasiune, nu unul de principiu, și nici chiar de intenție. Din acea vreme nenorocită, își supraveghease cu un zel și o atenție bolnăvicioasă nu actele — căci acestea erau ușor de controlat — ci fiecare val de emoție și fiecare gînd. Aflîndu-se, ca toți pastorii din acea vreme, în fruntea organizației sociale, era cu atît mai înlănțuit de regulile, principiile și chiar prejudecățile acesteia. Ca preot, era inevitabil strîns în chingile tagmei sale. Ca om care păcătuisese o dată, dar a cărui conștiință era ținută veșnic trează și dureros de vie de chinul unei răni nevindecate, s-ar fi putut spune că pășea mai sigur pe calea virtuții decît dacă n-ar fi păcătuit nicicînd.

Se părea deci că pentru Hester Prynne, cei șapte ani de ostracizare și rușine aproape că nu fuseseră decît o pregătire pentru acest ceas. Dar Arthur Dimmesdale ? Dacă un asemenea om ar fi căzut a doua oară în păcat, ce scuză s-ar fi putut găsi pentru a-i atenua crima ? Nici una, sau cel mult aceea că era zdrobit de o lungă și nemăsurată suferință ; că mintea îi era întunecată și tulburată de remușcarea ce-l frămînta ; că între a fugi ca un criminal recunoscut și a rămîne ca un ipocrit, alegerea era prea grea pentru conștiința lui ; că era omenesc să caute a evita primejdia morții și a rușinii și uneltirile de nepătruns ale unui vrăjmaș ; în sfîrșit, că în fața acestui sărman pelerin care-și urma — slab, bolnav și nenorocit — cărarea tristă

și pustie, mijise o licărire de afecțiune și de simpatie umană, o viață nouă și adevărată în locul grelei pedepse pe care o ispășea. Și pentru a spune necruțătorul și tristul adevăr, o fisură pe care vinovăția a făcut-o o dată în sufletul omenesc nu se mai închide pînă la moarte. Cu oricîtă grijă ai păzi-o, pentru ca în atacurile viitoare vrăjmașul să nu pătrundă iarăși în cetate, nici prin vechea breșă, nici pe vreo altă cale aleasă în locul aceleia unde a reușit întîi, zidul rămîne însă șubred, și dușmanul îi dă tîrcoale în apropiere, în dorința de a reînnoi victoria trecută.

Lupta — dacă a existat una — nu are nevoie să fie descrisă. Ajunge să spunem că pastorul se hotărî să fugă, și nu singur.

„Dacă din toți acești șapte ani“, gîndi el, „mi-aș putea aminti o singură clipă de pace și nădejde, aș fi gata să sufăr mai departe de dragul acestei dovezi de milă a cerului. Dar de vreme ce sînt osîndit fără scăpare, de ce nu m-aș folosi de alinarea dăruită condamnatului înainte de execuție? Și dacă acest drum duce cu adevărat spre o viață mai fericită, așa cum Hester caută să mă convingă, nu încape îndoială că nu întorc spatele unui viitor mai bun urmîndu-l. De altminteri, cum să mai trăiesc fără dînsa? Are atîta putere în ea ca să ajute, atîta duioșie ca să mîngîie! O, Doamne, către care nu cutez să-mi ridic ochii, mă vei ierta tu însă?“

— Vei pleca! spuse Hester liniștită cînd privirile li se întîlniră.

După ce hotărîrea fu astfel luată, pastorul simți cum o stranie bucurie îi năpădește cu lumina ei tremurătoare pieptul chinuit. Era înviorarea pe care o simte un prizonier abia evadat din temnița propriei sale inimi, cînd respiră aerul proaspăt, liber al unui ținut neizbăvit, necreștinat și fără lege. Cugetul i se înalță parcă dintr-un salt, făcîndu-l să simtă cerul mai aproape decît în anii îndelungați de suferință cît fusese silit să se tîrască pe pămînt. Cum era o fire adînc religioasă, nu se putea ca în starea lui de spirit să nu fie și o nuanță de evlavie.

— Simt iarăși bucurie? exclamă el cu mirare. Soco-team că sămînta ei pierise de mult în mine. O, Hester, ești îngerul meu bun! Îmi pare că m-am aruncat, bolnav, pătat de păcat și copleșit de mîhnire, pe aceste foi veștede și că

m-am ridicat ca născut din nou, plin de noi puteri ca să-l laud pe acela ce s-a arătat milostiv cu mine. Viața mai bună a și început ! De ce n-am găsit-o mai devreme ?

— Să nu privim înapoi, răspunse Hester Prynne. Trecutul s-a dus ! De ce am zăbovi în el ? Uită-te aici ! O dată cu acest semn, mă lepăd și de el, de parcă n-ar fi fost nicicînd.

Cu aceste cuvinte, Hester desfăcu copca ce prindea litera stacojie și, smulgîndu-și-o de pe piept, o aruncă departe printre frunzele uscate. Semnul misterios căzu pe marginea pîrîului. Zburînd cu o palmă mai departe, ar fi căzut în apă, adăugînd și mai multă jale micului șuvoi, pe lîngă povestea neînțeleasă pe care acesta nu înceta s-o șoptească. Dar litera stacojie zăcea pe pămînt, sclipind ca un giuvaer pierdut. Poate că vreun nefericit drumeț avea s-o ridice cîndva, urmînd să fie apoi urmărit de stranii imagini ale păcatului, de o sfîrșeală la inimă și de un inexplicabil nenoroc.

Cînd semnul dispăru de pe pieptul ei, Hester scoase un oftat lung și adînc, cu care povara de rușine și teamă îi pieri din gînd. Ce minunată ușurare ! Acum de-abia, cînd se simțea liberă, își dădu seama cît de grea fusese această povară. Urmînd un alt impuls, ea își scoase boneta care-i ascundea părul. Și acesta i se revărsă pe umeri, negru și abundent, plin de umbre și lumini în bogăția lui, dînd trăsăturilor ei un farmec blînd și dulce. În jurul gurii și în ochi îi juca un zîmbet luminos și duios, ce părea să izvorască din străfundurile feminității ei. O roșeață vie îi aprindea obrajii, multă vreme atît de palizi. Toată feminitatea, tinerețea și plenitudinea frumuseții ei se înapoiară din ceea ce bărbații numesc un trecut ireparabil, reunindu-se cu nădejtile din anii ei de feciorie și cu o fericire necunoscută pînă atunci, în cercul magic al acelei ore. Și, ca și cum întunecimea ce învăluia pămîntul și cerul n-ar fi fost decît efluviul acestor două inimi omenеști, ea dispăru o dată cu mîhnirea lor. Ca un zîmbet al cerului, razele soarelui se revărsară deodată printre nori, inundînd pădurea întunecată cu o adevărată ploaie de lumină, înveselind frunzișul verde, îmbrăcîndu-l în aur pe cel îngălbenit și căzut și sclipind pe trunchiurile cenușii ale bătrînilor copaci. Tot ce fusese pînă atunci cufundat în umbră, era acum plin

de strălucire. Albia pîrîiaşului putea fi urmărită după scînteierea lui veselă pînă departe în inima misterioasă a pădurii, care ascundea acum numai bucurie.

Astfel natura — această natură sălbatică, păgînă a pădurii, nicicînd subjugată încă de legile omeneşti şi nici luminată de un adevăr mai înalt — lua parte la fericirea celor două suflete ! Iubirea, fie ea nouă, fie trezită dintr-un somn de moarte, răspîndeşte totdeauna lumină, căci ea umple inima de atîta strălucire, încît aceasta se revarsă asupra lumii înconjurătoare. Chiar dacă pădurea ar fi rămas întunecată, ea ar fi părut luminoasă în ochii lui Hester şi în aceia ai lui Arthur Dimmesdale.

Hester îl privi fremătînd de o nouă bucurie.

— Trebuie s-o cunoşti pe Pearl ! spuse ea. Pe mica noastră Pearl ! Ai văzut-o — da, ştiu că ai mai văzut-o — dar o vei vedea acum cu alţi ochi. E un copil ciudat ! Abia dacă o înţeleg ! Dar ai s-o iubeşti mult, ca şi mine, şi ai să mă sfătuieşti cum trebuie să mă port cu ea.

— Crezi că se va bucura să mă cunoască ? întrebă pastorul cam nesigur. Ocolesc de multă vreme copiii, căci simt adesea la ei o neîncredere şi o silă de a se apropia de mine. Mi-a fost chiar teamă de mica Pearl !

— Vai, ce trist ! răspunse mama. Dar sînt sigură că te va iubi mult, şi tu pe ea la fel. Am s-o chem ! Pearl ! Pearl !

— O văd pe copilă, zise pastorul. E acolo, destul de departe, dincolo de pîrîu, într-o rază de lumină. Crezi aşadar că mă va iubi ?

Hester zîmbi şi o strigă din nou pe Pearl, care stătea în adevăr la oarecare distanţă, aşa cum o descrisese pastorul, arătînd ca o vedenie sclipitoare, înconjurată de un mănunchi de raze ce cădeau asupra ei prin bolta de frunziş. Razele jucau încoace şi încolo, făcînd silueta ei să apară cînd nedesluşită, cînd clar vizibilă, cînd ca a unui copil adevărat, cînd ca duhul unui copil, după cum lumina se depărta sau revenea. Cînd auzi glasul mamei sale, fetiţa o porni încet spre ea prin pădure.

Pearl nu se plictisise cît timp maică-sa stătuse de vorbă cu pastorul. Pădurea mare şi neagră — oricît de severă le-ar fi părut aceluia ce aduceau în sînul ei păcatele şi grijile lumii — deveni, pe cît putu, tovarăşa de joacă a

copilei singuratice. Cît era ea de întunecată, își luă înfățișarea cea mai prietenoasă ca s-o primească. Îi oferi boabe de merișor — dintre acelea crescute în toamna trecută dar care nu se coc decît primăvara și care atîrnau acum roșii ca niște picături de sînge printre frunzele îngălbenite. Pearl le culese, încîntată de aroma lor de fructe sălbatice. Micii locuitori ai pădurii abia dacă se osteniră să se dea la o parte din calea ei. E drept că o potîrniche urmată de zece pui îi ieși amenințător înainte, dar se căi îndată de înverșunarea ei și cloncăni către puișori să nu le fie frică. Un porumbel cocoțat singur pe o cracă joasă o lăsă pe Pearl să ajungă pînă la el, scoțînd doar un gîngurit care putea fi și de bun venit și de neliniște. Din înălțimea copacului unde-și avea scorbura, o veveriță trîncăni către copilă — fără să se poată spune dacă era mîniată sau înveselită, căci veverița e un mic personaj atît de coleric și de plin de umor, încît e greu de recunoscut în ce toane se află — și-i aruncă o nucă în cap. Era o nucă din anul trecut, roasă în parte de dinții ei ascuțiți. O vulpe, trezită din somn de pașii ușori ai fetei pe frunzele veștede, se uită curioasă la ea, nefiind sigură dacă era mai bine să se furișeze mai departe, sau să-și reia picoteala. S-ar părea că pînă și un lup — dar aici povestea începe să nu prea fie vrednică de crezare — se apropie, mirosi rochia fetei și lăsă să-i mîngîie cu mîna capul sălbatic. Ceea ce pare sigur e că pădurea-mumă, împreună cu jivinele pe care le hrănea, recunoscură o sălbăticie înrudită în mica odraslă a neamului omenesc.

Se cuvine să spunem însă că Pearl se arătase mai blîndă aici decît pe străzile mărginite cu iarbă ale așezării sau în coliba mamei. Florile păreau să observe aceasta, și multe din ele îi șopteau pe cînd trecea : „Culege-mă ca să te împodobеști, frumoasă copilă, culege-mă ca să te împodobеști !“ — și, ca să le facă pe plac, Pearl culese zorele, și anemone, și căldărușe, și cîteva rămurele cu mugurii cei mai fragezi, pe care copacii bătrîni le întindeau spre ea. Își împodobî cu ele părul și gîtul, prefăcîndu-se într-o mică nimfă sau driadă, sau în vreo altă ființă dintre acelea care populau pădurile din vechime. Era travestită în acest chip cînd auzi glasul mamei ei și se întoarse încet spre ea.

Încet, căci îl vedea pe pastor !

Copila pe malul pîrfului

— Îți va fi foarte dragă, repetă Hester Prynne, șezînd alături de pastor și observînd-o pe mica Pearl. N-o găsești frumoasă ? Și uite cu ce îndemînare firească s-a împodobit cu florile acelea sălbatice ! De-ar fi cules din pădure mărgăritare, diamante și rubine, ele nu i-ar fi putut sta mai bine. E o copilă minunată ! Dar știu cui îi seamănă !

— Află, Hester, spuse Arthur Dimmesdale cu un zîmbet neliniștit, că această drăgălașă copilă, care umblă totdeauna cu pași mărunți pe lîngă tine, m-a tulburat adesea. Mi se părea — o, Hester, ce îngrozitor e să te temi de acest gînd ! — mi se părea că trăsăturile mele se repetă în parte în obrazul ei, și aceasta în chip atît de izbitor încît lumea ar putea să le recunoască. Dar în primul rînd, îți seamănă ție.

— Nu, nu ! Nu în primul rînd ! răspunse mama cu un zîmbet drăgăstos. Nu mai e mult și n-o să mai trebuiască să te temi că s-ar putea recunoaște a cui este copila. Dar ce ciudată și frumoasă arată cu florile sălbatice în păr ! S-ar zice că vreuna din zînele pe care le-am lăsat în vechea și scumpa noastră Anglie a împodobit-o ca să ne întîmpine.

Cu un simțămînt pe care nici unul din ei nu-l încercase vreodată pînă atunci, ședeau alături urmărind înceata înaintare a fetei. Pearl părea să întruchipeze legătura ce-i unea. De șapte ani era oferită lumii ca hieroglifă vie a tainei pe care ei se străduiau atît de mult s-o ascundă și care era toată cuprinsă în acest simbol, toată atît de limpede de deslușit, doar să fi existat un profet sau un magician capabil să citească scriitura de foc ! În Pearl erau întruniți amîndoi. Oricare ar fi fost vina lor trecută — cum s-ar fi putut ei îndoii că viața și viitorul lor pe pămînt erau legate între ele, cînd aveau în fața ochilor atît uniunea materială cît și ideea sub semnul căreia se întîlniseră și aveau să rămînă împreună pe vecie ? Gînduri ca acestea — și poate și altele pe care nu și le mărturiseau sau lămureau — dădeau un caracter aproape sacru copilei ce se apropia.

— Să nu arăți nimic neobișnuit — nici pasiune, nici înfrigurare — în felul cum ai să-i vorbești, îi șopti Hester. Fetița noastră e uneori schimbătoare și ciudată ca un spiriduș. Și îndeosebi nu suferă dovezile de simțire, când nu le înțelege pe deplin pricina și rostul. Dar e o copilă în stare de afecțiuni puternice ! Mă iubește și te va iubi !

— Nu-ți poți închipui, spuse pastorul uitându-se cu coada ochiului la Hester Prynne, cât de mult se teme inima mea de această întâlnire și cât de mult tânjește după ea ! Dar, după cum ți-am mai spus, copiii nu se apropie lesne de mine. Nu mi se urcă pe genunchi, nu-mi șoptesc la ureche, nu răspund la zîmbetele mele, ci se țin deoparte măsurîndu-mă ciudat. Chiar și pruncii, când îi iau în brațe, încep să plîngă amarnic. Pearl însă a fost drăguță cu mine de două ori în scurta ei viață ! Prima din ele o cunoști bine ! Cea de a doua a fost atunci când ai adus-o cu tine în casa bătrînului și asprului guvernator.

— Și ne-ai apărat cu atîta bărbăție pe mine și pe ea ! răspunse mama. Îmi aduc aminte, și Pearl își va aduce aminte și ea. Nu te teme de nimic ! Poate să se arate ciudată și sfioasă la început, dar va prinde curînd dragoste de tine !

Între timp Pearl ajunsese la marginea pîrîului și stătea pe celălalt mal, uitându-se în tăcere la Hester și la pastor care, așezați tot pe trunchiul acoperit de mușchi, așteptau sosirea ei. Tocmai în locul unde se oprise, pîrîul forma din întîmplare o mică baltă, atît de limpede și de liniștită încît reflecta perfect mica ei făptură, cu întreaga-i frumusețe pitorească în găteala de flori și de ghirlande, dar într-un chip mai fin și mai spiritualizat decît realitatea. Această imagine, aproape identică cu Pearl cea vie, părea să împrumute copilei înseși ceva din caracterul ei misterios și intangibil. Era ceva straniu în felul cum stătea Pearl ațintindu-i cu privirea prin întunecimea ce învăluia pădurea, ea însăși scăldată într-o rază a soarelui, atrasă parcă printr-o anumită simpatie. Dedesubt, în pîrîu, stătu o altă copilă — alta și totuși aceeași — luminată și ea de o rază aurie. Hester se simți în chip nedeslușit și chinuitor înstrăinată de Pearl, ca și cum aceasta, în hoinăreala ei prin pădure, ar fi ieșit din sfera în care ea și cu mama ei

trăiau împreună, încercînd acuma în zadar să se întoarcă într-însa.

Era și adevăr, și nălucire în această impresie ; copila și mama erau despărțite, dar din vina lui Hester, nu a lui Pearl. Cît timp copila lipsise de lîngă ea, un altul fusese admis în lumea lăuntrică a mamei și îi schimbase atît de mult aspectul, încît Pearl, hoinara ce se întorcea, nu-și mai găsea locul obișnuit și abia dacă știa unde se află.

— Am impresia ciudată, spuse impresionabilul pastor, că pîriul acesta e o graniță între două lumi și că n-ai să te mai întîlnești nicicînd cu Pearl a ta. Sau poate că ea e unul din acele duhuri care — așa cum știm din poveștile copilăriei noastre — e oprit să treacă peste o apă curgătoare ? Zorește-o, rogu-te, căci zăbava asta mă face să tremur de nerăbdare.

— Vino, copila mea dragă ! spuse Hester pe un ton încurajator, întinzîndu-și brațele. Ce înceată ești ! Nu te-am văzut nicicînd atît de leneșă pînă acum. E aici un prieten al meu, care trebuie să-ți fie și ție prieten. Vei avea parte de acum înainte de o dragoste de două ori mai mare decît aceea pe care maică-ta ți-o putea dărui singură ! Sări peste pîriu și vino la noi. Știi doar să sări ca o căprioară.

Fără să răspundă nimic la aceste cuvinte pline de îndemn, Pearl rămase de cealaltă parte a pîriului. Își ațintea ochii scînteietori și sălbatici cînd asupra mamei ei, cînd asupra pastorului, sau îi îmbrățișa pe amîndoi într-o privire, ca pentru a descoperi și a-și explica sieși legătura dintre ei. Dintr-un motiv de neînțeles, Arthur Dimmesdale, simțind privirea copilei oprindu-se asupra lui, își duse — cu acel gest atît de obișnuit, încît devenise involuntar — mîna la inimă. Iar Pearl, luînd un aer ciudat de autoritar, întinse deodată brațul, ținîndu-și arătătorul îndreptat spre pieptul mamei ei. Iar dedesubt în oglinda pîriului, imaginea însorită și încununată de flori a micii Pearl făcea la fel.

— Ce copil ciudat ești, spuse Hester. Hai, vino încoace !

Pearl nu încetă să arate cu degetul spre pieptul mamei, cu o încruntare pe care contrastul cu trăsăturile ei copilărești o făcea cu atît mai impresionantă. Cum Hester con-

tinua să-i facă semn, zîmbindu-i cu o expresie neobișnuit de radioasă, copila bătu din picior, cu o privire și un gest și mai poruncitoare. În apa pîrului, imaginea fantastic de frumoasă, cu reflexul frunții încruntate, a degetului întins și a gestului poruncitor, sublinia înfățișarea micii Pearl.

— Grăbește-te, Pearl, sau mă supăr ! strigă Hester Prynne care, deși deprinsă cu asemenea purtări din partea fetei, ar fi dorit ca măcar de data asta, Pearl să se arate mai ascultătoare. Sări peste pîriu, copilă rea ce ești, și aleargă încoace, sau vin eu să te iau !

Dar Pearl, tot atît de nepăsătoare față de amenințările mamei ca și față de rugămintele ei, fu apucată brusc de un acces de mînie și începu să gesticuleze violent, sucindu-se și zbatîndu-se într-un fel neînchipuit. Însoți această izbucnire sălbatică de țipete pătrunzătoare, pe care pădurea le repetă în numeroase ecouri, astfel încît, cu toate că era singură în furia ei copilărească și absurdă, o mulțime ascunsă părea să-i acorde simpatie și încurajare. Și în pîriu se văzu din nou imaginea fantomatică a lui Pearl, încununată și încinsă cu flori, bătînd furioasă din picior și gesticulînd sălbatic, fără a înceta să-și țină arătătorul întins spre pieptul lui Hester.

— Știu ce o doare pe copilă, murmură Hester către pastor, pălînd în ciuda tuturor eforturilor ei de a-și ascunde tulburarea și necazul. Copiii nu se împacă nici cu cea mai mică schimbare în înfățișarea obișnuită a celor pe care îi au zilnic în fața ochilor. Pearl simte lipsa unui lucru pe care m-a văzut purtîndu-l totdeauna.

— Rogu-te, răspunse pastorul, dacă ai vreun mijloc să liniștești copila, fă-o de îndată ! În afară de mînia otrăvită a unei bătrîne vrăjitoare ca doamna Hibbins, adăugă el căutînd să zîmbească, nimic nu mă îngrozește mai mult decît o astfel de izbucnire pătimașă la un copil. La frumusețea fragedă a lui Pearl, ca și la acea zbîrcită vrăjitoare, o astfel de furie face o impresie supranaturală. Potolește-o dacă ții la mine !

Hester se întoarse iar spre Pearl, împurpurîndu-se la față și trăgînd rușinată cu coada ochiului spre pastor : apoi oftă adînc, și înainte de a avea timp să deschidă gura, roșeața făcu loc unei palori de moarte.

— Pearl, spuse ea cu un aer trist, uită-te la picioarele tale ! Acolo ! În fața ta ! De partea asta a apei !

Copila își îndreptă privirea spre locul arătat și văzu acolo litera stacojie, zăcînd pe pămînt atît de aproape de marginea pîrîului, încît cusătura de aur se oglindea în el.

— Adu-o înapoi, spuse Hester.

— Vino tu s-o ridici ! răspunse Pearl.

— S-a mai văzut vreodată un asemenea copil ! murmură Hester către pastor. Ah, mai am multe să-ți povestesc despre ea ! Dar, ca să spun adevărul, are dreptate în ce privește acest semn respingător. Trebuie să mai îndur puțină vreme tortura lui — doar cîteva zile încă — pînă cînd vom fi părăsit acest ținut care va rămîne în amintirea noastră ca un vis rău. Pădurea nu e în stare să-l ascundă ! Oceanul cel adînc îl va primi din mîna mea și-l va înghiți pentru totdeauna !

Cu aceste cuvinte, înaintă pînă la marginea pîrîului, ridică litera roșie și și-o prinse iar de piept. Deși cu o clipă mai înainte spusese că va arunca semnul în apa oceanului, simți că era pradă unei fatalități de neînlăturat cînd destinul o sili astfel să reia simbolul cel înfricoșător. Îl aruncase în spațiul fără margini, respirase liberă cîteva clipe, și iată că infamia stacojie sclișea din nou în vechiul ei loc ! Astfel, o faptă rea, simbolizată sau nu printr-o emblemă, îmbracă totdeauna forma unui blestem ! Hester își strînse apoi păru-i bogat și-l ascunse sub bonetă. Ca și cum litera stacojie ar fi avut în ea puterea vrăjită de a veșteji frumusețea, căldura și strălucirea feminității ei pieriră asemenea unei lumini ce se stinge, și o umbră cenușie păru să i se aștearnă peste chip.

După ce această sinistră schimbare se înfăptuise, Hester întinse mîna spre Pearl.

— Mă recunoști acum, copila mea ? întrebă ea pe un ton de muștrare, dar cu glas scăzut. Vrei să treci pîrîul și s-o recunoști pe maică-ta, acum că poartă semnul ei de rușine, acum că e iarăși tristă ?

— Da, acum vreau ! răspunse copila, sărind peste apă și repezindu-se s-o strîngă în brațe pe Hester. Acum ești într-adevăr mama mea, iar eu mica ta Pearl !

Într-un acces de tandrețe neobișnuit, trase spre dînsa capul maică-si și o sărută pe frunte și pe amîndoi obrazii. Dar apoi — în virtutea unui fel de nevoi care o împingea totdeauna să amestece în orice mîngîiere pe care se întîmpla s-o dăruiască o picătură de amărăciune — Pearl își ridică încă o dată capul și sărută și litera stacojie !

— Nu e frumos ce faci ! spuse Hester. După ce mi-ai arătat puțină dragoste, îți bați joc de mine !

— De ce șade pastorul acolo ? întrebă Pearl.

— Te așteaptă ca să-ți spună bună ziua, răspunse mama. Vino și roagă-l să te binecuvînteze ! Te iubește, micuța mea, și o iubește și pe mama ta. Nu vrei să-l iubești și tu ? Vino ! I-e dor să te vadă lîngă el !

— Ne iubește ? întrebă Pearl, uitîndu-se pătrunzător în ochii maică-si. O să ne întoarcem toți trei, mîină-n mîină, în oraș ?

— Nu acum, copila mea, răspunse Hester. În curînd însă o să umble mîină-n mîină cu noi. Vom avea o casă și un cămin al nostru, și ai să șezi pe genunchii lui, și are să te învețe o sumedenie de lucruri și o să te iubească mult. Nu-i așa că ai să-l iubești și tu ?

— Și are să-și țină veșnic mîna pe inimă ? întrebă Pearl.

— Prostută mică, ce înseamnă întrebarea asta ? exclamă mama ei. Vino și cere-i binecuvîntarea.

Dar fie din gelozia pe care orice copil răsfațat o simte instinctiv față de un rival primejdios, fie din vreun alt capriciu, Pearl nu voi să se apropie de preot. Mama ei fu nevoită să recurgă la forță ca s-o aducă pînă la el ; copila se împotriva și își manifesta sila prin schimonoseli ciudate, din care poseda încă de la vîrsta cea mai fragedă un repertoriu bogat, astfel încît fizionomia ei mobilă lua o serie de înfățișări diferite, una mai răutăcioasă decît cealaltă. Pastorul, cuprins de o jenă dureroasă, dar nădăjduind că un sărut ar putea avea efectul unui talisman care să-i deschidă calea spre inima copilei, se aplecă și o sărută pe frunte. În clipa aceea, însă, Pearl se smulse de lîngă maică-sa și, alergînd spre pîriu, se lăsă în genunchi la marginea lui, unde își scaldă fruntea pînă cînd sărutul nedorit fu cu totul spălat, topindu-se în apa ce

aluneca înainte. Rămase apoi deoparte observîndu-i în tăcere pe Hester și pe pastor, care discutau măsurile impuse de noua lor situație și de punerea grabnică în aplicare a proiectelor lor.

Și acum, întrevederea fatidică ajunsese la capăt. Vîlceaua avea să fie lăsată singurătății ei printre copacii bătrîni și întunecați care, cu nenumăratele lor glasuri, aveau să șoptească îndelung despre ceea ce se petrecuse acolo, fără ca vreun muritor să știe mai mult prin aceasta. Iar melancolicul pîriu avea să adauge această nouă poveste la nesfîrșitele taine cu care mica lui inimă era atît de împovărată și despre care sporovăia neîncetat, fără ca șopotul lui să devină cîtuși de puțin mai vesel decît în veacurile ce trecuseră.

XX

Pastorul în dilemă

Pastorul o porni spre oraș și, în timp ce se depărta luînd-o înaintea lui Hester Prynne și a micii Pearl, aruncă o privire înapoi, așteptîndu-se aproape să vadă trăsăturile nedesluite și contururile neclare ale mamei și ale copilului evaporîndu-se încet în lumina crepusculară a pădurii. Noua schimbare din viața lui nu putea s-o accepte dintr-o dată, ca reală. Dar Hester, înveșmîntată în rochia-i cenușie, stătea tot acolo, lângă trunchiul de copac pe care într-un trecut îndepărtat vreo furtună îl culcase la pămînt și pe care de atunci vremea nu încetase să-l acopere cu mușchi, astfel încît aceste două ființe nefericite și purtînd pe umeri cea mai grea povară din lume să poată ședea acolo împreună și să găsească pentru un ceas odihnă și mîngiere. Pearl era și ea acolo, și acum că intrusul plecase, se apropie sărînd de la malul pîriului și își reluă vechiul loc lângă mama ei. Așadar, pastorul nu dormise și nu visase !

Pentru a-și alunga din minte aceste impresii confuze și echivoce care îl chinuiau și-l nelinișteau în chip atît de

straniu, el își rememoră, precizându-le, planurile pe care le făcuseră împreună în vederea plecării. Stabiliseră că lumea veche, cu orașele și mulțimile ei, ofereau un adăpost și un ascunziș mai bun decât ținuturile sălbătice ale Noii Anglii sau chiar întreaga Americă, unde nu aveau de ales decât între un wigwam indian sau cele câteva așezări europene împrăștiate ici și colo de-a lungul coastei. Fără a mai vorbi de sănătatea pastorului, prea șubredă ca să poată îndura greutățile vieții în pădure, și de darurile lui naturale, de cultura și întreaga lui dezvoltare, care nu-l puteau face să se simtă la el acasă decât în mijlocul unei civilizații rafinate ; și cu cât nivelul acelei civilizații avea să fie mai ridicat, cu atât avea să fie mai potrivit pentru el. Îi întărea în această alegere întâmplarea fericită că în port era ancorată o corabie, unul din acele vase suspecte, numeroase pe vremea aceea, care chiar dacă nu se îndeletniceau fățiș cu pirateria, cutreierau oceanul într-un chip izbitor de dezinvolt. Corabia sosise de curînd din Marea Antilelor și trebuia să plece peste trei zile spre Bristol. Hester Prynne care, prin activitatea ei voluntară de soră de caritate, îl cunoscuse pe căpitan și echipajul vasului, era în măsură să asigure îmbarcarea în cea mai mare taină a două persoane și a unui copil, așa cum era mai mult decât de dorit în împrejurările date.

Pastorul se informase cu cel mai viu interes pe lângă Hester asupra momentului precis cînd vasul avea să ridice ancora. Plecarea urma să aibă loc probabil peste patru zile. „Data asta se nimerește cum nu se poate mai bine !“ își spusese el atunci. De ce anume socotea reverendul Dimmesdale atât de fericită această împrejurare, e un lucru pe care n-am fi vrut să-l dăm în vileag. Totuși, pentru a nu ascunde nimic cititorului, îi vom spune că peste trei zile avea să țină predica festivă la sărbătoarea alegerii noului guvernator ; și cum era un prilej care înfățișa o dată însemnată în viața unui pastor din Noua Anglie, n-ar fi putut găsi un chip și un moment mai potrivit pentru a-și încheia cariera eclesiastică. „Măcar nu se va spune despre mine“, gîndea acest om exemplar, „că am nescotit vreo îndatorire obștească, sau că mi-am îndeplinit-o rău !“ Trist lucru ca o introspecțiune atât de adîncă și de ascuțită ca aceea a bietului pastor să-l facă să se înșele în

chip atît de amarnic ! Am avut și vom mai avea poate de spus lucruri mai rele despre dînsul, dar nici unul, ne temem, care să denote o atît de jalnică slăbiciune, constituind o dovadă atît de vizibilă și totodată atît de irecuzabilă a bolii perfide care îl rodea de mult și-i atacase însăși substanța caracterului. Nici un om nu poate purta multă vreme două fețe, una pentru el însuși și una pentru mulțime, fără a ajunge în cele din urmă să nu mai poată deosebi care din ele e cea adevărată.

Starea de surescitare a pastorului Dimmesdale după întrevederea sa cu Hester îi dădea o energie fizică neobișnuită, mînîndu-l cu pași grăbiți spre oraș. Cărarea din pădure îi părea acum mai sălbatică, mai plină de obstacole naturale grosolane, mai puțin călcată de piciorul omului decît atunci cînd o străbătuse la dus. Dar sărea peste locurile mocirloase, se strecura prin desișul încîlțit, urca povîrnișurile, cobora grăbit în vîlcele, pe scurt învingea toate greutățile drumului cu un neistovit avînt, de care se mira și el. Cum să nu-și aducă aminte cu ce lipsă de vlagă, cu cîte opriri ca să-și tragă sufletul, cît de anevoios se tîrîse abia cu două zile înainte prin aceleași locuri ? Cînd se apropie de oraș, priveliștile familiare ce i se ofereau ochilor i se păzură schimbate. Parcă nu le-ar fi părăsit abia ieri sau alaltăieri, ci de zile sau chiar ani ! Era negreșit aceeași uliță, așa cum și-o amintea, cu toate co-titurile ei ; erau aceleași case, cu ciudățeniile lor, cu inevitabila puzderie de frontoane ascuțite și cu cîte o giruetă în vîrf, acolo unde memoria lui se aștepta s-o găsească. Și totuși, nu putea scăpa de această supărătoare și insistentă senzație de schimbare. Același lucru se întîmpla cu cunoscuții și cu toate siluetele familiare pe care le întîlnea în micul oraș. Nu arătau nici mai bătrîni, nici mai tineri ; bărbile celor în vîrstă nu erau mai albe, și nici copilașii care ieri se mai tîrau în patru labe nu se țineau pe picioare acum ; îi era cu neputință să-și dea seama de ce se deosebeau de oamenii spre care îndreptase cu atît de puțin timp înainte o privire de despărțire — și totuși un simț lăuntric părea să-i spună că se schimbaseră. Fu puternic izbit de aceeași impresie cînd trecu pe sub zidurile casei de rugăciuni. Clădirea i se păru atît de stranie și totodată atît de familiară, încît mintea pastorului Dim-

mesdale oscilă între două idei : fie că pînă atunci o văzuse doar în vis, fie că visa acum despre ea.

Fenomenul acesta, sub diferitele forme pe care le îmbrăca, nu indica o schimbare exterioară, ci o bruscă și adîncă schimbare lăuntrică la însuși spectatorul acestor scene familiare. Răstimpul unei singure zile produsese asupra lui efectul unui șir lung de ani. Voința proprie a pastorului, aceea a lui Hester și destinul ce se țesea între ei săvîrșiseră această transformare. Era același oraș ca înainte, dar pastorul ce se întorcea din pădure nu mai era același. Ar fi putut spune prietenilor ce-l salutau : „Nu sînt omul drept care mă luați ! Pe acela l-am lăsat în urmă în pădure, retras într-o vîlcea ascunsă, lîngă un trunchi de copac acoperit de mușchi și aproape de un fir de apă melancolic ! Duceți-vă să-l căutați acolo pe pastorul vostru și vedeți dacă trupul lui sleit, fața-i slabă, fruntea palidă și încrețită de durere n-au fost lepădate acolo ca niște boarfe !” Prietenii săi ar fi protestat fără îndoială : „Tu ești omul acela !”, dar ei ar fi fost aceia care s-ar fi înșelat, nu el.

Înainte ca reverendul Dimmesdale să ajungă acasă, forul lui lăuntric îi dădu și alte dovezi despre revoluția ce intervenise în sfera lui de gîndire și simțire. În adevăr, nimic altceva decît o schimbare totală de dinastie și de cod moral în acest regat interior nu putea să explice noile impulsuri ce-l asaltau, spre marea lui spaimă, pe nefericitul pastor. La fiecare pas era îndemnat la vreo acțiune ciudată, nestăpînită, răutăcioasă, despre care simțea că ar fi totodată involuntară și voită, săvîrșită împotriva firii lui, dar izvorînd parcă dintr-o realitate intimă, mai adîncă decît aceea ce se împotriva impulsului. De pildă, întîlni pe unul din consilierii parohiei sale. Bunul bătrîn i se adresă cu afecțiunea părintească și bunăvoința patriarhală pe care vîrsta lui venerabilă, firea lui cinstită și pioasă cît și poziția lui în sînul bisericii îi dădeau dreptul s-o arate, dar totodată cu respectul adînc, ba aproape cu adorația cuvenită deopotrivă demnității eclesiastice și prestigiului personal al pastorului. Niciodată nu s-a văzut vreun exemplu mai frumos al felului cum maiestatea vîrstei și a înțelepciunii se pot împăca cu ascultarea și respectul datorate unui om recunoscut ca superior fie în

ierarhia socială, fie în cea spirituală. Totuși, în cursul celor câteva clipe cît reverendul Dimmesdale stătu de vorbă cu venerabilul bătrîn cu barba cărunță, avu nevoie de toată stăpînirea de sine ca să nu dea glas cîtorva blasfemii care îi trecură prin minte cu privire la Cina cea de Taină. Tremura vargă și obrazul îi deveni palid ca cenușa de teamă să nu-l ia gura pe dinainte rostind gînduri groaznice cu un consimțămînt pe care totuși nu-l dăduse. Și chiar cu această spaimă în inimă, își putu cu greu reține rîsul imaginîndu-și ce împietricit ar fi rămas bătrînul și prea cucernicul consilier în fața împietații pastorului !

Alt incident de aceeași natură : străbătînd grăbit strada, reverendul Dimmesdale o întîlni pe cea mai în vîrstă enoriașă a parohiei, o bătrînă doamnă dintre cele mai cuvioase, un adevărat model de virtute : săracă, văduvă, stingheră și cu o inimă atît de plină de amintiri despre soțul și copiii morți și despre prietenii ei de altădată, pe cît e de plin de pietre funerare un cimitir. Dar toate aceste motive de tristețe care ar fi putut s-o copleșească aproape că deveniseră un izvor de bucurie austeră pentru bătrînul ei suflet evlavios, datorită mîngîierilor credinței și adevărurilor Scripturii, cu care se hrănise neîncetat timp de peste treizeci de ani. Iar de cînd reverendul Dimmesdale o luase sub ocrotirea lui spirituală, sărmana bătrînică nu cunoscuse o mai mare mîngîiere pămîntească — care nici n-ar fi fost mîngîiere dacă n-ar fi avut și atîta har ceresc în ea — decît aceea de a-l întîlni, fie din întîmplare, fie în chip voit, pe pastorul ei, și de a fi întărită prin câteva cuvinte calde, binecuvîntate de adevăr biblic, revărsate de pe buzele lui multiubite în urechea ei cam surdă, dar care asculta cu extatică atenție. De astă dată însă, în momentul cînd își apropie buzele de urechea bătrînei, reverendul Dimmesdale — așa cum era dorința marelui vrăjmaș al sufletelor — nu fu în stare să-și aducă aminte de nici un citat din Scriptură și nici de vreun alt lucru, în afară de un scurt și viguros argument — care în clipa aceea i se părea de necombătut — împotriva nemuririi sufletului omenesc. Dacă acest argument ar fi în mintea bătrînei sale enoriașe, sărmana ar fi rămas de bună seamă moartă pe loc, ca sub efectul unei puternice otrăvi. Ceea ce-i șopti cu adevărat, pastorul nu-și putu aminti nici-

odată după aceea. Poate că în cuvintele sale domnise o atît de fericită încîlceală, încît ori mintea bieteii văduve nu le putuse înţelege limpede, ori providenţa o făcuse să le înţeleagă în felul ei. Fapt e că atunci cînd pastorul se uită înapoi, văzu la dînsa o expresie de recunoştinţă extatică, care-i lumina faţa zbîrcită şi cenuşie ca un reflex al cetăţii cereşti.

Şi iarăşi, un al treilea exemplu. După ce o părăsi pe bătrîna enoriaşă, întîlni pe cea mai tînără dintre ele. Era o fată de curînd convinsă — prin însăşi predica ţinută de reverendul Dimmesdale în duminica de după noaptea lui de veghe — să schimbe plăcerile trecătoare ale vieţii pe speranţa în lumina cerească, lumină care avea să strălucească cu atît mai tare cu cît viaţa ei se va întuneca şi care, în cele din urmă, avea să aurească bezna adîncă prin eterna ei splendoare. Era frumoasă şi pură ca un crin înflorit în rai. Pastorul ştia bine că în sanctuarul inimii ei neprihănite, care împrumuta religiei căldura dragostei şi dragostei o puritate religioasă, fecioara îi păstra imaginea cu evlavie, ascunsă parcă după perdele albe. Desigur că satana însuşi o făcuse pe biata fată să plece în după-amiaza aceea de lîngă maică-sa şi o adusesese în calea acestui om atît de greu ispitit sau — să nu spunem mai degrabă ? — atît de pierdut şi de deznădăjduit. Cînd fata se apropie, demonul şopti pastorului să lase să cadă în sînul ei gingaş o sămîntă a răului, care va produce în curînd flori întunecate şi va da fructe negre. Era atît de conştient de puterea lui asupra acestui suflet feciorelnic, care se încredea nespuse de mult în el, încît se simţea în stare să pustiască dintr-o singură privire plină de păcat toată nevino-văţia ei şi să trezească din acea singură privire forţele opuse. Dar după o luptă mai grea decît toate pe care le dusesese pînă atunci, îşi ascunse faţa cu sutana lui şi trecu repede înainte fără a da vreun semn că ar recunoşte-o, lăsînd-o pe tînăra fată să-i tălmăcească purtarea cum o putea. Ea îşi scrută conştiinţa care, ca şi buzunarul sau sacul ei de lucru, era plină de nimicuri inofensive, şi se găsi vinovată — sărăcuţa de ea ! — de o mie de greşeli închipuite, ceea ce o făcu a doua zi dimineaţa să se apuce de treburile casnice cu ochii umflaţi.

Înainte ca pastorul să aibă timpul de a-și sărbători izbînda asupra acestei ultime ispite, fu apucat de o altă poftă mai năstrușnică și aproape tot atît de îngrozitoare : aceea — ne rușinăm s-o spunem — de a se opri în mijlocul străzii și de a învăța un grup de copii de puritani, care se jucau acolo și abia dacă știau să vorbească, cîteva cuvinte foarte urîte. După ce respinsese și această idee nesăbuită ca nedemnă de haina ce o purta, întîlni un marinar beat, din echipajul corăbiei sosite din Antile. Și acum că învinsese cu atîta bărbăție toate celelalte ispite, bietul pastor Dimmesdale rîvnea măcar să dea mîna cu acest derbedeu nespălat și să se recreeze cu cele cîteva glume în doi peri pe care orice marinar dezmațat le are în rezervă, și cu o ploaie de înjurături bune, deschise, zemoase, răcoritoare și pline de hulă la adresa cerului ! Dacă trecu cu bine și prin această din urmă încercare, faptul se datora nu atît principiilor lui sănătoase, cît bunului său gust firesc și, mai mult încă, deprinderii de a păstra o rigidă și solemnă ținută preotească.

„Oare de ce m-or fi urmărind atîtea ispite ? se întrebă în cele din urmă pastorul, oprindu-se în loc pe stradă și lovindu-se cu palma pe frunte. Să fi înnebunit, sau să fi căzut cu totul pradă diavolului ? Am încheiat vreo învoială cu el, acolo în pădure, și am iscălit-o cu sîngele meu ? Și mă silește acum s-o îndeplinesc, împingîndu-mă la tot soiul de blestemății pe care închipuirea lui spurcată le poate născoci.“

Se povestește că în momentul în care reverendul Dimmesdale își puna aceste întrebări izbindu-se cu mîna pe frunte, bătrîna doamnă Hibbins, binecunoscuta vrăjitoare, ar fi trecut pe lîngă el. Avea un aer impunător, cu pieptănătura-i înaltă, rochia somptuoasă de catifea și gulerul cu crețuri, scrobit cu faimoasa crohmală galbenă, al cărei secret i-l împărtășise buna ei prietenă, Ann Turner, înainte ca această cinstită doamnă să fi fost spînzurată pentru uciderea lui Sir Thomas Overbury. Că citise sau nu gîndurile pastorului, asta nu se știe, dar vrăjitoarea se opri, se uită cu viclenie în obrazul lui, zîmbi răutăcios și, deși nu prea avea obiceiul să întrețină legături cu preoții, intră în vorbă cu el.

— Așadar, sfinția-ta a făcut o vizită în pădure, spuse vrăjitoarea dînd din cap și clătîndu-și pieptănătura înaltă. Data viitoare, fii bun și dă-mi de veste înainte, și am să fiu mîndră să te însoțesc. Nu vreau să mă laud, dar cuvîntul meu are o mare greutate, astfel că un străin poate să se bucure de o bună primire din partea potentatului pe care-l știi.

— Vă mărturisesc, doamnă, răspunse pastorul înclinîndu-se respectuos, așa cum înaltul rang al cucoanei și buna lui creștere i-o porunceau, vă mărturisesc pe onoare și conștiință că sînt cu totul nedumerit asupra înțelesului cuvintelor pe care le-ați rostit. N-am fost în pădure ca să caut nici un potentat și nici nu am de gînd să mă duc vreodată acolo pentru a cîștiga bunăvoința unui asemenea personaj. Singurul meu scop, și cred că e de ajuns, a fost ca să-l salut pe cucernicul meu prieten, apostolul Eliot, și să mă bucur împreună cu el de multele și neprețuitele sufilete cîștigate asupra păgînității.

— Ha, ha, ha ! chicoti bătrîna vrăjitoare tot clătîndu-și cocul înspre pastor. Știu, știu, așa sîntem siliți totdeauna să vorbim în timpul zilei ! Văd că cunoști bine tainele meseriei. Dar la miezul nopții și în pădure, vom sta de vorbă altfel împreună.

Și o porni semeată înainte, nu fără a-și întoarce capul de cîteva ori și a-i zîmbi, ca pentru a arăta că-i unea o legătură tainică.

„M-am vîndut oare demonului, pe care — dacă ceea ce se spune e adevărat — hîrca asta vicleană, cu scrobeala ei galbenă și rochia de catifea, l-a ales drept stăpîn ?“ se întrebă în gînd pastorul.

Bietul pastor ! Tîrgul pe care-l încheiase era foarte asemănător ! Ademenit de un vis de fericire, se lăsase nesilit de nimeni, ca niciodată pînă atunci, în voia a ceea ce știa bine că este un păcat mortal. Și otrava acestui păcat se răspîndise repede în toată ființa lui morală, paralizîndu-i impulsurile binecuvîntate și trezind la viață noianul pornirilor rele. Dispreț, amărăciune, dușmănie neprovocată, dorință de a face rău de dragul răului, batjocorirea a tot ce era bun și sfînt — toate se treziseră ispitindu-l, deși îl înfricoșau. Iar întîlnirea lui cu bătrîna doamnă Hibbins, dacă a avut loc cu adevărat, nu făcea

decît să dovedească simpatia și bunăvoința lui față de păcătoși și de lumea spiritelor pervertite.

Ajunsesese în răstimp la locuința lui de la marginea cimitirului și, urcînd în grabă scara, se refugie în cabinetul lui. Pastorul era mulțumit că ajunsesese la adăpost, înainte de a se fi trădat în ochii lumii prin vreuna din straniile și răutăcioasele excentricități la care se simțise neîncetat împins pe cînd străbătuse străzile. Intră în camera atît de familiară și își roti privirea peste cărți, ferestre, cămin, peste pereții acoperiți cu tapiserii, încercînd același simțămînt de înstrăinare care-l stăpînise pe tot parcursul de la vilceaua din pădure pînă în oraș, și de acolo pînă acasă. Aici studiasse și scrisese ; aici petrecuse zile de post și nopți de veghe, ieșind din ele mai mult mort decît viu ; aici se silise să se roage ; aici îndurase zeci de mii de chinuri ! Iată acolo Biblia, în toată bogăția vechiului text ebraic, din paginile căreia Moise și profeții îi vorbiseră și în care vocea lui Dumnezeu răsuna din toate părțile ! Acolo, pe masă, cu o pană înnegrită de cerneală lîngă ea, se afla o predică neterminată, întreruptă la mijlocul unei fraze, în momentul cînd, cu două zile înainte, gîndurile îi încetaseră să se reverse pe foaia de hîrtie. Știa că el, pastorul cu obrajii trași și palizi, era acela care făcuse și suferise toate acestea și care scrisese pînă în acel loc predica pentru ziua alegerii ! Dar avea impresia că stătea deoparte și că privea vechiul său Eu cu o curiozitate plină de dispreț și de milă, și totuși pe jumătate invidioasă. Eul acela dispăruse. Din pădure se întorsese un alt om, mai înțelept, îmbogățit cu cunoașterea unor taine ascunse, la care naivitatea vechiului său Eu n-ar fi putut ajunge niciodată. Dar ce amară era această cunoaștere !

În timp ce era cufundat în aceste ougetări, cineva bătuse în ușa cabinetului de studii, și pastorul spuse „Intră !“ nu fără teamă că ar putea să vadă ivindu-se un duh rău ! Și așa se și întîmplă ! Cel ce intră era bătrînul Roger Chillingworth. Pastorul rămase nemișcat — alb la față și fără glas — cu o mîină pe Biblia ebraică și cu cealaltă pe inimă.

— Bine ai venit, reverendul meu, spuse medicul. Cum îi merge acelui bărbat cucernic care este apostolul Eliot ? Dar îmi pari cam palid, prietene. Nu cumva călătoria aceasta prin locuri sălbatice a fost prea grea pentru sfin-

ția ta ? Nu socotești că ajutorul meu te-ar putea îmbărbăta și întări în vederea predicii de ziua alegerii ?

— Nu, nu cred, răspunse reverendul Dimmesdale. Călătoria mea, revederea cu sfântul apostol de acolo și aerul curat pe care l-am respirat mi-au făcut bine, după ce am stat închis atîta vreme în chilia aceasta. Cred că n-o să mai am nevoie de leacurile dumitale, bunul meu doctor, oricît de binefăcătoare ar fi ele și de prietenoasă mîna ce mi le întinde.

În tot acest timp, Roger Chillingworth se uita la pastor cu atenția și seriozitatea unui medic față de pacientul lui. În ciuda însă a acestei aparențe exterioare, preotul era aproape convins că bătrînul știa sau cel puțin bănuia despre întrevvedereea sa cu Hester Prynne. Ceea ce însemna că medicul își dădea seama că în ochii pastorului el nu mai era un prieten devotat, ci cel mai aprig dușman. Cum amîndoi știau, deci, atît de mult unul despre altul, ar fi fost, pare-se, firesc ca lucrul să-și găsească măcar în parte expresia în cuvintele lor. E ciudat însă cîtă vreme trece adesea înainte ca gîndurile să se întrupeze în cuvinte și cu cîtă îndemînare se pricep două persoane, care doresc să evite un anumit subiect, să se apropie de el, retrăgîndu-se apoi fără să-l atingă. Astfel pastorul nu avea nici o teamă că Roger Chillingworth ar putea traduce în cuvinte poziția reală în care se găseau unul față de celălalt. Totuși medicul, în felul lui viclean, se strecură înfricoșător de aproape de acel secret.

— N-ar fi mai bine, spuse el, să te folosești astă-seară de slaba mea pricepere ? Crede-mă, scumpe prietene, trebuie să ne dăm toată silința să te întărim în vederea predicii. Oamenii așteaptă lucruri mari de la dumneata, temîndu-se ca nu cumva într-un an preotul lor să-i părăsească.

— Da, să-i părăsească plecînd în altă lume, răspunse pastorul cu o pioasă resemnare. Facă cerul să fie o lume mai bună ! Căci, la drept vorbind, nu prea mă aștept să petrec lîngă turma mea anotimpurile fugare ale încă unui an ! Cît despre leacurile dumitale, prea bunule doctor, în starea mea de azi nu am nevoie de ele.

— Mă bucur că aud asta, răspunse vrăciul. Poate că leacurile mele, folosite atîta vreme în zadar, încep în sfîr-

șit să lucreze. Fericit aș fi, și vrednic de recunoștința Noii Anglii, de-aș izbuti în această vindecare.

— Îți mulțumesc din toată inima, grijuliul meu prieten, zise reverendul Dimmesdale cu un zîmbet grav. Îți mulțumesc și nu-ți voi putea răsplăti binefacerile decît prin rugăciuni.

— Rugăciunile unui om de bine sînt cea mai bogată răsplată, răspunse bătrînul Roger Chillingworth luîndu-și rămas bun. Sînt galbenii Noului Ierusalim, purtînd pe ei însăși pecetea Regelui.

Rămas singur, pastorul chemă un slujitor al casei și ceru să i se aducă puțină mîncare, pe care o înghiți cu nesaț. Aruncînd apoi în foc paginile predicii festive scrise mai înainte, începu îndată să scrie una nouă, cu o revărsare atît de năvalnică de gînduri și emoții, încît se crezu cu adevărat inspirat, mirîndu-se numai că cerul găsea cu cale să transmită muzica măreață și solemnă a adevărurilor sale eterne printr-un instrument atît de rău ales. Lăsînd însă acest mister să se dezlege singur sau să rămîină pe veci nedezlegat, își duse mai departe sarcina cu un zel înflăcărat și extatic. Și astfel noaptea trecu repede, ca un fugaci înaripat pe care ar fi gonit pastorul. Zorii mijiră și priviră roșind printre perdele ; și, în sfîrșit, soarele răsări și aruncă în încăpere o rază aurie, care nimeri drept în ochii orbiți ai preotului. Ședea acolo, cu pana tot între degete și cu nenumărate foi de hîrtie, acoperite cu slove, în urma lui !

XXI

Sărbătoarea Noii Anglii

Dis-de-dimineată, în ziua cînd noul guvernator urma să-și ia în primire postul din mîinile poporului, Hester Prynne și mica Pearl sosiră în piața orașului, care încă de la această oră matinală era invadată de o mulțime numeroasă de meseriași și de alți locuitori de rînd ; printre ei se vedeau de asemeni multe siluete grosolane, a căror

îmbrăcăminte din piele de cerb arată că aparțineau așezărilor de pădure din împrejurimile micii metropole a coloniei.

În această zi de sărbătoare obștească, ca în orice altă împrejurare din ultimii șapte ani, Hester purta o rochie de stofă aspră cenușie, care nu numai prin culoarea ei, ci și printr-o anumită ciudățenie greu de descris a croielii, făcea să dispară persoana ei fizică și contururile să i se șteargă, în timp ce litera stacojie o smulgea iarăși din penumbra nedeslușită, făcînd-o să apară sub aspectul moral pe care îl definea însăși lumina răspîndită de acest semn. Chipul ei, familiar de atîta vreme locuitorilor orașului, respira calmul de totdeauna. Era ca o mască, sau mai degrabă ca liniștea încremenită a trăsăturilor unei moarte, tristă asemănare ce se putea explica prin faptul că Hester era într-adevăr moartă, nemaiavînd nici o pretenție de a fi compătimită și părăsind astfel o lume căreia mai părea să-i aparțină.

Poate că în ziua aceea obrazul ei avea totuși o expresie ce nu mai fusese văzută pînă atunci și care, de altminteri, nu era încă destul de pronunțată pentru a fi descoperită, afară doar dacă vreun privitor înzestrat cu simțuri supranaturale i-ar fi citit întîi în inimă și ar fi căutat apoi o schimbare corespunzătoare în fizionomia și atitudinea ei. Un om cu un asemenea dar de a pătrunde tainele sufletești ar fi putut observa că, după ce răbdase timp de șapte ani nefericiți privirile mulțimii ca o necesitate, o penitență și o tortură impusă de o religie austeră, li se expunea ultima oară din libera ei voință, pentru a preface într-un fel de triumf ceea ce fusese o nesfîrșită suferință. „Priviți pentru ultima dată litera stacojie și pe cea care o poartă“, ar fi putut spune Hester mulțimii ce vedea în ea victima și sclava ei pe viață. „Nu mai e mult și va fi departe de voi ! Doar cîteva ceasuri încă, și adîncimea misterioasă a oceanului va stinge și ascunde pe veci simbolul pe care l-ați făcut să ardă pe pieptul ei !“

Dar nu ar însemna să atribuim o inconsecvență prea neverosimilă firii omenești, dacă am bănuî că Hester încerca un sentiment de regret în momentul cînd era pe punctul să se elibereze de suferința care fusese atît de

strîns legată de însăși ființa ei. Nu putea ea oare să simtă dorința irezistibilă de a sorbi cu nesaț o ultimă și adîncă înghițitură din cupa de absint și aloe, care îi amărîse neîncetat anii cei mai buni ai feminității ei? Vinul vieții, care avea să fie de acum înainte oferit buzelor ei într-o cupă cizelată și aurită, trebuia într-adevăr să fie tare, dulce și îmbătător pentru ca să n-o facă să tînjească lîncezind după drojdia amară ce-i fusese administrată ca un tonic de neasemănată putere.

Pearl era gătită în culori de o vaporeasă veselie. Cu greu s-ar fi putut ghici că această apariție sclipitoare și radioasă își datora viața acelei triste forme cenușii, sau că imaginația atît de somptuoasă și totodată atît de delicată care concepuse găteala copilei era aceeași care îndeplinea sarcina, poate mai grea, de a împrumuta o notă atît de deosebită veșmîntului simplu al mamei. Rochia miciei Pearl i se potrivea atît de bine, încît părea să fie emanația sau fireasca manifestare exterioară a caracterului ei; ar fi fost atît de imposibil de a o separa de ea ca de a lipsi aripa unui fluture de strălucirea ei multicoloră sau petala unei flori frumoase de splendoarea coloritului ei. La fel ca la acestea, găteala copilei făcea una cu însăși ființa ei. În această zi memorabilă, dispoziția lui Pearl avea în ea o ciudată neliniște și agitație, asemenea sclipirii unui diamant ce scînteiază și lucește cu fiecare palpitație a pieptului pe care-l împodobește. Copiii iau totdeauna parte în mod instinctiv la emoțiile celor de care sînt legați; ei au îndeosebi un simț subtil pentru orice tulburare, ori schimbare iminentă în împrejurările vieții casnice. Așa și Pearl, care era nestemata de pe pieptul neliniștit al mamei, trăda prin dispoziția ei febrilă înfrigurarea pe care nimeni n-o putea descoperi în trăsăturile nemișcate ale lui Hester.

Această efervescentă o făcea să filfîie ca o păsărică, mai degrabă decît să umble lîngă mama ei. Scotea neîncetat țipete sălbatice, nearticulate și deseori stridente. Cînd ajunseră în piață, deveni și mai agitată observînd zarva și forfoteala care animau acel loc, ce semăna de obicei cu pajiștea întinsă și pustie din fața primăriei unui sat mai curînd decît cu centrul negustoresc al unui oraș.

— Ce înseamnă asta, mamă? strigă ea. De ce s-au lăsat toți oamenii azi de lucru? E o zi de jocuri pentru toată

lumea ? Uite-l pe fierar ! Şi-a spălat faţa plină de funingine şi şi-a pus hainele de duminică, şi arată de parcă ar vrea să petreacă, numai de l-ar învăţa cineva cum s-o facă ! Şi iată-l pe domnul Brackett, bătrînul temnicer, care dă din cap şi-mi zîmbeşte. De ce face asta, mamă ?

— Îşi aduce aminte că te-a văzut cînd erai un prunc, copila mea, răspunse Hester.

— Pentru asta n-ar trebui să dea din cap şi să zîmbească, negriciosul, fiorosul şi urîtul cela de bătrîn ! spuse Pearl. Să-ţi facă ție semn din cap, dacă vrea, căci tu ești îmbrăcată în cenuşiu şi porţi slova roşie. Dar uite, mamă, cîţi oameni străini s-au adunat ! Şi indieni, şi marinari ! Ce caută cu toţii în piaţă ?

— Aşteaptă să vadă cortegiul, spuse Hester. Căci o să treacă guvernatorul, şi dregătorii, şi pastorii, şi toţi oamenii mari, cu muzica şi soldaţii în frunte.

— Şi are să fie şi pastorul printre ei ? întrebă Pearl. Şi are să-mi întindă iarăşi braţele ca atunci cînd m-ai dus la el de la malul pîrîului ?

— Da, are să fie şi el, drăguţa mea, răspunse mama. Dar astăzi n-are să-ţi dea bună ziua ; şi nici tu nu trebuie să-l saluţi.

— Ce om ciudat şi trist e pastorul ! spuse copila vorbind parcă cu sine. În toiul nopţii ne cheamă la el şi ne ţine pe amîndouă de mîină, ca atunci cînd am stat împreună cu el, acolo pe platformă ! Şi în fundul pădurii, unde doar bătrînii copaci pot să audă şi o fişie de cer să vadă, stă de vorbă cu tine, şezînd pe un morman de muşchi ! Şi îmi dă un sărut pe frunte, pe care pîrîiaşul abia de poate să-l spele ! Dar aici, la lumina soarelui şi în mijlocul tuturor oamenilor, nu ne cunoaşte şi nici noi nu trebuie să-l cunoaştem ! Da, e un om ciudat şi trist, şi îşi ţine mereu mîina pe inimă !

— Taci, Pearl ! Nu înţelegi încă lucrurile astea, îi spuse maică-sa. Nu te mai gîndi la pastor, ci uită-te în jurul tău şi vezi ce bucuroasă e astăzi toată lumea. Copiii au venit de la şcoală, iar cei mari din ateliere sau de pe ogoare ca să se veselească. Căci astăzi un om nou începe să-i cîrmuiască, şi de aceea — cum e datina omenirii încă de cînd s-a născut cel dintîi popor — sînt fericiţi şi petrec,

ca și cum un an bun și auriu va avea în sfârșit să înceapă în această sărmană lume veche !

Era așa cum spunea Hester : o veselie neobișnuită lumina fețele oamenilor. În această perioadă festivă a anului — consacrată de pe atunci și care avea să fie păstrată încă aproape două veacuri — puritanii concentrau tot ce socoteau îngăduit slăbiciunii omenеști ca bucurie și petreceri publice, împrăștiind astfel pînă într-atît norul ce-i întuneca de obicei, încît pe durata acestei unice sărbători abia dacă păreau mai puțin gravi decît cea mai mare parte a celorlalte comunități într-o perioadă de grea calamitate.

Dar poate că exagerăm nuanța cenușie sau neagră care caracteriza, fără îndoială, atmosfera și moravurile vremii. Mulțimea ce umplea piața din Boston nu moștenise din naștere austeritatea puritană. Acești oameni se născuseră în Anglia și părinții lor trăiseră în splendoarea însorită a epocii elisabetane, într-o vreme în care viața engleză, privită în întregime, pare să fi fost mai impunătoare, mai măreață și mai veselă decît tot ce cunoscuse vreodată omenirea. Dacă ar fi urmat gusturile lor ereditare, coloniștii din Noua Anglie ar fi serbat toate evenimentele de însemnătate obștească prin focuri de artificii, banchete, spectacole pompoase și procesiuni. Și nici nu le-ar fi fost cu neputință să îmbine cu prilejul acestor ceremonii maiestuoase distracțiile plăcute cu solemnitatea și să împodobească, am putea zice, cu o broderie sculptor de barocă mantia de paradă cu care o națiune se îmbracă la festivități. O slabă tentativă de acest fel putea fi observată în modul de a serba ziua cînd începea anul politic al coloniei. În cazurile stabilite pentru instalarea anuală a dregătorilor din Noua Anglie se putea discerne un palid reflex al unui fast rămas încă viu în memorie, o repetare, lipsită de culoare și diluată de mai multe ori, a ceea ce strămoșii noștri văzuseră în mîndra și bătrîna Londră, dacă nu chiar la o încoronare regală, dar măcar la investitura unui nou lord-primar. Părinții și întemeietorii coloniei — oamenii de stat, preoții și militarii — considerau pe atunci ca o datorie să adopte fastul și pompa care, potrivit vechii tradiții, erau privite ca ținuta cuvenită pentru mai-marii vieții publice și sociale. Toți apăreau pentru a

defila într-o procesiune solemnă prin fața ochilor poporului, conferind astfel demnitatea necesară înjghebării modeste a unui guvern atât de proaspăt.

Tot cu acest prilej, oamenii erau autorizați, dacă nu îndemnați, să se destindă de pe urma sîrguinței neobosite și severe cu care se dedicau muncilor aspre de tot felul, ce păreau să facă corp cu religia lor. E drept că aici nu se găsea nici una din distracțiile ce se ofereau cu atîta dărnicie voioșiei poporului în Anglia din vremea reginei Elisabeta sau a regelui Iacob : nici spectacole teatrale pentru popor ; nici barzi cu harpe, care să recite vechi balade ; nici flașnetari, care să-și joace maimuța în sunetul muzicii ; nici scamatori cu trucurile lor de pretinsă vrăjitorie ; nici măscărici, care să înveselească mulțimea cu glumele lor vechi, poate de secole, dar care tot mai stîrneau haz, pentru că recurgeau la sursele permanente ale umorului vulgar. Toți acești meșteri în diferite ramuri ale distracțiilor populare ar fi fost respinși cu asprime nu numai de disciplina rigidă a legii, dar și de sentimentul general, care dă legii puterea. Cu toate acestea, marea și cinstita față a poporului zîmbea, poate cam sever, dar totuși zîmbea. De altfel jocurile nu lipseau ; erau acelea la care coloniștii asistaseră și luaseră parte pe vremuri la iarmaroacele de la țară sau pe pajiștile comunale ale satelor din Anglia și pe care socotiseră nimerit să le păstreze și pe acest nou pămînt, de dragul curajului și al virilității ce le caracterizau. Ici și colo pe întinsul pieții se puteau vedea întreceri de trîntă după diferitele feluri practicate în ținuturile Cornwall și Devonshire ; într-un colț se desfășura o luptă amicală cu bastoane ; iar ceea ce stîrnea interesul cel mai mare era faptul că pe estrada stîlpului infamiei, pomenită atît de des în aceste pagini, doi maștri de scrimă se pregăteau să înceapă o demonstrație de luptă cu sabia lată și cu scutul. Dar, spre marea decepție a mulțimii, această exhibiție fu întreruptă de armașul orășenesc, care nu înțelegea să îngăduie ca maiestatea legii să fie violată printr-o asemenea folosire abuzivă a unuia din locurile consacrate ei.

Poate că nu mergem prea departe afirmînd că în fond, coloniștii — dat fiind că pe vremea aceea se găseau încă într-un prim stadiu de viață morocănoasă și că se trăgeau

din părinți care, în zilele lor, știuseră să fie veseli — ar suporta bine, în ceea ce privește petrecerea sărbătorilor, o comparație cu descendenții lor, chiar dintr-o epocă cum e a noastră, despărțită de a lor printr-un interval atât de lung. Urmașii lor imediați, adică generația de după primii emigranți, au căzut în cel mai negru puritanism și au întunecat în așa măsură obrazul nației, încît toți anii care s-au scurs de atunci n-au ajuns să-l însenineze. Ne mai rămîne să învățăm din nou arta uitată a veseliei.

Tabloul de viață umană pe care-l oferea piața, cu toate că nuanța sa dominantă era cenușiul, cafeniul sau negrul mohorît al emigranților englezi, era totuși înviorat de o oarecare diversitate de culori. Un grup de piei-roșii — gătiți cu portul lor sălbatic alcătuit din sumane de piele de cerb, ciudat brodate, cingători ornate cu scoici și po-doabe de cap făcute din pene ; vopsiți pe obraz cu ocru roșu sau galben și înarmați cu arcuri, cu săgeți și cu su-lițe cu vîrfuri de silex — se ținea deoparte cu un aer de inflexibilă gravitate, pe care nici puritanii nu l-ar fi putut întrece. Dar oricît de sălbatici ar fi fost acești barbari vopsiți, ei nu formau elementul cel mai sălbatic al tabloului. Meritul acesta l-ar fi putut revendica mai degrabă cei cîțiva marinari ai vasului sosit din Marea Antilelor, care coborîseră pe uscat pentru a asista la petrecerile din ziua alegerii. Erau aventurieri descreierați, cu o înfățișare brutală, cu fețele arse de soare și bărbile zbîrlite ; pantalonii lor largi și scurți erau strînși în jurul mijlocului cu curele late, avînd adesea drept cataramă o placă grosolană de aur și susținînd totdeauna un cuțit lung sau o sabie. Sub pălăriile lor cu borurile late, făcute din foi de palmier, scînteiau niște ochi care, chiar în momente de bună dispoziție și de veselie, aveau o expresie de fero-citate bestială. Acești indivizi neînfricați călcau fără scrupule regulile de bună purtare cărora le erau supuși toți ceilalți oameni : fumau tutun pînă și sub nasul pedelului, cu toate că fiecare pufăială ar fi costat un șiling pe orice cetățean ; trăgeau, de cîte ori le venea pofta, cîte o dușcă de vin sau de rachiu din plosca lor, întinzînd-o apoi cu generozitate gloatei uimite ce-i înconjura. Era o trăsătură foarte caracteristică a moralității ce domnea în acea

vreme, oricît de rigidă am socoti-o astăzi, că neamului marinăresc i se trecea cu vederea nu numai șotiile ce și le permitea pe uscat, ci și isprăvile mult mai nesăbuite pe care le săvîrșea atunci cînd se afla în propriul său element. Marinarul din epoca aceea ar fi în zilele noastre foarte aproape de a fi trimis în fața judecății ca pirat. Nu încăpea îndoială, de pildă, că însuși echipajul vasului despre care e vorba, deși nu era alcătuit din cele mai înrăite exemplare ale confreriei nautice, se făcuse vinovat, cum am spune noi, de acte de prădăciune împotriva comerțului spaniol, care ar fi deschis tuturor membrilor săi perspectiva ștreangului în fața unui tribunal modern.

Dar în acele vremuri depărtate marea se umfla, fierbea și spumega după bunul ei plac, supusă cel mult vînturilor furtunoase, fără ca legile oamenilor să intervină prea mult în domeniul ei. Piratul putea renunța oricînd la în-delethnicirile lui pe mare pentru a deveni într-o bună zi, pe uscat, un om cinstit și pios ; și nici măcar în toiul carierei lui aventuroase și lipsite de scrupule, nu era privit ca un personaj cu care era dezonorant să întreprind legături de afaceri sau chiar să ai vreun contact întîmplător. Așa se face că vechii puritani, cu mantiile lor negre, gulerele scrobite și pălăriile țuguiate, zîmbeau cu indulgență urmărind purtarea zgomotoasă și dezvățată a acestor lupi-de-mare înveseliți ; și nimeni nu arată nici uimire, nici dezaprobare cînd un cetățean atît de onorabil ca bătrînul Roger Chillingworth, vraciul, își făcu apariția în piață stînd de vorbă familiar cu căpitanul acelei corăbii suspecte.

Acesta din urmă era, fără îndoială, personajul cel mai bătător la ochi și mai elegant, în ce privește ținuta, dintre cei ce puteau fi văzuți în mulțime. Purta o sumedenie de panglici pe costumul lui și un șiret de aur la pălărie, care era pe deasupra împodobită și cu un lanț de aur și încununată de o pană. Spada îi atîrna de mijloc, iar pe frunte se vedea cicatricea unei lovituri de sabie, pe care, judecînd după pieptănătura lui, căuta mai degrabă s-o pună în valoare decît s-o ascundă. Un locuitor de pe uscat ar fi putut cu greu să se arate cu un asemenea costum și un asemenea obraz, și încă cu un aer atît de semeț, fără a fi supus unui interogatoriu sever în fața unui magistrat și a fi condamnat

probabil la amendă sau la închisoare, sau poate chiar pus în butuci și expus oprobriului public. La căpitanul corăbiei, însă, toate acestea erau privite ca ținînd de calitatea lui; asemenea solzilor lucitori ai unui pește.

După ce se despărți de medic, căpitanul vasului ce pleca la Bristol se apucă să hoinărească în piață pînă ce ajunse din întîmplare lîngă locul unde se afla Hester Prynne; părăind s-o recunoască, nu șovăi să intre în vorbă cu ea. Ca de obicei — oriunde s-ar fi găsit Hester — în jurul ei se formase un mic spațiu gol, un fel de cerc magic, în care, cu toate că la cîțiva pași lumea se înghesuia și se înghiontea, nimeni nu îndrăznea sau nu dorea să pătrundă. Era un semn vădit al izolării morale în care o închidea litera stacojie pe nefericita ființă ce o purta; și aceasta, datorită în parte propriei ei rezerve și în parte faptului că oamenii se retrăgeau instinctiv în fața ei, deși în vremea din urmă o făceau cu mai puțină ostilitate. De astă dată însă, și poate pentru prima oară, această împrejurare fu de folos, căci îngădui lui Hester și căpitanului să vorbească între ei fără a fi auziți; și reputația lui Hester Prynne în opinia oamenilor se schimbase atît de mult, încît convorbirea ei cu un asemenea personaj n-ar fi putut stîrni mai puțin scandal nici chiar dacă ar fi fost purtată de matroana cea mai renumită pentru riguroasa ei moralitate.

— Așadar, doamnă, spuse căpitanul, va trebui să poruncesc să se pregătească încă o cabină pe lîngă cele pe care le-ați tocmit! Deci, nici o teamă de scorbut sau tifos în călătoria aceasta! Cu chirurgul vasului și cu acest nou doctor, singura primejdie poate veni din doctorii și hapuri, cu atît mai mult cu cît am la bord o mulțime de spițerii pe care le-am dobîndit de pe un vîs spaniol.

— Ce vrei să spui? întrebă Hester mai speriată decît lăsa să se vadă. Mai ai un pasager?

— Cum, nu știți, exclamă căpitanul, că medicul de acolo — Chillingworth îi zice — are de gînd să guste plăcerile călătoriei pe corabia mea împreună cu dumneavoastră? Ba da, trebuie s-o știți, căci mi-a spus că ține de grupul dumneavoastră și că e bun prieten cu domnul despre care mi-ați vorbit — acela care se află în primejdie din pricina ursuzilor ăstora de cîrmuitori puritani.

— Se cunosc bine într-adevăr, răspunse Hester cu un aer calm, cu toate că era în culmea consternării. Au locuit multă vreme împreună.

Convorbirea dintre căpitan și Hester Prynne se mărgini la atît. Dar în clipa aceea, ea îl zări chiar pe Roger Chillingworth, care stătea în colțul cel mai depărtat și-i zîmbea; un zîmbet care — de la celălalt capăt al pieții întinse și agitate, și peste toată trîncăneala și toate rîsetele, printre gîndurile, toanele și interesele de tot soiul ale gloatei — îi trimetea un mesaj tainic și înfiorător.

XXII

Cortegiul

Înainte ca Hester să-și poată aduna gîndurile și să aibă răgazul de a chibzui ce se impunea să facă în fața acestei noi și neliniștitoare situații, sunete de muzică militară se auziră apropiindu-se dintr-o stradă lăturalnică. Ele anunțau apropierea cortegiului de dregători și cetățeni în drum spre biserică, unde — potrivit unui uz stabilit încă de pe atunci și totdeauna respectat după aceea — reverendul Dimmesdale urma să țină predica alegerii.

Curînd capul cortegiului se ivi după colț și înaintă încet și solemn de-a curmezișul pieții. Întîi venea muzica. Era alcătuită din felurite instrumente, poate nu prea bine acordate între ele și cîntînd fără multă artă, dar atingea totuși înaltul scop pentru care armonia de trîmbițe și tobe se adresează mulțimii: acela de a conferi un caracter mai măreț și mai eroic spectacolului ce se desfășoară în fața ochilor ei. La început mica Pearl bătu din palme, dar după o vreme scăpă de agitația febrilă care o ținuse în continuă fierbere toată dimineața și începu să privească în tăcere, părăd să fie purtată în sus de talazurile unduioase și umflate ale sunetului, asemenea unei păsări de mare plutind pe valuri. Curînd însă luminile sclipitoare pe care soarele le aprindea pe arme și pe platoșele lucioase ale companiei

de soldați ce venea în urma muzicii și forma garda de onoare a cortegiului o readuseră la dispoziția de dinainte. Acest corp de ostășime — care și-a perpetuat pînă azi existența colectivă, păstrîndu-și de-a lungul veacurilor faima-i străveche și plină de cinste — nu era format din mercenari. În rîndurile lui slujeau gentilomi care simțeau în ei pulsațiile unui spirit marțial și căutau să întemeieze un fel de colegiu militar, unde să poată învăța, ca într-o confrerie de cavaleri ai ordinului templierilor, știința și, în măsura în care exercițiile pașnice le-o îngăduiau, practicile războiului. Înalta prețuire ce se acorda pe atunci tagmei ostășești se recunoștea în ținuta mîndră a fiecărui membru al companiei. Unii dintre ei, de altminteri, își cîștigaseră prin faptele lor de arme din Țările-de-Jos sau de pe alte cîmpuri de bătaie din Europa dreptul legitim la faima și gloria soldățească. În afară de aceasta, întreaga ceată, cu platoșele de oțel și cu panașele ce se clătinau pe coifurile lucioase, producea un efect strălucitor, pe care nici o paradă a vremurilor mai noi n-ar putea să-l egaleze.

Și totuși onorabili demnitari civili, care veneau imediat în urma escortei militare, erau mai vrednici de privirile unui observator chibzuit. Chiar atitudinea și mersul lor purtau pecetea unei măreții în fața căreia pasul falnic al războinicilor părea vulgar, dacă nu absurd. Era o epocă cînd ceea ce numim talent se bucura de mult mai puțină considerație decît azi, în timp ce elementele masive, care dau stabilitate și demnitate caracterului, erau mult mai prețuite. Poporul preluase prin moștenire sentimentul respectului, care la urmașii lui — dacă în general mai supraviețuiește — există în proporții mult mai reduse și cu o putere simțitor scăzută, în ce privește alegerea și aprecierea oamenilor din viața publică. Schimbarea poate însemna un bine sau un rău, sau poate, în parte, și bine și rău. În acele vremuri vechi, colonistul englez stabilit pe țărmurile neprimitoare ale Americii — după ce lăsase în urmă regi, nobili și toate treptele unei ierarhii înfricoșătoare, în timp ce facultatea și nevoia de a venera erau încă vii în el — acorda această venerație părului nins și frunților brăzdate de vîrstă, integrității îndelung încercate, înțelepciunii cum-

pănite, experienței avînd o nuanță de tristețe, într-un cuvînt tuturor acelor însușiri de seriozitate și greutate care trezesc ideea durabilității și intră în noțiunea generală de respectabilitate. De aceea, primii cîrmuitori pe care i-a ales poporul în acele începuturi — un Bradstreet, un Endicott, un Dudley, un Bellingham și cei de o seamă cu ei — par să fi fost lipsiți de strălucire și să se fi distins mai degrabă printr-o sobră cumpăneală decît prin agerimea minții. Aveau curaj și tărie de voință; și în vremuri de greutăți sau primejdii, se puneau cu pieptul pentru binele poporului, ca un șir de stînci ce înfruntă asaltul valurilor furtunoase. Aceste trăsături de caracter erau limpede exprimate în fețele pătrate și în statura vînjoasă a noilor dregători. În privința demnității naturale a ținutei lor, țara-mamă n-ar fi avut de ce să se rușineze dacă acești bărbați de frunte ai unei adevărate democrații ar fi fost admiși în Camera lorzilor sau în Consiliul privat al suveranului.

Imediat după dregători păsea tînărul și eminentul pastor, din gura căruia urma să fie auzită predica festivă. Aparținea unei tagme în care valorile intelectuale erau mult mai răspîndite decît în viața politică, căci — lăsînd la o parte motivele mai înalte — ea oferea, prin respectul mergînd pînă la adorare acordat membrilor ei de către comunitate, satisfacții destul de puternice pentru a atrage spre ea ambițiile cele mai nemăsurate. Pînă și puterea politică — ca, de pildă, în cazul lui Increase Mather¹ — era la îndemîna unui preot eminent.

Toți aceia ce-l priveau acum pe reverendul Dimmesdale observau că niciodată de cînd pusese pentru prima dată piciorul pe pămîntul Noii Anglii, mersul și expresia lui nu fuseseră atît de energice ca acum, cînd înainta în cortegiu. Pasul nu-i mai era șovăielnic ca în alte prilejuri; spatele nu-i era încovoiat și nici mîna nu se odihnea pe piept, ca un semn de rău augur. Totuși, dacă cineva ar fi observat mai atent înfățișarea pastorului, și-ar fi dat seama că puterea ce emana din el nu părea să fie de natură tru-

¹ Pastor american (1639—1723) din Boston, care s-a bucurat de o mare influență în colonia Massachusetts.

pească. Poate că era de esență spirituală și insuflată de un inger. Poate că trebuia privită ca expresie a exaltării datorate acelui tonic puternic care nu-și are izvorul decît într-o cugetare intensă și îndelungată. Sau poate temperamentul lui sensibil era înviorat de muzica zgomotoasă și pătrunzătoare care se înălța spre cer ridicîndu-l pe undele ei. Cu toate acestea, privirea îi era atît de absentă, încît te puteai întreba dacă reverendul Dimmesdale auzea măcar muzica. Trupul îi era, neîndoielnic, prezent, înaintînd cu o forță neobișnuită. Dar unde-i era spiritul? Retras departe în adîncurile propriului său domeniu, el căuta cu un efort supranatural să rînduiască o altă procesiune, și anume cortegiul maiestuos al gîndurilor care aveau în curînd să porceadă de acolo. Și astfel pastorul nu vedea nimic, nu auzea nimic, nu știa nimic din ceea ce se petrecea în jurul lui; dar puterea spirituală susținea trupul slab și-l ducea înainte, fără a-i simți povara și transformîndu-l și pe el în spirit. Oameni înzestrați cu o minte ieșită din comun, care suferă de o boală, sînt capabili uneori de un asemenea efort uriaș, în care își cheltuiesc viața mai multor zile, rămînînd apoi ca și morți un timp tot atît de îndelungat.

Hester Prynne, care îl privea fix pe pastor, simțea cum o cuprinde o apăsătoare tristețe, fără a-i putea desluși însă nici originea, nici cauza; îi părea doar nespus de depărtat de propria ei lume și cu totul inaccesibil. Se așteptase măcar să poată schimba o privire de recunoaștere cu el. Se gîndea la pădurea întunecată, la vîlceaua singuratică, la dragostea și teama lor, și la trunchiul de copac acoperit de mușchi pe care șezuseră mîna-n mîna, împletind cuvintele lor triste și pătimașe cu șopotul melancolic al pîriului. Cît de legați se simțiseră atunci, cît de adînc se înțeleseseră! Era oare același om? Abia dacă-l recunoștea! Învăluit parcă în sunetul muzicii, trecea mîndru prin fața ei împreună cu întregul cortegiu de bărbați impunători și venerabili, atît de inaccesibil în demnitatea funcției lui și încă și mai inaccesibil în lumea depărtată și lipsită de simțire a gîndurilor în care-l vedea cufundat acum! Simțea o adîncă durere la gîndul că totul nu fusese desigur decît o iluzie și că nu putea exista nici o legătură reală între ei, oricît ar fi visat la ea. Și era atîta feminitate în Hester, încît

anevoie îi putea ierta — mai ales acum cînd pasul greu al destinului lor se auzea tot mai aproape, mai aproape, mai aproape ! — faptul că era în stare să se retragă atît de deplin din universul lor comun, în timp ce ea dibuia în întuneric, întinzîndu-și mîinile reci, fără a-l găsi.

Pearl, fie că ghicea simțămintele mamei și le împărtășea, fie că simțea ea însăși îndepărtarea și intangibilitatea pastorului, rămase în tot timpul procesiunii neliniștită, agitîndu-se încoace și încolo ca o pasăre înaintea de a-și lua zborul. Cînd întregul cortegiu trecuse, fetița își ridică privirea spre Hester.

— Mamă, spuse ea, pastorul ăsta era același care m-a sărutat lîngă pîrîu ?

— Liniște, micuța mea ! șopti mama. Nu trebuie să tot vorbim în piață despre ceea ce ni s-a întîmplat în pădure.

— Nu eram sigură că e el, atît de schimbat arăta, urmă copila. Altminteri aș fi alergat și i-aș fi cerut să mă sărute acum, în fața tuturor oamenilor, așa cum a făcut acolo, printre copacii bătrîni și negri. Ce-ar fi zis pastorul, mamă ? Și-ar fi apăsat mîna pe inimă și s-ar fi uitat urît la mine, și m-ar fi gonit ?

— Ce-ar fi putut să spună, fetița mea ? răspunse Hester. Decît că nu e vreme de sărutat și că piața nu e locul potrivit pentru asta. E mai bine, Pearl, că nu ai vorbit cu el.

O altă nuanță a sentimentului inspirat de reverendul Dimmesdale fu exprimată de o persoană a cărei excentricitate — sau, mai curînd nebunie — o împinse la un lucru pe care puțini dintre locuitorii orașului ar fi îndrăznit să-l facă, anume de a intra în vorbă, în fața lumii, cu aceea care purta litera stacojie. Era doamna Hibbins care, gătită în chip pompos cu un triplu guler încrețit, cu pieptar brodat și rochie de catifea grea, și sprijinindu-se pe un baston cu mîner de aur, ieșise din casă pentru a vedea cortegiul. Cum această cucoană bătrînă avea reputația (care mai tîrziu avea s-o coste chiar viața) de a juca un rol de frunte în toate faptele de magie neagră ce se săvîrșeau neîncetat, mulțimea se dădu la o parte în fața ei, temîndu-se parcă de atingerea rochiei, ca și cum aceasta ar fi dus ciuma în faldurile ei

somptuoase. Cînd fu văzută intrînd în vorbă cu Hester Prynne, groaza inspirată de doamna Hibbins se îndoi — în ciuda bunăvoinței cu care atîția oameni o priveau acum pe Hester — și mulțimea se retrase în grabă din acea parte a pieții unde se aflau cele două femei.

— Ei, cine și-ar fi putut închipui una ca asta ! îi șopti bătrîna doamnă lui Hester. Acest slujitor al Domnului ! Sfîntul ăsta pe pămînt, cum îl socotesc oamenii și cum — trebuie s-o mărturisesc — și arată ! Oare cine, din toți cei ce l-au văzut mergînd în cortegiu, ar crede că nu e mult de cînd a șters-o din cabinetul lui de studii, rumegînd — mă pun chezașă — un text ebraic din Scriptură, ca să respire puțin aer proaspăt în pădure ? He, he, știm noi ce înseamnă asta, Hester Prynne ! Zău, nu-mi vine să cred că e același om. Am văzut eu umblînd în urma muzicii și alți membri ai bisericii, care au jucat cîndva în tact cu mine, ținîndu-se poate de mîna cu vreun vrăjitor indian sau vreun vraci lapon, cînd scripcarul era cineva pe care-l știu eu bine. În fine, astea nu-s decît nimicuri pentru o femeie care cunoaște lumea. Dar pastorul acesta ! Ești sigură, Hester, că e același bărbat cu care te-ai întîlnit pe cărarea din pădure ?

— Nu știu, doamnă, ce vreți să spuneți, răspunse Hester Prynne. Știa că doamna Hibbins nu e în toate mințile, dar se simți totuși ciudat de tulburată, ba chiar înspăimîntată auzind-o cum afirma fără sfială că atîtea persoane (printre care și ea însăși) întrețineau legături personale cu necuratul. Nu se cade să vorbesc cu ușurință despre un asemenea învățat și evlavios propovăduitor al Cuvîntului, cum e reverendul Dimmesdale !

— Ptiu, femeie, mai bine ai tăcea ! strigă bătrîna amenințînd-o cu degetul pe Hester. Crezi că după ce am fost de atîtea ori în pădure, nu sînt în stare să-i recunosc pe cei care au fost și ei acolo ? Da, îi recunosc pe toți, chiar dacă nu le-a rămas în păr nici o frunză din ghirlandele de flori sălbatice pe care le-au purtat pe cînd dănuiau. Pe tine te cunosc, Hester, căci văd semnul. Oricine îl poate vedea la lumina soarelui, iar în întuneric strălucește ca o flacără roșie. Îl porți fățiș, așa încît nu încapă nici o îndoială în privința lui. Dar pastorul acela ! Lasă-mă să-ți spun la ureche : cînd Omul Negru vede pe unul din slujitorii săi,

care și-a pus iscălitura și pecetea, dar șovăie să-și recunoască legămîntul, ca reverendul Dimmesdale, el știe să rînduiască lucrurile în așa fel încît semnul să fie dezvăluit ziua-n amiaza mare ochilor tuturor! Oare ce caută să ascundă pastorul ținîndu-și totdeauna mîna pe inimă? Ce zici, Hester Prynne?

— Ce ascunde, bună doamnă Hibbins? întrebă cu aprindere mica Pearl. Nu cumva ai văzut dumneata?

— Lasă asta, drăguța mea! răspunse doamna Hibbins, făcînd o adîncă reverență. Ai să vezi și tu într-o bună zi. Se spune, copila mea, că te tragi din Craiul văzduhului! Vrei să ieși călare cu mine, într-o noapte senină, ca să-l vezi pe taică-tău? Vei afla atunci de ce-și ține pastorul mîna pe inimă!

Și cu un rîs strident, care răsună în toată piața, ciudata bătrînă plecă.

Între timp, rugăciunea preliminară fusese rostită în biserică, iar acum se auzea vocea reverendului Dimmesdale care își începea cuvîntarea. Un sentiment irezistibil o îndemna pe Hester să nu se depărteze. Cum edificiul sacru era prea înțesat pentru ca vreun ascultător să mai încapă, își făcu loc chiar lîngă platforma stîlpului infamiei. Locul era destul de apropiat pentru ca întreaga predică să ajungă pînă la urechile ei, sub forma unui murmur nedeslușit dar cu accente variate, în care se recunoșteau bine întonațiile atît de caracteristice ale vocii pastorului.

Acest glas era în el însuși un dar prețios, căci chiar și un ascultător care n-ar fi înțeles nimic din limbajul predicatorului ar fi fost totuși legănat numai de ton și de cadență. Ca orice altă muzică, glasul emana pasiune, patetism și emoțiile cele mai adînci sau mai gingașe într-o limbă familiară oricărei inimi, oriunde ar fi fost ea educată. Cu toate că sunetul vocii era înăbușit de pereții bisericii, Hester asculta cu atîta încordare, încît predica dobîndea pentru dînsa un înțeles cu totul independent de cuvintele pe care nu le putea percepe. Dacă le-ar fi auzit mai deslușit, ele n-ar fi constituit poate decît un mijloc mai grosolan, care ar fi întunecat sensul spiritual. Cîteodată vocea ajungea pînă la ea ca un murmur surd, asemenea adierii unui vînt ce se domolește; apoi se umfla treptat, cîștigînd în dulceață și putere, pînă cînd volumul

ei părea s-o învăluie pe Hester, înălțînd-o într-o atmosferă de sfîntă înfiorare și solemnă grandoare. Dar oricît de maiestuoasă ar fi devenit uneori vocea, ceva ca un vaiet adînc vibra neîncetat în ea : o expresie, puternică sau stinsă, de înfricoșare, geamătul parcă sau strigătul de durere al omenirii, care făcea să vibreze o coardă sensibilă în toate inimile. Din cînd în cînd, tot ce putea fi auzit era acest adînc accent de suferință abia perceptibil, ca un oftat în mijlocul unei tăceri mîhnite. Dar chiar cînd glasul pastorului devenea poruncitor, cînd se înălța ca un vînt irezistibil, cînd atingea amploarea și puterea maximă, umplînd biserica în așa chip încît amenința să-și facă drum prin zidurile masive ale bisericii și să se răspîndească în aer liber — chiar și atunci cel ce asculta cu atenție putea distinge același strigăt de durere. Ce era aceasta ? Era plînsul unei inimi omeniești împovărate de suferință și vinovate poate, care își dezvăluie taina — fie ea un păcat sau o jale adîncă — marii inimi a omenirii, implorîndu-i în fiecare clipă, prin fiecare din accentele ei, și niciodată în zadar, compătimirea și iertarea ! Acest vaiet adînc și continuu era acela care împrumuta cuvintelor pastorului atîta putere.

În tot acest timp, Hester stătea nemișcată ca o statuie la piciorul eșafodului. Chiar dacă vocea pastorului n-ar fi țintuit-o acolo, ar fi simțit totuși forța magnetică de neînvins a acestui loc în care începuse viața ei de rușine. Avea sentimentul — prea nedeslușit ca să se prefacă în gînd, dar care o apăsa pe suflet — că toată viața ei, cea trecută și cea viitoare, era legată de locul acesta, singurul ce-i dădea unitate.

Mica Pearl o părăsise între timp pe maică-sa și se juca în voie prin piață. Înveselea mulțimea mohorîtă prin ființa ei sclipitoare și capricioasă, la fel cum o pasăre cu penele viu colorate luminează un întreg copac cu rămurișul întunecat, sărind încoace și încolo, pe jumătate vizibilă și pe jumătate ascunsă în penumbra frunzișului des. Avea mișcări mlădioase, dar adesea repezite și neregulate ; ele trădau vioiciunea neastîmpărată a firii ei, care azi era de două ori mai agitată, vibrînd sub înrîurirea neliniștii de care era cuprinsă maică-sa. De cîte ori vedea vreun lucru care-i ațîța curiozitatea veșnic trează și hoinară, zbura în-

tr-acolo și puneă, ca să zicem așa, stăpînire pe acel om sau acel lucru — în măsura în care-l dorea — ca și cum ar fi fost bunul ei, fără însă a ceda în schimb nici cea mai mică fărîmă din libertatea ei de mișcare. Puritanii o urmăreau cu privirea, și chiar dacă zîmbeau, înclinau totuși să vadă în ea o odraslă a demonului, din cauza farmecului de nedescris al frumuseții pe care o iradia această mică și excentrică făptură de o atît de scînteietoare vioiciune. Alerga la cîte un indian sălbatic și-l privea în față, iar el descoperea într-însa o fire și mai sălbatică decît a lui. De acolo, cu aceeași neînfricare înnăscută, dar cu o neîncredere bănuitoare tot atît de caracteristică, se repezea în mijlocul unui grup de marinari — sălbaticii oacheși ai oceanului, așa cum pieile-roșii erau sălbaticii uscatului. Ei o priveau cu uimire și admirație, ca și cum un strop din spuma mării ar fi luat forma unei fete și ar fi primit suflet din valurile fosforescente ce scînteiază noaptea sub proră.

Unul din acești lupi-de-mare — însuși căpitanul care stătuse de vorbă cu Hester Prynne — fu atît de fermecat de înfățișarea lui Pearl, încît încercă să pună mîna pe ea și să-i fure o sărutare. Dar văzînd că era tot atît de greu s-o atingi ca și să prinzi un colibri în zbor, își scoase de la pălărie lanțul de aur răsucit în jurul ei și-l aruncă copilei. Pearl și-l încolăci îndată cu atîta dibăcie în jurul gîtului și mijlocului încît, o dată așezat acolo, părea să facă parte dintr-însa și era greu să ți-o închipui fără acest lanț.

— Mi se pare că mama ta e femeia de acolo, cea cu litera stacojie, îi spuse marinarul. Vrei să-i dai o veste din partea mea ?

— Vreau, dacă vestea mi-o plăcea, răspunse Pearl.

— Atunci spune-i, reluă omul, că am vorbit din nou cu bătrînul acela cocoșat și negru la față, cu doctorul, și că-și ia sarcina să-l aducă cu dînsul la bord pe prietenul său, domnul despre care știe maică-ta. Așa că spune-i să nu se îngrijească decît de ea și de tine. Vrei să-i spui asta, pui de vrăjitoare ce ești ?

— Doamna Hibbins zice că tatăl meu e Craiul văzduhului ! strigă Pearl cu un zîmbet mucalit. Dacă mă mai faci vrăjitoare, am să te spun lui și are să trimită o furtună pe urmele corăbiei tale !

După ce mai alergă puțin de-a curmezișul pieții, copila se întoarce la mama ei și-i comunică ce-i spusese căpitanul. Tot curajul, tot calmul, toată tăria, toată statornicia lui Hester aproape că o părăsiră când văzu înaintea ei trăsăturile întunecate și fioroase ale destinului neînduplecat care, în momentul când părea că din labirintul nenorocului se deschidea pentru ea și pastor o ieșire, i se puneă în cale cu un rînjit cîinos.

În timp ce mintea îi era frămîntată de groaznica și uluitoarea veste dată de căpitan, mai fu supusă și unei alte încercări. În mulțimea adunată în piață se găsea și un mare număr de oameni veniți din împrejurimi, care auziseră adesea despre litera stacojie și, în urma a zeci de zvonuri false sau exagerate, își făcuseră o idee înspăimîntătoare despre ea, fără s-o fi văzut însă niciodată cu ochii lor. După ce isprăviseră cu toate celelalte distracții ce li se ofereau, acești oameni se înghesuiau acum în jurul lui Hester cu o grosolană indiscreție. Dar cu toată bădărănia și lipsa lor de scrupule, nu îndrăzniră să depășească un cerc de cîțiva stînjeni în jurul ei. Se opriră la această distanță, ținuiți parcă de puterea de repulsie ce emana din misteriosul simbol. La fel și ceata marinarilor care, văzînd îmbulzeala oamenilor și aflînd despre înțelesul literei stacojii, se apropiară și își vîrîră fețele lor tăbăcite de corsari în cercul privitorilor. Chiar și indienii, atinși parcă de reflexul rece al curiozității omului alb, se strecurară prin mulțime și își ațintiră ochii negri ca de șarpe pe pieptul lui Hester, închipuindu-și poate că purtătoarea acestei embleme, cu broderia ei strălucitoare, trebuia să fie o personalitate de rang înalt în mijlocul poporului ei. În sfîrșit, locuitorii orașului (al căror interes pentru litera atît de cunoscută se trezi încet din nou, molipsindu-se de curiozitatea celorlalți) se îndreptară alene spre același loc, torturînd-o pe Hester Prynne poate mai mult decît tot restul gloatei cu privirile lor reci, de mult deprinse cu semnul rușinii. Hester văzu și recunoscă aceleași fețe ale grupului de matroane care, cu șapte ani în urmă, așteptaseră ieșirea ei pe poarta închisorii; nu lipsea decît una, cea mai tînără și singura care-i arătase compătimire, și a cărei rochie de înmormîntare o cususe Hester în răstimp. În acest ceas din urmă, cînd se afla atît de aproape de

momentul în care avea să se lepede de semnul arzător, acesta devenise în chip straniu centrul unei noi atenții și fierberi care-l făcea să-i roadă pieptul în chip mai dureros decît oricînd începînd din ziua cînd și-l pusese pentru prima oară.

În timp ce Hester stătea în acest cerc magic de infamie, în care cruzimea vicleană a osîndei ei părea s-o fi închis pentru totdeauna, admirabilul predicator privea de pe amvon un auditoriu subjugat pînă în adîncul sufletului de puterea cuvîntului său. Cucernicul preot în biserică ! Femeia cu litera stacojie în piață ! Ce închipuire ar fi fost atît de lipsită de respect, încît să presupună că amîndoi purtau același mistuitor stigmat !

XXIII

Revelarea literei stacojii

Glasul elocvent, pe undele căruia sufletele evlavioșilor fuseseră înălțate ca pe valurile umflate ale mării, amuți în sfîrșit. Urmă un moment de adîncă tăcere, ca după rostirea unui oracol. Apoi se auzi un murmur și o mișcare reținută, de parcă ascultătorii, eliberați de un farmec care-i transportase în regiunile înalte ale unui alt cuget, se întorceau la ei înșiși, încă plini de uimire și de sfîntă spaimă. În clipa următoare mulțimea începu să se reverse prin ușile bisericii. Acum că totul se sfîrșise, simțeau nevoia să respire un alt aer, mai potrivit pentru a întreține aspra viață terestră la care reveneau, decît acea atmosferă ce fusese prefăcută de predicator în cuvinte de foc, încărcate cu aroma îmbătătoare a gîndirii lui.

În aerul liber, dădură cu toții glas încîntării lor. Ulița și piața răsunau de la un capăt la altul de laude despre pastor. Cei ce-l ascultasera nu se puteau liniști pînă ce nu-și spuneau unul altuia ceea ce fiecare știa mai bine decît era în stare să exprime sau să audă. După mărturia lor unanimă, nicicînd vreun om nu vorbise într-un spirit atît de înțelept, atît de înalt și atît de sfînt ca acela ce le

grăise în acea zi ; nicicînd inspirația divină nu se manifestase mai vădit în cuvintele unui muritor decît în ale acestuia. Aproape că putuse fi văzută această inspirație coborînd asupra lui, punînd stăpînire pe el, înălțîndu-l neîncetat deasupra cuvîntării scrise pe care o avea înaintea lui și însuflîndu-i idei ce trebuie să-i fi părut la fel de minunate ca și auditoriului său. Subiectul predicii părea să fi fost raportul dintre dumnezeire și comunitățile omenești, cu referire specială la Noua Anglie pe care o întemeiau aci, în sălbăticie. Iar cînd se apropiase de sfîrșit, un duh profetic parcă pătrunsese în el, supunîndu-l tot atît de poruncitor ca pe vechii proroci ai Israelului țelurilor sale, cu singura deosebire că, în timp ce patriarhii iudei preziseseră judecarea și nimicirea țării lor, el prevestise poporului nou-adunat al Domnului un destin înălțător și glorios. Dar în timpul acestei perorații, ba chiar al întregii predici, răsunase în surdină și un ton profund mîhnit, patetic, care nu putea fi interpretat decît ca părerea de rău firească a unui om ce știa că în curînd avea să moară. Da, pastorul lor pe care-l iubeau atît de mult și care, la rîndul lui, îi iubea atît de mult pe toți încît nu putea porni spre cer fără un suspin, avea presimțirea morții sale timpurii, convingerea că în scurtă vreme avea să-i lase în urmă înlăcrimați ! Simțămîntul acesta al șederii sale atît de trecătoare pe pămînt împrumutase un suprem accent predicii, ce produsese un efect atît de puternic. Era ca și cum un înger, înălțîndu-se spre cer, și-ar fi scuturat o clipă aripile sclipitoare peste mulțime — umbră și totodată strălucire — revărsînd asupra ei o ploaie de adevăruri de aur.

Astfel sosise pentru reverendul Dimmesdale — așa cum se întîmplă celor mai mulți dintre oameni în diferitele lor domenii de activitate, cu toate că de obicei nu-și dau seama decît mult mai tîrziu — acel ceas al vieții, mai strălucit și mai triumfal decît toate pe care le trăise înainte sau pe care putea să le mai aibă de trăit. Se afla pe culmea cea mai semeată, pînă la care darurile minții, bogăția științei, puterea elocinței și o reputație de nepătată pietate îl puteau ridica pe un pastor din această epocă timpurie a Noii Anglii, cînd tagma preotească reprezenta ea singură un pedestal înalt. Aceasta era poziția pe care o ocupa pas-

torul cînd, la sfîrșitul predicii sale festive, își aplecă fruntea pe pernele amvonului. În acest timp, Hester Prynne stătea lîngă estrada stîlpului infamiei, și litera stacojie tot îi mai ardea pe piept !

Acum se auzi din nou duduitul muzicii și pasul cadențat al gărzii militare ieșind pe ușa mare a bisericii. Cortegiul urma să se îndrepte spre primăria orașului, unde un banchet avea să încheie ceremoniile zilei.

Din nou deci șirul de venerabili și falnici părinți ai orașului fu văzut punîndu-se în mișcare pe drumul larg pe care mulțimea îl deschidea retrăgîndu-se respectuos de o parte și de alta, în timp ce guvernatorul și dregătorii, bătrînii sfetnici, cucernica preoțime și toți bărbații de rang și renume înaintau prin mijlocul ei. Cînd ajunseră în piață, prezența lor fu salutată printr-o aclamație furtunoasă. Aceasta — deși forța și volumul ei puteau negreșit să se datoreze în parte încrederii naive pe care oamenii din acea vreme o aveau în cîrmuitorii lor — era înțeleasă ca o irezistibilă izbucnire a entuziasmului stîrnit la ascultători de șuvoiul de înaltă elocvență care le răsuna încă în urechi. Fiecare simțea impulsul în forul lui interior și-l primea totodată de la vecinul lui. În biserică, acest impuls mai putuse fi stăpînit ; sub cerul liber, însă, oamenii îi dădeau frîu liber, astfel că aclamațiile răsunau pînă hăt-departe. Se aflau întrunate acolo destule ființe omenești și destulă simțire exaltată și unanimă pentru a produce acest vuiet uriaș, mai impresionant decît sunetele de orgă ale furtunii, sau tunetul, ori mugetul mării ; această rumoare imensă, formată din nenumărate voci și izvorită din acel impuls obștesc, se contopea într-o singură voce amplă, așa cum toate inimile nu făceau decît una. Nicicînd un asemenea strigăt de bucurie nu se mai înălțase de pe pămîntul Noii Anglii ! Nicicînd pe pămîntul Noii Anglii vreun om nu fusese cinstit de semenii lui mai mult decît predicatorul !

Dar ce se întîmpla în acest timp cu el ? Nu strălucea în jurul capului său un fel de aureolă ? Transfigurat cum era de un foc lăuntric și divinizat de admiratorii săi extaziați, oare pașii cu care înainta în cortegiu călcau într-adevăr praful terestru ?

Pe cînd şirurile de demnitari militari şi civili treceau înaintea, toţi ochii erau îndreptaţi spre locul unde păsea pastorul. Pe măsură ce o parte după alta a mulţimii izbutea să-l vadă în chip fugar, vuietul aclamaţiei slăbea pînă ce devenea un murmur. Ce slab şi palid arăta în mijlocul triumfului său ! Energia — sau mai degrabă inspiraţia divină ce-l susţinuse în timp ce proclama mesajul sacru care-şi trăgea forţa din cer — îl părăsise acum cînd îşi îndeplinisese cu atîta credinţă rolul. Văpaia, care cu puţin înainte îi aprindea obrazul, se stinsese ca o flacără ce se prăbuşeste fără nădejde în spuza aproape moartă. Abia dacă mai părea faţa unui om viu, atît îi era de cadaverică nuanţa ; abia dacă mai era viaţă în acest om care se tîra vlăguit, clătinîndu-se, dar totuşi nu cădea !

Unul din confrăţii lui — venerabilul John Wilson — observînd în ce stare era reverendul Dimmesdale după ce valul de gîndire şi simţire de care fusese purtat se retrăsese, înaintă grăbit pentru a-i oferi sprijinul său. Cu un gest tremurător, dar hotărît, pastorul respinse braţul bătrînului. Îşi urmă mersul, dacă poate fi numită astfel o mişcare ce semăna mai degrabă cu efortul nesigur al unui copil mic spre care maică-sa îşi întinde braţele ca să-l îmbrăce. Acum, oricît de încet s-ar fi mişcat picioarele sale, ajunsese în faţa binecunoscutei platforme, înnegrită de intemperii, unde odinioară, într-un trecut de care-l despărteau toţi aceşti ani lugubri, Hester Prynne înfruntase privirile infamante ale lumii. Şi iată-o şi pe Hester acolo, ţinînd-o de mîna pe mica Pearl ! Iar pe pieptul ei ardea litera stacojie ! Pastorul se opri în loc, cu toate că fanfara continua să cînte marşul maiestuos şi triumfal care ritma paşii cortegiului. Sunetele muzicii îl îndemneau să înainteze — să înainteze spre ospăţ ! — dar el stătea pe loc.

Guvernatorul Bellingham nu încetase în cursul ultimelor momente să-l urmărească cu o privire îngrijorată. Îşi părăsi chiar locul în cortegiu şi se apropie de reverendul Dimmesdale ca să-l ajute, de teamă ca acesta să nu se prăbuşască. Dar în expresia pastorului era ceva care-l făcu pe înaltul dregător să se tragă înapoi, cu toate că nu era omul care să asculte uşor de vagile semnale pe care o minte le adresează alteia. Mulţimea privea spre reverendul Dim-

mesdale cu evlavie și uimire. Această slăbiciune pămîntească nu-i apărea decît ca un alt aspect al puterii cerești cu care era înzestrat pastorul ; și n-ar fi socotit că divinitatea săvîrșește o minune prea mare pentru un om atît de sfînt, dacă acesta s-ar fi înălțat în fața ochilor, devenind din ce în ce mai nedeslușit și mai strălucitor, topindu-se în cele din urmă în lumina cerului !

Pastorul se îndreptă spre stîlpul infamiei și își întinse brațele.

— Hester, spuse el, apropie-te. Vino, mica mea Pearl !

Privirea ce-o îndreptă spre ele era înspăimîntătoare ; dar avea totodată în ea ceva duios și un straniu aer triumfător. Cu mișcările-i de pasăre, care erau una din caracteristicile ei, copila zbură spre el și-și petrecu brațele în jurul genunchilor lui. Încet, ca împinsă de o soartă de care nu putea scăpa în ciuda împotrivirii ei, Hester Prynne făcu și ea cîțiva pași, dar se opri înainte de a ajunge lîngă el. În clipa aceea Roger Chillingworth își croi drum cu înfrigurare prin mulțime, sau poate răsări din ținutul subpămîntean — căci atît de negru, de tulburat și de rău arăta — pentru a-și trage victima înapoi de la ceea ce avea de gînd să facă ! Oricum ar fi, bătrînul vraci se repezi înainte și-l apucă de braț pe pastor.

— Oprește-te, smintitule ! Ce vrei să faci ? șopti el. Fă-i semn femeii aceleia să se dea înapoi ! Gonește copila ! Totul se va îndrepta ! Nu-ți întina faima și nu pieri în necinste ! Te pot scăpa ! Vrei să acoperi de rușine sfînta tagmă de care ții ?

— Ha, ispititorule ! Vii prea tîrziu ! răspunse pastorul înfruntîndu-i privirea cu spaimă dar și cu hotărîre. Putea nu mai îți e ce a fost ! Cu ajutorul lui Dumnezeu, am să-ți scap în sfîrșit din gheare !

Și întinse iarăși mîna spre femeia cu litera stacojie.

— Hester Prynne, strigă el pe un ton grav și pătrunzător, în numele Celui atît de înfricoșător și de milostiv care-mi dă în această clipă din urmă harul să săvîrșesc ceea ce — spre greul meu păcat și nespusa mea suferință — m-am oprit să fac acum șapte ani, vino acum la mine și sprijină-mă cu vлага ta ! Da, cu vлага ta, Hester, dar călăuzită de vrerea pe care Dumnezeu mi-a dăruit-o !

Acest bătrîn nenorocit și înșelat se împotrivește cu toată puterea lui — cu puterea lui și a diavolului ! Vino, Hester, vino ! Ajută-mă să urc pe platforma asta !

Lumea era în fierbere. Bărbații de rang și cin înalt care stăteau mai aproape de pastor se simțiră atît de cuprinși de uimire și atît de nedumeriți de ceea ce vedeau, atît de incapabili de a lua drept bună explicația ce se oferea minții lor în chip firesc, sau de a găsi alta, încît rămaseră spectatori muți și înmărmuriți ai judecății pe care providența era pe cale s-o pornească. Îl văzură pe pastor rezemat de umărul lui Hester, care-și petrecuse brațul în jurul mijlocului lui pentru a-l sprijini, apropiindu-se de platformă și urcînd treptele, în timp ce strîngea între degete mîna micuță a copilei născute din păcat. Bătrînul Roger Chillingworth pășea în urma lor, ca unul ce era strîns legat de drama de vinovăție și suferință în care toți jucaseră un rol, și era deci îndreptățit să fie de față la scena finală.

— Să fi căutat pe toată întinderea pămîntului, șușoti el privindu-l întunecat pe pastor, și tot n-ai fi putut găsi un loc destul de ascuns — fie el oricît de înalt sau oricît de jos — ca să-mi scapi din mînă, în afară de această platformă.

— Lăudat fie Acela ce m-a adus pînă aici ! răspunse pastorul.

Tremura însă și se întoarce spre Hester cu o expresie de îndoială și de teamă în privire, pe care zîmbetul palid de pe buze nu izbutea s-o ascundă.

— Nu e mai bine așa, murmură el, decît cum am visat împreună în pădure ?

— Nu știu ! Nu știu ! răspunse ea repede. Mai bine ? Da, dacă am putea muri amîndoi, și mica Pearl o dată cu noi !

— Tu și cu Pearl rămîneți în seama lui Dumnezeu, răspunse pastorul, și Dumnezeu e milostiv ! Lasă-mă acum să-i împlinesc voia, așa cum m-a făcut s-o văd limpede în fața ochilor. Căci eu, Hester, mă sting. Lasă-mă așadar să-mi iau cît mai repede asupra-mi rușinea !

Sprijinit în parte de Hester Prynne și ținînd-o de mînă pe mica Pearl, reverendul Dimmesdale se întoarce spre vrednicii și venerabili cîrmuitori ; spre cuvioșii preoți,

frații lui ; spre poporul a cărui mare inimă era înfricoșată, dar gata să se reverse de înlăcrimată compătimire, de parcă ar fi simțit că adîncă taină a unei vieți — taină în care păcatul se împletea cu chinul și căința — avea să-i fie, în sfîrșit, dezvăluită. Soarele, abia trecut de zenit, își arunca razele asupra pastorului, dînd siluetei sale un relief puternic, acum cînd se desprindea de tot ce e țărîină pentru a-și mărturisi vina în fața Judecății Veșnice.

— Popor al Noii Anglii, strigă pastorul cu o voce ce se înălța deasupra oamenilor — sonoră, solemnă și măiestruoasă, dar străbătută neîncetat de un tremur și întretăiată uneori ca de un țipăt, izbucnit din străfundurile unui abis de jale și remușcare — voi care m-ați iubit, voi care m-ați socotit sfînt, priviți-mă, aveți în fața voastră pe cel mai mare păcătos din lume ! În sfîrșit ! În sfîrșit ! Iată-mă pe locul unde ar fi trebuit să stau încă acum șapte ani, alături de această femeie al cărei braț, mai mult decît bruma de putere cu care m-am tîrît pînă aici, mă împiedică în această clipă de spaimă să mă prăbușesc cu fața la pămînt ! Priviți slova stacojie pe care o poartă Hester ! V-ați cutremurat cu toții în fața ei ! Oriîncotro și-ar fi îndreptat pașii, oriunde, copleșită de această nefericită povară, ar fi putut nădăjdui să găsească odihnă, semnul de pe piept arunca în jurul ei un licăr alburii care isca groază și silă. Dar în mijlocul vostru se află un om al cărui semn al păcatului și rușinii nu v-a înfiorat nicicînd !

Aici păru că pastorul avea să lase nedestăinuit restul secretului său. El își învinse însă slăbiciunea trupească și, încă și mai mult, sfîrșeala inimii care încerca să-l copleșească. Se scutură de orice sprijin și cu o privire pătimașă, înaintă cu un pas față de femeie și copilă, și urmă cu un fel de înverșunare, pînă într-atît era de hotărît să spună totul :

— Acest semn, omul acela îl purta pe el ! Ochiul lui Dumnezeu îl vedea ! Îngerii îl arătau mereu cu degetul ! Diavolul îl cunoștea bine și-l rodea fără istov cu gheara lui aprinsă ! El însă îl ascundea cu viclenie și umbla printre voi cu fața mîhnită a unui om cu cugetul curat, silit să trăiască într-o lume plină de păcat în care ducea lipsa neamurilor lui cerești ! Acum, în ceasul morții, iată-l în

fața voastră ! Vă cere să priviți iarăși slova stacojie a lui Hester ! Și vă spune că, în pofida tainicei ei grozăvii, ea nu e decît umbra a ceea ce poartă el pe piept și că însuși acest semn roșu nu e decît o închipuire a chinurilor ce i-au mistuit adîncul inimii. E vreunul printre voi care să pună la îndoială judecata Domnului asupra unui păcătos ? Priviți ! Priviți groaznica ei mărturie !

Și cu un gest convulsiv, își desfăcu la piept veșmîntul sacerdotal. Atunci, revelația se săvîrși ! Dar respectul ne interzice s-o descriem. O clipă, privirile mulțimii cuprinse de groază se concentrară asupra înspăimîntătorului miracol, în timp ce pastorul, cu o roșeață triumfală în obraz, stătea drept ca un om care, într-un acces de extremă durere, cîștigase o victorie. Apoi se prăbuși pe platformă ! Hester îl ridică de mijloc și-i sprijini capul pe pieptul ei. Bătrînul Chillingworth îngenunche lîngă el, cu o privire stinsă, cu o față încremenită din care viața părea să fi pierit.

— Mi-ai scăpat din mîină ! repetă el de cîteva ori. Mî-ai scăpat din mîină.

— Dumnezeu să te ierte ! spuse pastorul. Ai păcătuit cumplit !

Și își întoarse privirea muribundă de la bătrîn, ațîntînd-o asupra femeii și a copilei.

— Micuța mea Pearl, spuse el cu voce slabă — și pe față i se ivi un zîmbet blînd și dulce, ca al unui cuget ce se cufundă într-o odihnă adîncă ; ba nu, acum că se ușurase de povara lui, părea aproape a dori să glumească cu copila — drăguța mea Pearl, vrei să mă săruți acum ? Acolo, în pădure, n-ai vrut ! Acum, însă, vrei ?

Pearl îl sărută pe buze. Parcă se rupsesse un farmec. Sfîșietoarea scenă, în care această copilă sălbatică jucase și ea un rol, trezise întreaga ei simțire, și lacrimile care îi căzură pe obrazul tatălui ei erau o cheazășie că avea să crească în mijlocul bucuriilor și durerilor omenești nu pentru a se război fără preget cu lumea, ci pentru a trăi în ea ca femeie. Față de mama ei, de asemenea, misiunea lui Pearl de mesageră a suferinței se sfîrșise.

— Hester, spuse pastorul, adio !

— N-o să ne revedem ? șopti ea plecîndu-și capul și lipindu-și fața de a lui. N-o să ne petrecem împreună viața noastră nemuritoare ? Vezi bine, vezi bine, ne-am izbăvit unul pe altul prin suferințele pe care le-am îndurat amîndoi ! Privirea ta ce se stinge strălucind trebuie să pătrundă adînc în veșnicie ! Spune-mi ce vezi !

— Tăcere, Hester, tăcere ! spuse el cu glas tremurător și solemn. Legea pe care am călcat-o — păcatul dezvăluit aci în chip atît de înfiorător — să-ți fie singurul gînd ! Mi-e teamă ! Mi-e teamă ! Poate că din clipa cînd l-am uitat pe Dumnezeuul nostru, cînd am nesocotit evlavia pe care fiecare o datorăm sufletului celuilalt, era zadarnic să mai nădăjduim că ne vom putea întîlni într-o uniune veșnică și curată. Dumnezeu știe, și e milostiv ! Și-a arătat îndurarea, mai presus de orice, în încercările mele, făcîndu-mă să sufăr pe piept acest chin arzător ; trimițîndu-mi-l pe acest om întunecat și groaznic, ca să ațîțe neîncetat focul ce mă mistuia ; aducîndu-mă aici ca să mor în fața poporului de această moarte triumfală și rușinoasă ! Dacă unul din aceste chinuri ar fi lipsit, aș fi fost pierdut pe vecie ! Sfîntească-se numele Lui. Facă-se voia Lui ! Adio !

Și cu aceasta pastorul își dădu suflarea. În mijlocul mulțimii, rămasă mută pînă atunci, se produse o surdă rumoare de spaimă, smerenie și uimire — singurul glas, ca un murmur, care însoțea, înăbușit și greoi, sufletul plecat.

XXIV

Încheiere

Mai tîrziu, cînd oamenii avuseseră timp să-și pună în ordine gîndurile cu privire la scena descrisă, versiunile despre cele petrecute lîngă stîlpul infamiei erau felurite.

Cei mai mulți dintre spectatori susțineau că văzuseră pe pieptul nefericitului pastor *litera stacojie* — imaginea

exactă a semnului purtat de Hester Prynne — săpată în carnea lui. Cît despre originea ei, explicațiile erau diferite, toate neputînd fi însă decît simple presupuneri. Unii afirmău că, chiar din ziua cînd Hester Prynne purtase pentru prima oară semnul infamant, reverendul Dimmesdale începuse o acțiune de penitență — pe care o urmărise apoi în atîtea alte chipuri zadarnice — supunîndu-se singur unor flagelări și torturi îngrozitoare. Alții socoteau că stigmatul nu se ivise decît mult mai tîrziu, atunci cînd bătrînul Roger Chillingworth, magician iscusit, îl provocase cu ajutorul unor droguri fermecate și otrăvite. Alții, în sfîrșit — cei mai în măsură să aprecieze marea sensibilitate a pastorului și influența miraculoasă a spiritului său asupra trupului — își împărtășeau în șoaptă convingerea că înfiorătorul semn fusese produs de dintele remușcării, care-l rosesse neîncetat pornind din străfundurile inimii, pînă ce judecata înfricoșătoare a cerului ajunsese să se manifeste în exterior prin apariția vizibilă a literei. Cititorul este liber să aleagă între aceste explicații. În ce ne privește, am dat cu privire la această minune toate lămuririle pe care le-am putut culege ; și acum că ele și-au îndeplinit rolul, am fi bucuroși să ștergem urma adîncă pe care acest subiect a lăsat-o în mintea noastră, unde îndelungate meditații l-au întipărit cu o supărătoare claritate.

Este totuși ciudat că anumiți oameni, care fuseseră martorii întregii scene și susțineau că nu-și desprinseseră nici o clipă ochii de la reverendul Dimmesdale, afirmău sus și tare că pe pieptul său — la fel ca pe acela al unui nou-născut — nu se văzuse nici cel mai mic semn. Pretindeau de asemenea că ultimele cuvinte ale pastorului n-ar fi recunoscut cîtuși de puțin, fie chiar prin cea mai îndepărtată aluzie, că el ar fi avut vreo legătură cu vina pentru care Hester Prynne purta de atîta vreme litera stacojie. După spusele acestor martori respectabili, pastorul, simțindu-se pe moarte și dîndu-și seama totodată că venerația mulțimii îl așeza în rîndurile sfinților și ale îngerilor, dorise să-și dea suflarea din urmă în brațele acelei femei căzute, pentru a arăta lumii cît de puțină valoare are în fața Domnului chiar și cel mai drept dintre drepti. După ce-și cheltuisese viața în străduințe pentru binele su-

fletesc al omenirii, făcuse din moartea lui o parabolă pentru a întipări în mintea admiratorilor săi marea și trista învătătură că în ochii nemărginitei purități, sîntem cu toții deopotrivă de păcătoși. Voise să le arate că pînă și cel mai evlavios dintre noi nu se ridică deasupra semenilor săi decît atît cît să recunoască mai limpede mila divină care-și coboară privirea spre noi și să respingă cu mai multă hotărîre iluzia meritului omenesc, care năzuiește temerar spre înălțimi. Fără a căuta să contestăm un adevăr atît de măreț, să ne fie îngăduit a nu vedea în această versiune despre viața și sfîrșitul pastorul Dimmesdale decît o pildă a acelei fidelități îndărătnice cu care prietenii unui om — și mai ales aceia ai unui pastor — îi apără reputația, chiar dacă dovezi limpezi, ca lumina soarelui căzînd pe litera stacojie, îl arată ca o biată creatură, fățarnică și pătată de păcat, a țărînei.

Izvorul după care ne-am călăuzit cu precădere — un manuscris vechi întocmit pe baza relatărilor unor persoane care o cunoscuseră pe Hester Prynne sau auziseră povestea de la martori oculari — confirmă pe deplin punctul de vedere exprimat în paginile ce preced. Printre numeroasele învățăminte care se desprind din nefericita experiență a bietului pastor, o vom formula numai pe aceasta : „Fiți sinceri ! Fiți sinceri ! Fiți sinceri ! Arătați deschis lumii dacă nu ce e mai rău în voi, măcar vreo trăsătură din care să se poată deduce ce e mai rău !“

Nimic nu fu mai izbitor decît schimbarea ce se produse aproape îndată după moartea pastorului Dimmesdale în înfățișarea și comportarea bătrînului cunoscut sub numele de Roger Chillingworth. Toată vigoarea și energia lui, toată forța lui vitală și intelectuală părăsă să-l părăsească dintr-o dată, în așa măsură încît se vesteji în adevăratul înțeles al cuvîntului, se chirci și pieri, ca să zicem așa, vederii oamenilor, ca o buruiiană smulsă din rădăcini care se usucă la soare. Acest nenorocit își redusese principiul însuși al vieții lui la urmărirea și înfăptuirea sistematică a răzbunării ; și cînd, prin cel mai deplin triumf, țelul lui fusese atins și pornirea cea rea rămăsese fără obiect, pe scurt cînd nu mai avea în față nici o lucrare a diavolului de săvîrșit pe pămînt, nu-i mai rămase acestui muritor dezumanizat decît să plece acolo unde stăpînul lui avea să

găsească destule sarcini pentru el și să-i plătească simbria cuvenită. Să ne arătăm însă îndurători față de aceste umbre, de care ne-am ocupat destulă vreme și atît de amănunțit — fie că e vorba de Roger Chillingworth, fie de cei asemenea lui. Ar fi un subiect curios de cercetare și studiere acela de a stabili dacă ura și iubirea nu sînt în fond unul și același lucru. Fiecare din ele, în cea mai dezvoltată formă a lor, presupune un grad ridicat de intimitate și de cunoaștere a inimii ; fiecare face pe un individ să depindă de alt individ în hrana lui sufletească sau spirituală. Atît cel ce iubește cu pasiune cît și cel ce urăște nu mai puțin pătimaș se simt deopotrivă de pierduți și părăsiți cînd obiectul pasiunii lor dispăre. Din punct de vedere filozofic deci, cele două pasiuni par esențial identice, cu singura deosebire că, din întîmplare, una ne apare scaldată într-o strălucire cerească, iar cealaltă într-o lumină sumbră și sinistă. În lumea duhurilor, bătrînul medic și pastorul — care fuseseră fiecare victima celuilalt — au văzut poate rezerva lor de ură și antipatie prefăcîndu-se, fără știrea lor, într-o comoară de dragoste.

Să lăsăm însă deoparte această discuție, căci mai avem să-i comunicăm cititorului un fapt material. La moartea bătrînului Roger Chillingworth (care a intervenit în același an), o însemnată avere, aflată în Noua Anglie cît și în cea veche, a revenit prin testamentul său, ai cărui executori au fost guvernatorul Bellingham și reverendul Wilson, micii Pearl, fiica lui Hester Prynne.

Și astfel Pearl, spiridușul, odrasla demonului, așa cum unii oameni au continuat s-o privească, deveni una dintre cele mai bogate moștenitoare de atunci în Lumea Nouă. S-ar putea ca această împrejurare să fi produs o simțitoare schimbare în opinia publică ; și dacă mama și copila ar fi rămas acolo, de bună seamă că la vîrsta măritişului, mica Pearl ar fi putut amesteca sîngele ei sălbatic cu spița celui mai zelos dintre puritani. Dar la puțină vreme după moartea medicului, femeia cu litera stacojie dispăru și, o dată cu ea, și mica Pearl. Timp de mulți ani, cu toate că la intervale rare cîte un zvon nesigur își făcea drum peste ocean, ca un lemn aruncat pe țarm de valuri și nepurtînd pe el decît inițialele unui nume, nu sosi nici o știre cu adevărat demnă de crezare. Istoria literei stacojii se trans-

formă în legendă. Dar vraja ei își păstră puterea, făcînd ca atît platforma pe care murise bietul pastor, cît și coliba de pe malul mării unde locuise Hester Prynne să inspire și mai departe spaimă trecătorilor. În preajma acestui din urmă loc, cîtiva copii care se jucau văzură într-o după-amiază o femeie înaltă, îmbrăcată într-o rochie cenușie, apropiindu-se de ușa colibei. De-a lungul anilor ce trecuseră, această ușă nu mai fusese deschisă niciodată ; dar fie că femeia o descuie, fie că lemnul putred și fierul cedară de la sine, fie că trecu prin ele ca o umbră — ea intră.

În prag femeia șovăi și se întoarse pe jumătate, căci poate gîndul de a pătrunde singură, acum cînd totul era atît de schimbat, în căminul în care avusese parte odinioară de o viață încărcată de atîta suferință, era mai trist și mai chinuitor decît putea să îndure. Și deși șovăiala ei nu ținu decît o clipă, totuși fu îndeajuns pentru a lăsa să se vadă o literă stacojie pe pieptul ei.

Așadar, Hester Prynne se înapoiase purtînd din nou semnul rușinii lepădat de mult ! Dar unde era mica Pearl ? Dacă mai era în viață, trebuia să fie în floarea tinereții și a frumuseții. Nimeni nu știa și nu a aflat vreodată cu o siguranță deplină dacă ciudata copilă cu aer de spiriduș coborîse prematur, fecioară încă, în mormînt, sau dacă firea ei dîrză și sălbatică devenise mai blîndă și mai docilă, făcînd-o în stare să cunoască o dulce fericire de femeie. Dar tot timpul cît mai trăi Hester, anumite indicii arătau că sihastra cu litera stacojie era obiectul dragostei și al interesului cuiva care locuia într-o țară străină. Primea scrisori cu peceti purtînd un blazon necunoscut în heraldica engleză. Coliba conținea obiecte de confort și lux, pe care Hester nu se gîndea niciodată să le folosească, dar pe care numai bogăția putuse să le procure și dragostea să le aleagă pentru ea. Erau și unele nimicuri : mici podoabe, mărturii frumoase ale unei credincioase și statornice amintiri, care fuseseră negreșit lucrate de degete gingașe, sub impulsul unei inimi iubitoare. Iar o dată, Hester fu văzută brodînd o rochiță de copilaș cu o fantezie atît de bogată și atîta strălucire de aur și argint încît, dacă un prunc gătit în acest fel ar fi fost înfățișat comu-

nității noastre care se îmbrăca în culori atît de stinse, el ar fi stîrnit un adevărat scandal.

Într-un cuvînt, unii flecari credeau pe atunci, și domnul inspector Pue care a făcut cercetări cu un secol mai tîrziu credea și el — ba aceasta e convingerea fermă și a unuia dintre urmașii săi mai noi — că Pearl nu numai că trăia, dar era măritată și fericită, că se gîndea mereu la mama ei și că ar fi primit-o cu bucurie în casa ei pe această mamă amărîtă și singuratică.

Dar aici, în Noua Anglie, viața avea mai mult rost pentru Hester Prynne decît în ținutul necunoscut unde își găsisese Pearl un cămin. Aici căzuse în păcat; aici își trăise suferința; aici trebuia să ispășească mai departe. De aceea se întorsese și-și reluase — din propria-i voință, căci nici chiar cel mai aspru judecător din acea epocă de fier nu i-ar fi impus-o — simbolul a cărui sumbră istorie am povestit-o. Și nu și l-a mai scos niciodată de pe piept. Dar, în cursul anilor de trudă, meditație și jertfire de sine din care era făcută viața lui Hester, litera stacojie încetă de a mai fi un stigmat care-i atrăgea disprețul și dușmănia lumii, și deveni un simbol privit cu milă și teamă, dar și cu respect. Și cum Hester Prynne nu urmărea scopuri egoiste și nu căuta nicidecum folosul și plăcerea ei, oamenii îi încredințau toate necazurile și grijile, cerîndu-i sfatul ca uneia care cunoscuse ea înșăși atîtea suferințe și atîta zăbucium. Femeile îndeosebi — ele, care treceau neîncetat prin încercările vreunei pasiuni rănite, irosite, jignite, neîmpărtășite ori rătăcite și vinovate, sau care purtau povara dureroasă a unei inimi ce nu se putea oferi pentru că nimeni n-o prețuia și n-o dorea — veneau la căsuța ei ca s-o întrebe de ce erau atît de nenorocite și care ar fi leacul! Hester le mîngîia și le sfătuia pe cît îi stătea în putință. Le asigura de asemenea că, după nestrămutata ei credință într-un viitor mai luminos cînd lumea avea să fie mai coaptă pentru aceasta, la vremea pe care cerul o va alege, un nou adevăr va fi revelat pentru a așeza toate relațiile dintre bărbat și femeie pe un teren mai sigur de fericire reciprocă. Pe vremuri Hester se legănase cu iluzia deșartă că era poate chemată să fie un proroc, dar recunoscuse de mult că era cu neputință ca misiunea de a

revela tainicele adevăruri sacre să fie încredințată unei femei întinate de păcat, copleșite de rușine sau chiar împovărate de durerile unei vieți întregi. Îngerul și vestitorul revelației ce avea să vină trebuia, desigur, să fie o femeie, dar una nobilă, pură și frumoasă ; înțeleaptă pe deasupra, dar nu datorită unei sumbre suferințe, ci mulțumită unei bucurii cerești ; o femeie care să arate, prin mărturia autentică a unei vieți închinată cu succes acestui tel, cât de fericiți ne poate face amorul sacru !

Așa vorbea Hester Prynne, și-și arunca privirea în jos, spre litera stacojie. Și după mulți, mulți ani, un nou mormânt fu săpat alături de cel vechi, în cimitirul lângă care a fost ridicată mai târziu biserița ce poartă numele de King's Chapel. Deși noul mormânt era vecin cu cel vechi și surpat, un spațiu le despărțea, ca și cum cenușa celor doi adormiți n-ar fi avut voie să se amestece. Dar o singură piatră le servea amîndurora. Dacă de jur împrejur se înălțau monumente împodobite cu blazoane, pe simpla lespede de șist — după cum un cercetător curios poate discerne și azi, bătîndu-și apoi capul în privința înțelesului — era săpată de asemenea forma unui blazon. Purta o inscripție a cărei formulă heraldică ar putea servi drept moto și drept rezumat legendei ce se încheie aci ; atît e de sumbră, fiind luminată doar de un singur punct strălucitor, mai lugubru decît umbra :

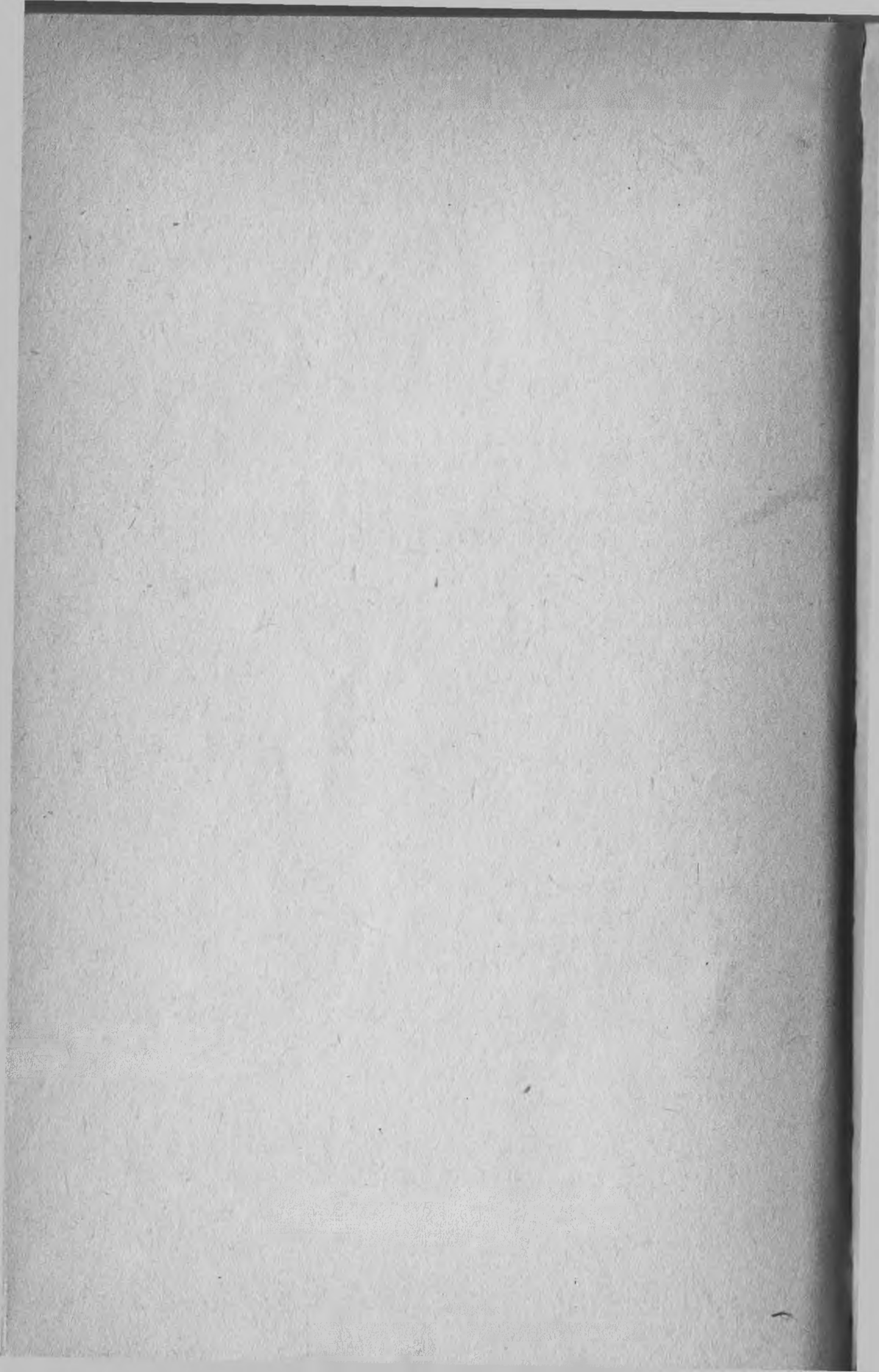
„Pe cîmp negru, litera A în roșu“

Cuprins

<i>Cuvînt înainte</i>	5
<i>Prefața autorului la ediția a doua</i>	17
VAMA	19

LITERA STACOJIE

I	Poarta închisorii	62
II	Piața	64
III	Recunoașterea	73
IV	Întrevederea	82
V	Hester la gherghef	88
VI	Pearl	98
VII	În casa guvernatorului	107
VIII	Spiridușul și preotul	114
IX	Vraciul	123
X	Vraciul și pacientul său	133
XI	Tainele unei inimi	142
XII	Veghea pastorului	149
XIII	Hester în altă lumină	160
XIV	Hester și vraciul	167
XV	Hester și Pearl	173
XVI	O plimbare în pădure	179
XVII	Pastorul și enoriașa lui	185
XVIII	Un val de lumină	194
XIX	Copila pe malul pîrîului	200
XX	Pastorul în dilemă	206
XXI	Sărbătoarea Noii Anglii	216
XXII	Cortegiul	225
XXIII	Revelarea literei stacojii	235
XXIV	Încheiere	243

CITITORI,

Cărțile pe care doriți să le citiți le puteți procura adresînd o simplă carte poștală la secția „Cartea prin poștă” din orașul reședință de regiune, la următoarele adrese :

<i>Regiunea ARGEȘ</i>	— Librăria „Mihail Eminescu”, Pitești, str. Victoriei nr. 89
Tel. 20—70
<i>Regiunea BACĂU</i>	— Librăria noastră, Bacău, str. Nic. Bălcescu nr. 1
Tel. 1.23.64
<i>Regiunea BANAT</i>	— Colectura bibliotecilor, Timișoara, str. Gh. Lazăr nr. 1
<i>Regiunea BRAȘOV</i>	— Librăria „G. Coșbuc”, Brașov, str. Republicii nr. 29
Tel. 1.14.29
<i>Regiunea BUCUREȘTI</i>	— Librăria „Cartea prin poștă”, București, Cal. Șerban Vodă, nr. 43
Tel. 23.97.05
<i>Regiunea CLUJ</i>	— Librăria universității, Cluj, str. Universității nr. 1
Tel. 1.42.67

- Regiunea CRIȘANA* — Librăria noastră, Oradea, P-ța Republicii nr. 8
Tel. 26.50
- Regiunea DOBROGEA* — Librăria „Tomis“, Constanța, Bd. Tomis nr. 69
- Regiunea GALAȚI* — Librăria Centrală, Galați, str. Republicii nr. 39
- Regiunea HUNEDOARA* — Librăria noastră, Deva, P-ța Unirii nr. 4
- Regiunea IAȘI* — Librăria Centrală, Iași, P-ța Unirii Bloc 4 A.
- Regiunea MARAMUREȘ* — Librăria „Dacia“, Satu Mare, str. Horia nr. 6
Tel. 17—34
- Regiunea MUREȘ-AUTONOMĂ MAGHIARĂ* — Librăria Universală, Tg. Mureș, P-ța Trandafirilor nr. 20
Tel. 21.81
- Regiunea OLTENIA* — Librăria Centrală, Craiova, str. Popa Șapcă nr. 2
- Regiunea PLOIEȘTI* — Librăria „I. L. Caragiale“, Ploiești, P-ța 16 Februarie
Tel. 1.32.21
- Regiunea SUCEAVA* — Librăria „Ciprian Porumbescu“, Suceava, str. Ștefan cel Mare Bl. 1, tel. 24—27

Prin comenzi anticipate obțineți cartea de care aveți nevoie, imediat după apariție.

Cărțile comandate se livrează imediat contra ramburs în numerar sau, pentru biblioteci, întreprinderi, etc. prin virament.

Redactor responsabil : MARIA VONGHIZAS
Tehnoredactor : AURICA IONESCU

*Dat la cules 25.03.1967. Bun de tipar 31.05.1967.
Apărut 1967. Tiraj 30.140 ex. broșate. Hîrtie ziar
plan de 50 g/m². Format 540×840/16. Coli ed.
15,22. Coli tipar 16. A. nr. 1.415. C.Z. pentru
bibliotecile mari 89. C.Z. pentru bibliotecile
mici 89—31=R.*

Tiparul executat sub comanda nr. 70 212 la Com-
binatul Poligrafic „Casa Scintei”, Piața Scîn-
teii nr. 1, București — Republica Socialistă
România